פני משה על תלמוד ירושלמי יומא

רבי משה מרגלית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פני משה על תלמוד ירושלמי יומא

רבי משה מרגלית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פני-משה-על-תלמוד-ירושלמי-יומא/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 20
הלכה ג 22
הלכה ד 24
הלכה ה 24
הלכה ו 26
הלכה ז 27
הלכה ח 27
פרק ב 28
הלכה א 28
הלכה ב 38
הלכה ג 43
הלכה ד 44
פרק ג 47
הלכה א 47
הלכה ב 48
הלכה ג 50
הלכה ד 52
הלכה ה 53
הלכה ו 56
הלכה ז 62
הלכה ח 64
הלכה ט 66
פרק ד 67
הלכה א 67
הלכה ב 73
הלכה ג 73
הלכה ד 75
הלכה ה 77
הלכה ו 78
פרק ה 81
הלכה א 81
הלכה ב 86
הלכה ג 88
הלכה ד 88
הלכה ה 95
הלכה ו 97
הלכה ז 105
פרק ו 108
הלכה א 108
הלכה ב 111
הלכה ג 112
הלכה ד 113
הלכה ה 114
הלכה ו 115
הלכה ז 123
פרק ז 124
הלכה א 124
הלכה ב 126
הלכה ג 130
פרק ח 133
הלכה א 133
הלכה ב 135
הלכה ג 136
הלכה ד 140
הלכה ה 141
הלכה ו 143
הלכה ז 145

פרק א

הלכה א

שבעת ימים קודם ליום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו. לפי שכל עבודות יום הכפורים אינן כשירות אלא בו שנאמר בפ' יה"כ וכפר הכהן אשר ימשח אותו. ופרישה לכ"ג לפני יה"כ נפקא לן מדכתיב בשבעת ימי המילואים ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים וכתיב בתריה כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם ודרשו רבותינו לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יה"כ שהכהן השורף את הפרה והעובד ביה"כ שניהם טעונים פרישה מביתם שבעת ימים כמו שהיו טעונים פרישה אהרן ובניו בשבעת ימי המלואים. ומפרישין אותו מאשתו שמא תמצא אחר הביאה ספק נדה שתראה דם על הסדין שקנחה בו ואין ידוע אם בשעת הביאה היה בה דם זה וטמא הוא משום בועל נדה או אפשר לאחר הביאה ולפיכך מפרישין אותו ז' ימים קודם:

ללשכת פרהדרין. שם פרהדרין היא על פקודים המתחלפים כמו פקידי המלך וכיוצא בהן ולפי שבבית שני הכהנים גדולים שלאחר שמעון הצדיק והדורות הכשרים שאחריו קם היו נותנין ממון להמלך להתמנות לכ"ג ומתוך שרשעים היו רובן מהם לא היו מאריכין ימיהם ולפעמים היו שאף שנתן לא השלימו והיו מתחלפין לכך נקרא לשכה זו לשכת פרהדרין:

ומתקינין לו כהן אחר תחתיו. מזמינין לו כהן שאם יארע לו קרי או איזה פסול ישמש זה ככה"ג באותו יום תחתיו ואותו כהן שמזמינין לו א"צ פרישה מביתו מקודם ומשום דזה אינו ודאי ועוד שיכולין לשאול אותו אם יארע לו איזה ספק או לא:

אמרו לו חכמים אם כן. דחיישית למיתה אין לדבר סוף שמא אף זו תמות אלא לטומאה דשכיחא חיישינן לפיכך מתקינין לו כהן אחר תחתיו אבל למיתה דלא שכיחא שימות בפתע פתאום לא חיישינן ואין מתקינין לו אשה אחרת. והלכה כחכמים:

גמ' **שמע לה מן הדא**. לפרישת כ"ג ז' ימים קודם יה"כ דכתיב בפרשת מלואים ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים וגו' כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם ודריש לכאשר עשה ביום הזה אלו שבעת ימי המלואים. כלומר דאדלעיל קאי דכתיב בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אותו וגו' ומפתח אהל מועד וגו' ועל זה אמר כאשר עשה ביום הזה הוא הראשון של הז' ימים כך תתנהגו כל ז' ימים ואכתי לדורות לא נפקא לן עד לקמן:

צוה ה'. מכאן למדנו לדורות דהאי צוה מיותר הוא דכבר כתיב לעיל כאשר צויתי לאמר וגו' אלא דהאי צוה לדורות נאמר ומלעשות דאבתרה נפקא לן דהצוואה לדורות דקרא

זה שעיר של יה"כ וכלומר דהפרישה לדורות על קודם יה"כ נאמר דאשכחן ביה עשייה דכתיב ועשהו חטאת וטעמא דנקט זה שעיר של יה"כ משום דלשון עשייה הראשונה שבפרשה גביה הוא דכתיבא:

או אינו אלא שעיר של ר"ח. כלומר מנא לך למידרש דהאי צוה לעשות לדורות על יה"כ הוא דנאמר דילמא על שעיר של ר"ח הוא דאשכחן ביה צווי ועשייה דכתיב קודם קרבנות של יום השמיני דמלואים ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו ומשום דבכל הקרבנות השעירים שהקריבו בו ביום לא היה בהם הנוהג לדורות אלא שעיר של ר"ח בלבד וכדאמרי' שלש שעירים היו באותו היום וכו' הלכך פריך ואימא דפרישה דקרא לדורות ללמד על שעיר של ר"ח הוא דנאמר דטעון פרישת ז' בכל ר"ח כמו השעיר הראשון שנוהג לדורות היה אחר פרישת שבעה:

לכפר עליכם. כתיב וזה המקרא נאמר לאהרן ולבניו ודרשי' מעליכם דמיותר הוא אלא לומר דהאי לכפר הנרמז בקרא שהוא לדורות לא אמרתי לך שטעון פרישת שבעה אלא בכפרה שהיא כזו של יום השמיני מה כפרה זו שהיא אחר פרישת שבעה היתה כפרת אהרן בפ"ע וכפרת בניו בפ"ע כדכתיב קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו' ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת וגו' ולא מצינו שהיה כפרת הבנים עם כפרת אהרן בקרבנו דהא וכפר בעדך כתיב וא"כ נכלל כפרת הבנים בכלל כפרת כל ישראל ולא בכפרת אהרן ואף זו של יה"כ היא כמו כן שכפרת אהרן בפ"ע היא בוידוי הראשון של פרו וכפרת הבנים והיא של שאר הכהנים בוידוי השני הוא דאע"ג דבקרבן אחד מתכפרין מ"מ חלוק כפרתן שדברים היא ועוד דאיכא למ"ד דלא מיתכפרי כהנים בפרו של אהרן אלא מקופיא ולא מקיבעא ושפיר יליף מהיקישא דפרישת שבעה לדורות על כפרת יה"כ הוא דנאמר:

ר' יונה בשם בר קפרא שמע לה מן הדא וכו'. כלומר דבר קפרא פליג על ר' יוחנן דלא יליף מהאי קרא אלא פרישה ליה"כ ובר קפרא יליף מהאי קרא גופיה לפרה וליה"כ כדמסיק ואזיל:

כהיא דאמר ר' בא וכו'. כלומר כעין דדריש ר' בא לעיל מלכפר אבל לא כטעמיה אלא דדריש מהקישא דלכפר מה זו כפרה של מלואים שאינה כשירה אלא בכ"ג. כלומר שתחילת עבודה של יום שמיני למלואים לא היתה אלא בכ"ג אף כפרה זו של יה"כ אני מורה לפרישת שבעה שאינה כשירה אלא בכ"ג:

מה בין כהן השורף וכו'. תוספתא ברישׁ פ"ב דפרה היא:

שזה אפרשתו בטהרה. אין הפרשתו אלא משום טהרה:

וזה אפרשתו בקדושה. בשביל קדושה ליכנס במחנה שכינה ויתבונן להשים אימה אל לבו בפרישה זו:

על דעתיה דר' יוחנן דו לא יליף לה מן הדין קרייא שמע לה וכו' ניחא על דעתיה דבר קפרא דיליף לה מן קרייא למה כאן נוגעין וכו'. כצ"ל ובספרי הדפוס נתחלפו התיבות בטעות. כלומר בשלמא לר' יוחנן דלא יליף פרישה לכהן השורף את הפרה מהכתוב אלא דטעמא הויא לפי שמעלה היא בפרה וסילסול היא מתקנת חכמים ומשום שנעשית בטבול יום להוציא מלבן של צדוקין ולפיכך החמירו בה בזה שלא יהו אחיו הכהנים נוגעין בו והכל משום מעלה וסילסול בעלמא ניחא ההפרש בין כהן השורף את הפרה ובין של יה"כ אלא על דעתיה דבר קפרא דיליף לה לתרוייהו מן הכתוב א"כ מ"ש זה מזה ולמה כאן נוגעין וכאן אין נוגעין דקס"ד דהואיל דפרישת הכהן של פרה מן הכתוב הוא לא שייכא להוסיף בו מעלה יתירה מה שאין בכהן של יה"כ דהא תרוייהו מחד קרא הוא דדרשינן להו:

אמר ר' חייא בר אדא. היינו טעמא שחששו שלא יגעו בכהן של פרה שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים בנגיעתן בו אחר שהזו עליו כדתנן בריש פ"ב דפרה מזין עליו כל שבעת ימים ויצטרך שיזו עליו פעם שנית אם ירצה לעבוד עבודה ומשום דבגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת כדתנן בפ"ב דחגיגה הלכך בכהן של פרה הוא דחששו בכך ולא חששו בכהן של יה"כ מפני שאינו נטמא בנגיעתן בו:

ולא כך וכו'. בתמיה וכי בלא כך אינו טמא מחמת הזייתו עליו וכמ"ד והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור ועל הטהור טמא והיכי מצי עביד עבודה ועל כרחך דאמרת ביה דאפשר דלא עביד עבודה כלל שהרי צריך טבילה והערב שמש בכל אלו שבעת ימים ואנן לא אשכחן בהדיא ביה דעביד עבודה והדרא קושיא לדוכתה מ"ט אין אחיו הכהנים נוגעים בו:

א"ר בון אף בר קפרא אית ליה וכו'. כלומר על כרחך דלאו טעמא משום טומאה הוא אלא דאף לבר קפרא דס"ל דעיקר פרישה בכהן של פרה ילפינן מהכתוב כמו בכהן של יה"כ מ"מ לענין שלא יהו נוגעין בו אינו אלא משום מעלה וסילסול בעלמא שעשו חכמים בשל פרה ומשום שהקילו בפרה לשרפה בטבול יום כדלעיל החמירו בה בשאר מעלות שלא יזלזלו בה והלכך נמי בשל יה"כ לא חששו בכך:

בעא קומי ר' יוחנן. הקשה לפניו לדידך דממלואים ילפת לה אי מה איל המלואים מעכב וכו' כלומר אי מה שנא' במלואים מעכב הוא דילפינן מדכתיב ועשית לאהרן ולבניו ככה וככה עיכובא היא נימא דאף שעיר של יה"כ כלומר פרישה של יה"כ דדרשת לעיל

מדכתיב לעשות זה שעיר וכו' גם כן מעכב בדיעבד וכ"ת אה"נ הא לא מצית אמרת מדקתני מתקינין לו כהן אחר ולא קתני מפרישין ואם יארע בו פסול בכ"ג משמש זה בלא פרישה:

והוא מקבל מיניה. בתמיה ור' יוחנן מקבל הקושיא מר"ל ולא השיב לו כלום והיה לו להשיבו כדלקמן:

מן מה דאמר ר' מנא וכו'. כלומר למה לא השיבו מן מה דר' מנא שהיה ג"כ מתמיה על זה האיך רשב"ל מותיב כך לפני ר' יוחנן והוא מקבל ממנו וישיבנו ומאי קושיא וכי לא מצאנו דבר המעכב למד הוא מדבר שאינו מעכב וכן להפך כדמסיק ואזיל:

מלק והקטיר מה הקטרה בראש המזבח אף מליקה בראש המזבח. כצ"ל ובספרי הדפוס נתחלף בטעות וכן הא דלקמן. ברייתא היא בת"כ והובאה בפ"ו דזבחים דף ס"ה ובעולת העוף משתעי דילפינן מליקתו שהיא בראש המזבח מהקטרה אלמא דילפינן מליקה המעכבת מהקטרה שאינה מעכבת דכל עצמו שלא הקטיר כשר:

תמיד תמיד וכו'. וכן מצינו נמי איפכא דילפינן דבר שאינו מעכב מדבר המעכב כדתנן בפ' אלו מנחות נקמצות דף ע"ו על המתני' כל המנחות באות עשר עשר חוץ מלחם הפנים וחביתי כהן גדול שהן באות שתים עשרה. וכדמפרש התם לחם הפנים בהדיא כתיב ביה שתים עשרה חלות וחביתי כ"ג אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים דבתרוייהו כתיב בהו חק עולם. והכא דריש תמיד תמיד דכתיב בתרוייהו. מה תמיד האמור בלחם הפנים שנים עשר אף תמיד האמור בחביתין שנים עשר. כצ"ל:

לחם הפנים מעכב. ביה הי"ב חלות משום דיהיה כתיב ביה ואין החביתין מעכבת לי"ב חלות וילפינן זה מזה לכתחלה:

לקיחה לקיחה. וכן מצינו עוד דיליף דבר המעכב מדבר שאינו מעכב וכהאי מ"ד דס"ל בפ"ק דסוכה דף יא דלולב צריך אגד וגמר לקיחה לקיחה מפסח מצרים נאמר במצרים ולקחתם אגודת אזוב ונאמר בלולב ולקחתם לכם ביום הראשון מה להלן באגודה אף כאן נמי באגודה וילפינן לולב דמעכבביה האגודה להאי מ"ד דאם לא אגדו פסול מפסח מצרים דאינה מעכבת האגודה לדורות דהא כתיב בהאי קרא ולקחתם וגו' והגעתם אל המשקוף וגו' ודבר זה אינו נוהג לדורות וכדחשיב לה בתוספתא פ"ח דפסחים בדברים שחלוק פסח מצרים מפסח דורות וא"כ הרי מצאנו דבר מעכב וכו' ואמאי קיבל ר"י מר"ל הקושיא ולא השיב לו כלום:

הא רשב"ל מקשי עלה וכו'. מילתא באנפי נפשה היא דהשתא מפרש דהא חזינן דר"ל מקשי על הילפותא ממילואים וא"כ מהיכן יליף לה איהו לפרישת שבעה לכ"ג ביה"כ דאפרישה דמתני' לא מצי פליג:

כהדא דתני וכו'. בת"כ תני לה דכתיב בזאת יבא אהרן מאי בזאת במה שאמור בענין הפרשה ולקמן מפרש לה:

מפרישין אותו כל שבעה וכו'. במילואים אף זה לכ"ג קודם יה"כ מפרישין וכו':

וכי אמור הוא בענין. הרי לא נזכר ממלואים בענין הפרשה:

אלא מכיון שמיתת בני אהרן אמורה בענין. והן לא מתו אלא בשמיני למלואים כמו שהוא אמור בענין:

ופריך וא"כ לית סופיה דרשב"ל מישמעיניה מן הדין קרייא. דהא איהו גופיה נמי יליף לה מקרא דמלואים כדאמרת דס"ל כדרשא דהאי תנא בזאת וכו' ומאי מקשי עליה דר' יוחנן:

אלא כאינש דשמע מילה ומקשה עלה. כלומר ודאי לא פליג רשב"ל על ילפותא ממלואים אלא כך דרכו כאדם ששומע דבר ומקבלו ואעפ"כ מדקדק עליו ומי נימא קאמר דאי ילפינן ממלואים א"כ לכולא מילתא הוה לן למילף מהתם:

אמר ר' יוסה בר' בון. דלא כך הוא דרשב"ל לא יליף כלל ממלואים אלא טעמיה דילפינן לפרישה מסיני דכתיב וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי וס"ל כהאי תנא דאמר זה היה מעשה אחר עשרת הדברות שהיה תחלה לארבעים יום ועלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן:

מה משה וכו' עד שנתקדש בענן כל שבעה. כל שבעה לאו דוקא דויכסהו הענן ששת ימים כתיב אלא מדכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי משמע דתחלת יום השביעי עדיין נתכסה בענן היה עד שקרא לו הקב"ה ורמז לשבעה איכא:

אף אהרן וכו'. כלומר וכן מצינו באהרן בימי המלואים ומיהו לדורות מסיני הא דילפינן בבנין אב שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה:

על דעתיה דר' יוחנן. דיליף מקרא דמלואים ולא כדדריש האי תנא בזאת כאמור בענין א"כ למה מיתת בני אהרן אמורה כאן בענין וכו' אלא כדדריש ר' חייה בר בא בני אהרן וכו':

אמר ר' בא בר בינה למה סמך הכתוב מיתת מרים וכו'. ואידך יליף להא מדדריש ר' בא דלסמכה מיתת מרים לפרשת פרה ללמדך שמיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל

ולדידיה הא דמיתת בני אהרן האמור בענין ללמד על פרישת שבעה ממלואים כדס"ל לאידך דלעיל:

כתיב ובני ישראל נסעו וגו'. גרסי' להא בסוף פ"ק דסוטה עד ונקבר שם שגמלו לצדיק חסד וע"ש:

עשירית האיפה. שהכהן הדיוט מביא ביום חינוכו וכהן גדול בכל יום והיא הנקראת חביתין:

ומכנסיים. בבגדי כהונה מעכבין במלואים דאע"ג דלא כתיבי לא בצואה בפ' תצוה ולא בעשייה בפ' צו מ"מ מעכבין הן:

מ"ט זה וזה עשייה. כתיב בהו. בעשירית האיפה כתיב יעשה אותה ובמכנסיים ועשה להם מכנסי בד והואיל ובפ' צוואה כתיב וזה הדבר אשר תעשה מרבינן כל מידי דכתיב בהו עשייה:

אמר רבי חנינה. מהיכן למדנו עיכובא מדכתיב שם ועשית לאהרן ולבניו ככה וככה עיכובא היא א"כ כל האמור בפרשה הוא דמעכב ולא ס"ל לרבות דברים שאינם אמורים בפרשה:

ואתייא. הא דר' חנינה דלא מרבינן אלא מענין הפרשה וזהו כדדריש ר' שמואל בשם ר' יונתן זה הדבר היה צריך לכתוב וכתיב וזה הדבר לרבות שאפי' קריית הפרשה של צוואה מעכבת שכך מצינו דדברים שנצטוה משה בפ' תצוה וזה הדבר אשר תעשה להם וגו' אמר לבני ישראל בהתחלת ימי מלואים כדכתיב בפ' צו ותקהל העדה וגו' ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות אלמא דלא מרבינן שארי דברים שלא הוזכרו בפרשה:

אמר ר' יוחנן כל המעכב לדורות וכו'. ומפרש מה אית לך דממעט ר' יוחנן מהא דר' חנינה דאמר כל האמור בפרשה מעכב:

סמיכה. דכתיבא שם וסמך אהרן וגו' וכן שירי דמים דכתיב ואת כל הדם תשפוך אל יסוד המזבח ואלו אינן מעכבין לדורות אין מעכבין כאן. לר' יוחנן אין מעכבין במלואים ולר' חנינה מעכבין הן במלואים:

ציץ ומצנפתו של אהרן וכו'. סדר לבישת בגדיהם מפרש ולמיסבר קראי לפי שבפ' תצוה כתיב ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן את הכתנת ואת מעיל האפוד וגו' ושמת המצנפת על ראשו ונתת את נזר הקדש על המצנפת וגו' ואת בניו תקריב והלבשתם כתנות וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו וגו' דמשמע שבתחלה הלבישו לאהרן בגדיו ולא חגר אותו באבנט עד שהלביש בניו כתנות ואח"כ חגר אבנט לאהרן ולבניו מבלי הפסק

בגד אחר בין האבנטים ובפ' צו בעשייה כתיב ויקרב משה את אהרן וגו' ויתן עליו את הכתנת ויחגור אותו באבנט וילבש אותו את המעיל וגו' ואח"כ המצנפת והציץ ואח"כ כתיב ויקרב משה את בני אהרן וילבישם כתנות ויחגור אותם אבנט הא כיצד הלכך פליגי הכא ולפרש דלא ליקשו קראי אהדדי ר' חנינה ס"ל דקראי דבפ' צו לדוקא שבתחלה הלביש לאהרן הכתונת וחגרו באבנט ואח"כ המעיל והחשן ומצנפת וציץ ואח"כ הלביש בניו הכתונת וחגר אותם באבנט. והא דכתיב בצואה והלבשת את אהרן וגו' וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו לאו למימרא כמשמען אלא שלא הקפיד כ"א בלבישת הבגדים כולם של אהרן בתחלה וחגרו גם באבנט כמו שנאמר בעשייה ושיהא קודם לאבניטן של בניו וכלומר דהא דכתיב וחגרת אותם אהרן ובניו היינו שיהא כבר אהרן חגור באבנט אחר שהלבישו הכתונת ואח"כ הלבישו שאר הבגדים ואחר כך לבניו הכתונת והאבנט והיינו דקאמר ציץ ומצנפתו של אהרן קודם לאבניטין של בנים כלומר דהעיקר שיהא אהרן כבר חגור באבנט קודם לגמר הבגדים והכל יהא קודם לאבניטן של בנים וכך הבין משה וכך עשה:

יהודה ברבי אומר וחגרת אותם וגו'. כלו' בפירוש דקרא הוא דפליג וס"ל דהאי קרא כמשמעותו מתפרש והיה נראה שילביש בתחלה לאהרן את בגדיו ולא יחגור אותו באבנט עד שילביש לבניו הכתונת ואח"כ יחגור לאהרן האבנט ואח"כ לבניו מבלי הפסק בבגד אחר בין האבנטים. ומשום דאכתי קשיא ולמה לא עשה משה כן הלכך מסיים אמר ר' אידי וכו' והיינו כדר' אידי דהדא דאת אמר למצוה אבל לציוי ויקרב וגו' וכלומר לא לדוקא נאמר ולציווי שלא יפסיק בבגד אחר בין האבנטים אלא למצות האבנטים הוא דנאמר שמצוה שיהו חגורים באבנט אהרן ובניו ולא לציווי לסדר הלבישה אלא לציווי הסדר הוא כאשר עשה משה ויקרב וכו' וכדאיתא. א"נ יש לפרש דר' חנינה ויהודה ברבי פליגי בסדר הלבישה דמר דייק לשון הציווי ומר דייק לשון העשייה ובאבנט כדלעיל ור' אידי מפרש דכי היכי דלא תיקשי קראי אהדדי אתה אומר דקרא דתצוה למצוה הוא דנאמר וכדפרישית דמצוה שיהו חגורים באבנט אבל לציוי סדר הלבישה כאשר עשה משה כך הוא נאמר לו ציווי סדר הלבישה:

פשט הוא לן. מקובלים אנחנו מפי השמועה שבחלוק לבן שמש משה בכהונה גדולה כל שבעת ימי המלואים ולא בבגדי כהונה:

ותני לה. הכי בברייתא דת"כ:

כי היום. שישמש אהרן בבגדי כהונה גדולה ה' נראה אליכם:

עשירית האיפה. של יום השמיני היאך קרבה חצייה וכו' משום דכתיב בה מחציתה בבקר ומחציתה בערב ותנן בפרק ד' דמנחות חביתי כהן גדול לא היו באות חציים אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים וכהן שהקריב מחצה בשחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון אלא מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד וכו'. והשתא הבעיא הוא ביום השמיני שלא נתחנך אהרן עד שהקריב קרבנו וקרבן העם וזה היה אחר קרבן תמיד של שחר כדכתיב ויקרב אהרן אל המזבח וגו' ויקרב את קרבן העם וגו' ויקרב את המנחה וגו' ויקטר על המזבח מלבד עולת הבקר וא"כ בעולת הבקר שבכל יום קרבו חביתין אחר מנחת הבקר כדשנינו בסדר המערכה אפשר שלא הוקרב הואיל ועדיין לא נתחנך אהרן ולא הקריבו החביתין עד בין הערבים שהרי זה ככהן העומד אחר התמיד של שחר וצריך להביא עשרון שלם אלא שבשאר כהן העומד בין הערבים דינו שחציו קרב וחציו אבד הואיל וכבר קרב חצי עשרון בשחרית וכאן אי נימא שלא הוקרבו החביתין בשחרית א"כ עשרון שלם מביא והיא קריבה שלימה או דלמא הואיל ומ"מ יום החינוך היה היתה קריבה חציה בשחרית ואע"פ שעדיין לא הוקרבו קרבנות היום וחצייה בין הערבים כדין עשירית האיפה שבכל יום והיינו דבעי חציה קריבה או שלימה קרבה:

מן מה דכתיב. ביום השמיני אחר שהוקרבו כל הקרבנות ואחר שבירך אהרן את העם ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ודרשו בברייתא דמלואים מלמד שלא בא עמו אלא ללמדו על מעשה הקטרת דכתיב לעיל מיניה וירד מעשות החטאת מה ירידה מעין עבודה אף ביאה מעין עבודה א"כ הדא אמרה חצייה קריבה כדין חביתין של כל יום ויום מחצה בבקר ומחצה בין הערבים וכבר הקריב אהרן חצי של בקר דאם תאמר שלימה קרבה ומטעמא משום דאכתי לא קרבה כלל בשחרית וכדפרישי' א"כ ניתני שבא ללמדו על מעשה הקטרת ועל עשירית האיפה שעדיין לא קרבה כלל היום אלא ש"מ דחצייה קרבה כבר מקודם אחר מנחת הבקר:

אמר ר' תנחום. מהא ליכא למישמע מידי דכי ולא עבודות שבפנים אנן קיימין. בתמיה דהרי אל אהל מועד כתיב ושם מעשה הקטרת אבל עשירית האיפה שקרבה על מזבח החיצון כבר לימדו על עבודות שבחוץ בכל שבעת ימי המלואים וכן היום בשאר עבודות שבחוץ והלכך לא תני הכא עשירית האיפה ואיכא למימר דשלימה היתה קריבה:

מילואים מה היו. כל מה שקרב בימי המלואים מה היו אם קרבן יחיד או משל ציבור היו. ופשיט לה מן מה דכתיב ויסמכו וגו' ואין סמיכה אלא בבעלים הדא אמרה קרבן יחיד היו:

והתני. בברייתא בהדיא קרבן צבור היו. וקאמר ר' אידי אין משל צבור נתנדבו ומסרו להם שיהא כשלהם:

מלואים מאיכן למדו וכו'. לפי שנאמר ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים. ושואל הש"ס מתי כלו אלו שבעת ימים דאי לענין התחלה ודאי מיום הראשון נחשב לא מלילה שלפניו שהרי פרישתן ביום היה כדמוכחי קראי אלא לענין אימתי כלו הוא דשואל דמהיכן נלמד אם מן הקרבנות דקי"ל בקדשים הלילה הולך אחר היום או ממעשה בראשית שהיום חחר הלילה כדמפרש ואזיל אין תימר וכו' והשתא אם תאמר מן הקרבנות נלמד והתחילו ימי המלואים מיום הראשון ולא מהלילה שלפניו א"כ לילה אחרון של שבעה אין לו יום שלאחריו שכבר כלו ימי המלואים ובתחלת יום השמיני היו יכולין לצאת מפתח אהל מועד אבל כל אותו לילה שלאחר יום שביעי עדיין לא היו יכולין לצאת שהלילה הולך אחר היום אבל אין תימר ממעשה בראשית נלמד א"כ יום ראשון אין לו לילה כלומר ודאי יום הראשון לא היה לו לילה דפרישתן ביום היה אלא לילה אחרון אחר השבעה היו יכולין לצאת שכבר כלו שהרי אחר יום הראשון התחילו למנות מן הלילה של יום השני ויום השני שהוא יומם ולילה וכן כולם ונמצאו בסוף יום השביעי כלו ימי הפרישה. וגופה דהבעיא לא איפשיטא ולקמן פליגי אם היו ישיבתן כל הלילה מבלי הפסק או לא:

תמן תנינן. בפרק שתי הלחם דף צט גבי סידור לחם הפנים על השלחן בכל שבת שסילקו מערכה הישינה וסידרו החדשה וקתני התם ארבעה כהנים נכנסים שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בזיכין וארבעה מקדימין לפניהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכים וכו' אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה כנגד טפחו של זה שנאמר לפני תמיד ר' יוסי אומר אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין אף זו היתה תמיד וכדקתני בתוספתא עלה בפי"א ר' יוסי אומר אפי' פירקו ישינה בבקר והכניסו חדשה בין הערבים אפילו בשאר ימות השנה מוציאין אותן חוץ לעזרה אין בכך כלום מה ת"ל לפני תמיד כדי שלא ילין שלחן בלא לחם:

מתניתא דרבי מאיר. ת"ק דמתני' ר"מ היא דס"ל תמיד בלי הפסק הוא לפיכך אלו מושכין ואלו מניחין:

מדר' יוחנן מודה ר' מאיר שאם פירקו וכו'. כלומר ומדר' יוחנן שמענו דקאמר דגם ר"מ מודה בדיעבד שאם פירקו את הישינה בשחרית וכו' דאף זו היתה תמיד ולא נפסל הלחם ולא פליג אלא לכתחלה:

ר' יוסי אומר וכו' אמר ר' יוחנן מישיבת אהרן ובניו למד ר' יוסי. כלומר הא דקאמר וסידרו את החדשה בין הערבים דמשמע דמיהת צריך שיסדרו החדשה ביום מקודם הלילה וזה נלמד מישיבת אהרן ובניו באהל מועד בימי מלואים שנאמר בהן ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים דמשמע שצריך שימסור יום ללילה ולילה ליום וכלומר שישבו כל הלילה ומבלי הפסק עד שהיום ימסור ללילה וכן הלילה ימסור ליום שלאחריו וכמה דתימר בישיבת אהרן ובניו וכו' והכא נמי בלחם הפנים צריך שימסור יום ללילה ולילה ליום:

ר' חייה בר יוסה אמר וכו'. כלומר בהא מודינא לך שהיום צריך שימסור ללילה ולפיכך צריך שיסדרו החדשה מבין הערבים אבל אינו צריך שימסור הלילה ליום אלא מכיון שמסר יום ללילה דיו ונקרא תמיד ואם אחר שהיה על השלחן בתחלת הלילה אע"פ שאח"כ הוציאו חוץ לעזרה וסידרו בתחלת היום אין בכך כלום וכדקתני בתוספתא אליבא דר' יוסי ובלבד שלא ילין השלחן כל הלילה כולה בלא לחם:

מה אמר ר' חייה בר יוסף בישיבת אהרן ובניו. אם הכא נמי בישיבת מקצת הלילה באהל מועד היה די או דילמא בישיבת כל הלילה בדוקא. ופשיט לה דק"ו היא דמה אם תמן בלחם הפנים שכתוב בו יערכנו לפני ה' תמיד את אמר מכיון שמסר יום ללילה דיו. כאן במלואים שאין כתוב בו תמיד לא כ"ש דבישיבת מקצת הלילה סגי:

אשכחת אמר וכו'. נמצא למדין אנו דלדעתיה דר' יוחנן שהיה צריך שישבו שם כל הלילה מבלי הפסק ובכל יום היה משה מקים המשכן ומפרקו כדתני בברייתא דלקמן והיו שם שבע עמידות וששה פירוקין לפי שביום הראשון שפירשו לא היה פירוק לא ביום ולא בלילה שצריכין היו לישב שם כל הלילה ולמחרתו ביום השני בבקר פירקו והעמידו אח"כ לעבודת היום ומפני שעכ"פ היה צריך פירוק וכדיליף לה לקמן מנין לפירוקין וכו' הרי בכל ששה ימים שלאחר יום הראשון היה עמידה ופירוק מלבד ביום הראשון שהיה שם עמידה בלי פירוק הרי לשבעת ימי מלואים שבע עמידות וששה פירוקין ועמידה של יום השמיני לא קא חשיב לפי שבו ביום שוב לא פירקו וכת"ק דברייתא דלקמן ולא קא חשיב אלא של שבעת הימים:

על דעתיה דר' חייא בר יוסף היה שם ארבע עשרה עמידות ושלש עשרה פירוקין. משום דלדידיה בישיבת מקצת הלילה היה די ולאחר שישבו בתחלת הלילה היו יכולין

לצאת ולחזור וללון שם כדקאמר מכיון שמסר יום ללילה דיו וקראי נמי דייקי ליה דכתיב ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלואיכם והדר כתיב ופתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים א"כ לא הוזהרו מלצאת כ"א בימים והישיבה הוא ג"כ בלילה אלא שלא הוזהרו מלצאת ולחזור בלילה והשתא לדידיה היה משה מפרק בלילה אחר שישבו שם בתחלת הלילה וכדי להראות להם שמותרין הן לצאת אחר שישבו מקצת הלילה אלא שבאמת לא מצינו שחזרו ללון בביתם במחנה לויה ולנו באהל מועד גם בלילה ולפיכך אחר תחלת כל לילה שפירק וכדי להראות שמותרין הם לצאת חזר והעמידו לפי שבאמת לנו שם כל הלילה ולמחרת בבקר היה צריך לחזור ולפרקו ולהעמידו אח"כ לעבודת היום לפי שהקמת הלילה פסולה לעבודת היום וכדקאמר ר' זעירא לקמן זאת אומרת וכו' ומחשבון זה לר' חייה בר יוסף הוא דנלמד נמצא שהיה שם ביום הראשון שתי עמידות ופירוק אחד עמידה בבקר לעבודת היום ופירוק אחר שישבו בתחלת הלילה כדי להראות ההיתר לצאת ועמידה אח"כ מפני שלנו שם כל הלילה כדאמרן ובשאר ששה הימים היה פירוק בבקר ועמידה אחריו לעבודת היום ואחר שישבו תחלת הלילה פירוק ועמידה וכן בכל יום ויום מהששה היה שם ביום וכן בלילה שתי עמידות ושני פירוקין ומלבד ביום הראשון היה שם שתי עמידות ופירוק אחד הרי לשבעת הימים ארבע עשרה עמידות ושלש עשרה פירוקין:

תני וכו'. השתא מייתי האי ברייתא דמלואים דמינה נלמד כל הא דלעיל וכן הא דלקמן:

היה משה מושח את המשכן ומעמידו. לפי שבתחלה היה צריך למשוח את הקרשים סביב סביב לקדשם ואח"כ מעמידו:

ומפרקו. לר' יוחנן כדאית ליה ולר' חייה בר יוסף כדאית ליה:

וסידר עליו את העבודות. כלומר כשהעמידו היה סודר עליו את העבודות של יום ביומו כדכתיב:

ר' יוסי בר' יהודה אומר אף ביום השמיני העמידו ומשחו ופירקו. כלומר דס"ל דשני פעמים היה מושחו להמשכן בכל יום ויום משיחה ראשונה קודם שהעמידו כדברי ת"ק והשניה אחר שהעמידו וא"כ היה צריך לחזור ולפרקו כדי למשחו פעם שנית סביב סביב ואח"כ העמידו לעבודת היום וא"כ היה זה צריך גם ביום השמיני והיינו דקאמר ר' יוסי בר' יהודה העמידו ומשחו ופירקו שלאחר שהעמידו היה צריך למשחו שנית ופירקו כדי למשחו כולו סביב סביב ופליג ר' יוסי בר' יהודה את"ק בתרתי דלהת"ק לא היה שם משיחה אלא פעם אחת קודם שהעמידו ולר' יוסי בר' יהודה חזר ומשחו אחר העמידה ראשונה ולהת"ק לא היה ביום השמיני פירוק כלל ולר"י בר' יהודה גם

ביום השמיני היה פירוק והיינו לאחר עמידה הראשונה פירקו כדי למשחו שנית וחזר והעמידו לעבודת היום וכמו כן היה בכל שבעת ימי המלואים אבל מודה ר"י בר' יהודה שביום השמיני אחר שהעמידו לעבודת היום שוב לא היה פירוק כל ימי הקמת המשכן שם וכדכתיב בפ' בהעלותך ויהי בחדש השני וגו' שאז נעלה הענן מעל המשכן ונתפרק ויסעו וגו'. וא"ת הני תרתי מילי לר' יוסי בר' יהודה מנא ליה אומר אני דמיתורא דקרא קדריש וכדמוכח מדלקמן דכתיב ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אותו ויקדש אותו ואת כל כליו ואת המזבח ואת כל כליו וימשחם ויקדש אותם דהאי וימשחם מיותר הוא דהרי כבר כתיב וימשח וגו' ועל המשכן ועל הכל קאי או דלכתוב וימשחם לחודו כל דלעיל נכלל בו וימשח דרישא דקרא למה לי אלא ש"מ שבתחלה משח המשכן וחזר ומשחו אחר שהעמידו כשמשח את הכלים וזהו וימשחם שחזר ומשחו עם הכלים. ומדכתיב ויהי ביום כלות משה להקים וגו' וזה היה ביום השמיני למד דגם ביום השמיני היה פירוק זה אחר העמידה הראשונה כדי למשחו שנית וכשנדע זה נבין הא דלקמן. אמר רבי זעירא זאת אומרת וכו'. אדלעיל ואחשבון לר' חייה בר יוסף קאי דמשם נלמד וכדפרישית:

אשכחת אמר. על דעתיה דר' יוחנן בר' יוסי בר' יהודה וכו'. כלומר דלעיל אמרנו החשבון למר ולמר ואליבא דהת"ק והשתא נמצינו למדין דלר' יוחנן ואליבא דר"י בר יהודה היה שם בשבעת ימי המלואים ארבע עשרה עמידות ושלש עשרה פירוקין דהא לעיל אליבא דהת"ק אמרנו דלרבי יוחנן היה ז' עמידות וששה פירוקין ואליבא דר' יוסי בר' יהודה נתוספו עוד ז' עמידות וז' פירוקין שהרי ביום הראשון היו שתי עמידות ופירוק אחד למשיחה שנית כדלעיל וביום השני היה פירוק לעמידה דאתמול ועמידה ופירוק ועמידה כמו ביום הראשון וכך היה בכל יום ויום מהששה נמצא לכל יום ויום מהששה היו שתי עמידות ושני פירוקין וניתוסף ליום ראשון עמידה אחת ופירוק ולכל יום ויום מהששה ניתוסף עמידה ופירוק הרי נתוספו ז' עמידות וז' פירוקין ובין הכל י"ד עמידות וי"ג פירוקין לר' יוחנן ואליבא דר' יוסי בר' יהודה:

ועל דעתיה דר' חייה בר יוסף ואליבא דר' יוסי היה שם וכו'. דהרי לאליבא דהת"ק היה לר' חייה י"ד עמידות וי"ג פירוקין ועכשיו שנתוספו לר' יוסי בר' יהודה עוד ז' עמידות וז' פירוקין הרי בין הכל עשרים ואחת עמידות ועשרים פירוקין לשבעת ימי המלואים ושל יום השמיני לא קא חשיב דאנן לא חשבינן אלא של ימי המלואים שמשה היה עובד בכהונה גדולה והיה מטריח עצמו בעמידות ובפירוקין ולהודיעך כחו של משה:

מנין לפירוקין. רמז מן התורה דילמא כשהקים בתחלת המלואים שוב לא פירקו:

ויהי ביום כלות משה להקים. ויהי ביום הקים משה את המשכן מיבעי אלא למידרש ביום שכלו הקמותיו שעד היום היה מקימו וחוזר ופירקו ומקימו:

רשב"ל אמר. מהכא כאשר צוה וגו' וכן צריך לעשות בכל הימים א"נ אפרישה דמתני' קאי וכדדריש ר' יוחנן לעיל והיינו דפריך ולא כבר תניתה לעיל דמהכא נפקא לן פרישה לדורות:

ומשני חדא בשם ר' יוחנן וחדא. ואית דאמרי להאי דרשה דפרישה בשם ר"ש בן לקיש:

בשמיני אית תניי תני נמשח. איכא תנא דס"ל גם בשמיני נמשח המשכן ואיכא תנא דס"ל לא נמשח וכן איכא תנאי דפליגי אם נתפרק בשמיני או לא:

פשט הוא לן וכו'. כלומר דלאו במשיחה לחוד הוא דפליגי הני תנאי ואידך בנתפרק לחוד אלא הני תנאי כהני תנאי ובמשיחה שנית הוא דפליגי דמ"ד נתפרק וכדי למשחו שנית הוא וכדפרישית לעיל ומ"ד לא נמשח שנית משום דלא נתפרק וכדי למשחו היה צריך פירוק כדלעיל:

מ"ד נמשח. והיינו שנית ניחא דכתיב וימשחם ומיותר הוא אלא למשיחה שנית נאמר והכל כדפרישית לעיל:

מה מקיים וימשחם. דמאחר דכתיב ברישא דקרא וימשח אותו וגו' הכל בכלל:

מעלה אני עליכם וכו'. כלומר ללמד שמקובל לפני הקב"ה כאלו שהיה מחוסר משיחה ואתם משחתם אותו בתחלה:

מ"ד נתפרק ניחא דכתיב (ביחזקאל מג) שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו ומלאו ידיו ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח וגו'. דמשמע דגם ביום השמיני הוא כמו בשבעת הימים מדכתיב והיה ביום השמיני ולא כתיב מיום השמיני:

מה מקיים וכו'. כלומר מה מקיים סיפא דקרא וקאמר כפרה שהיא בדם קאמר ולא על המשיחה:

כהדא דתני על זה. על כהן של יה"כ ועל כהן של פרה היו מזין וכו' כדי שיכנסו המים של הזאה תחת הזאת הדם של ימי המלואים:

תחת הדם ותחת שמן המשחה. של המלואים דכתיב ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן וגו' וא"כ דם ושמן חדא נינהו וה"נ כפרה בדם תחת שמן הוא:

פירש בן בתירה. אמתני' קאי ותוספתא היא בריש מכלתין וה"ג שם למה מפרישין כ"ג מביתו ללשכת פלהדרין פי' ר' יהודה בן בתירה שאם תמצא אשתו ספק נדה ויבא עליה ונמצא טמא שבעת ימים:

וישראל חשודין על הנדות. בתמיה ואף לגי' התוספתא וכי חשוד הוא לבא על ספק נדה: כהאי אלא כהאי דתנינן תמן בפ"ב דשבועות היה משמש עם הטהורה וכו' וכלומר דה"נ חיישינן לכ"ג שמא תטמא בשעת תשמיש:

אשכחת אמר וכו'. כשתמצא לומר ולדקדק תראה דמאי דאמר ר' יוחנן לטעמא דפרישה דילפינן ממלואים צריכה עוד לטעמא דבן בתירה וכן לטעמא דבן בתירה צריך נמי לטעמא דרבי יוחנן כדמפרש ואזיל:

אילו אמרה ר' יוחנן לטעמיה בלחוד וכו' הוינן אמרין ישמש מטתו וישן לו בלשכת פלהדרין. כלומר ישמש מטתו בביתו וילך לו לישן בלשכת פלהדרין דמקיים מצות פרישה בזה הוי דצריך נמי לטעמא דבן בתירה ואי מטעמא דבן בתירה לחוד הוינן אמרין יפרוש ממטתו שאינו צריך לפרוש אלא מתשמיש המטה ויכול הוא לישון בתוך ביתו הוי דצריכה לטעמא דתרוייהו:

תני. בתוספתא פ"ק כל לשכות וכו':

אף היא גזירה גזרו עליה. דס"ל לר' יהודה דירה בעל כרחה היא ולאו שמה דירה אלא משום גזירה שמא יאמרו כ"ג חבוש בבית האסורין הוא שאין לו מזוזה:

בשעריך אית תניי תני בשעריך. שלך פרט לשערי הר הבית והעזרות דלאו שלך הן ואית תנא תני דבשעריך לרבות הוא דכל הנקרא שער חייב במזוזה ומפרש דהני תנאי כהני תנאי דמ"ד פרט כר' יהודה ס"ל דפטורין הן ולשכת פלהדרין מדרבנן ומשום גזירה ומ"ד לרבות כרבנן ס"ל דכל שיש בה בית דירה חייבת:

יאות אמר רבי יהודה. דבשעריך שלך משמע ומ"ט דרבנן בשעריך וכי בית דירה הן והיאך אתה מרבה מבשעריך לשערי הר הבית והעזרות דלאו בית דירה הן:

התיב ר' יוסי בר' בון. ומאי קושיא והתני בשעריך לרבות שערי המדינה ותיקשי נמי וכי בית דירה הן. אלא לאו דהיינו טעמא שבהן נכנסין הן לבית דירה ולפיכך חייבין והכא נמי לשערי הר הבית והעזרות דקאמרי לרבות לחיובא היינו טעמא שבהן נכנסין הן לבית דירה שיש לשכות שהן בית דירה וכגון של כ"ג וכל לשכות דפטורין אותן שאינן לבית דירה הן:

חולדת המולים. מלישנא דמתני' פ"ק דמדות שני שערי חולדה מן הדרום והיתה שם לשכה נקראת חולדת המולים שהמולים מצניעין כלי המילה בתוכה וכבית דירה היא וחייבת במזוזה וגרסי' להא נמי לקמן בפ"ד דמגילה:

חלון שהוא ד' על ד'. ופתוח לבית שהעבדים יושבין שם וכלי המנפה בידם ומניפין לרבוניהם לעשות להם ריח ולגרש הזבובים חייבין במזוזה דכבית דירה הן:

לולים וכו'. עליות זו למעלה מזו מלשון ובלולים יעלו (מלכים א ה):

הן דהוא דרס אסקופתא ארעיתא. כלומר שהרי בכ"מ שדורס על האיסקופה התחתונה הוא דורס לעלות למעלה. א"נ דכל אסקופה של כל עליה ועליה כאסקופה התחתונה היא נחשבת ודרך ביאתך להם היא ולפיכך כל אחד ואחד חייבין במזוזה ואינן יוצאין י"ח במזוזה של הבית התחתון:

דהוה עביד מדעתון דכל רבנן. שהיה עשוי לפי דברי הכל שהסכימו עמו והיה מצטער על שלא היה רואה אותו היאך היה נוהג במזוזה:

לשכת בלווטין. לשון שרים וחשיבות:

ועכשיו. אחרי שקילקלו מעשיהם הן קוראין אותה לשכת פלהדרין וכו' כלומר לשון גנאי ושפלות:

פראידתין מילא עבידה. לשון כינוי הוא ושם דבר עשוי הוא ולאו שמה ממש אלא כזה המכנה בשם חדש מאליו לגנאי פראידתין פחותים פרא היא בלשון הש"ס הזה:

בראשון. בבית הראשון:

על שהיו נוטלין. הכהונה בדמים שנותנין להמלך:

אמרו כפה הסיח את המנורה. שיח. החמור הפך המנורה ודרך משל היא על שם שהשני ששילח זהב לשוחד נצח את הראשון:

וכן בשני. אם היה כך בבית שני ועל זה קאמר ר' יוחנן בן תורתא דלא כך הוא אלא מצאנו וכו':

וכל ווסת. כל מדה טובה היה להם:

דלמא. מעשה בר' זעירא וכו' ואמרינן ביותר היא השנאת חנם מג' עבירות הללו שהרי בראשון שחרב נבנה ובשני לא נבנה אלמא קשה היא ביותר:

אמר ר"ז. היינו טעמא הראשונים עשו תשובה וכו':

והשנים נתגלה עונם. כלומר וכי נתגלה לנו עונם בכתוב ולפיכך לא נתגלה ג"כ קיצם. א"נ לא נתגלה עונם גרסי':

עידיכם. תנו מידיכם בבית הבחירה והוא יוכיח שחזר לראשונים ועדיין לא חזר לאחרונים:

אבותינו העבירו את התקרה. כלומר עונם גרמה לקלקל התקרה בלבד כמו שנאמר ויגל את מסך יהודה מלשון סכך ותקרה אבל אנו פעפענו קלקלנו את הכתלים ועל שם האומרים וגו' וזה גרם עונותינו:

מה מייחדין ליה עמיה. אם כהן זה שמתקינין לו מהו שצריך ג"כ פרישה ומייחדין ליה עם הכ"ג בלישכה:

א"ר חגיי משה וכו'. כצ"ל משה בשבועה הוא וכך היה דרכו של ר' חגיי בכ"מ לומר בלשון שבועה זו כמו שתמצא בפ"ד דדמאי ובכמה מקומות והבאתי בריש פ"ב דסנהדרין וכך הוא בפ"ג דהוריות. וגרסי' שם בהלכה ב' לכל סוגיא דכאן עד ונעשיך אב בית דין לישראל. וכן לקמן בפרק קמא דמגילה בהלכה ט' עיין שם ותמצא מבואר והגי' הברורה מכאן ומכאן:

מנין כשם וכו' כך מקדשין ליה וכו'. על תנאי שאם יארע דבר באשתו שתהא זו מקודשת לו וקידושין גמורין א"א כדמתרץ לקמן דא"כ הוה להו שני בתים:

עד דאת מקשי לה על דר' יהודה. באשה:

קשייתה נמי על דרבנן. דאי חיישי לטומאה אם כן אין לדבר סוף דשמא יארע טומאה בכהן האתר. ומשני קרי מצוי היא וכו' וגזרו על דבר שהוא מצוי והיינו לחוש בכ"ג שמא יארע בו פסול ותו לא חששו בזה האחר דלטומאה דתרין לא חיישינן אבל מיחה לא שכיחא ולא חיישי כלל שמא תמות אשתו:

והא אשכחן וכו'. כלומר הרי שמצינו כאן אליבא דרבי יהודה דחייש למיתה:

הדא היא דתנינן תמן וכו'. והיינו הך דמתני' ואיידי דמייתי להאי עניינא לקמן בפ"ז דגיטין בהלכה ו' למרמי דר' יהודה אדר' יהודה גריס נמי הכא דתנינן תמן וכן תמצא בהרבה מקומות בש"ס הזה:

תמן תנינן. בפ"ג דגיטין בהלכה ג' המביא גט וכו' בחזקת שהוא קיים ולא חיישי' למיתה ולא פליג ר' יהודה וקשיא תמן את אמר אין מיתה מצוייה והכא את אמר לר' יהודה מיתה מצוייה:

תמן. בגטין בדינא דיחיד הוא וכאן במתני' בדינא דשייכא לצבור שהכ"ג בא לכפר על כל ישראל וחומר הוא בצבור דאע"ג דבעלמא לא חייש למיתה הכא חייש ר' יהודה:

והא אשכחן. דר' יהודה מחמיר אפי' ביחיד דלא שייכא לכל ישראל כדקתני לקמן בפ"ו דשקלים אמר ר' יהודה לא היה שופר של קיני חובה בירושלים שמא תמות אחת מהן וכו'. והוי ליה חטאת שמתו בעליה שדינה שתמות וכשהדמים מעורבין הן בקרבן א"א להקריב וחטאת שמתו בעליה לא שייכא אלא ביחיד:

ויקדש מאתמול. על הא דקאמר רבי יהודה קאי שמקדשין לו אשה אחרת על תנאי שאם תמות אשתו ביה"כ תהא זו מקודשת לו ולמה לא יקדש אותה מאתמול קדושין גמורים: **וכפר בעדו ובעד ביתו**. כתיב משמע בעד בית אחד ולא בעד שני בתים לפיכך מקדשה על תנאי ואין כאן אלא בית אחד:

לא נמצא זה כקונה קנין בשבת. שאם תמות אשתו ביה"כ חלו קדושין של האחרת. והרי קונה קנין ביה"כ ותנן בפ"ה דביצה לא דנין ולא מקדשין לא בשבת ולא בי"ט:

א"ל משום שבות. הוא ושהתירו במקדש שבות כזה:

הדא אמרה. מדפריך לא נמצא זה כקונה קנין בשבת ודוקא במקדש היא שהתירו ומפני הדחק א"כ אילין דכנסין ארמלין צריך לכונסן מבע"י לפי שהאלמנה אין לה חופה שיהא קונה אותה לכל דבר לזכות במציאתה ובמעשה ידיה ואינה נקנית לו אלא בביאה או שיתייחד עמה מבעוד יום קודם השבת שלא יהא כקונה קנין בשבת אם יתייחד עמה בתחלה בשבת:

הלכה ב

מתני' **כל שבעת הימים וכו'**. שמרגילין אותו בעבודה:

זורק את הדם. של תמידין:

ומקטיר את הקטרת כו' ומקריב את הראש ואת הרגלים. וה"ה לכל האברים:

כדי שיהא רגיל בעבודה. ביה"כ:

ושחר כל הימים. דינו של כ"ג בכל עת שירצה להקריב מקריב ואינו צריך פייס:

שכ"ג מקריב חלק בראש. אם ירצה אומר עולה זו אני מקריב מנחה זו אני מקריב ואין המשמר יכולין לעכב על ידו:

ונוטל חלק בראש. אם ירצה אומר חטאת זו שלי האשם זה שלי, ודוקא בקדשי המקדש אבל בקדשי גבול ה"ה כשאר אחיו הכהנים וחולקין בשוה והכי איתא בתוספתא פ"ק: גמ' **ואינו טמא משום הזייתו**. שהזו עליו כדאמרינן לעיל שהיו מזין עליו מכל חטאות שהיו שם והזאת מי חטאת שהוזה על הטהור מטמאין אותו והיכי מצי עביד עבודה:

אמר ר' יוסי בר' בון. לא היו מזין עליו בשחרית אלא משהיה מקריב קרבנותיו היו מזין עליו לעת ערב וטובל ומעריב שמשו ולמחר עביד עבודה:

שכ"ג מקריב וכו'. ומפרש היך עבידא כיצד הוא נוטל חלק בראש אומר עור של עולה זו היא שלי ונוטל חלה אחת משתי הלחם של עצרת ושש חלות מלחם הפנים בכל שבת שמתחלקין אחר שהוקטרו הבזיכין ושאר השש חלות מתחלק להמשמר:

הכא. בעור הקרבן הוא נסב כולה שאתה אומר עור זה שלי ונוטל כולו והכא בשתי הלחם ולחם הפנים הוא נסב פלגא ומאי טעמא:

כאן לקרבן יחיד. נוטל כולו אם ירצה:

וכאן לקרבן צבור. מחלק הוא מחצה על מחצה עם הכהנים:

תני. חדא ברייתא דרבי פליג וקאמר אומר אני שלא יטול אלא מחצה ואקרבן יחיד קאי. ואית תניי תני דה"ק רבי אומר אני שיטול מחצה והכי גריס בתוספתא פ"ק:

היך עבידה. אלו שתי הלשונות אליבא דרבי היאך הן מתפרשין:

היה שם עור אחד. של עולה לרבנן הוא נוטל את כולה ועל זה שייך לישנא דרבי אומר אני שלא יטול אלא מחצה ומחצה לכהנים ואם היו ד' וה' עורות לרבנן אינו נוטל אלא אחד וע"ז קאמר רבי אומר אני נוטל מחצה מהכל וכדיליף מקרא מדכתיב לאהרן ולבניו ללמד שלעולם נוטל הכ"ג מחצה:

כהדא. עובדא:

בילי ואסטרגי. בולי הם עשירים והשרים ואסטרגי הם המוני עם ולשון לעז היא סארט"י ד"י אמינ"י:

הוה לון קריבו. היה להם מתנה אחת שהוטל עליהם מהמלך ואתא עובדא קומי רבי ואמר וכי אין הבולי בכלל שאר המוני העם הם ולאיזה דבר פרט המלך ואמר בולי ואסטרגי אלא כך אמר אלו יתנו מחצה ואלו יתנו מחצה:

רבי כדעתיה וכו'. מדפרט הכתוב לאהרן ולבניו:

והא מתניתא פליגא. תוספתא היא בפ' י"ב דמנחות האומר הרי עלי מאה עשרונות למנחה ולהביאן בשני כלים מביא חמשים וכו':

אילו מי שאמר וכו'. כלומר דמפרש טעמא ומפני מה הוא מביא מחצה בכלי זה ומחצה בכלי זה משום דאלו אמר הרי עלי ק' עשרונות סתם ולא אמר יותר ודאי בכמה כלים כפי שירצה הוא מביאן ולאיזה דבר פרט ואמר בשני כלים אלא להביאן מחצה על מחצה הלכך יבא חמשים וכו':

ותני עלה וכו'. כלו' אפ"ה תני מלה בסיפא שאם הביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד יצא וקשיא לרבי דהרי כאן פרט בשני כלים ואפילו הכי קתני דאף על פי שלא הביא מחצה על מחצה יצא:

אמר רבי יוסי ברבי בון וכו'. שאני הכא דמכיון שעד ששים יכולין הן לבלול בכלי אחד כדתנינן בפרק י"ב דמנחות עד ששים יכולין להבלל הרי זה כמי שקבע לו ששים בכלי

אחד משעה ראשונה דמסתמא דעתו היה להביא בכלי אחד מהן כל כך שיכולין להבלל בו:

לא צורכא דלא וכו'. מסקנת דבריר' יוסי בר' בון הן כלומר לא צריכא לך להקשות מכאן אלא אי הוה תני הכי אמר הרי עלי ששים עשרונות להביאן בשני כלים כו' יצא ושפיר היא דמצית למידק שאפי' פרט בשני כלים אפ"ה קתני יצא דהכא ליכא טעמא דבילה אבל השתא דאיכא טעמא דבילה לא מצית למידק עלה דרבי:

אשכח תני כן. מצינו חדא ברייתא דתני הכי דאפי' בכה"ג יצא בדיעבד וא"כ פליגא עליה דרבי. רבי חנניה חברין דרבנן בעי. על הא דמותיב מברייתא דעשרונות וכי למדין אנו מדת הדין והוא ענין ממון מעשרון שהיא ענין קרבנות. וקאמר הש"ס אין דאשכח תנא והוא למד מדת הדין ממדת עשרון:

א"ר אבין. הא דקתני אם הביא שלשים בכלי אחד וכו' יצא ובלבד שלא יביאם בג' כלים:

ר' בא בר ממל אפי' בכמה כלים. דמכיון דליכא הכא טעמא דבילה אפי' הביא בכמה כלים יצא:

בכל יום. משבעת הפרישה כ"ג מתלבש בכליו וכו' והולך בתוך ביתו ביום דליכא למיחש למידי ובא ומקריב וכו' ולן בלשכת פלהדרין:

רבי עוקבא בשם ריב"ל. קאמר לא היה כ"ג נוהג לעשות כן בכל ימות השנה להתלבש בכליו ולהקריב התמידין אלא בשבתות ובי"ט וא"כ בימי הפרישה בשבת עשה כן:

אית תניי תני הציץ מרצה על מצחו. בזמן שהוא על מצחו של כ"ג הוא מרצה ואם אינו על מצחו אינו מרצה:

ואית תניי תני אפי'. מונח הוא בזוית מרצה ומפרש לטעמייהו דמר דרש על מצחו תמיד וכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים וגו' משמע דוקא בעודו על מצחו. ומר אמר אפי' בזוית מן הדא דיה"כ נלמד שכ"ג משמש עבודת היום בבגדי לבן והציץ מרצה:

מ"ד הציץ מרצה על מצחו. דוקא מסייע לר' יוסי ברבי בון דאמר בכל יום כ"ג מתלבש בכליו וכדי שאם יהיה איזה דבר שצריך ריצוי הציץ יהא מרצה. ומ"ד אפי' מונח בזוית מרצה מסייע לר' עוקבא דאמר לא היה נוהג לעשות כן ולהתלבש בכליו אלא בשבתות וי"ט וא"כ בימות החול במה שצריך ריצוי ציץ מרצה הוא לעולם ואפי' אינו על מצחו:

הלכה ג

מתני' **מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו**. באלו שבעת ימים:

בסדר היום. בעבודתו ובסידורו הכתוב בפ' אחרי מות ובפירושו:

אישי. אדוני:

או שמא לא למדת. בגמרא קאמר שזה הוא במקדש שני בזמן שהיו מעמידים כ"ג שאינם מהוגנין כדאמר לעיל בהלכה א' דאלו במקדש ראשון לא היו מעמידין אלא הגדול שבכהנים בחכמה וכו':

כדי שיהא מכיר. שיתבונן בבהמות העוברות לפניו לתת אל לבו בהלכות סדר היום:

גמ' **שמא שכחת**. ניחא אלא שמא לא למדת בתמיה:

ולא כן תני. בתוספתא פ"ק:

שתהא גדולתו מאחיו. שאם אין לו עושר גדלהו משל אחיו ומדלא כתיב והכהן המשיח קא דריש:

ר' אומר בנוי וכו'. נוי הוא תואר ובמראה הוא מראה הפנים ומהמשחה קא דריש רמז לאלו החמשה שכך הוא אותיותיו:

כאן בראשון וכו'. כדפרישית במתני':

איכן היו מעמידין אותו מבפנים. בעזרה אצל שער המזרח או מבחוץ לעזרה ומפרש ואזיל מה נפקא מינה:

אין תימר מבפנים כהאי דתנינן תמן וכו'. ה"פ דהאי מילתא דלמאי דתנינן לקמן בפרק ג' אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפי' הוא טהור עד שיטבול. אין תימר מבפנים. וכאן הרי לא טבל דהא לא תנן מטבילין ומעמידין אותו וכו' ש"מ דכל שנכנס לעזרה שלא לעבודה כגון הכא אין צריך טבילה דכל הנכנס לעזרה לעבודה בדוקא תנינן ובין דאית ביה חששא דטומאה וכגון ערב יה"כ שחרית דשמא אירע בו טומאה בלילה שלפניו ובין היכא דליכא ביה חששא דטומאה כלל כגון ביה"כ דבלילה שלפניו לא היו מניחין אותו לישן וחששא דטומאה ישנה נמי ליכא דהא כל ז' עביד עבודה וטביל ועביד הערב שמש אפ"ה הכל שוה לדינא הוא דאם נכנס לעבוד עבודה צריך טבילה ושלא לעבודה לא גזרינן מידי וא"צ טבילה וזהו דקאמר כהאי דתנינן וכו' כלומר דלעבודה דוקא הוא וא"כ חמש טבילות דבאותו היום של יה"כ הראשונה מחמת עבודת התמיד היא וכמו בכל יום דתנינן שלא היה אדם נכנס וכו' וארבע מחמת יה"כ בין חילוף בגדים בכל פעם וכדדרשינן מהכתוב ורחץ בשרו וגו':

ואין תימר מבחוץ. היו מעמידין אותו ומטעמא דאכתי לא טבל היום ואע"פ שלא לעבודה היא מ"מ היום צריך טבילה משום חשש טומאה ולא יכנוס לעזרה אם נזכר שיש לו טומאה והשתא דוק מינה דכל היכא דליכא כאן חששא דטומאה כלל א"צ טבילה ואפי' נכנס לעבודה דהא עיקר טעמא דטבילה כדי שיזכור אם יש לו טומאה והשתא טבילה

ראשונה של יה"כ דליכא חששא דטומאה ביה כלל לא היתה צריכה אלא דמחמת קדושת יה"כ היא דחמירא א"כ כולהון החמש טבילות מחמת יה"כ היא:

מעבירין לפניו וכו' ולמה לא אמר. נמי מעבירין לפניו שעיר שהוא ג"כ מעבודת יה"כ:

בלא כך אינו זקוק להערות. בתמיה הא תנן לקמן בסדר העבודה בפ' הוציאו לו שלאחר שמזה מפר ושעיר לפני ולפנים וכן על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ עירה דם הפר לתוך דם השעיר וכו' ויצא אל המזבח וכו' ומכיון שלבסוף זקוק הוא להערות ולערב שניהן כשהוא רואה היום הפר זכור הוא ג"כ להשעיר ומתבונן בעבודתו וא"צ להעביר לפניו השעיר:

אשכח תני ושעיר. אשכחן חדא ברייתא דתני נמי שהעבירו לפניו אף השעיר:

הלכה ד

מתני' **כל שבעת ימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה**. דמהו דתימא דהואיל ועביד עבודה כל ז' ימים ימנעו ממנו שלא יבוא לידי טומאה ולא מצי עביד למחר דבעי הערב שמש קמ"ל דלא חששו כן אלא משום עבודת יה"כ דלא סגי אלא בעבודתו ושאר כל הימים אי לא מצי עביד יעבוד כהן אחר:

לא היו מניחין אותו לוכל הרבה. ואפי' מן המאכלים שאינן מביאים לידי חימום שהמאכל וכו' ושמא יארע לו טומאה ומאכלין המביאין לידי חימום כגון חלב חם וביצים וכו' כדקחשיב בגמרא לא היו מניחין אותו לאכלן כלל עם חשיכה:

גמ' **תני וכו' ולא קונדיטון**. מאכל שעושין מיין ופלפלין ומיני בשמים:

ולא אתרוג וכו'. כלומר וכן לא שאר מיני פירות המרגילין לזיבה:

אעפ"כ וכו'. אפי' לאחר כל שמירות הללו היו מתפללין על כך והיו קורין עליו את הפסוק הזה אם ה' לא יבנה בית וגו' אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר:

ולא מן הניסים וכו'. כדקחשיב בפ"ה דאבות עשרה נסים נעשו בבית המקדש וא' מהן שלא אירע קרי לכהן גדול ביה"כ ולמה היה צריך שמירה:

על שם לא תנסו. את ה' מכאן שאין לסמוך על הנס:

ר' יוסי בר' בון. אמר כאן בבית ראשון היו אלו הנסים. כאן שהיה צריך שמירה בבית שני:

הלכה ה

מתני' **מסרוהו זקני ב"ד**. אותן שקראו לפניו בסדר היום מסרוהו לזקני כהונה:

הוליכוהו לעליית בית אבטינס. כדי ללמדו חפינת הקטרת שנאמר ומלא חפניו קטרת סמים דקה והיה משימו בתוך הכף וכשבא לפני ולפנים להקטיר היה צריך להחזיר הקטרת לתוך חפניו ואוחז שפת הכף בראשי אצבעותיו ומערה הקטרת בגודלו לתוך

חפניו עד שמחזירה למלא חפניו כשהיתה וצוברו ע"ג הגחלים וזו היא עבודה קשה שבמקדש:

ונפטרו. זקני ב"ד ובשעת פטירתן משביעין אותו וכו' שלא תשנה ולעשות מעשה הצדוקין וליתן את הקטרת על הגחלים מבחוץ ולהכניס לפנים שהם דורשין כי בענן אראה על הכפרת בענן עשן הקטרת יבא לפנים ואז אראה על הכפרת אבל אין הדבר כן שהרי הכתוב אומר ונתן את הקטרת על האש לפני ה' א"כ למה נאמר כי בענן אראה על הכפרת ללמד שהוא נותן בה מעלה עשן כדקאמר בגמרא:

והוא פורש ובוכה. לפי שחשדוהו לצדוקי:

והן פורשין ובוכין. על שחשדוהו לפי שהחושד בכשרים לוקה בגופו ושמא כשר הוא ואין בלבו כלום:

גמ' **על גבי שער המים היתה**. אותה עלייה של בית אבטינס וסמוך ללשכתו של כ"ג היתה:

מעשה באחד וכו'. תוספתא היא בפ"ק:

לא באו ימים קלין עד שמת. ובתוספתא גריס לא שהה שלשה ימים עד שנתנו בקברו:

ויש אומרים. שמיד שיצא מן הקדש יצא וחוטמו מזנק תולעים. לפי שחוטמו הוא ראשון להכניסה וכמין פרסת עגל עלה בתוך מצחו שנגפו מלאך שנאמר בהם וכף רגליהם ככף רגל עגל:

אית דבעי מימר היא דפרה וכו'. כלומר כל אלו המעשים כהן צדוקי אחד הוא שעשה אותם ומעשה דפרה הוא בתוספתא פ"ב דפרה דגריס שם על מה שאמרו מטמאין היו את הכהן השורף את הפרה מפני הצדוקין שלא יהיו אומרים במעורבי שמש נעשית. שהם אינם מודים למדרש חכמים שטבול יום כשר בפרה ומעשה באחד שהעריב שמשו ובא לשרוף את הפרה וידע בו רבן יוחנן בן זכאי ובא וסמך שתי ידיו עליו כדי לטמאו. ואמר לו אישי כ"ג מה נאה אתה להיות כ"ג רד וטבול אחת ירד וטבל ועלה אחרי שעלה צרם לו באזניו א"ל בן זכאי לכשאפנה לך א"ל לכשתפנה לא שהה שלשה ימים עד שנתנוהו בקבר. ומעשה דסוכה במתני' פ"ד דסוכה ולהמנסך אומרים לו הגבה את ידך שפעם אחת ניסך אחד ע"ג רגליו. לפי שאין הצדוקין מודין בניסוך המים. ורגמוהו כל העם באתרוגיהם:

ר' סימון לא אמר כן. שזה הכל היה בכהן אחד אלא או דפרה ודסוכה היה ע"י אחד ומעשה דיה"כ היה ע"י אחר או דמעשה דפרה ודיה"כ היה ע"י אחד ודסוכה היה ע"י אחר. וגרסי' לכל הא ודלקמן בפ"ד דסוכה בהלכה ח':

מאן דאמר וכו'. ומפרש דלמ"ד לא היו ימים קלין עד שמת זה שעשה ביה"כ א"כ הוא כהאי דאמרי תלתיהון עבד שעשה מעשה דפרה ודיה"כ ודסוכה ובסוכות מת שרגמו אותו וזהו ימים קלים מיוה"כ עד הסוכות ולא כגירסת התוספתא:

ומ"ד יצא חוטמו וכו'. ומת מיד ביום הכפורים א"כ כמ"ד או דפרה ודסוכה היה חד ששרף את הפרה ואחר כך אירע זה בסוכות ונרגם ודכפורים היה אחר שהרי מת באותו יום. או דפרה ודכפורים היה כהן חד ששרף את הפרה ואח"כ עשה מעשה זה ביה"כ ומת מיד ודסוכה היה אחר ונרגם:

צוחה עליהן העזרה וכו'. כלומר כמו שצוחה על בני עלי כך צוחה העזרה על אלו שעשו שלא כהוגן:

בו ביום. בסוכות שרגמוהו באתרוגיהם נפגמה קרן המזבח ע"י כך ונתנו עליו וכו':

בעון קומי ר' אבהו. על היש אומרים שזה של יה"כ מת מיד וניגף ע"י מלאך והכתיב וכל אדם וגו' אפי' אותן שכתוב בהן ודמות פניהם פני אדם וכו' והיאך בא המלאך לשם:

א"ל. לא היה זה בשעה שבא לכפר אלא בשעה שנכנס כדרכו להוציא את הכף והמחתה:

כתיב והביא וגו'. שהרי הצדוקין אומרים וכו' שאם לפני בשר ודם אין עושין כן שיעשו עשן לפניו ק"ו וכו' ועוד הרי הוא אומר כי בענן וגו' אבל חכמים אמרו להן וכו' כדפרישית במתני':

ומנין שהוא נותן בה מעלה עשן. כלומר מנין לעיכוב ת"ל וכסה וגו'. וא"כ האי קרא לעיכוב ולעונש וכתוב כי בענן וגו' לאזהרה נאמר:

ת"ל כי בענן אראה על הכפרת. א"כ משמע דקודם מיתת בני אהרן נאמר דאלו לאח"כ הרי כבר נראה היום והיה לו לומר נראתי וכדמסיים ר"ז לקמן להאי דרשה:

הא כיצד וכו'. מכאן שאין הקב"ה עונש אא"כ הזהיר מקודם וכמו כאן שהיתה אזהרה מקודם מיתתן ונענשו אחר כך שהכניסו הקטרת שלא כהוגן:

הלכה ו

מתני' **אם היה חכם**. הכ"ג הי' דורש כל ליל יה"כ שלא יחטפנו שינה ושמא יראה קרי:

ואם לאו. שאינו חכם אבל הוא תלמיד ויודע להבין ולשמוע דבר הלכה ת"ח דורשין לפניו:

ואם לאו. שאינו יודע להבין קורין לפניו:

באיוב. שהן דברים המושכין את הלב לשומען ואין שינה חוטפתו:

גמ' **תני**. בברייתא שהיו קורין לפניו במשלי ובתהלים:

מפני שטעמן. כשמפרשין לפניו טעמיהן ופירושן מפיגין הן את השינה:

מה ניתני. במתניתין קבוטר או קבוטל והוה רב קאי ומצלי ולא הוה יכול להפסיק ואחוי לי' באצבע לרמז וכאומר צפר צעוק ואמור קבוטר:

הלכה ז

מתני' **פרחי כהונה**. הבחורים שמתחיל שער זקנם לפרוח:

מכין לפניו באצבע צרדה. הוא האצבע האמצעי וכדתני בתוספתא פ"ק אצבע גדולה של ימין ונקרא צרדה על שם שהיא צרה לאצבע הסמוך לאגודל וכשמכין באצבע גדולה על האגודל נשמע קול וכדי שלא יישן:

עמוד והפג אחת. כלו' מעט על הרצפה של שיש כדי שתצטנן ולא תישן:

גמ' **רב חונא אמר באצבע צרדה בפה**. היו נותנין האצבע צרדה על הפה כדי להוציא קול נעימה:

ור' יוחנן אמר באצבע צרדה ביד. היו מכין על אגודל כדפרישית במתני':

מתניתא. תוספתא פליגא על ר' יוחנן דתני שם איזו היא אצבע צרדה אצבע גדולה של ימין:

בפה לא בנבל ולא בכנור. מה היו אומרים שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו':

פתר לה ר' יוחנן. דה"ק נעימה האומרת באצבע צרדה אומרה בפה כלומר. לעולם היו מכין אותה ביד וכפי קול הנעימה היוצאת מזה כך היו אומרים אח"כ אלו הפסוקים באותו קול הנעימה ובפה וכו':

הלכה ח

מתני' **בכל יום תורמין את המזבח**. תרומת הדשן שחותה במחתה מן הדשן אשר על המזבח בין מעט בין הרבה:

ונותנו במזרחו של הכבש. והיא היתה תחלת העבודה בשחרית:

וביום הכפורים היה תורם מחצות. משום חולשא דכהן גדול שעליו לבדו מוטל כל העבודות וצריך להשכים יותר:

וברגלים. דנפישי ישראל ונפישי קרבנות ורב הדשן במקום המערכה וצריך להעלותו ממקום המערכה למקום שבאמצע המזבח ונקרא תפוח לפי ששם גל גדול של דשן צבור ומונח בתפוח והיו משכימין לתרום מאשמורה הראשונה שהיא שליש הלילה:

ולא היתה קרות הגבר מגעת. ברגלים:

עד שהיתה עזרה מליאה מישראל. המביאים קרבנותיהם להקריבם מיד אחר תמיד של שאר:

גמ' **אמר ר' מלא לא מסתברא דאי לא וכו'**. כלומר וכי לא מסתברא אלא איפכא מדתני במתני' ושיהא תרומת הדשן ביה"כ מאשמורה הראשונה וברגלים לא ישכימו כל כך אלא מחצות וכדי שלא יבאו לידי צמאה כשישכימו הרבה ובעזרה אין מים לשתות לפי שהכיור היה משוקע שלא יהיו מימיו נפסלים בלינה וביה"כ דאסור בשתייה לא איכפת להו בהשכמה:

אמר ר' יוחנן תרומת הדשן תחלת עבודה שלמחר היא. וא"כ כבר היו מעלין את הכיור לפי שצריך לקדש ידיו ורגליו מהכיור המשוקע במים והמים מצויין להם אם יצמאו לשתות:

הדרן עלך שבעת ימים

פרק ב

הלכה א

מתני' **בראשונה**. קודם שאירע המעשה דלקמן לא היה פייס לתרומת הדשן וכדקאמר בגמרא דאף על גב דעבודה היא לא תקינו לה פייס ומשום אונס שינה דאי אמרת יפיסו לא אתו דכל חד יאמר מי יימר דיתרמי ליה וכיון דחזו דאתי ואתו נמי לידי סכנה תקינו רבנן נמי פייסא כדלקמן. ובראשונה כל מי שרוצה לתרום מאותו בית אב שלהם היה תורם:

בזמן שהן מרובים. וכל אחד ואחד אמר אני תורם היה משפטם כך שהם רצים ועולים בכבש של המזבח שהיא ל"ב אמה אורך וכל הקודם את חבירו לתוך ד' אמות העליונות של כבש וסמוכות להמזבח זכה הוא לתרום וזה היה הגורל שלהם:

ואם היו שנים שוין. בסמוך למזבח ואין אחד מהם קודם והיה הגורל הזה בטל מעתה היו כולם באים לעשות הפייס ולהטיל הגורל. וכיצד היו מפיסין:

הממונה אומר להם הצביעו. הוציאו אצבעותיכם למנין לפי שאסור למנות לישראל להאנשים עצמן אלא ע"י דבר אחר וסדר הפייס כך היה כל כהני בית אב של יום היו נכנסין ללשכת הגזית ומלובשין בבגדי כהונה ועומדים בהיקף והממונה בא ונוטל המצנפת של אחד מהן ומחזירה וזהו הסימן שהוא האיש שמתחילין למנות ממנו ומוציא כל אחד אצבעו ומסכימין לאיזה מנין למאה או ליותר או לפחות והמנין יהיה יותר מהכהנים אשר הם שם ומונה הממונה אצבעותיהם וחוזר חלילה עד שישלים המנין שהסכימו עליו וזה שנשלם המנין באצבעו הוא הזוכה בפייס וכך היה כל הפייסות שבמקדש:

ומה הן מוציאין אחת או שתים. בבבלי מפרש אחת לבריא ואם הוא חולה מוציא שתים לפי שהחולה אינו יכול לכבוש אצבעותיו וכשמוציא אחת יוצאה חברתה עמה:
ואין מוציאין אגודל במקדש. מפני הרמאים לפי שהאגודל קצר הוא ונוח לפושטו ולכפותו מהר וכשיראה שקרב המנין להיות כלה יוציאנו כדי שיבא הפייס אצלו. ואם הוציא אגודל אין מונין לו:
מתני' **מעשה שהיו שנים שוין וכו'**. כלומר כשהיו כבר על הכבש ורצין להגיע אל ד' אמות הסמוכין למזבח והיו שוין להם ודחף וכו' והכי מדייק בגמרא:
ד' פייסות היו שם וזה. של תרומת הדשן היה פייס הראשון ובגמרא נתנו טעם שלא היו מפיסין כולם בפייס אחד כדי לעשות פומפי לדבר כדי לפרסם ולהשמיע קול בעזרה ארבעה פעמים וזהו כבודו של מלך על שם בבית אלהים נהלך ברגש:
גמ' **ר' מנא בעי**. הוקשה לו ולמה בראשונה לא קבעו פייס לתרומת הדשן הלא עבודה היא כדמסיק הקושיא:
איתא חמי. בא וראה שחיטה כשירה בזר ויש לה פייס כדתנן מי שוחט ותרומת הדשן פסולה בזר דכתיב ולבש הכהן וגו' והרים את הדשן ואת אמר אין לה פייס בתמיה:
חזר ר' מנא. ושני ליה לנפשיה ואמר דהיינו טעמא דשאני שחיטה שאינה כשירה אלא ביום וליכא אונס שינה אבל תרומת הדשן וכו' כדפרישית במתני':
מאי חמית מימר כן. מנין אתה רואה לומר כן דתרומת הדשן כשירה כל הלילה:
כל הלילה והרים. דכתיב לעיל מיניה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר והדר כתיב ולבש הכהן וגו' והרים ודרשינן כל הלילה דקרא קמא אוהרים דבתרא מכאן לתרומת הדשן שהיא כשירה כל הלילה:
זר שתרם רבי יוחנן אמר חייב. מיתה כמו על שאר עבודות:
עבודת מתנה. כתיב ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבודת מתנה וגו' והזר הקרב יומת ודריש עבודת מתנה שאתה נותן על המזבח יצאת עבודה זו שהיא בהרמה מעל המזבח:
לכל דבר המזבח. ריבויא הוא ואפי' לעבודת סילוק והרמה:
מתחייב עליהן מבחוץ. אם עשה אחד מהן בחוץ לעזרה ובאלו זר מתחייב וכו':
ואתיא. דרב כר"ש בן לקיש דעבודת מתנה דוקא ולוי ס"ל כר' יוחנן:
חתה גחלים. הזר מעל המזבח:
תפלוגתא וכו'. וכן אם הוציא שאר הדשן מחוץ למחנה שהיא אחר הרמה פליגי נמי בה דכמחלוקת בהרמה כך מחלוקת בהוצאה:

אתיא כמ"ד אחרים פחותים מהן. דגבי הוצאת הדשן כתיב ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה ופליגי תנאי בברייתא דחד ס"ל דאחרים דכתיב היינו שהבגדים שהוא לובש להוצאה יהו פחותים מבגדים שהיה לבוש בהרמה ואיכא תנא דס"ל אחרים לרבות בעלי מומין שהן כשרין להוצאת הדשן ואתיא פלוגתא דר' יוחנן ורשב"ל בזר בהוצאה כמ"ד אחרים פחותין מהן ובין הרמה ובין הוצאה בעי כהונה ובגדי כהונה אלא שאלו פחותין מהן מהראשונים דבגדים שבשל בהן קדירה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו:

ברם כמ"ד אחרים לרבות בעלי מומין. א"כ הוא זר הוא בעל מום שאם בעל מום כשר להוצאה זר נמי כשר בה:

הכל מודים בזר שסידר וכו'. וכדמפרש ר' זעירא ובלבד שני גזירי עצים שהכתוב מזהיר עליהן וכו' דכתיב בהדיא כהונה ונתנו בני אהרן וגו' ומכאן למדו שמצוה להוסיף שני גזירי עצים יותר על עצי המערכה ומהכתוב הזה נלמד לתמיד של בין הערבים שני גיזרין בשני כהנים דוערכו כתיב ולתמיד של שחר שני גיזרין בכהן אחד דכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה ואם סידר הזר אותם חייב דעבודת מתנה היא וקסבר נמי דעבודה תמה היא שבזה גומר לסידור מערכת העצים וסידור האברים על המערכה תחלת סידור אחר הוא:

מנין להצתת האליתא. הצתה בקסמין דקין לתקן אש של המערכה שצריכה כהן וכלי שרת ת"ל וכו':

אמר ר"ש. לזה לא צריך קרא דוכי תעלה על דעתך שהזר קרב על המזבח אלא לימד על הצתת האש שלא תהא אלא בראשו של מזבח ולאפוקי שלא יעשה במפוח מרחוק:

התיבון. להא דקתני אליבא דר' יהודה דדריש מקרא דונתנו להצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן והא כתיב והאש על המזבח תוקד בו מכאן להצתת האש וכו' דברי ר' יהודה אלמא דלר' יהודה נפקא ליה מהאי קרא להצתת אליתא שתהא בראשו של המזבח ולא הזכיר כאן שתהא בכהן א"כ מחלפא שיטתיה דר' יהודה דתמן מקרא דונתנו דריש שהיא צריכה כהן כשר והכא דריש הוא שתהא בראשו של המזבח ואינה צריכה כהן כשר וכלומר דאמאי לא אמר כאן שצריכה כהן:

אמר ר' תנחום בר יודן מה את שמע מינה. וכי מהיכא את שמעת ליה דמדרשא דר' יהודה דקאמר שתהא בראש המזבח שאינה צריכה כהן:

נאמר בראש המזבח וזר. בתמיה וכי נאמר שזר עולה בראש המזבח ועל כרחך שצריכה כהן כשר:

תרם. הדשן מעל המזבח והפריחתו הרוח ואינו יכול ליתנו במקומו אצל המזבח:
תפלוגתא דר' יוחנן וכו'. כלומר תליא בפלוגתא דפליגי בקומץ של מנחה בכה"ג ומדמי לה תרומת הדשן לקומץ דשתיהן עבודת סילוק הן:
קומץ שנתנו ע"ג האישים. להקטירו והפריחתו הרוח ולא נקטר:
בפריחה האחרונה וכו'. כלומר בפריחה זו שהפריחתו הרוח פריחה אחר פריחה כדרך הרוח שמפריח מעט מעט עד שמפריח הכל ובזה כבר נתכפרו הבעלים ומתיר השיריים לאכילה דהואיל ונתנו ע"ג האישים כאלו נקטר הוא וה"ה הכא בתרומת הדשן יצא ידי הרמה וא"צ להרים דשן אחר מעל המזבח:
ר' יוחנן אמר משיאחז האור ברובו. אז הוי כאלו נקטר כולו ואם אח"כ הפריחתו הרוח כבר נתכפרו בעלים וה"ה הכא בתרומת הדשן משישים רובו במקומו אצל המזבח יצא:
מהו ברובו. דקאמר ר' יוחנן בקומץ אם ברובו של הקומץ סגי ולא בעי רוב כל פרידה ופרידה ממנו אם הוא עשוי פרידה פרידה כגון מנחת מחבת ואותה הכתוב בה פתות אותה פתים או רוב כל פרידה ופרידה איתאמרת בה:
אתא ר' חזקיה וכו'. ואמרו בשם ר' יוחנן ברוב כל פרידה איתאמרת בה:
תרם חצייה. של שיעור הרמה תליא בפלוגתא דפליגי בקומץ שנקטר מקצת ממנו:
מתני' לא אמרה כן. דאפי' בהקטרת שומשם סגי דהא תנן בפ"ג דמנחות הקטיר קומצה פעמיים כשרה משמע לפעמיים דוקא וכדמסיק לקמיה שאין קומץ פחות משני זתים ואין הקטרה פחות מכזית אחד:
מעתה. דאמרת אין קומץ פחות משני זתים א"כ כהן שאין ידו מחזקת בשני זתים יהא פסול מן העבודה ואנן לא תנן אלא מומין כדקא חשיב בפ"ו דבכורות וכהן שקומץ ידו אינו מחזיק שני זתים לא קא חשיב:
תרם. את הדשן בשמאל תליא בפלוגתא דפליגי בקומץ:
והקטירו בין ביד וכו'. כלומר לאחר שקדשו בכלי שרת מקטירו ע"ג המזבח בין ביד וכו':
יהודה ברבי אומר או בחטאת ביד וכו'. כלומר מדכתיב בה קדש קדשים היא כחטאת וכאשם אם רצה עובדה ביד כחטאת שזריקתה באצבע ואם רצה עובדה בכלי כאשם שזריקתו בכלי ולא ביד שאין לך טעון מתנת אצבע אלא חטאת בלבד:
ובלבד בימין. בין שעובדה ביד בין שעובדה בכלי צריך שיהא בימין וכן פליגי בהרמת הדשן:
התיבון. על הא דיהודה ברבי דקאמר שהקטרת הקומץ צריך שיתן בימין ומשמע דאם נתנו בשמאל כדי להקטירו פסלו ולא מהני חזרה קודם שיקטירו:
והא תנינן. בפ"ג דזבחים:

קיבל הדם בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו. ולא פסלו בקבלת שמאל בתחלה והשתא קשיא אם בשמאל הוא מחזיר למזבח כלומר דם שהוא עומד לזריקת המזבח אם נתנו בשמאל מחזיר הוא לימינו וכשר לזרקו על המזבח:

לא כ"ש לבזך. כאן שיכול הוא להחזירו משמאלו להבזך והוא הכלי שרת שקדשו להקומץ בו לא כ"ש דתיהני חזירתו:

אמר ר' אילא אם שנייה אדם. אם שנה אחד להא דלעיל ר"א ברבי שמעון הוא דשנייה ולדידיה ל"ק דתני ראב"ש אומר אין הקומץ צריך קידוש בזך וכדמסיק ואזיל אתיא וכו' כשיטת ר"ש אביו:

דתנינן. במנחות שם:

שלא בכלי וכו'. בקידוש הקומץ פליגי:

מאי כדון. היאך תליא הא בה ומפרש דלרבנן דאית להון קומץ צריך קידוש בכלי שרת צריכה במי להון לימין ולר"ש דלית ליה קידוש הקומץ בכלי שרת ל"צ לדידיה לימין:

אמר ר' מנא וכו'. כלומר שהיה מתמיה על כל הא דלעיל דמדמין תרומת הדשן להקטרת הקומץ:

ולא דמיא אלא לקמיצה. כלומר אי מדמית לה ולא דמיין אלא לזה בלבד ששיעור הרמת הדשן קומץ היא כמו הקטרת המנחה:

שזו בהרמה וכו'. כלומר בתרווייהו כתיב בהו והרים אבל למידי אחרינא לא דמיין אהדדי:

והרים. השתא דריש לקרא דתרומת הדשן דכתיב והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח:

והרים אין והרים אלא בששייר. דלשון הרמה לא שייך אלא במקצת ושייר במקצתו:

אשר תאכל אין אכילה אלא בכזית. שצריך שלא יהיה בהרמה פחות מכזית:

היה בכולו כזית. בכל הדשן שישנו שם היאך יעשה ליטול מקצתו וכו':

והרים כתיב. וצריך שישייר מקצתו כדלעיל ונשאר השאלה בלא פשיטותא:

אשר תאכל האש יכול עצים. שירים הדשן מאשר אכל האש להעצים:

ת"ל עולה. ולא משל העצים:

אי עולה יכול אברי עולה. שהן עדיין שלימים ולא נתאכלו ירים אותן:

ת"ל אשר תאכל האש הא כיצד וכו'. שצריך לחתות מהמאוכלות הפנימיות של אברי העולה ויורד להשימו אצל המזבח:

מצוה להקדים אש לעצים וכו'. באש של הדיוט שמביאין קאמר כדדרשינן מהכתוב ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח שאע"פ שהאש ירדה מן השמים מצוה להביא אש. מן ההדיוט ואותו האש מצוה להקדימו להעצים של המערכה:

קידם עצים לאש וכו'. או שסידר את העצים עד שלא תרם הדשן:

משחיל. מושך העצים להצד או מפרק העצים מעט מעט ותורם לפי שהרמת הדשן תחלת עבודה היא:

חילפיי שאל קומץ של מנחה. שהיא מעבודת היום שנתנו ע"ג מערכת לילה שלא סידר עדיין מערכת עבודת יום מה הן. ור' ירמיה קאמר דעוד שאל חילפיי אימורין של תמיד שחר שנתנן ע"ג מערכת לילה מה הן:

ולאו מתניתא היא. ומה זו שאלה הא בהדיא תני בברייתא אין לך קודם בהקטרה לאברי תמיד של שחר אלא קטרת בלבד וכדתנינן בברייתא דסדר המערכה קטרת קודמת לאברים ואם סידרן במערכת לילה נמצא שהן קודמין לקטרת של שחר שלא נקטר הקטרת עד שסידרו מערכה שניה על המזבח שממנה לוקחין אש במחתה להקטיר קטרת ואותה המערכה שניה היתה אחר סידור המערכה גדולה בכל יום כדשנינו בפ"ב דתמיד:

מתניתא למצוה. כי צריכא ליה לחילפיי מהו לעיכוב ולא איפשיטא:

ציץ מהו שירצה על טומאת ידים. אם לאחר שקידש ידיו ורגליו נטמאו ידיו וכגון שנגעו בטומאה דרבנן כאותה ששנינו הפגול והנותר מטמאין את הידים ולא נטמא גופו מהו דמרצה הציץ על זה. ועוד בעי ידים מהו שיפסלו משום יוצא אם לאחר שקדש ידיו ורגליו יצא לחוץ מהו שיפסלו משום יוצא דאיכא היסח הדעת:

ולאו מתניתא היא. דתנינן בברייתא בהדיא קידש ידיו ורגליו ונטמאו מטבילן והן טהורות וא"כ לא צריך ריצוי ציץ וכן אם יצא לא נפסלו משום יוצא:

ואתיא כמ"ד וכו'. כלומר דמהדר ליה דמהאי ברייתא לאו ראיה דאיכא למימר אתיא כמ"ד אין הלינה פוסלת בידים. ופלוגתא דרבי ור"א בר"ש לקמן היא ולר"א בר"ש דס"ל אין הלינה פוסלת הני נמי לא פסלי:

מה צריכה ליה. כי קא מיבעיא ליה ברם הכא לאידך מ"ד והוא רבי דס"ל לינה פוסלת בידים אם יוצא נמי פוסלת:

ידים מהו שיפסלו משום מחוסר זמן. להאי מ"ד דס"ל אין הלינה פוסלת בידים קא מיבעיא ליה דאת"ל דאין הלינה פוסלת היינו אם קידש בלילה לעבודת מחר אין העמוד השחר העושה לינה פוסל דאין הלינה פוסלת בהן אלא אם קידש היום לצורך עבודת

מחר מהו שיפסלו משום מחוסר זמן ופשיט ליה ולאו מתני' היא דתנינן בברייתא בהדיא קידש ידיו ורגליו היום לצורך עבודת מחר הוי קידוש למ"ד אין הלינה פוסלת בידים דמחוסר זמן נמי לא פסיל בהו:

א"ר יוחנן וכו'. מילתא באנפי נפשה היא דפליגי ר' יוחנן ור' חייה בר יוסף בענין קידוש ומדייק עלה מהאי פלוגתא דתנאי לקמן:

תרומת הדשן תחלת עבודה של מחר וכו'. כלומר דר' יוחנן ס"ל דהכיור היה משוקע במים כל הלילה עד שהגיע הזמן של תרומת הדשן שהוא תחלת עבודה של מחר והיה מקדש וידיו ורגליו מן הכיור המשוקע במים כל הלילה:

ר' חייה בר יוסף אמר וכו'. כלומר שלא היה צריך להיות הכיור משוקע במים כל הלילה אלא מכיון שמסר היום ללילה דיו ומשקעו בסוף היום להיות משוקע בתחלת הלילה ושוב א"צ ולתמן מפרש פלוגתייהו:

חברייא בשם ר' יוחנן. אמרי דהכי קאמר ר' יוחנן משהוא מגביהו מן המים לצורך קידוש ידים ורגלים לתרומת הדשן הוא חוזר ומשקיעו כדי שלא יעבור עליו עמוד השחר בלא שיקוע:

מתניתא פליגא על ר' חייא בר יוסף. ברייתא ששנינו בתוספתא פ"ק דמכלתין וכן בפ"ק דמנחות דפליגי רבי וראב"ש בקידוש ידים ורגלים קשיא למאי דאמר ר' חייה בר יוסף דאיהו כמאן ס"ל כדלקמן. קידש ידיו ורגליו ביום א"צ לקדשן בלילה. לצורך אברים ופדרים שנתותרו שהן כשרים להקטירם בלילה והן נקראין שירי עבודות:

בלילה צריך לקדשן ביום דברי רבי. דס"ל לינה פוסלת לקידוש ידים ורגלים ועמוד השחר עושה לינה:

ר"א בר"ש אומר וכו' בשירי עבודות. כלומר מדקאמר אפי' עסוק בעבודה כל שלשה ימים וכו' ש"מ דבדוקא בשירי עבודות הוא דקאמר דכל זמן שהוא עסוק בעבודה אין הלינה פוסלת בהן אבל בתחלת עבודה כלומר שפסק מלעבוד והיום הוא תחלת עבודה א"נ שהן תחלת עבודות של יום כגון זריקת הדם והקטרת הקומץ שהן עבודות של יום אפי' ראב"ש מודה שקידוש הלילה לאו כלום הוא וצריך לקדשן ביום. והשתא ר' חייה בר יוסף כמאן ס"ל דלרבי לעולם הלינה פוסלת בהן ואפי' עסוק בעבודה הוא ולראב"ש מיהת לתחלתו עבודה צריך הוא לקדשן ור' חייה בר יוסף קאמר מכיון שמסר יום ללילה דיו ולדידיה אם הגביהו מן המים אחר תחלת הלילה דיו ונמצא כשהוא מקדש מן הכיור שאינו משוקע בלילה הוא מקדש וא"כ אין הלינה פוסלת כלל בהן וזה דלא כרבי ודלא כר"א בר"ש:

ר' חייה וכו'. נתחלפו השיטות בספרי הדפוס בטעות וכצ"ל. ר' חייה בר יוסף פתר מתניתא קידש ידיו ורגליו ביום א"צ לקדש בלילה בשירי עבודות בלילה צריך לקדשן ביום דברי רבי ר"א בר"ש אומר אפילו עסוק בעבודה כל שלשה א"צ לקדש ידיו ורגליו שאין הלינה פוסלת בידים בין בתחלת עבודות בין בשירי עבודות. ר' יוחנן פתר מתניתא קידש ידיו ורגליו ביום א"צ לקדשן בלילה (בשירי עבודות אבל בתחלת עבודה) הכתוב כאן ט"ס הוא וכצ"ל בלילה צריך לקדשן ביום דברי רבי ר"א בר"ש אומר אפי' עסוק בעבודה כל שלשה א"צ לקדש ידיו ורגליו בשירי עבודות אבל בתחלת עבודה צריך. ולפ"ז ניחא דכל חד וחד פתר למאי דס"ל ולר' חייה בר יוסף דמפרש לר"א בר"ש דבין בשירי עבודות ובין בתחלת עבודות א"צ לקדש לפי שאין הלינה פוסלת כלל בידים ואיהו ס"ל כר"א בר"ש ור' יוחנן פתר כדס"ד מעיקרא דלר"א בר"ש דוקא בשירי עבודות א"צ לקדש אבל בתחלת עבודות צריך לקדש והשתא בתחלת עבודות לכ"ע צריך לקדש וכן ס"ל לר' יוחנן:

חילפיי אמר וכו' כך אין הלינה פוסלת בכיור. אפילו לא היה משוקע כלל במים אין הלינה פוסלת בו:

מתניתא פליגא על ר' חילפיי קידש וכו' שאין הלינה פוסלת בידים. קתני מיהת בידים אין הא בכיור פוסלת ואפי' לר"א בר"ש וקשיא על ר' חילפיי:

תלמידוי דר' יוחנן בשם חילפיי הכיני. כך היה שמו מכונה וכך הוא בהלכה דלקמן בשם ר' חילפיי הכיני:

קידש ידיו ורגליו וכו' שאין הלינה פוסלת בידים הא בכיור פוסלת. כלומר דתלמידוי דר' יוחנן לא אמרי בשם ר' חילפיי כדאמר מעיקרא כשם וכו' אלא כדדייקינן דדוקא בידים אינה פוסלת הא בכיור פוסלת הלינה:

ובלבד מיום ללילה. כלומר והא דדייקינן דבכיור פוסלת וצריך שיהא משוקע במים ובלבד שיהא משוקע מבעוד יום ומיום ללילה דבהא סגי אבל אינו צריך שיהא משוקע במים כל הלילה וזהו כדר' חייה בר יוסף דקאמר מכיון שמסר מיום ללילה דיו ופתר להברייתא כדפתר לה ר' חייה בר יוסף וכר"א בר"ש וכדלעיל:

גמ' **מה**. ושואל הש"ס מה הן הד' אמות דתנינן לעיל כל הקודם את חבירו לתוך ד' אמות זכה:

אם בין. בתוך ד' אמות הסמוכות להכבש ובין בתוך ד' אמות הסמוכות להמזבח שוין הן או לא:

מן מה דתנינן. הכא במתני' מעשה וכו' ש"מ שהיו שניהם [שוין] במרוצתן בשכבר עלו בכבש ולקדם לתוך ד"א א"כ הדא אמרה ד' אמות שאמרו בתוך ד' אמות הסמוכות למזבח הן:

בפירוש תני לה ר' חייה וכו'. ולא צריך למידק מלישנא דמתני':

מהו אין מונין. לו דקתני אם אין מונין אותו כל עיקר ומשום קנסא שהוציא ביותר או דילמא אין מונין לו את היתירה שהוציא אבל שתים מונין לו ולא איפשיטא:

ארבע. אם הוציא ד' אצבעות:

בפקיע. ברצועה:

ובטל הפייס. הזה עד שיחזרו ויוציאו כולן כדין:

מפני הרמאין. כדפרישית במתני' דלעיל:

אין אומרים ממי במקדש. ממי יתחיל הפייס מזה או מזה אלא כך היו עושין הממונה מגביה וכו' לסימן שיהיו יודעין שממנו היה הפייס מתחיל למנות:

וחש לומר שמא וכו'. וניחוש שמא מתכוין להגביה המצנפת מזה כדי שישלים המנין לאוהבו או לקרובו ויזכה. ומשני כמין קובליים היו עושין שעומדין בהיקף עגולה ולא היה יכול לכוין במהרה למי יכלה המנין. קובלייום הוא מין כלי עגול עשוי לתכשיט אשה נושק"א בלע"ז והוא ככולייר הנזכר התם בענין זה:

כיצד היה הפייס מהלך. כיצד היה מונה המנין אצבעות והולך אם לימין מזה שהתחיל בו למנות או לשמאל:

מן מה דתני. בתוספתא פ"ק ר' יהודה אומר לא היה פייס למחתה של קטרת אלא מי שזכה בקטרת אומר לזה שעל ימינו אף אתה תזכה למחתה וא"כ הדא אמרה לימין הפייס מהלך ולפי שהמנין היה הולך לימין והוא השני למנין אומר הזוכה בקטרת תזכה אתה אחרי למחתה:

תלמידוי וכו' בשם ר' חילפיי הכיני. משם מקום וכן הוא לעיל בסוף הלכה:

לשמאל הפייס מהלך הזוכה וכו'. כלומר לעולם לשמאל של זה שהתחילו בו היה המנין מהלך והזוכה במחתה אחרי הזוכה בקטרת העומד לימין הוא זוכה וטעמא מוטב שיזכה וכו' שהרי לעולם היה צריך שיוסיף הממונה לומר המנין ממה שהיו הכהנים שם וכדי שלא ידעו למי יכלה המנין וצריך שלא יוסיף כפל ממנין הכהנים דא"כ נודע הוא מי שיכלה המנין בו אלא מוסיף הוא פחות מהכפל כגון שהיו שם שלשים כהנים בבית אב של היום ומוסיף בהמנין ואומר ארבעים או חמשים נמצא כשמונה והולך לשמאל ממי שהתחיל בו העומדים לימין הזוכה עבר עליהם המנין שתי פעמים פעם אחת במנין

שלשים הראשונים ופעם ב' במנין התוספת שהיא עשרה או עשרים שחזר המנין עליהם עד שבא אל הזוכה וכלה בו והעומדים משמאל הזוכה לא עבר עליהן המנין אלא בפעם אחת של מנין שלשים ולפיכך זה שאצלו בימין מזכה אותו בהמחתה שהוא סמוך לו ועבר המנין עליו שני פעמים:

שרון. התחילו:

שהיתה טומאה. של הכלים קשה להן משפיכות דמים וזה לגנאי להם שלא הקפידו על שפיכות דמים ולא השגיחו אלא על טומאת הכלים בלבד:

גמ' **אמר ר' יוחנן כדי לעשות פומפי לדבר**. טעמא דמתני' מפרש מפני מה נחלקו העבודות האלו להרבה כהנים שהיא כדי לעשות פומבי ופרסום לדבר כדרבי דאמר והלא כהן המדשן את המזבח הפנימי יכול הוא לדשן ג"כ את המנורה מכיון שמתעסק בדישון ולמה הצריכו כהן אחר לדישון המנורה אלא כדי לעשות פומבי לדבר ובהתרבות הכהנים נתפרסם הדבר ביותר:

תמן תנינן. בפ"ג דתמיד גבי מי שזכה בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל הטני והניחו לפניו והיה חופן ונותן לתוכו ובאחרונה כיבד את השאר לתוכו והניחו ויצא. ולא היה מוציאו מיד לפי שהיה ממתין על זה שמדשן את המנורה כדקתני בתריה מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי מזרחיים דולקים מדשן את השאר ומניח את אלו דולקים במקומן. לפי שהיו מפסיקין בין הטבת חמש נרות לבין הטבת שתי נרות לאבא שאול היה מפסיקין בדם התמיד ביניהן ואחר הטבת שתי נרות היה מקטיר את הקטרת ולרבנן דפליגי עליה היה מפסיק בקטרת בין החמש נרות ובין השתי נרות. ותנינן התם שלאחר שמדשן את החמש נרות הניח את הכוז שבו היה נותן דישון המנורה על מעלה שניה שהיתה שם ויצא ולפי שעדיין לא נגמר עבודתו עד לבסוף כדתנינן שם בפ"ו החלו עולים במעלות האולם מי שזכו בדישון מזבח הפנימי והמנורה היו מקדימין לפניהם. מי שזכה בדישון מזבח הפנימי נכנס ונטל את הטני והשתחוה ויצא ומי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיים דולקים מדשן וכו' נטל את הכוז ממעלה השניה והשתחוה ויצא. שמעינן מיהת מהני מתני' דשני פעמים היו נכנסין זה שדישן מזבח הפנימי לא היה מוציא את הדשן עד לבסוף עם המדשן את המנורה וזה שדישן את המנורה היה צריך להפסיק בהטבת הנרות כדלעיל ואחר שגמר עבודתו נטל את הכוז והשתחוה ויצא:

אמר ר' יוחנן ולמה היה נכנס לקטרת שני פעמים. כלומר הרי הדישון מזבח הפנימי היה בשביל להקטיר הקטרת עליו לאחר שמסיר את הדשן ולמה היה צריך ליכנס בשביל

כך שני פעמים ולא הוציא את הדשן בתחלה ואי משום שעדיין לא נגמר עבודת המדשן את המנורה והיה ממתין עליו ומשום שבמקום שמשימין דישון מזבח הפנימי משימין ג"כ דישון המנורה היא גופה קשיא ולמה לא גמר זה המדשן את המנורה עבודתו בפעם הראשון והיה לו לדשן את הכל והיו יכולין להוציא שניהן בפעם אחד אלא כדי לעשות פומפי לדבר ולפי שהיו נכנסין פעם אחר פעם היה יותר פרסום בדבר:

ר"ש בן לקיש אמר. מה ראיה זו מכאן הלא דבר תורה הוא שצריך להפסיק בהטבת הנרות כדדרשינן מדכתיב בבקר בבקר וגו' דה"ק חלקהו לשני בקרים בהטבת הנרות ובעידן הטבה תהא מקטיר קטרת ותפסיק בקטרת להטבת חמש ולהטבת שנים וכדלעיל:

מה עבד לה ר' יוחנן. להאי קרא:

עובר להטיב ומקטיר. כלומר אי מהטעמא דהכתוב ה"א דה"ק קרא כשעובר הוא להטיב מטיב את כולן והדר מקטיר ולא שמעינן בהדיא דבקטרת צריך הוא להפסיק בהטבת הנרות אלא דטעמא הוי משום כדי לעשות פומבי לדבר:

הלכה ב

מתני' **הפייס השני מי שוחט**. אע"ג דשחיטה לא בעי כהונה מ"מ הואיל ותחלת עבודת קרבן התמיד היא תיקנו בהפייס כי היכי דלא ליתי לאנצויי משום דחביבא עלייהו:

מי זורק וכו'. כל אלו העבודות דקחשיב להו והן בשלשה עשר כהנים כדקתני בסיפא כולן נמשכין הן אחר מי שזכה בפייס זה ומי שיצא בפייס הוא השוחט תמיד של שחר. והשני שהוא עומד בצידו הוא מקבל את דם התמיד והוא זורקו. והשלישי סמוך להשני מדשן מזבח הפנימי שהוא מזבח הקטרת. והרביעי שבצדו מדשן את המנורה ומטיב את הנרות. והחמישי הוא המתחיל להעלות אברי התמיד להכבש והוא מעלה הראש והרגל הימין לכבש. והששי מעלה שתי ידים. והשביעי מעלה העוקץ הוא הזנב. ורגל של שמאל. והשמיני מעלה החזה והגרה. והתשיעי מעלה שתי דפנות. והעשירי מעלה הקרביים. והאחד עשר מעלה סולת הנסכים. והשנים עשר מעלה החביתין של כ"ג שהיא קריבה בכל יום עם התמידין חצי עשרון בבקר והחצי בערב שנאמר מחציתה בבקר ומחציתה בערב. והשלשה עשר מעלה היין של נסכים:

ושלשה עשר כהנים זוכין בו. בהפייס הזה כדפרישית על סדר העבודה השנויים כאן:

אמר בן עזאי וכו' דרך הילוכו היה קרב. האברים שלו הראש והרגל. החזה והגרה. ושתי ידים. ושתי הדפנות. העוקץ והרגל. ות"ק סבר הטוב והיפה קרב תחלה כלומר גדולי האברים הן קודם כדקחשיב להו והלכה כתנא קמא:

מנין לדישון מזבח הפנימי. בכל יום דלא כתיב ביה בהדיא והרים את הדשן כדכתיב אצל מזבח החיצון:

והשליך אותה וגו'. גבי עולת העוף כתיב והסיר את מראתו בנוצתה והשליך אותה אצל המזבח אל מקום הדשן:

אינו צריך. לכתוב אל מקום הדשן:

אם לקבוע לו מקום שישליך. אותה אל מקום הדשן של מזבח החיצון כבר כתיב ביה אצל המזבח ואם עדיין אינו מפורש היכן אצל המזבח וללמדך בא שינתן במזרחו של כבש הרי כבר כתיב קדמה ואל מקום הדשן למה לי אלא מכאן לדישון מזבח הפנימי וללמד שינתן ג"כ אל מקום הדשן של מזבח החיצון:

אף הוא דרש וכו'. כלומר ומעתה דרש נמי ר' אלעזר לתרומת הדשן של מזבח החיצון דלא כתיב ביה קדמה ויליף בג"ש כתיב ביה ושמו אצל המזבח וכתיב כאן בעולת העוף אצל המזבח קדמה מה כאן מזרחו של כבש אף כאן מזרחו של כבש:

מנין שהוא אסור בהנייה. דישון מזבח הפנימי:

אל מקום טהור. כתיב אצל הוצאת הדישון של מזבח חיצון והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור ודישון מזבח הפנימי ג"כ צריך ליתן שם כדיליף לעיל ודרש אל מקום טהור שיהא מקומו טהור כלומר שלא יהנה וישתמשו שם שלא יטמאו המקום אלמא אסור בהנאה:

לא אמר כן. דניליף לפנימי ממקום טהור הכתוב אצל דישון מזבח החיצון וכן לא יליף לעיקר דישון מזבח הפנימי מכאן אלא כדלקמן דדישון מזבח החיצון שאסור בהנאה יליף מאל מקום הדשן הכתוב אצל עולת העוף דלכ"ע מקום הדשן על דישון מזבח החיצון נאמר ודריש אל מקום שיהא מקומו לעולם שלא יטלו אותו משם לאיזה דבר ולהנות בו:

מנין לדישון מזבח הפנימי. הואיל דלא דרשת אל מקום הדשן אלא על מקום דישון מזבח החיצון בלבד א"כ מנין שצריך לדשנו למזבח הפנימי:

והזה עליו והקטיר. כלומר דרשינן עליו לג"ש כתיב ביה בפ' אחרי מות ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וגו' והזה עליו שבע פעמים וכתיב בפ' תצוה במזבח הפנימי והקטיר עליו אהרן קטרת וגו' מה הזיה בגופו של מזבח כדדרשינן מדכתיב וטהרו וקדשו שהיה חותה הגחלים הילך והילך והזה על טיהרו של המזבח אף עליו דכתיב בהקטרה בגופו של מזבח ומכאן שהיה צריך לדשנו בכל יום כדי להקטיר על גופו:

מנין למזבח הפנימי שהוא אסור בהנייה. הדשן שלו ק"ו וכו' הפנימי שהוא יותר קדוש שאינו אלא להקטיר עליו קטרת בכל יום לכ"ש שיהא דשן שלו אסור בהנאה:

קטרת שכבת. שכבו הגחלים ונשאר מן הקטרת עליהן:
הוממה. כלומר נפסלה ולא יחזיר להקטיר ואפילו בקרטים החשובין שנשארו א"צ להחזירן:
שאין כתיב אכול אלא על מזבח החיצון. דכתיב אשר תאכל האש את העולה על המזבח ודרשינן עיכולי עולה אתה מחזיר אם פקעו אברי עולה מעל המזבח מחזירן שיאכלו על המזבח ואי אתה מחזיר עיכולי קטרת:
פתילה. של מנורה שכבתה צריכה דישון:
מה מיד. כלומר מאי קאמר אם מיד ידשן אותה ולא ימתין עד שתיצן:
אמר מעתה. כלומר אמור זה מעצמך צריך שיהא מיצין הפתילה ולא ידשן אותה בעוד שהיא חמה ולא כלה האש שבה ומפני שזה הוא כמכבה בידים:
שמן. שנשאר בנר המנורה:
מהו שיהא צריך דישון. ולהוציאו ולא יתן שמן אחר עליו למלאות הנר:
מילתיה וכו'. כלומר ממילתיה דר' שמואל שמעינן שצריך דישון ולהוציא את השמן שנשאר וליתן שמן אחר בתחלה דשמעינן ליה דבעי על הא דתנינן בפ"ט דמנחות שהיו נותנין שמן למנורה מחצי לוג לכל נר ונר וכי באחד בתקופת טבת שהלילות ארוכים היה השיעור הזה וכן אחד בתקופת תמוז שהלילות קצרים היה כמו אותו השיעור בתמיה והשיב לו ר' יוסי אין מן הדא לית ש"מ כלום. כלומר אם לזה באת ל"ק כלום דכהדא דתמן תנינן בפרק חמישי דשקלים בן בבי על הפקיע שהיה מזייג את הפתילות לפי הצורך ובלילות ארוכים עשה אותן דקים ובלילות קצרות עשה אותן עבים וא"כ שיעור חצי לוג לנר לעולם שוה ושמעינן מיהת דלר' שמואל דהוה מיבעיא ליה הכי דשמן צריך דישון דאם לא כן מאי קשיא ליה אימא דבתקופת תמוז שנשאר הרבה מהשמן בהנר היו ממלאין אח"כ מעט שמן אחר ולהדליק בלילה שלאחריו וכן עד שיכלה השמן שבנר אלא לאו דשמן הנשאר צריך דישון להוציאו והיינו דקא מיבעיא ליה דאם כן נפסד השמן בחנם בלילות הקצרות:
הכא את אמר מיטב ואחר כך מקטיר. במסכת תמיד קתני ברישא הטבת נרות ואחר כך קטרת וכדקחשיב שם מי שזכה בדישון מזבח הפנימי ומי שזכה בדישון המנורה והדר קתני מי שזכה בקטרת אלמא קטרת אחר הטבת נרות והכא במסכת יומא את אמר איפכא מקטיר ואחר כך מיטב כדתנן בפרק קמא כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות ואיידי דאיירי לעיל בההיא דמסכת תמיד כדקאמר ר' יוחנן ולמה היה נכנס לקטרת וכו' פריך להא הכא:

אמר רבי יוחנן תמיד. הא דשנינו במסכת תמיד אתיא כר"ש איש המצפה דס"ל נרות ברישא והדר קטרת ומתני' דפ"ק כרבנן דפליגי עליה וס"ל ברישא קטרת והדר נרות ולקמן מפרש טעמא דכולהו:

ולא כולה אלא מילין צריכין לרבנן. הא דקאמרת תמיד דר"ש איש המצפה היא לא כולה דשנינו במסכת תמיד אתיא כוותיה שיש דברים דקשיא לרבנן בבית המדרש דלא מיתוקמא כר"ש איש המצפה וכי הא דתנן פ"ד דתמיד שחט השוחט וקיבל המקבל בא לו לקרן מזרחית צפונית ונותן מזרחית צפונית מערבית דרומית ונותן מערבית דרומית ואלו לר"ש איש המצפה הא שמעינן ליה בברייתא דלא תני הכי אלא במערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה דס"ל במתנה שניה להפסיק בנתינתה ואינו נותן אותה אחת שהיא כשתים:

ר' חזקיה וכו'. אמר נמי כי האי גוונא דאשכחן מתני' במס' מדות דלא תני כהאי דתנינן במסכת תמיד ומוקי להאי דמדות כר"א בן יעקב וכי הא דתנינן בפ"ג דתמיד אמר להן הממונה צאו והביאו טלה מלשכת הטלאים והרי לשכת הטלאים היתה במקצוע צפונית מערבית ובפ"ק דמדות תנינן ארבע לשכות היו בבית המוקד וכו' ומה היו משמשות מערבית דרומית היא היתה לשכת טלאי קרבן והלכך מוקי להאי דמדות כר"א בן יעקב דשמעינן ליה דאיירי במדות כדאשכחן בפ"ב שם גבי הא דתנן עזרת נשים וכו' מערבית דרומית אמר ראב"י שכחתי מה היתה משמשת וא"כ ההיא דפ"ק בלשכות של בית המוקד בעזרת ישראל דמערבית דרומית היתה לשכת הטלאים נמי כר"א בן יעקב היא:

אמר ר' יוסי בר' בון. הכי נמי ולא כולה דמסכת מדות כר"א בן יעקב דאיכא מילין דצריכין לרבנן בבית המדרש דלא מיתוקמא כוותיה:

מ"ט דר"ש איש המצפה. דלעיל דס"ל מיטב ואח"כ מקטיר:

בבקר וגו' בהטיבו את הנרות יקטירנה. כתיב אלמא הטבת נרות ברישא והדר יקטירנה:

טעמון דרבנן. דפליגי עליה וס"ל קטרת ברישא משום דכתיב בנרות מחוץ לפרכת העדות וגו' מערב ועד בקר ילפינן מזה שלא יהא שם עבודה אחרת אח"כ אלא הטבת נרות בלבד דאין לך עבודה שכשירה מערב עד בקר אלא נרות אלמא דקטרת ברישא והדר נרות והשתא כמו בשל בין הערבים קטרת ואח"כ נרות ה"נ בשל שחר קטרת ואח"כ נרות והא דכתיב בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה ה"ק קרא בעידן הטבה תהא מוקטר קטרת:

לא קבעו פייס. אחר בתמיד של בין הערבים אלא מי שזכה בשחרית בעבודה מן העבודות הוא יזכה בה בין הערבים חוץ מן הקטרת שמפיסין לה פייס אחר בין הערבים:

והא תני. בברייתא דכמו בפייס של שחרית וכו' והזוכה מחדש בפייס הזה זכה לעצמו ולא מי שזכה בשחרית:

תיפתר שהיתה שבת. כלומר תיפתר להאי ברייתא דבשבת מיירי ומשום שבשבת המשמרות מתחדשות ויש משמר אחד הבא בין הערבים ואחד של שחרית שהוא משמר היוצא הלכך היה צריך פייס אחר לתמיד של בין הערבים שמקריבין אותו משמר הבא ולא היו בשחר:

לא גזרועל שני גזירין בשחרית. חכמים שלמדו מן הכתוב דצריך להוסיף שני גיזרי עצים על המערכה בתמיד של בין הערבים לא ראו ללמוד שצריך ג"כ שני גיזרין בתמיד של שחרית:

מתניתא. ברייתא אמרה כן דבמתני' דלקמן בפרקין תנינן איל קרב באחד עשר הבשר בחמשה וכו'. ובברייתא תני איל קרב בין הערביים באחד עשר וקחשיב אחד בשני גיזרין ולא אמר בשחרית כלום. ונראה דט"ס הוא כאן דאיל בין הערבים מאי עבידתיה אלא אמתני' דלקמן בפרקין בתמיד קאי ועלה קאמר מתני' אמרה כן דקחשיב שם תמיד קרב בתשעה וכו' בין הערבים באחד עשר הוא עצמו בתשעה שנים בידם שני גיזרי עצים ובשחרית לא אמר כלום מגיזרין אלמא שלא היה כן אלא בתמיד של בין הערבים. ואיל הכתוב כאן בספרים צריך למחוק:

ר' שמי בעי וכו'. ומתמה ר' מנא וכי לא שמיע לר' שמי להא דאמר ר' יוחנן ואמר עלה ר' יוסי מתני' אמרה כן וכו':

וחזר. ר' מנא ואמר אין ודאי דשמיע ליה אלא כאינש דשמע מילה ומקשי עלה מאי טעמא וכן ר' שמי בעי כן מ"ט דגזרו על בין הערבים ולא גזרו בשחרית:

שלשה עשר זוכין בו. קתני במתני' ותני עלה בברייתא פעמים בארבעה עשר כהנים פעמים בט"ו כו' כדמפרש ואזיל:

תביאנה. כתיב בחביתין בפ' צו על מחבת וגו' תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב וגו' ודריש זמן הבאתה לפני המוספין ביום שיש בו מוסף וכשהוא אומר תקריב אף לאחר הנסכים של תמיד של שחר:

מאן דאמר קודם לנסכים. החביתין קודם לנסכי יין היא דקאמר ומאן דאמר לאחר נסכים לאחר נסכי סלת והיתה קריבה בין הסלת לבין היין:

סלת. מנחת סלת של תמיד של שחר קודמת לחביתין ואע"פ שבזה שניהן שוין שהן קריבין לאישים אפי' כן זה החביתין קרבן יחיד הן של כ"ג ומנחת הסלת קרבן צבור והן

קודמין לקרבן יחיד. חביתין קודמין לבזיכין. של לבונה בשבת שאע"פ שזה וכו' מ"מ זה חביתין תדיר בכל יום ויום הן ובזיכין אינן נקטרין אלא בשבת:

חביתין קודמין. לנסכי יין שאינן אלא לספלים ולא לאישים:

בזיכין ויין מי קודם. לפי שהמוספין בשבת שנינו בהדיא בסדר המערכה שקודמין לבזיכין ומיבעיא ליה אם בזיכין קודמין לנסכי יין של מוספין או נסך יין קודם ומשום ששניהן קרבן צבור הן ומטעמא דתדיר היין ראוי להיות קודם אלא שהבזיכין לאישים והיין לספלים ומבעיא ליה איזה מהני טפי עדיף אישים עדיף או תדיר עדיף:

ולא מתניתא היא דהא תנינן בהדיא בברייתא לבונה קודם ליין. ומשני כאן בברייתא לקרבן יחיד שמביא מנחה ויש עמה לבונה ושמן ויין א"כ לבונה שהיא לאישים טפי עדיף וכאן דאיבעיא לן בקרבן צבור בשבת דאיכא טעמא דתדיר ביין כדאמרן והי מינייהו קדים ולא איפשטא:

כיני מתני' וכו'. כן צריך לפרש במתני' להא דבן עזאי דקאמר דרך הילוכו היה קרב הראש והרגל החזה והגרה וכו':

טעמא דבן עזאי. דכתיב והקטרת וגו' המזבחה והמזבחה יתירא הוא אלא למדרש כדי וכו'. ופריך הא לבן עזאי נמי הראש והרגל ברישא ואח"כ החזה וכו' ואת אמר הכין בתמיה שאם כדרך שהוא מהלך היה צריך לחזה והגרה וכו' קודם הרגל:

אמר ר' מנא. זהו כדרך שהוא מהלך דפשט ראשה עקר רגלה כשהבהמה רוצה ללילך פושטת ראשה ועוקרת רגלה ולפיכך הראש והרגל שייכין ביחד:

הלכה ג

מתני' **הפייס השלישי**. היו מכריזין בעזרה:

חדשים לקטרת בואו והפיסו. כלומר מי שלא זכה בקטרת כל ימיו יבא להפייס הזה כדקאמר בגמרא מימיו לא הפיס אדם בקטרת ושנה שלא היו מניחין למי שזכה פעם אחד בקטרת שישנה עוד הפעם ומפני שמעשה הקטרת מעשרת דכתיב ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך ברך ה' חילו וגו' דאע"ג דכתיב ג"כ וכליל על מזבחך שהיא עולה מסתברא דכי כתיב עושר אמילתא דלא שכיחא כל כך כתיבא וזהו קטרת דלא שכיחא כמו עולה דשכיח טובא דנודרין ונודבין. ולפי שכל כהן המקטיר קטרת היה מתברך ומתעשר לפיכך לא היו מניחין לשנות בה אדם כדי שיהו הכל מתעשרים ומתברכין בה:

והרביעי. ובפייס הרביעי היו אומרים חדשים עם ישנים מי שזכה פעם אחד בפייס ומי שלא זכה מעולם יבאו ויפיסו מי מעלה אברים מן הכבש ולמזבח. לפי שבתחלה כשמוליכין האברים מבית המטבחיים לא היו מעלין אותם למזבח אלא נותנים אותם

מחצי כבש ולמטה במערבו ועכשיו היו מפיסין פייס אחר מי מעלה אותם ממקום הנחתן בכבש להמזבח והיו עושין כן משום ברוב עם הדרת מלך:

גמ' **מימיו לא הפיס וכו'**. כדפרישית במתני':

מתניתא אמרה כן וכו'. כלומר דלא תימא שאירע כך אלא שהיו מקפידין על זה ומכריזין ואומרים חדשים לקטרת בואו והפיסו ולא יבא מי שזכה בה פעם אחד:

וכן למחתה. לא זכה בה אדם ושנה:

מתניתא אמרה כן. בתוספתא פ"ק והבאתי לעיל בהלכה ב' ר' יהודה אומר לא היה פייס למחתה אלא מי שזכה בקטרת וכו' א"כ זה שזכה במחתה היה ג"כ מן החדשים שבאו וקמ"ל שלא היה מזכה לאחר אלא לאותן שבאו עמו להפיס ולזה שעל ימינו כמפורש לעיל שם:

נמצאת אומר שני כהנים מתברכים שכל פעם. של קטרת ושל מחתה. ומנלן דשל מחתה גם כן מתברך הוא להכי מייתי להא דרב לקמיה דכתיב ברך ה' חילו זה על מי שנושא המחתה ופעל ידיו תרצה זה שמקטיר הקטרת:

מעשה באחד שיבשה זרועו. ולא היה נפסל לעבודה משום כך אלא שלא היה בו הרבה כח בזרועו ואפי' כן לא הניחה מלהקטיר לקיים מה שנאמר ברך ה' חילו וגו' שבזכות זה יוסיף בו ג"כ חילו וכחו בזרועו:

הלכה ד

מתני' **תמיד קרב בתשעה**. משעת הולכת אברים להכבש ואילך הוא דקא חשיב ולא חשיב הכא המעלה את האברים מן הכבש למזבח ובאלו שמעלין אותן להכבש ועם הקרביים ועם הסלת והחביתין והיין תמצא תשעה כהנים כדפרישית לעיל במתני' ג':

בעשרה וכו'. ולפעמים הוא בעשרה או יותר עד י"ב כדקחשיב ואזיל ולא פחות מתשעה ולא יותר מי"ב:

כיצד וכו' בחג. שהיה שני ניסוכין אחד של יין כמו בכל יום ואחד של מים ניתוסף כהן אחד בידו צלוחית של מים:

בין הערבים. של כל יום ניתוספו שנים בידם שני גיזרי עצים להוסיף על המערכה כדדריש בגמרא דכתיב וערכו עצים על האש אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר תנהו ענין לתמיד של בין הערבים:

בשבת וכו' שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. שסילקן מעל המערכה הישינה והיו נקטרין בכל שבת ושבת:

ובשבת שבתוך החג וכו'. הרי כאן י"ב כהנים:

איל. שהקרביים שלו יותר גדולים והסלת שלו שני עשרונים והיין שלישית ההין היה קרב לי"א כהנים:

הבשר בחמשה. באברים של הכבש כך היו באברים של איל:

והקרביים וכו'. היו בשנים שנים:

פר. שאבריו גדולים ביותר קרב בעשרים וארבעה כהנים כדקחשיב ואזיל הראש והרגל של ימין הראש באחד והרגל בשנים לפי שהוא גדול היו שני כהנים נושאים אותה וכן העוקץ והרגל של שמאל וכו':

במה דברים אמורים. שהיו כל כך כהנים מוליכין את האברים:

בקרבנות צבור. שיהיו זוכים בהם כהנים הרבה:

אבל בקרבנות היחיד. באברי עולה של קרבן יחיד לא היה מתחלק לכל כך כהנים אלא אם רצה להקריב מקריב כלומר מי שירצה מהכהנים מוליך אותם להקריב ואם רצו להוליך האברים בפחות מאלו או ביותר מוליכין שאין מנין בדבר:

הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו. בין של קרבן צבור בין של יחיד שוה בדינם שהן כשרים בזר:

גמ' **וערכו**. כתיב וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר וגו':

יכול אפי' מאה כהנים או מאתים וכו'. ברייתא היא בת"כ על הכתוב ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים וגו' ימים שנים יכול ימים הרבה אמר ר"ע וכו':

כל ששמועו מרובה ושמועו מועט. כלומר שאתה יכול לפרש כמשמעו ולתפוס את המרובה וכן לתפוס במשמעו ממועט ואינך יודע איזה מהן לתפוס:

תפשת המרובה וכו'. כלומר לעולם תפוש את המועט שאם תפשת המרובה שמא מרובה ביותר היא ולא תפשת כמשמעו שהיותר מוציאין אותו מידך אבל כשתפשת את המועט תפשת ואין מוציאין אותו מידך שהמועט בכלל המרובה היא:

תני ר' יהודה בן בתירה אומר וכו'. כלומר שזה נוכל ג"כ ללמוד ממנהג העולם שאם יש שתי מדות לפניך אחת היא כלה שאתה יכול למוד בה ולכלות מה שאתה רוצה למדוד ואחת שאינו כלה אלא היא יותר גדולה ממדה שאתה רוצה למדוד ודאי הכל מודדין במדה שהיא כלה ואין מודדין במדה שאינ' כלה אף הדבר הזה כך הוא שתופס אתה במנין שיש לו סוף והוא המועט ואם תתפוס במרובה אין לו סוף:

אמר ר' נחמיה וכו'. מהמקרא עצמו יכולין אנחנו ללמוד זה שאין מדרך המקראות לסתום ולנעול אלא לפתוח ולפרש ואם אומר אתה ימים עשרה אני אומר לך אינו כך אלא מאה

ואלא מאתיים וכו' וא"כ אין אתה יודע כמה אבל כשאתה אומר ימים שנים פתחת לפרש המקרא דמיעוט ימים שנים:

ר' מנא אמר משום ר' יהודה. שכך היה דורש ימים שנים יכול ימים הרבה אין אתה יכול לומר כך שאם מרובין הם והלא כבר נאמר רבים ולדבריך רבים מיותר הוא הא לא דיבר הכתיב בימים אלא בימים מועטים:

וכמה הן הוי אומר ימים שנים רבים שלשה. כלומר שאם יזוב זוב דמה שלשה ימים הרי היא זבה כדמסיק:

יכול רבום עשרה. כלומר מנא לך למדרש כן דילמא רבים הרבה הן ועשרה או יותר:

אמר. הכתוב ימים ואמר רבים מה ימים כבר למדת שמיעוט ימים שנים אף רבים תפוש את המיעוט והן שלשה ומעתה יכול שנים ושלשה והרי הן חמשה ולא תהא זבה עד שתזוב חמשה הריני משיב לך:

וכי נאמר ימים ורבים. שתחשוב זה וזה במלואן ותצרף אותן והלא לא נאמר אלא ימים רבים הא כיצד הרבים הללו מה שאתה מרבה מלשון רבים יהיו מרובים על השנים של ימים הוי אומר בין הכל שלשה שאם תזוב שלשה ימים הרי היא זבה:

וערכו בני אהרן וכו'. כך הוא נדרש בהכתוב שלפנינו שמדבר בהערכת האברים וערכו יכול מאה תלמוד לומר וערך הכהן וכו' הא כיצד כהן אחד עורך שני אברים וכמה הן אברים עשרה כפי ששנינו בתמיד הראש והרגל וכו' הרי חמשה כהנים באברים ואחד בקרביים נמצא הטלה של תמיד עולה בששה כהנים:

רבי עקיבא אומר וכו'. מכאן הוא שלמדנו לששה בטלה וערכו שנים וכו':

הכהנים לרבות הקרחים. לאו אכהנים דהכא קאי אלא משום דדריש כאן הכהנים יתירא וקשיא ליה הא דכתיב אמור אל הכהנים בני אהרן לנפש לא יטמא והאי הכהנים מאי עבדית ליה הלכך מייתי להאי דדריש בתורת כהנים פרשת אמור הכהנים לרבות הקרחים ובעלי מומין שאף על פי שפסולין לעבודה מוזהרין הן על טומאת מת:

והלא בבן הבקר הכתוב מדבר. אדלעיל מהדר דילפת מקרא דועורכו שהטלה של תמיד טעון ששה כהנים והלא האי קרא בבן בקר כתיב אם עולה קרבנו מן הבקר וגו' והתם הוא דכתיב וערכו בני אהרן וגו':

ומה תלמוד לומר בתמיד של שחר הכתוב מדבר. כלומר ומהיכן אתה למד לומר דבטלה של תמיד השחר מישתעי:

נאמר כאן עריכה ונאמר להלן. בפרשה דאבתרה ואם מן הצאן קרבנו וגו' וערך הכהן אותם על העצים וגו':

מה עריכה שנאמר להלן בתמיד וכו'. כלומר מה להלן בטלה של תמיד הכתוב מדבר דאם מן הצאן קרבנו כתיב אף עריכה שנאמר כאן דדרשת מהאי קרא ששה כהנים בטלה של תמיד השחר הכתוב מדבר:

אינו צריך. לג"ש דעריכה עריכה אלא דממילא שמעינן דהאי קרא דוערכו בתמיד השחר מדבר:

ממשמע שנאמר וכו' ואת דרש וערכו וכו'. כלומר שהרי ממשמע שנאמר כאך וערכו אין אנו יודעין שהן שנים הלכך אתה דורש לששה כהנים וערכו שנים וכו' והאי עריכה ע"כ בטלה של תמיד השחר מדבר שהוא קודם לכל וכדמסיק ותני כן אין לך קודם להקטרת האברים של תמיד השחר אלא קטרת בלבד כדשנינו לעיל בהלכה א' נמצאת אתה למד דבהאי קרא גופיה וערכו וגו' על העצים אשר על האש אשר על המזבח כתיב אינו מדבר אלא בתמיד השחר שהוא הקודם על המערכה של מזבח החיצון:

יכולין הם שלשה וכו'. על איל קרב בי"א דקתני במתני' קאי שבודאי יכולין הם שלשה כהנים להעלותו ולמה איל קרב באחד עשר אלא כדי לעשות פומפי ופרסום לדבר וכן רבנן דקסרין אמרין גבי פר מפני מה פר וכו' וכי לא היו יכולין פחות מכ"ד להעלותו אלא כדי וכו' על שם וכו' כדפרישית במתני':

ואת דרש וערכו שנים וכו'. אהא דקתני במתני' בד"א בקרבנות צבור וכו' קאי דמפרש טעמא דמנא לן לחלק בין פר של צבור ובין פרו של יחיד משום דמה דנפקא לן לטלה של תמיד שטעון ששה הוא מחמת שאת דורש וערכו שנים וכו' כדלעיל ונהי דאמרינן דאע"ג דהאי בבן בקר כתיב אפ"ה למדין אנו לתמיד של שחר כדקאמרת מ"מ שמעינן נמי דהואיל דהאי פרשה בפר מישתעי דבא ללמד ג"כ דאיכא פר דסגי ליה בששה וכלומר דלא צריך כ"ד כהנים אלא או בפחות או ביותר ובפר של צבור אי אתה יכול לומר כן דהרי טלה של תמיד שהוא קרבן צבור שטעון ששה מכאן אנו למדין כדלעיל אלא מכאן לפרו של יחיד שיהא קרב בששה וכלומר אף בששה וכדאמרן:

הדרן עלך בראשונה

פרק ג

הלכה א

מתני' **אמר להן הממונה**. שהיה בבית אב:

צאו וראו. על מקום גבוה שהיה שם אם הגיע זמן השחיטה שהיא פסולה בלילה שנאמר ביום זבחכם:

הרואה אומר ברקאי. האיר והבריק השחר:
האיר פני כל המזרח. הוא יותר משהבריק השחר וזהו זמן הכשר לשחיטה:
עד שבחברון. העומדין למטה שואלין אותו אם הגיע האור עד שבחברון והוא משיב ואומר הן וכדי להזכיר זכות אבות שבחברון הכי קאמר בגמרא:
גמ' **מהו בורקי**. מלשון ברקת הוא:
תמן. בבבל אמרין שכך הוא אומר ברוק בורקה שהבריק והאיר מה שמאיר וכדמסיים אנהר מנהרא:
ועד אחד נאמן. בתמיה:
ומשני שנייא היא הכא. וכי הדבר היא שאין את יכול לעמוד עליו בתמיה ובמילתא דעבידא לגלויי מהימן:
וחש לומר וכו'. ואכתי ניחוש לומר שמא עד שהוא נכנס ויוצא מנהיר הוא ובשעה שאמר עדיין לא הגיע הזמן ומשני חכימא היא מילתא ניכר הדבר אם בשעה שאמר ברקאי כבר היה הזמן או לא:
אמר עד אחד וכו'. למילתיה הוא מסיק דבכה"ג עד אחד נאמן שהרי אם אמר עד א' נולד איש פלוני בשבת מלין אותו בשבת על פיו וכן האומר שכבר חשכה מוצאי שבת מטלטלין (על ידי) אותו על פיו משום דמילתא דעבידא לגלויי היא. א"נ כשאחד אמר כשנולד זה שכבר חשכה מוצאי שבת מותר לטלטל אותו על פיו ומפני שאם לא נודע שכלו לו חדשיו אין מטלטלין אותו בשבת שמא נפל הוא וסומכין על אחד שאמר שכבר חשכה מוצאי שבת:
ר' אמי מטלטל על פומיה דמלויתה. כך היא ברפ"ב דר"ה. כלומר שהיה מתיר לטלטל אותו בשבת על פומה של האשה שאמרה שנתמלא וכלו לו חדשיו. א"נ על פומה דמלוידתה גרסי' על פי המילדת שאומרת כן:
מטלטל על איבריתיה דזהרא. היה מתיר לטלטל אותו על שנראה שאבריו הן נצהרין ונכרין וסמך על זה לענין טלטול שאינו נפל:
ר' אימי מל ע"פ נשים דאמרן שמשא הוות על סוסיתא. כך הוא בר"ה וכצ"ל. סוסיתא שם מקום היא והיה ר' אימי סומך למול בשבת על פי נשים שאמרו כשנולד זה עדיין היה נראה השמש על העיר ועדיין יום שבת היה:
ולמה וכו'. מפני שבא להזכיר. זכות אבות שבחברון:

הלכה ב

מתני' **ולמה הוצרכו לכך**. לעלות על הגג ולראות:

שפעם אחת עלה מאור הלבנה וכו'. לפי נסחת המתני' דהכא דגריס והורידו הכהן לבית הטבילה הכי פירושא שפעם אחת עלה מאור הלבנה זה היה בסוף החדש משאר חדשי השנה וטעו בכך ועוד אירע טעות ג"כ בליל יה"כ אחת שדימו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה לפי שנפסל והורידו הכהן הגדול לבית הטבילה לטבול טבילה אחרת שטבילה הראשונה לא כלום היא מחמת שנשחט התמיד בלילה והטבילוהו עוד הפעם ואח"כ שחט את התמיד. ולפי נסחת המשנה שבבבלי הורידו כ"ג לבית הטבילה מילתא באנפי נפשה היא וה"ק וביה"כ כי אמר ברק ברקאי הורידו כ"ג לבית הטבילה:

כל המיסך רגליו. כינוי לנקבים גדולים ולשון מיסך כמו אילן המיסך על הארץ לפי שכורע על ברכיו ומסיך גופו את רגליו וכן בשאול כתיב ושם מערה ויבא שאול להסיך את רגליו:

גמ' **מאור הלבנה מתמר ועולה וכו'**. כלומר ודאי שיש סימן הניכר בין תימור הלבנה שמתמר ועולה כמקל ובין תימור מאור החמה שפוסה. ומתרחב לכאן ולכאן ועל כל פני המזרח אלא שטעות היה שם ולא דקדקו אם מאור הלבנה היא וסברו שהאיר המזרח:

עד כדון דהוה סופיה דירחא. משום דקשיא ליה מאור הלבנה ביה"כ מי איכא והיאך באו לטעות מחמת מאור הלבנה והלכך מפרש דלאו חדא מעשה היא דהוה אלא שנים היו ועד כאן קאמר על מעשה דהוה סופיה דירחא וטעו מחמת מאור הלבנה:

הוה רישיה. כלומר ועוד מעשה כזה אירע ג"כ ביה"כ שהיא כמו ברישא דירחא ולא מחמת מאור הלבנה היא שטעו אלא שדימו שהאיר המזרח ושחטו וכו' כדפרישית במתני':

א"ר חנינא מאילת השחר וכו'. כל הסוגיא עד אורה ושמחה גרסי' לה לעיל בפ"ק דברכות והגי' שמה עקרית ובארתיה וע"ש:

תני. בתוספתא פ"ק:

כהן וכו' להפליג. איזה זמן טעון טבילה אם לשעה קלה וחוזר מיד טעון קידוש:

ופריך וסמיכה. כמו מסיכה לא שעה קלה היא ואפ"ה קתני המסיך את רגליו טעון טבילה:

שנייא היא מסיכה שעשו אותה כהפליג. הואיל וצריכה נקיות ולשעה קלה דקאמר היינו לדיבור בעלמא:

תני ישן. בעזרה טעון טבילה משום היסח הדעת:

וישן טעון טבילה בתמיה והיכי משכחת לה שישן בעזרה:

לא כן תני ר"ח וכו'. בסוף פ"ה דפסחים ובפ"ז דסוטה דאין ישיבה בעזרה ומכ"ש שכיבה: **תיפתר שסמך עצמו לכותל ויישן לו**. ומכיון שהסיח דעתו אפי' בשינה כזו טעון הוא טבילה:

והא כתיב וכו'. וקשיא לר"ל דקאמר אף למלכי בית דוד לא היתה ישיבה בעזרה: **יישב עצמו בתפלה**. לא ישב ממש אלא שיישב עצמו לכוין דעתו בתפלה לפני ה':

הלכה ג

מתני' **אין אדם נכנס לעזרה לעבוד**'. בגמרא קאמר הכא דלאו דוקא לעבודה: **עד שהוא טובל**. כדקאמר בגמ' דק"ו הוא מכ"ג ביה"כ שהוא נכנס מקדש לקדש מחוץ לפנים ומפנים לחוץ בחילוף העבודות ושני המקומות קדש הן ועל שניהם ענוש כרת הנכנס בטומאה וטעון טבילה הנכנס מביתו שהוא חול לקדש לכ"ש שיהא טעון טבילה: **חמש טבילות וכו'**. דילפינן מדכתיב בגדי קדש הם ורחץ בשרו במים ללמדך שכל חליפות קדש בו ביום טעון טבילה ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה שני קדושין ת"ל ופשט ורחץ ורחץ ולבש כלומר מדדריש טבילות מורחץ במים דכתיב בבגדי לבן וה"ה לכל חליפות בגדים אייתר ליה האי קרא ודריש לה לקידושין ופשט ורחץ ולבש הטיל הכתוב ורחץ בין ופשט ולבש ליתן רחיצה לפשיטה ורחיצה ללבישה:

בקדש. על לשכת בית הפרוה:

חוץ מזו. טבילה הראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים ובצד לשכתו היתה:

גמ' **כיני מתני' לא היה אדם נכנס לעזרה ולעבודה וכו'**. כן צריך למיתני לעזרה ולעבודה ואו או מיתפרשא לעזרה אפי' שלא לעבוד או לעבודה וזו ואצ"ל זו קתני וכלומר בין נכנס לעזרה ולא לעבודה ובין נכנס לעבוד וכדמסיק לא סוף דבר לעבודה וכו':

שאלו את בן זומא וכו'. תוספתא היא בפרק קמא והבאתי לעיל בפרק קמא בהלכה ג': **לא צורכה דלא מקדש לקדש לא יהא טעון טבילה מחול לקדש יהא טעון טבילה.** בתמיה וכלומר דמתמה הש"ס על הא דמייתי לה מדין ק"ו וא"כ לדידך לא צריך לפרש הק"ו אלא כך מה אם בשעה שהוא נכנס מקדש לקדש וזה כ"ג ביה"כ שנכנס מעזרה ולפנים שבדין הוא שלא יהא טעון טבילה ואפ"ה אמרת שטעון טבילה הנכנס מחול לקדש שבדין הוא והסברא נותנת שיטעון טבילה לא כ"ש שטעון הוא טבילה כך אתה לומד הק"ו אבל הא קשיא דמהיכא פשיטא לך דטפי מסתברא להנכנס מחול לקדש שיטעון טבילה מהנכנס מקדש לקדש הרי הנכנס מקדש לקדש שהיא מהעזרה ולפנים נכנס הוא מקדש הקל לקדש החמור וא"כ בדין הוא ג"כ מן הסברא שיהא טעון טבילה כמו הנכנס מחול אל הקדש. ומעתה אין לך ללמוד זה מדין ק"ו אלא מדין בנין אב

וכך יש לך לומר מה מצינו שהנכנס מקדש הקל לקדש החמור טעון טבילה אף הנכנס מחול לקדש בדין הוא שיהא טעון טבילה. וכ"ת דאכתי שייך כאן דין ק"ו דהא מיהת שניהן קדש הן וצריך טבילה ומכ"ש מחול לקדש אימא לך דילמא עיקר טעם הטבילה משום שנכנס לקדש החמור הוא וכשאצרכוהו טבילה כשנכנס לקדש החמור אצרכוהו ג"כ כשיוצא מקדש החמור לקדש הקל בחילוף העבודות כי היכי דלא לזלזלו בקדושת העזרה ולעולם אימא לך דכשלא נכנס מתחלה לקדש החמור לא מצית למילף מדין ק"ו אלא מדין בנין אב:

אמר ר' שמי וכיני וכו'. כלומר דמשני שאפ"ה יש כאן דין ק"ו וכן צריך ללמוד הק"ו מה אם מקדש לקדש שאין ענוש כרת וכלומר דאע"ג דנכנס הוא מקדש הקל לקדש החמור מ"מ אין זה הקדש חמור ענוש כרת יותר מזה קדש הקל שהרי בזה שניהן שוין הן שהנכנס בטומאה לעזרה ענוש הוא כרת כמו הנכנס לפנים והשתא שפיר יליף הק"ו ומה אם מקודש לקדש ששניהן שוין בעונש כרת ואפ"ה טעון טבילה הנכנס מחול לקדש שהוא ממקום שאין ענוש כרת למקום שהוא ענוש כרת על הטומאה לכ"ש שיהא טעון טבילה:

ואפי' מקדש לקדש יהא ענוש כרת. מילתא באנפי נפשה היא ולא בא לסתור הק"ו דהק"ו לעולם מיהא יליף שפיר אלא מדקאמר דמקדש לקדש אין זה ממקום שאין ענוש כרת למקום שענוש כרת עלה קאמר דמשכחת לה דזימנין אף מקדש לקדש כך הוא וכהאי דתנינן תמן בפ"ב דשבועות נטמא בעזרה וכו' והשתחוה או ששהה כדי השתחויה חייב א"כ בכה"ג מצינו מקדש לקדש ומתחלה לא היה ענוש כרת שנטמא בעזרה ולבסוף ענוש הוא כרת שהרי כשנכנס לפנים שהא כדי השתחויה היא א"נ כדקאמר עוד התם דאם בא לו בארוכ' כשיוצא לחוץ מתחייב הוא וזה שנכנס לפנים ודאי ענוש כרת הוא והרי זה כמו שבא ממקום שלא היה ענוש כרת ונכנס למקום שענוש כרת ומקדש לקדש היא:

גמ' **תני אמר ר' יהודה וכו'**. סיפא דהתוספתא היא בפ"ק שהובאה בהלכה דלעיל דר' יהודה ס"ל דכל עצמה של טבילה בנכנס לעזרה והוא בחזקת טהור ואפ"ה התקינו לו טבילה אינו אלא מפני טבילת סרך שחששו חכמים שמא לפעמים יש טומאה ישנה עליו והוא שכחה וכשהוא הולך לרחוץ ולטבול נזכר מהטומאת קרי ישן שיש בידו וחוזר ובא לו שהרי טעון הערב שמש:

תמן תנינן. בסוף פ"ג דברכות זב שראה קרי אע"פ שטמא טומאת שבעה משום זיבה ואין טבילה זו מטהרתו אפ"ה צריך טבילה לדברי תורה משום תקנת עזרא וכן נדה

שפלטה ש"ז וכן המשמשת שראתה נדה צריכה טבילה מפני התשמיש של קודם ורבי יהודה פוטר:

מה. ומיבעיא להש"ס מ"ט דר' יהודה:

חלק ר' יהודה על טבילת סרך. כלומר אם ר' יהודה חולק הוא על טבילה זו של זב שראה קרי שאינו אלא משום סרך וכלומר משום דבכה"ג אינו צריך לטבילה כלל דמכיון דטומאת זיבה החמורה עליו הוא ובאותה טומאה חמורה מותר הוא בדברי תורה דקי"ל הזבין והזבות מותרין בד"ת ותו לא אתי טומאה קלה דקרי וחיילא עליה ומדינא פטור הוא מטבילה זו:

או. דנימא דטעמא דר' יהודה משום אפילו הוא טובל מה מועיל לו עכשיו הטבילה לקרי שהרי טמא בזיבה הוא ומכיון שאינו מועיל לו לזיבה אף להוציאו מטומאת קרי אינו מועיל לו והלכך למה יטבול:

מה נפיק מינה. מה בינייהו להני טעמי אליבא דרבי יהודה:

ראה קרי. כלומר אם בתחלה ראה קרי ואח"כ ראה זיבה ונעשה זב איכא בינייהו:

אין תימר חלוק ר' יהודה על טבילת סרך. כלומר בכה"ג שיש עליו עוד טומאה חמורה ומותר הוא בד"ת כדאמרן חולק ר' יהודה וס"ל שאין מקום לטבילה זו:

דבר תורה הוא. לאו דוקא דבר תורה אלא כלומר מדינא פטור הוא מטבילה וכדפרישית:

אין תימר אפילו הוא טובל מה מועיל. אבל אם תאמר דטעמיה דר' יהודה היא משום שאפילו טובל הוא מה מועיל לו הטבילה מכיון דטומאת זיבה קדמה לו ואף מלהוציאו מטומאת קרי אינו מועיל לו א"כ הכא שטומאת קרי קדמה לזיבה מועיל לו לקרי שעכשיו מותר הוא בד"ת ומודה ר' יהודה בזה שהוא טובל:

כהדא דתני וכו'. כלומר דפשיט ליה מן הדא דתני בטבילת סרך דאיירינן כאן וקאמר ר' יהודה דהיינו טעמא לטבילה זו ואע"פ שאינו יודע בודאי מטומאה שמא יזכור מאיזה טומאה ישנה שעליו והשתא ה"ה נמי כל היכא דהטבילה היא אינה אלא משום סרך קסבר ר' יהודה דטובל א"כ אינו חולק ר' יהודה ג"כ שם על טבילת סרך אלא דהתם טעמיה משום מה הוא מועיל ובמקום דמועיל וכגוונא דאמרן שטומאת קרי קדמה אף לר' יהודה צריך טבילה:

הלכה ד

מתני' **פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם.** ולמה של בוץ כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ. ולפי שהוא רגיל לשמש בשאר ימות השנה בבגדי זהב:

פשט. בגדי חול וירד וטבל וטבילה ראשונה זו לא היה צריך קידוש ידיו ורגליו לפי שקידוש לפשיטה וקידוש ללבישה לבגדי קדש היו וקידוש בתרא כשפושט בגדי קדש למלאות חשבון עשרה קדושין:

ונסתפג. נתקנח:

הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו. מן הקיתון של זהב כדתנן בפרק דלקמן:

הביאו לו את התמיד קרצו. מלשון קרץ מצפון בא בא כלו' ששחטו בהכשר שחיטה בלבד והיא ברוב שני סימנין:

ומירק. וגמר כהן אחר השחיטה:

על ידו. בשבילו לפי שאין קבלת הדם היום כשירה אלא בכ"ג והיה צריך למהר ולקבל הדם וזרקו:

נכנס להקטיר את הקטרת. של שחר ולהטיב וכו'. ככל סדר התמיד שבכל יום:

עד שישחוט בו וכו'. אקרצו דמתני' קאי:

מתני' אמרה כן. דלשון קרצו כך הוא כדאת אמר קרץ וגו':

חד אמר נכוסה. מלשון שחיטה ואחרינא אמר נסוחה ומלשון נסוח ממקומו ונגלה:

מגליינא. כלומר נעקר ונגלה ממקומו וכמענה אליהוא מחומר קרצתי נבראתי ונגליתי א"נ נסוחה מגליינא מלשון נתוח וחתוך במגל הוא וכן קרץ מצפון החותך בא וזה ג"כ מענה אליהוא מחומר נקרצתי נחתכתי ובלשון המשנה מקרצות נושכות זו בזו ואין בין הני לישני אלא פי' המלה:

הלכה ה

קטרת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים. לאו דוקא דהא קתני להקטיר את הקטרת ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברים אלמא קטרת בין דם לנרות קריבה ולא בין דם לאברים אלא עכשיו לא בא התנא לומר סדר הקרבות זו אחר זו איך היו ולא רצה לומר אלא שלא היו זריקת דם והקרבת האברים רצופים זו אחר זו שהרי הקטורת מפסקת ביניהם וה"ה נמי שהטבת הנרות היתה ביניהם לאחר הקטורת קודם הקרבת האברים:

או איסטניס. מצונן:

מחמין לו חמין. מעיה"כ:

ומטיילין לתוך הצונן. ביה"כ לתוך חקק הבנין בבית הטבילה כדי שתפיג ותסיר צינתן:

פיסקא. קטרת של שחר וכו' כתיב בתמיד בבקר וכו'. נתחלפו השיטות בכאן בטעות דמוכח וכצ"ל כתיב בתמיד בבקר וכתיב בקטרת בבקר יקדים דבר שנאמר בו בבקר

בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר אחד. כלומר בקטרת. כתיב בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה ובתמיד לא כתיב אלא את הכבש אחד תעשה בבקר והלכך קטרת קודם לאברי התמיד:

מעתה נימא אפי' לדמו של תמיד יוקדם הקטרת ואנן תנינן קטרת של שחר קריבה בין דם לאברים. ומשני ר' הילא תעשה כתיב בתמיד הקדים בו מעשה וזהו זריקת דמו שיהא קודם לקטרת וכאן גרסי' מה שכתוב בספרי דפוס לעיל. כתיב בבקר בתמיד וכתיב בעצים בבקר בבקר. ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר וכדמפרש ואזיל:

מה אנן קיימין. כלומר לענין מאי בא הכתוב ללמדנו להקדים מערכת העצים לתמיד אם קודם לאברין של תמיד והלא בעצים הן נקטרין ופשיטא שמערכת העצים קדמה אלא כי אנן קיימין הכתוב שבא ללמדנו אפילו לדמו של תמיד יוקדם מערכת העצים:

כתיב בעצים וכו' וכתיב בקטרת וכו' ואיני יודע איזה מהן יוקדם מי מכשיר את מי. אלא ממה שהעצים מכשירין את הקטרת אתה למד שאף הם יקדמו את הקטרת והכי שנויה הברייתא בת"כ:

איתא חמי וכו' ותימר הכין. בתמיה בא וראה הלא כבר למדנו שהעצים קודמין לדם התמיד והדם קודם לקטרת והשתא למה לך האי טעמא דהעצים מכשירין את הקטרת להקטיר עליהן תיפוק ליה דע"כ העצים קודם לקטרת מן הכתוב:

אמר ר' הילא וכו'. כלומר דהא לא קשיא דאי לאו האי טעמא דהברייתא הוה אמינא מנא לך הא גופה דהעצים קודם לקטרת דהא בתרווייהו כתיב בבקר בבקר ואי משום שהעצים קודמין לדם ודם לקטרת אימא הואיל ובקטרת כתיב שני פעמים בבקר ובאינך חד יוקדם הקטרת לן ואי משום דכתיב תעשה גבי תמיד מהאי לא הוה ידעינן דלמוקדם לדם אתי למאי דס"ד דבבקר בבקר להקדים לקטרת קודם הכל קאתי ומעתה לא על שלא זכיתי בו מן הדין אחר אלא ע"י טעם זה שהעצים מכשירין את הקטרת היא דלמדנו שהעצים קודם לקטרת ולפיכך ואצרכת הדא מתניתא לומר כך:

הוון בעי מימר. מילתא באפי נפשה היא שהיו בני בית המדרש בעי למימר שמי מכשיר את הקטרת גחלים כלומר שאין לך מכשיר אחר אלא גחלים מעצי המערכה שניה של קטרת וכשנותן הקטרת ע"ג הגחלים שוב א"צ לדבר אחר כך היו סבורין בני בית המדרש:

א"ר אלעזר. לא היא אלא מעלה עשן צריך שיתן בתוכה מלבד הסממני הקטרת והמעלה עשן הוא המכשיר להעלות עשן הקטרת:

נאמר בתמיד וכו' ונאמר בקטרת וכו'. ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה ונאמר גבי נרות מערב עד בקר שאין לך עבודה אחרת אחר הנרות של בין הערבים א"כ למדנו מכאן ג"כ שהקטרת של בין הערבים היא אחר תמיד של בין הערבים לפי שיואחר דבר וכו':

מעתה. נימא שהקטרת מאוחר אפי' לנסכין תמיד של בין הערבים:

תעשה. כתיב כמנחת הבקר וכנסכו תעשה למדך הכתוב איחר בו מעשה אחר הקטרת לפיכך שנינו קטרת של בין הערבים היתה קריבה בין אברים לנסכים:

הכא את אמר וכו'. לעיל דפריך אימא יוקדם קטרת של שחר אפי' לדם התמיד ושנית תעשה כתיב בתמיד הקדים בו. מעשה והכא דריש את תעשה לאיחר בו מעשה:

אמר ר' הילא. כך הוא הדבר לפי שכל מדרש ומדרש בעניינו הוא נדרש דתמיד של שחר בכלל מאוחר היה דאי לאו קרא דתעשה ה"א שאפי' דם התמיד מאוחר לקטרת וא"כ כשבא הכתוב ללמוד ע"כ להקדים בו מעשה הוא בא אבל כאן בתמיד של בין הערבים איפכא דאי לאו קרא בכלל מוקדם הוא שאפי' הנסכין יוקדמו לקטרת הלכך כשבא הכתוב לאיחר בו מעשה הוא שבא ללמוד:

והוה ר' זעירא מקלס ליה. לר' הילא על טעם לשבח הזה:

וצווח ליה. והיה קורא עליו בניה דאורייתא אלו הם מהבונים את התורה בשבח טעמים:

תני. בתוספתא פ"ק:

עששות. חתיכות עבות:

ולא נמצא כמכבה ביה"כ. כשמטיל אותן לתוך הצונן:

אלא מסבור סבר ר' יהודה שאין אבות מלאכות. נוהגות ביה"כ בתמיה:

אלא ר' יודה ור"ש אמרו דבר אחד. ר"ש בפ' במה מדליקין דס"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור. ופריך לא כן סבור מימר התם בהלכה המכבה את הנר וכו' דר' יוסי שם ור"ש אמרו דבר אחד ולדידך נימר ר' יוסי ור' יודה ור"ש אמרו דבר אחד:

אלא. דהיינו טעמא דמיסבור סבר ר' יהודה שאין תולדת האש כאש והעשתות הללו אינו אלא תולדת האש ואינו מתחייב משום מכבה כבאש עצמו:

אלא כיני וכו'. כלומר אלא דא"כ כן צריך אתה לומר דר' יהודה היא דס"ל שאין תולדת אש כאש ורבנן דמתני' דקאמרי מחמין לו חמין ומטילין וכו' משום דסברי תולדת אש כאש והלכך חמין דוקא ולא עשתות של ברזל ומיהו אכתי קשיא ויחם לו חמין כלומר הכל חמין מעי"כ ויטבול בהן ביה"כ ולמה הצריכו שיטיל אותן לתוך המקוה צונן:

טעם דהדין תניא. במתני' שלא יאמרו ראינו כ"ג טובל במים שאובים ביה"כ ויכשירו אף הכל מים שאובים לטבילה לפיכך היו מטילין אותן לתוך המקוה צונן עד שיחומו דזה ודאי לאו שאובין נינהו:

הלכה ו

מתני' **הביאוהו לבית הפרוה**. מכשף אחד ששמו פרוה בנאה ונקראת על שמו וי"מ שחפר מחילה תחת הקרקע בקדש עד שיראה עבודת כ"ג והרגישו הכהנים בהחפירה ומצאוהו וקראו אותה הלשכה על שמו:

ובקדש היתה. לפי שטבילה זו עם שאר הטבילות חוץ מן הראשונה צריכות שיהו במקום קדוש דכתיב ורחץ את בשרו במים במקום קדוש:

ר"מ אומר פשט. תחלה ואח"כ מקדש דס"ל דתרי קדושי שהצריך הכתוב בחליפת הבגדים תרווייהו משום לבישת בגדים המתחלפים תחת הראשונה הם:

הביאו לו בגדי לבן. כתונת ומכנסים ואבנט ומצנפת האמורים בפ' אחרי מות שכל עבודות הפנימיות היו בהן ועבודות חיצוניות כגון תמידין ומוספין היו בבגדי זהב שהוא משמש בהן בכל השנה ובין כל חילוף וחילוף מהבגדים טעון טבילה ושתי קדושי ידים ורגלים מן הקיתון של זהב:

לבש וקידש ידיו ורגליו. הכל מודים בקידוש השני שלובש ואח"כ מקדש דאמר קרא בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה:

בשחר היה לובש פילוסין. בגדי בוץ דקין ויפים הבאים מארץ רעמסס תרגום ירושלמי לרעמסס פילוסא:

ובין הערבים. שהוא לובש בגדי לבן להוצאת כף ומחתה היו הינדוון מארץ הודו או מכוש ושניהם נקראו הינדיאה והודו נקרא הינדיאה רבה:

הכל שלשים מנה. הא דכלילינהו לאשמועינן דשלשים מנה סך הכל לומר לך שאם פיחת לאותן של שחרית משמונה עשר מנה וריבה לאותן של ערבית לית לן בה אלא שיהא סך הכל שלשים מנה מיהו של שחרית יותר חשובים משל ערבית משום דכתיב בלבישת בגדים של שחרית ארבעה זימני בד חד לגופיה וחד מלשון לבד שאין לובש עמהן בגדי זהב כדרך שהוא עושה כל ימות השנה ובד שלישי ורביעי למידרש בד המובחר שבבד:

אלו נוטל מן ההקדש. מתרומת הלשכה ואם רצה להוסיף על שלשים מנה מוסיף משלו ובלבד שיהא מקדיש התוספת וימסרנה לצבור ואח"כ יעשה בה הכתנת:

גמ' מה טעמא דר"מ פשט וקידש ורחץ וקידש משום דבקרא כתיב ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש וגו' וסמיך ליה ורחץ את בשרו במים במקום קדוש

ולבש את בגדיו וגו' והאי ורחץ לענין קידוש נדרש והטיל הכתוב רחיצה בין פשיטה ללבישה למישדי האי ורחץ אפשיטה ואלבישה וילפינן תרי קדושי מיניה כאלו כתב ורחץ תרי זימני וקסבר ר"מ דהכי ילפינן פשט וקידש ורחץ וקידש כלומר שלאחר שפשט הוא מקדש קידוש ראשון אח"כ ורחץ וקידש קידוש שני ולבש ולקמן פריך עלה:

מ"ט דרבנן וכו' כלומר דמקשו פשיטה ללבישה מה לבישה מקדש אחר שלבש אף פשיטה מקדש בעודו לבוש ואח"כ פושט:

על דעתיה דר"מ. דדריש לקידוש שני מורחץ וקידש ומשמע שמקדש ואח"כ לובש א"כ רחיצה שהיא קידוש השני חוצצת היא כשלובש אחר זה והתורה אמרה על בשרו וכן בראש הפרשה כתיב ורחץ במים את בשרו ולבשם דמשמע אחר הטבילה מיד ולבשם ולא היה מפסיק בקידוש בין הטבילה ללבישה ולדידך הקידוש חוצצת כלומר שמפסקת בין הטבילה ללבישה:

א"ל מיסבור את סבור על דר"מ ופשט וקידש ורחץ וקידש. וכי אתה סבור דכך קאמר ר"מ שקידוש השני היה קודם הלבישה אינה כן אלא ה"ק ופשט וקידש ורחץ ולבש וקידש וכלומר דודאי משמעות ורחץ את בשרו במים אטבילה קאי ואחר כך לובש ואח"כ מקדש קידוש שני. ועיקר טעמיה דר"מ משום דקסבר תרווייהו קידושי משום לבישת בגדים המתחלפים הן כדפרישית במתני' והלכך הוא דקאמר דקידוש הראשון אחר שפשט בגדיו היא אבל קידוש השני לדברי הכל כשהוא לבוש הוא מקדש כדילפינן מקרא וכדפרישית במתני':

שמואל אמר אחת פשוט ואחת לבוש שניהן לבא. בין קידוש דפשיטה ובין קידוש דלבישה שתיהן בשביל להבא הן:

בר קפרא אמר וכו'. כלומר דאליבא דרבנן פליגי לשמואל שני הקידושין בשביל העבודה שהוא עובד אחר כך והלכך אף בקידוש הראשון של פשיטה שהוא מקדש ואח"כ פושט לרבנן אפ"ה ג"כ בשביל מה שהוא עובד אח"כ הוא מקדש ובר קפרא ס"ל אחת לבא כלומר קידוש השני הוא בשביל להבא מה שיעבוד אח"כ ואחת לשעבר זהו קידוש הראשון שהוא מקדש בשביל שעבד כבר ושתיהן לבוש כלומר כשהוא לבוש מקדש אף בקידוש הראשון וכטעמייהו דרבנן לעיל:

הכל מודים. בין שמואל ובין בר קפרא מודים בקידוש הראשון וזהו מה שהוא מקדש בתחלה כשנכנס לעבוד כדתנן במתני' דלעיל שזה ודאי הוא בשביל להבא שהרי לא עבד עדיין ועכשיו הוא נכנס לעבוד עבודת התמיד:

הכל מודים בקידוש הראשון. זהו ג"כ אותו קידוש שבתחלת כל העבודות כשנכנס לעבודת התמיד הכל מודים בזה שהוא מעכב לפי שאם לא קידש שארי הקידושין שבין עבודה לעבודה איכא דס"ל שאינו מעכב ועבודתו כשירה אבל בקידוש שבתחלה כשנכנס לעזרה לכ"ע מעכב הוא ואם לא קידש עבודתו פסולה מה טעם דהא כתיב ביה חקת עולם לדורותיכם בפ' צווי קידוש ידים ורגלים בכי תשא וכל היכא דכתיב חוקה מעכב הוא:

הכל מודים. בין שמואל ובין בר קפרא מודים בקידוש האחרון שהוא אחר כל העבודות כשפושט הבגדי זהב שקידוש הזה הוא בשביל לשעבר:

מתני' אמרה כן. דהא קתני על זה והביאו לו בגדי עצמו ולבש וכי יש אדם מקדש ידו ורגלו ללבוש בגדי חול אלא בשביל שפושט בגדי זהב שעבד בהן הוא מקדש:

ולבשם. כתיב ומיותר הוא דהא כתיב ברישיה דקרא כתונת בד קדש ילבש וגו' אלא למידרש לבישה מעכבת ואין קידוש ידים ורגלים שבין עבודה לעבודה מעכבת:

ודכוותה וכו'. כלומר ומנא לן למידרש הכי דאי משום דולבשם מיותר הוא דלמא לאפוקי מידי אחרינא שאינו מעכב הלכך קאמר מסתברא דמידי דכוותה הוא ממעט לבישה שהיא בין עבודה לעבודה בחילוף מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב היא שמעכבת ואין קידוש ידים ורגלים שבין עבודה לעבודה מעכבת א"נ דלא תימא דאפילו קידוש ידים ורגלים שבתחלה נמי ממעט להכי קאמר ודכוותה וכו' דדוקא הך קידוש שבין עבודה לעבודה כמו הלבישה הוא דאינו מעכב וכדאמר ר' יוחנן לעיל הכל מודים בקידוש הראשון שהוא מעכב:

בד. כתיב כתונת בד קדש ילבש מלמד שיהו הכתונת כפולים דמשמעות בד כך הוא שיעשה להן שתי כתנות לכל אחד ואחד מהכהנים:

וקיימינה. ותקיים זה הדרש דלא כר' יוסי דלקמן:

לא נחת לבית וועדא. לא ירד לבית המדרש באותו היום וקם עם ר"ז שפגע בו כשיצא מבה"מ וא"ל מה חידוש היה לכם בבית המדרש היום וא"ל דבר זה:

דתני. בברייתא דפליגי ר' יוסי ורבנן בהא:

ולבני אהרן תעשה כתנות. משמע שתי כתנת לכל אחד ואחד:

למאה בני אהרן תעשה כתנות. כלומר לכל אחד ואחד מבני אהרן תעשה כתנות אחד ולהוציא שלא ישמשו שנים בכתונת אחד זה פושט וזה לובש. וגרסי' להא לקמן בפ"ק דחגיגה:

בד שיהו חדשים. שלא נשתמש בהן להדיוט:

אם אומר את וכו'. כלומר ולא מצית אמרת דלמעוטי בגדים השחקים מחמת יושנן קאמר דהא תני בברייתא בהדיא ילבשם ואפי' שחקים אלא למעוטי לבגדים שנשתמשו בהן להדיוט הוא:

כמחלוקת. דתנאי דלקמן היא דתניא עור שעיבדו לשם קמיע להדיוט מותר לכתוב עליו למזוזה ורשב"ג אוסר והאי נמי דדריש בד שיהו חדשים כרשב"ג הוא דאתיא:

הוינן סברי מימר מה פליגן להדיוט. כלומר היינו סבורין מעיקרא למימר דכי פליגי בדבר שנעשה להדיוט אם מותר להשתמש בהן לגבוה:

הא לגבוה לא. הא מה שנעשה בתחלה לגבוה לא פליגי שאסור להשתמש בהן להדיוט:

מן מה דתני וכו'. ואמר עלה ר' חנינא בשם ר' יוסי במחלוקת היא הדא אמרה דאף לגבוה פליגין אם מותר להשתמש בהן להדיוט כדלקמן:

דתני אבני קדש. למזבח וכיוצא בו צריך שתהא חציבתן בקדש כלומר לשם קדש ובקדש יחצבו שיהו נשארין לקדש ואל ישנה אותן להיות להדיוט וכן בגדי קדש:

ואמר וכו'. השתא מסיק להא דאמרן דאמר ר"ח עלה במחלוקת דלקמן היא שנויה א"כ ש"מ דאף מה שנעשה לגבוה אם מותר להשתמש בהן להדיוט נמי פליגי תנאי:

דתני וכו'. כלומר דהאי תנא ס"ל דהזמנה לגבוה לאו מילתא ומשנשתמש בו לגבוה הוא דאסור להשתמש בהן להדיוט:

והא תני. אחריתא:

העושה וכו'. דאפי' בהזמנה בעלמא אסור וקאמר ר"ח דבמחלוקת דתנאי היא:

דתני העושה כלי להדיוט וכו'. וקסבר כי היכי דפליגי בהעושה להדיוט אם דוקא בשנשתמש בהן הוא דבעינן ה"ה נמי איפכא בעושה לגבוה תליא בהך פלוגתא גופה:

ר' חונה בשם רבנן דתמן. דלא היא דתיפתר הך ברייתא בתרייתא דקתני העושה כלי להדיוט אל ישתמש בו לגבוה דמירי שבא הממון מתרומת הלשכה דמתחלה לשם גבוה נגבה וא"כ ליתי ש"מ כלום דפליגי ביה תנאי ולאוקמי הך פלוגתא קמייתא בה דהכא כ"ע לא פליגי וכדאוקמינן:

כלי שרת מאימתי הן קדישין. לקדש את הניתנין לתוכן. וגרסינן להא לקמן פרק בני העיר בהלכה א':

מיד. כשמקדישן לכלי שרת:

או בשעת התשמיש. בתוכן אז הכלים מתקדשין הן ומשום דאיירי בהאי עניינא לעיל העושה כלי לגבוה וכו' ואם מיד הן קדושין אסור להשתמש בהן להדיוט וכהאי מ"ד לעיל הלכך בעי ליה הכא:

אין תימר מיד ניחא. כלומר ניחא הא ותו לא מיבעיא לן נמי לענין מה שיתן לתוכן שמתקדשין הן מאליהן:

אין תימר בשעת התשמיש. בתוכן אז הוא שהן קדישין א"כ כאחת הן קדישין עם מה שנתן לתוכן שניהם הן קדישין בבת אחת. ובמגילה שם גריס בהדיא כאחת הם קדישין ומתקדשין:

ניחא של משה וכו'. כלומר בכלי שרת שעשה משה במשכן ודאי לא קא מיבעיא לן שנתקדשו בשמן המשחה ומשיחתן היא מקדשן מיד ואע"פ שעדיין לא נשתמשו בהן אבל של שלמה בבית העולמים אם דוקא בשעת התשמיש הן קדישין א"כ כאחת הן קדישין ומתקדשין:

בכניסתן לארץ ובנה שלמה בית העולמים והיו מפנין כלי המשכן מתוך של משה לתוך של שלמה ואלו כבר נתקדשו בשמן המשחה:

לא היה שם של משה. כלו' כלי שרת החדשים שעשה שלמה מלבד אותן של משה אלו כאחת הן קדישין ומתקדשין להאי מ"ד שבשעת התשמיש הוא שהן קדושין וכן בעלייתן מן הגולה בימי עזרא היו מפנין אותן הכלים שנשתיירו מתוך של שלמה לתוך שלהם ואלו כבר נתקדשו בשעה שנשתמשו בהן בבית ראשון לא היה שם וכו' כדלעיל:

אבנים שחצבן לשם מת. לקבר אסורין הן בהנאה מיד שחצבן ואם בתחלה חצבן לשם חי ולשם מת כלומר כשיצטרך ישתמשו בהן לחי ואם יצטרך ישתמשו בהן למת מותרין הן בהנאה עד שישתמשו בהן למת:

הזורק כלי לפני מטתו של מת. אם הוא לתוך ד' אמות של מת תופסו לאוסרו בהנאה שנתכוין שיהא נקבר עמו וכל שהוא חוץ לד' אמות מותר הוא בהנאה:

נמצאת אומר וכו'. מהדר להמתני' ובריייתא בת"כ היא:

ת"ל ופשט ורחץ וכו'. כדפרישית לעיל בריש ההלכה:

ודין הוא. שיהא טעון קידוש אף לאחר הפשיטה כמו שהוא טעון בלבישה:

מה אם במקום שאינו טעון טבילה. כגון בכל יום למ"ד הנכנס לעזרה שלא לעבודה אינו טעון טבילה וטעון הוא קידוש כאן שהוא טעון טבילה וכו':

טול לך מה שהבאת. מדין ק"ו דאי הכי מה להלן די בפעם אחת כל היום וכו' אלא מכאן דמה ת"ל ופשט וכו' וכי על דעתינו עלתה וכו' אלא להקיש פשיטה ללבישה וכו':

א"ר מנא לא מסתברא. למימר אלא חילופין הקיש לבישה לפשיטה דהא ורחץ בתריה דופשט כתיבא:

ואין שני של פילוסין וכו'. לר"מ דמתני' פריך דקאמר בשחר היה לובש פילוסין של י"ב מנה ובין הערבים הנדוין של ח' מאות זוז וכי אין השני של פילוסין יותר יפה מהמובחר הראשון של הנדוון שהרי כך נשנה בדברי חכמים בשחר פילוסין של ח"י מנה ובין הערבים של י"ב מנה והן ג"כ מהפילוסין היו אלא שאינן מובחרין כמו המובחר הראשון של שחר וא"כ לר"מ נמי היה לו לומר לבין הערבים ג"כ בשל פילוסין אלא שלא יהו כל כך מובחרין כמו בשל שחר ומ"מ כל שהוא מהפילוסין יותר מובחר הוא משל הנדוון:

משום מילה דשמעה פרוטי. דשמעה לשון איסוף היא מלשון המקרא וישמע שאול את העם וכלומר משום דבר שמאסף וגורם להוציא ממון הרבה שאלו של פילוסין לעולם חשובין ויקרים הן יותר מאלו של הנדוון ושלא להוציא ממון כל כך ללמדך שהתורה חסה על ממונם של ישראל:

תמן תנינן. במנחות פ' כל קרבנות הצבור דתנינן שם שלשה זתים ובהן שלשה שמנים הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכו' הראשון למנורה והשאר למנחות. וכך היא שנויה שם בשאר שני הזתים ובהשמנים והדר תנינן הראשון שבראשון אין למעלה הימנו השני שבראשון והראשון שבשני שוין והיינו למנחות הן שוין כדאמרינן התם ומשום דקי"ל בכל מקום שמביאין מהמובחר כדכתיב מבחר נדריך וקאמר שאם יש לו מנחה להביא יביא איזה מהך שירצה או מהשני שבראשון או מן הראשון שבשני. והכא נמי קפה וכי אין השני שבראשון לעולם יפה הוא מן הראשון שבשני שהרי הזית הראשון שהוא מראש הזית הוא המובחר שבמובחר ואמאי קתני שוין הן למנחות אלא דטעמא נמי משום מילה דשמעה פרוטי:

מאי כדון. מאי טעמא דמתני' דמיהת לעולם של שחר יותר יפין הן משל בין הערבים לכ"ע ומנלן:

בשחר כתיב. בריש הפרשה בפסוק כתנת בד קדש ילבש וגו' ונאמר בו ד' פעמים בד ובמנחה חד בד בפסוק ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד וזה נאמר אחר שהוציא כף ומחתה שהיה לעת מנחה ומד' בד שכתוב בשחר ילפינן שהוא מן המובחר שבבד יותר משל ערבית וכדפרישית במתני':

שלבש כתנות במאה מנה וכו'. כדתנינן אם רצה להוסיף וכו' כדפרישית במתני':

שהיה נראה מתוכה ערום. שכל כך היה הפשתן מוצהב עד שנראה בשרו מתוך הכתונת:

מה עשה. בה מילא אותה מים וסבב את המזבח שבעה פעמים ואעפ"כ לא יצאו המים ממנה שכל כך היתה עבה ולהראות שאם היא עבה הרבה יפה היא מאוד ומוצהבת וככלי זכוכית עבה:

הלכה ז

מתני' **בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח**. מן הדין מה שהוא כשר למקום שחיטת קדשי קדשים הוא מכותל צפוני של העזרה עד כותל המזבח שהוא ששים אמה ומחצה מרוחב העזרה וכנגדו מכותל האולם. ועד כותל המזרחי של העזרה שהוא ששה ושבעים אמה מאורך העזרה כל המקום ההוא הנקרא צפון והוא המקום שהוא כשר לשחיטת קדשי הקדשים שנתקיים בו על ירך המזבח צפונה לפני ה' ומה שהיו מעמידין את הפר בין האולם ולמזבח אינו אלא משום חולשא דכ"ג שלא יכבד עליו טורח המשא את הדם במזרק מרחוק לפיכך היו מעמידין אותו קרוב להיכל מה דאפשר ובין האולם ולמזבח ג"כ נקרא צפון כדאמרן:

ראשו לדרום ופניו למערב. בדין היה שיהא ראשו להיכל שהוא במערב ואחוריו למזבח אלא שמא יטיל גללים וגנאי הוא להראות בית הרעי שלו לצד המזבח לפיכך מעמידין אותו ראשו לדרום. וזנבו לצפון דהכי שפיר טפי ועוקם ראשו עד שיהא פניו למערב:

וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך וכו'. בגמרא קאמר דמתני' ר"מ היא דיליף לסדר הוידוי כך שכן מצינו במשה שאמר נושא עון ופשע וחטאה וכך כתוב בוידוי של שעיר המשתלח והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. אבל חכמים פליגי עליה ואמרו הרי עונות אלו זדונות ופשעים אלו מרדים וחטאים אלו השגגות וא"כ לאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות בתמיה אלא כך היה אומר חטאתי עויתי פשעתי וכך אומר בכל הוידוים וכך מצינו בדוד שאמר חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו. ומהו זה שאמר משה נושא עון וגו' כך אמר משה לפני המקום בשעה שישראל חוטאין ועושין תשובה עשה להם הזדונות כשגגות וכך הוא הפירוש של הכתוב והתודה עליו וגו' והלכה כחכמים:

גמ' **איזהו צפוני של המזבח וכו'**. תוספתא היא בריש פ"ו דזבחים וכך היא כתובה לפנינו שם איזהו צפון המזבח שהיא כשר לשחיטת קדשי קדשים מקיר המזבח הצפוני ועד כותל העזרה הצפוני על פני כל המזבח וישנן שלשים אמה. זהו ט"ס והגי' כאן נכונה בזה ישנן בשלשים ושתים אמה שכך הוא אורך המזבח כמו ששנינו בפ"ה דמדות שמונה שם אורך העזרה וקחשיב לאורך המזבח ל"ב אמה:

דברי ר"מ ר"א בר"ש מוסיף מכנגד בין האולם ולמזבח ועד כנגד בית החליפות וישנן עשרים ושתים אמה לאורך. ורבי מוסיף מקום דריסת רגלי ישראל י"א אמה וכו'. כמו שכתוב כאן מקיר של מזבח צפוני וכו'. אלא שיש שם איזה עירבוב בין השיטות:

אמר ר' יוחנן לא מצאנו שחיטה פסולה בזר. כצ"ל וכן הוא בהדיא לקמן בדר' יוחנן. כלומר אפי' בשחיטת פר ושחיטת פרה ס"ל לר' יוחנן דכשירה בזר:

רב. פליג דכן מפקד לתלמידוי בכל אתר הוין תנינון שוחט. כלומר שוחט הכהן חוץ מפרה תהוון תניין זורק הכהן אבל שחיטתה כשירה בזר והאי בכל אתר דקאמר רב לאו בכל מקום ממש קאמר דהא תנינן בהדיא בריש פ"ב דזבחים שהשחיטה כשירה בזרים וכו' ולא אשכחך דרב פליג על האי מתני' אלא בשחיטת פרו של אהרן קאמר דבכל אתר דאשכחתון דאיירי ביה תהוין תנינן שוחט הכהן:

ואמר ר' יוחנן לא מצאנו וכו'. גופא א"ר יוחנן דאף בפרה שחיטה כשירה בזר:

התיב ר' חייה בר בא והא כתיב ושחט והזה. כלומר בתריה דכתיב ושחט אותה לפניו כתיב ולקח וגו' והזה אל נכח פני אהל מועד:

מה הזייה לא הוכשרה באשה כאיש וכו'. כלומר דלא מצינו בהזיית דמה שתהא כשרה באשה וס"ד דכל שהאשה פסולה אף הזר פסול וא"כ אף השחיטה כן:

א"ל. ומהא ראיה והרי הזיית מימיה שכשרה בזר ופסולה באשה כדתנן בפ' י"ב דפרה הכל כשרין להזות חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ואשה:

א"ל תמן לא כתיב כהן. גבי הזיית מימיה:

ברם הכא. בהזיית הדם:

כתיב ולקח אלעזר הכהן והזה. כצ"ל דהאי ברם הכא כתיב כהן היא זר היא אשה שייך כאן. והאי וליידא מילה וכו' שייך אבתריה. דבהזאת הדם כתיב כהן וא"כ היינו זר היינו אשה ואין תאמר שהיא כשרה בזר אם כן תיכשר נמי באשה:

וליידא מילה כתב איש. זה עוד ראייה למה שאומר היא זר היא אשה דהרי מצינו דכתיב גבי אסיפת עפרה ואסף איש טהור ולאיזה דבר כתיב כאן איש אלא להכשיר את הזר וא"כ היא איש היא אשה כל שהזר כשר אשה כשרה וכל שהאשה פסולה זר פסול מלבד הזאת מימיה משום דלא כתיב שם כהן:

פר של יה"כ צריך כהן. בשחיטה ולמה לא אמר נמי ושעיר של יה"כ צריך כהן:

דהוא קרייא וכו'. כלומר לא צריך למיתני ושעיר שמפורש בכתוב היא ושחט שעיר החטאת אשר לעם והביא את דמו אל מבית לפרכת וגו' מה הבאה ודאי בכהן אף שחיטה בכהן:

ר' יעקב וכו'. קאמר בהדיא פר ושעיר וכו':

ובשנייה. כשמזכיר השם המפורש בפעם שניה בהוידוי אומר אנא בשם והכוונה בכח שמך המיותד הגדול והנורא כפר נא:

תני בתוספתא ריש פ"ב:

כיצד מתודה וכו'. כדפרישית במתני':
ששה בפר. בשני וידויין על הפר ושלשה פעמים בוידוי שעיר המשתלח ואחד בגורלות כשאומר לה' חטאת:
הקרובים. אצלו ועומדים סמוך לו לא היו זזים משם. אע"פ ששמעו שם המפורש בניקודו לא היו זזים משם עד שנתעלם מהן ניקודו וכונתו דכתיב זה שמי לעלם:
עומד הייתי וכו'. בשעת נשיאת הכפים במקדש:
שמע פרסייא. איש אחד פרסי קילל בשם המפורש לבנו ומת מיד אמר הנה הלך זה ומאן דשמע מההזכרה שמע ואין לנו לחזור ולהזכיר זה:
איתא. בא ואני אמסור לך שם המפורש ונכנס בנו תחת המטה לשמוע ונתעטש ונשמע קולו ואמר ר' איני וכי מה המנהג הזה שאתם נוהגים ברמאות והלך לו ואמר לא לך ולא ליה אמסור:
חד אסי. רופא אחד בצפורי:
דאנא אכיל מעשר. נהנה משל אחרים ומאן דרגיל ביה בשם המפורש לא יכול להנות משום אדם כלום:

הלכה ח

מתני' **בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח**. לפי שהשעירים היו עומדים בעזרה עד שעת שחיטה ולא היו מכניסין אותן בין האולם ולמזבח אלא במזרח העזרה היו וכנגד אותו חלק של המזבח שהיה בצפון וכדאיתא בהלכה דלעיל שמכותל המזבח עד כותל העזרה היו ששים אמה ומחצה וחצי חלק רוחב העזרה היה ס"ז ומחצה נמצא ז' אמות מהמזבח היו בחלק הצפוני של העזרה וכדרבי לעיל שמוסיף למקום שחיטת קדשי קדשים עד כותל העזרה המזרחי והיינו מקירו של מזבח הצפוני עד כותל העזרה למזרח והיינו דקתני הכא למזרח העזרה לצפון המזבח כלומר במקום שהוא כנגד חלק המזבח שהיה בצפון ששם היתה ההגרלה:
וקלפי היתה שם. אשקרו"ן בלעז כלי עץ חלול:
של אשכרוע. מין ארז בוש"ו בלעז תרגום של תאשור אשכרוע:
בן גמלא. יהושע בן גמלא בעלה של מרתא בת בייתוס כשנתמנה להיות כ"ג עשאן של זהב:
בן קטין. כ"ג היה:

עשה שנים עשר דד לכיור. ליציקת המים כדי שיהיו שנים עשר כהנים הזוכים בפייס של תמיד השחר מקדשים ממנו בבת אחת ואע"פ שי"ג כהנים זוכין בו כדאמרינן בפרק דלעיל לא עשה להשוחט כדי לידע שהשחיטה כשירה בזר:

אף הוא עשה מוכני לכיור. כמין גלגל. לשקע בו בבור שיהו מימיו מחוברים עם מימי הכיור שאם לא כך היו המים שבכיור נפסלים בלינה שקדשו בכלי והיא הכיור וכל דבר שיתקדש בכלי נפסל בלינה. והרמב"ם מפרש להא דאמרו גילגלא דהוה משקעא ליה שעשה כמין כלי עגול סביב להכיור והיו בו המים תמיד והיו שותתין מאותו כלי לכיור כדי הצורך ראשון ראשון ואותו הכלי היה נקרא מוכני וכלומר והמים שבאותו מוכני לא היו נפסלים בלינה לפי שלא נתקדש לכלי שרת:

כל ידות הכלים. ידות הסכינים:

נברשת. מנורה של זהב על פתחו של היכל ובשעה שהחמה זורחת ניצוצות יוצאין הימנה והיו הכל יודעין שהגיע זמן ק"ש:

שפרשת סוטה כתובה עליה. שלא יצטריך להביא תורה לכתוב ממנה פרשת סוטה במקדש ובגמ' קאמר שלא היה כתוב על אותו טבלא אלא ר"ת של פרשת סוטה:

נקנור. שם אדם חשוב נעשו נסים לדלתותיו כדקאמר בגמרא:

גמ' **איזהו צפונו של מזבח וכו'**. ככתוב בריש הלכה דלעיל וכמה דמציין הש"ס בעצמו גרס בהילכתא עליתא עד מקירו וכו' ולא הביא זה כאן אלא כדי לידע פירושא דמתני' דקתני למזרח העזרה לצפון המזבח וכדפרישית במתני':

חמשה דברים היה הסגן משמש. אחת הא דקתני בר"פ דלקמן אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו וכו'. הב' כשהכהן גדול מהלך הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו. הג' הא דתנינן בפ"ז דתמיד שחה לנסך הניף הסגן בסודרין והקיש בן ארזא בצלצל וכו'. הד' הא דתנן שם בזמן שכ"ג רוצה להקטיר היה עולה בכבש והסגן בימינו הגיע למחצית הכבש אחז הסגן בימינו והעלהו. הה' שלא היה כ"ג מתמנה להיות כ"ג עד שהוא בתחלה נעשה סגן ושימש:

פסקינן. מין עץ ארז:

אבדו. אותן של זהב שעשה בן גמלא מהו לעשות תחתיהן אחרים של זהב. או דילמא מכיון שאבדו אבדו ועושה תחתיהן של עץ כמו שהיה מקודם ופשיט ליה דיבוא האי כאותה ששנינו לקמן בפ"ו דשקלים שלשה עשר שולחנות היו במקדש ושנים באולם מבפנים על פתח הבית אחד של שייש ואחד של זהב על של שייש נותנין לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקדש ולא מורידין. ומפני שנסתלק מעל של

זהב שמבפנים היו צריכין ליתנו על של זהב שלא להוריד בקדש וה"נ מכיון שכבר נעשו של זהב שוב אין מורידין ועושין תחתיהן לאחרים של זהב:

ויעשו דדין זה על גבי זה. הא דקתני בן קטין עשה י"ב דדין לכיור ולמה כל כך ויעשה דדין שנים או שלשה זה ע"ג זה א"נ מפני מה עשאן סביב סביב ויעשה אותן זה על זה:

אמר ר' יונה כיום מרובה של תמיד. כלומר כמו שצריך י"ב כהנים להתמיד שהוא מרובה מן האיל ועשאן סביב שיהיו יכולין לקדש בבת אחת:

העליון. דד העליון עשה למעלה קודם הרוב של הכיור משום כלי פחות ברובו כלומר משום דין כלי שנפחת ברובו לאו כלי הוא וכדי שלא יהו מימיו מי שאובין בכלי. ופריך והתחתון אין בו משום אוירו של כלי כלומר ומה מועיל זה הרי מ"מ אפילו המים שבתחתון כשאובין הן משום שבאין מאוירו של כלי דהא לא נשתנה מלהיות כלי מחמת הדדין:

אמר ריב"ל וכו'. כלומר אלא כדריב"ל דאמר אמת המים היתה מושכת לו להמוכני ממעין עיטם והיו רגלי שבדרום סוף המוכני שהיא בדרום היו פתוחין נקבים בו כרמונים וכדתנן לענין טומאה בפי"ז דכלים כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים כשנפחתו כמוצא רמון טהרו וה"ה כאן שאינו ככלי לענין שאובים:

הים של שלמה וכו'. כד"א והים לרחצה לכהנים בו. ופריך ולא כלי הוא והמים שבו כשאובין הן ומשני אמת המים וכו' כדלעיל:

כתיב. בעזרא א' ואלה מספרם של הכלים שהשיב מלך כורש ואיידי דאיירי בכלים מייתי להא ומפרש מאי אגרטלי מקום שאוגרין שמאספין בו דמו של טלה והן המזרקות:

כהאי דתנינן תמן. בסוף פ"ד דמדות:

תרין אמורין. פליגין בפירושא דנברשת:

קונביתא. לאמפ"א כדמתרגם עקילס לקבל נברשתא בדניאל תירגם לקבל למפר"ס:

אל"ף בי"ת היה כתוב עליה. ראשי תיבות של הפרשה:

והא תני ככתב שכאן. שבתורה כן כתב כאן בטבלא וכו' וקס"ד כל הפרשה כולה:

פתר לה. דה"ק כאל"ף וכו' ולעולם ראשי תיבות:

תני ר' הושעיה. ופליג:

תני וכו'. תוספתא היא בפ"ב:

כהאי דתנינן תמן. בפרק ב' דמדות:

הלכה ט

מתני' **ואלו**. היו מזכירין אותן לגנאי:

על מעשה לחם הפנים. כדמפרש בגמרא:

היה יודע פרק בשיר. בהכרעת קול נעימה:
על מעשה הכתב. שהיה קושר ארבעה קולמוסים בארבע אצבעותיו וכותב שם בן ד' אותיות בבת אחת:
על הראשונים. במתני' דלעיל מבן גמלא ואילך:
ועל אלו נאמר וכו'. ובגמרא איכא חד מ"ד דבית גרמו ובית אבטינס לאחר שמצאו תשובה לדבריהם נתקבלו ולא נאמר שם רשעים ירקב אלא על הוגרס ועל בן קמצר:
גמ' **ואלו לגנאי וכו'**. כל זה היא מהתוספתא פ"ב:
ורודין מבחוץ. שאופין ורודין הפת מבחוץ לתנור:
כהאי דתנינן תמן. בפ"ה דשקלים אלו הממונין שהיו במקדש וקחשיב התם בית גרמו ובית אבטינס:
חד אמר כשירי כל דור ודור באין למנות. וכולן נקראין על שם הראשונים ולהאי מ"ד על כולן נאמר זכר צדיק לברכה ואף בית גרמו ובית אבטינס דאל"כ לא היו נקראים כשרים שבדור על שמם:
מ"ד מי שהיה באותו הדור וכו'. כלומר ולא הוזכרו אלא אלו שהיו נקראים כך בדורם א"כ על כולם אף על בית גרמו ובית אבטינס נאמר שם רשעים ירקב שאע"פ שמצאו תשובה לדבריהם לא קבלו חכמים את חשובתם שמכל מקום היה להם ללמד ועוד שלא חורו עד שכפלו להם שכרן:
ועל כולן היה בן זומא אומר וכו'. משום שרצו לדחותן וסוף סוף הוכרחו לשלוח אחריהם ולכפול להן שכרן:
ואין שכחה לפני המקום. שלא תאמר אולי נשכחתי כמת מלב אין שכחה לפניו ברוך הוא ואין אדם נוגע במוכן לך:
הדרן עלך אמר להם הממונה

פרק ד

הלכה א

מתני' טרף בקלפי חטף פתאום בטריפה ובחטיפה וכדי שלא יתכוין במשמושו איזה של שם ויטלנו בימין לפי שסימן ירה היה כשהיה עולה לשם בימין:
והעלה שני גורלות. אחד בימין ואחד בשמאל והשעירים עומדים אחד לימין ואחד לשמאל ונותן גורל שעלה בימין על שעיר של ימין וגורל שעלה בשמאל על שעיר של שמאל:
ראש בית אב אומר לו וכו'. לפי שהוא עומד משמאלו:

לה' חטאת. שם המפורש היה מזכיר והוא שם המיוחד בכתיבתו כדאמרי' בפ' דלעיל בהלכה ו:

ר' ישמעאל אומר וכו'. ואין הלכה כר' ישמעאל:

והן. השומעין שם המפורש עונין אחריו בשכמל"ו:

גמ' **לא סוף דבר קלפי**. לאו דוקא בקלפי המיוחדת לכך אלא אפילו הניח הגורלות בקלתות נמי שרי ולמה אמרו בקלפי המיוחדת כדי לעשות פומבי ופרסום לדבר:

ויביא שני מינין וכו'. ולמה היו צריכין לכתוב עליהן השמות ולא סגי בקשירת חוטין על הגורלות אחד לבן וכו' לסימן:

ת"ל גורל וכו'. שיהא ניכר וכו'. ואין קשירות החוטין ניכר כל כך:

ופריך ואכתי יביא שני צרורות וכו'. ויתן על השעירים ויאמר וכו' וזה ניכר ביותר:

תלמוד לומר גורל וכו'. כלומר שצריך שיהא ניכר שהן לגורלות ופריך ואכתי יכתוב עליהן שהן גורלות אבל למה יכתוב בפירוש על זה לשם וכו' אלא ויאמר זה לה' וכו':

ת"ל גורל אחד לה'. למד שצריך שיהא מוכיח על עצמו שהוא לה' לעולם וכו':

הדא אמרה חקוקים היו עליהם זה לה' וכו' כדי שיהא מתקיים לעולם וכל הני דרשות דקאמר מדכתיב מיותר בקרא ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגו'. דאלו היה כתיב גורלות לה' וגו' הייתי אומר שיעשה איזה סימן להכי כתב עוד גורל ואלו היה כתוב גורל לה' וגורל לעזאזל ולא כתב אחד הייתי אומר יכתוב עליהם גורלות אבל לא בפירוש אלא יאמר זה לה' וכו' ת"ל גורל אחד לה' וגו' מלמד שיהיו חקוקים עליהם השמות לעולם:

ותני כן וכו'. כלומר וכן מצינו בחלוקת א"י שהיו בקלפיות וגורלות שכתוב עליהן השמות:

מה שזה מעלה. משמות הגבולין בקלפי הא' וזה מעלה משמות השבטים מקלפי הב' זכה כל אחד ואחד בגורלו:

ובכספים. שהיו מעלין זה לזה מה שחלקו יפה משל חבירו כדדריש מדכתיב בין רב למעט להשוות בין החלק המרובה והיפה לבין המועט בכספים:

אלמלא שנתן הקב"ה חן וכו' והיה כל אחד אומר אני חפץ בחלק זה אלא שנתן הקב"ה חן לכל א' וא' בחלקו:

ונתתי לכם לב בשר. ודריש מלשון. בושר שיהא כל אחד בוסר וממאס בחלק חבירו ואינו חפץ אלא בחלקו מפני החן שיהיה לו במקומו:

נגע בהן וכו'. מהדר להמתני' אם כשהגורלות עדיין מונחין למטה בהקלפי וכשנגע בהן להעלותן נתערבו ואינו יודע איזה של ימין ואיזה של שמאל:

אין השעירים כמצותן. שאם אח"כ נתן על זה של שם ועל זה של עזאזל אין זה כמצותן לפי שעליית הגורל היא המצוה והרי נתערבו קודם עלייתן:

ומשהעלה. ואם משהעלה אותן מהקלפי זה לימינו וזה לשמאלו וקודם שהניח עליהן נגע בהן ונתערבו בכי האי גוונא השעירים כמצותן. לפי שבשעת עלייתן עדיין לא נתערבו וכדמסיק ואזיל:

ובעלייתו וכו'. כלומר וכיצד יעשה אם בשעת עלייתו נגע בהן ונתערבו שאתה אומר אם משהעלה נתערבו השעירים כמצותן:

אומר אם של שם וכו'. כלומר אם כשמבקש להעלותן נתערבו יאמר אם של שם יעלה בימיני יהיה זה שעל ימיני קדש ואם של שם יעלה בשמאלי וכו' וכן אם לאחר שהעלה נתערבו יאמר אם של שם עלה בימיני וכו' ונותן מה שיראה שהוא בימינו על שעיר הימיני ואת של שמאל על השמאלי והרי הן כמצותן:

ואפילו אם אמר וכו'. כלומר אע"פ שזה של שם יעלה בימיני יקדש לשם זה שעל שמאלי וכן להיפך אפילו בכה"ג קדש הוא כמו שאמר דהואיל ונתערבו יכול הוא לומר כן ואין זה כקורא שם בפיו בלבד דמ"מ על ידי עליית הגורל הוא מקדשו:

אבל אם אומר בין של שם יעלה בימיני וכו' לא יקדש אלא זה של ימיני. או לא יקדש אלא זה שעל שמאלי לא קידש ולא אמר כלום:

מפני מה. ומה טעם מפני שזה קובען בפה הוא ותנינן לקמן הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת:

אמרה התורה גורלות. סתם גורלות של כל דבר יכול הוא לעשות:

יכול יתן וכו'. ברייתא היא בת"כ וקס"ד דהאי יכיל יתן בתרא נמי מיתפרש שיתן בתחלה שניהם על זה ועל זה והלכך פריך ולא דא קדמיתא הלא כבר אמר יכול יתן שני גורלות על זה וכו' וכלומר מדכתיב ונתן אהרן על שני השעירים גורלות יכול יתן שניהם על זה ועל זה ת"ל גורלות גורל א' וכו' הגורלות שאני אומר לך הוא שיתן גורל אחד וכו' ומאי האי דהדר קאמר יכול יתן של שם ושל עזאזל וכו'. היינו הך קדמייתא:

כיני. הכי קאמר:

יכול משהוא נותן של שם על של שם וכו' יחזור ויחליף. כלומר אע"פ שזה שנתן עליו של שם יתקיים לשם וכן זה לעזאזל מכל מקום יכול הייתי אומר יחזור ויחליף הגורלות אחר כך ליתן של זה על זה ושל זה על זה כדי לקיים ונתן על שני השעירים גורלות דמשמע שני גורלות על כל אחד:

ת"ל גורל אחד לה' אין כאן לשם אלא אחד וכו'. דכמו שאינו יכול להחליף את זה לזה ואת זה לזה כך לא יחליף הגורלות מזה לזה ומזה לזה:
ציץ היה כתוב עליו וכו'. כמלך שהוא יושב על קתדרון. הכסא שלו לפיכך השם מלמעלן:
ודכוותה. מה שהיה כתוב על הגורל לה' היה כתוב אחד מלמטה והשם מלמעלן:
אני ראיתיו ברומי. להציץ של כ"ג כשהראו לפניו בגדי כהונה שלקח טיטוס הרשע:
ונתן אהרן. כתיב ואפ"ה אם נתן זר הגורלות עליהן כשר:
ודכוותה. דרך שאלה היא אם דכוותה בהעלאה וקאמר דלא כך אלא אם העלה זר פסול. ופריך ולאו ק"ו מה אם נתינה שכתוב בה אהרן כשירה בזר העלייה שלא כתוב בה כהן לכ"ש:
לא צורכה דלא. כלומר לא צריכה אלא היינו טעמא:
נתינה שאינה מעכבת אם נתן זר כשר עלייה שהיא מעכבת אם העלה זר פסול. כצ"ל. דהנחה אינה מעכבת וכשירה בזר אבל עליית הגורל מעכבת ולפיכך פסולה בזר:
ואמר ר' יצחק. וכן אמר ר' יצחק בשם ר' ינאי העלייה מתוך קלפי היא שמעכבת אבל איך הנחה מעכבת:
א"ר יוחנן. דאף העלייה אינה מעכבת אלא אף בפה קובען:
סברין מימר. אליבא דר' יוחנן אפילו קובע לאחד היום ולאחד למחר כשר:
נתחלפו השיטות בכאן וכצ"ל. על דעתיה דר' ינאי ניחא על דעתיה דר' יוחנן דו אמר אפי' א' היום וא' למחר לאיזה דבר נאמר גורלות למצוה. אבל לא לעיכוב:
מתניתא. ברייתא פליגא על ר' יוחנן דקתני הגורל עושהו חטאת ואין קביעות השם עושהו חטאת:
פתר לה במצליח בגורל. מלשון בקיעה וחצייה היא ויבקע עצי עולה תרגומי וצלח כלומר דהברייתא מיירי בשנתן הגורל על האחד וקמ"ל דשוב אין קובעו להשני בשם אלא בגורל דלא ליהוי החצי בגורל והחצי בשם:
מתניתא. האי ברייתא פליגא על ר' ינאי. דקאמר הגרלה מעכבא וקתני בהדיא לא הגריל ולא נתודה כשר אלא שחיסר מצוה אחת:
לה'. כתיב ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה' לרבות לשעיר המשתלח שיהא פסול משום מחוסר זמן שאע"פ שאינו קרב לה' מ"מ ראוי לה' בעינן:
ואתיא כהאי דאמר ר' יוחנן וכו'. דלדידיה איצטריך האי קרא לרבות לשעיר המשתלח דס"ל אף בפה קיבע וה"א דיכול לקבוע להמחוסר זמן שיהא לשעיר המשתלח קמ"ל:
על דעתיה דר' יוחנן דהוא אמר וכו' ניחא. דאיצטריך לה' לרבות כדאמרן:

אלא על דעתיה דר' ינאי לאיזה דבר נאמר גורלות וחש לומר שמא יעלה לשם. כלומר הא אליבא דר' ינאי דס"ל הגרלה מעכבא אם כן לאיזה דבר נאמר גורלות ע"כ דשניהם ראוין לגורל לה' הוא דבעינן ולמה לי קרא לרבות להמשתלח למחוסר זמן תיפוק ליה דחוששין אנו שמא יעלה הגורל עליו לשם ופשיטא דמחוסר זמן פסול ביה:

פתר לה ברוצה להגריל. כלומר להגריל שניה והיינו דאיצטריך קרא דלא תימא אם ירצה יקח אחד מחוסר זמן ויגריל ואם יעלה הגורל לעזאזל למחוסר זמן יעלה ואם יעלה לשם יגריל עוד על שנים אחרים קמ"ל דאפ"ה לא יקח מחוסר זמן כלל דמתחלה שניהם ראוים לה' בעינן:

שני שעירי יה"כ ששחטן בחוץ. לקמן מפרש לה:

אמר רב חסדא מ"ד פטור בשקרב השעיר הנעשה בחוץ מ"ד חייב בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ. כצ"ל. דמשקרב שעיר הנעשה בחוץ שוב אינו ראוי לקרב בפנים ואינו מתחייב על שחוטי חוץ אלא בראוי להתקבל בפנים והלכך פטור ומ"ד חייב איירי בשלא קרב השעיר הנעשה בחוץ והואיל וראוי הוא לשעיר הנעשה בחוץ מתקבל בפנים הוא ומחייב עליו משום שחוטי חוץ ולא פליגי:

אמר רבי יוסה רב חסדא. דקאמר להאי מילתא בעי מדמיתה האי דינא לדינא דפסח דקיי"ל פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה מיחייב עליו משום שחוטי חוץ הואיל וראוי לקבל בפנים דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא וה"ה לשעיר שלפנים הואיל וראוי להקרב לשעיר הנעשה בחוץ כך היא סבריה דרב חסדא ולא היא דלא דמיא לפסח וכדאמר ר' מנא לקמיה דר"א ור' יוחנן תריהון אמרין דשאני פסח שעבר זמנו שמאליו הוא נשתנה לשלמים ולא בעי עקירה אבל הכא בשעיר בשחיטה הוא משתנה וכלומר עד שלא שחטו לשם קרבן אחר אינו משתנה ובשחיטה הוא דמשתנה ומכיון שכן אי אתה יכול לומר בו הואיל וראוי לשעיר הנעשה בחוץ דכל זמן שלא שחטו לשם כך אינו משתנה:

מאי כדון. השתא דאדחי מילתיה דרב חסדא א"כ אי פליגי הני תנאי במאי פליגי:

מ"ד חייב סברין מימר הגרלה אינה מעכבת מ"ד פטור סברין מימר הגרלה מעכבת. כצ"ל. כלומר בהא פליגי דמאן דמחייב משום שחוטי חוץ משום דראוי הוא להקרב לשעיר הנעשה בפנים ואע"ג דעדיין לא הגריל ס"ל להאי תנא דאין הגרלה מעכבת ומאן דפטר ס"ל הגרלה מעכבת ומכיון דמחוסר הגרלה אינו ראוי להתקבל בפנים ופטור עליה משום שחוטי חוץ:

כלום יש כאן לשם אלא אחד. בתמיה ואמאי קאמר ששחטן בחוץ דמשמע דמאן דמחייב על שניהם הוא דקאמר והרי אין כאן לשם אלא אחד מהן ואמאי מחייבת לו על השני:
או זה או זה. לאו דמחייב על שניהן הוא דקאמר אלא או זה או זה דאחד מהן מיהת ראוי לשם הוא ונתקבל בפנים קרינן ביה:
משהגריל. עד כאן בשלא הגריל עליהם מיירי אבל אם משהגריל שחטן בחוץ חייב על של שם דראוי למבפנים הוא ופטור על של עזאזל דלא חזי למבפנים:
והוא שנתן מתנת הפר. על הכפורת שזהו קודם שחיטת השעיר וא"כ ראוי הוא להקרב בפנים אבל אם לא נתן עדיין מתנת הפר לפני ולפנים ושחט את השעיר בחוץ פטור דאכתי לא היה ראוי להקרב בפנים לפי ששחיטתו של שעיר מעכבת אותו מתן דמו של פר דכל זמן שלא נתן מדם הפר לפני ולפנים אינו יכול לשחוט את השעיר. סדר העבודות של פנים כך הם בתחלה מתודה על הפר וידוי ראשון ואחר כן מגריל על השעיר ואח"כ מתודה על הפר וידוי שני ושוחטו ומקבל את דמו ונותנו למי שממרס בו ומכניס כף ומחתה ונותנו בין הבדים ונותן את הקטרת על האש ואח"כ נוטל דם הפר מזה שממרס בו וכנס למקום שנכנס להקטיר קטרת ונותן מדם הפר על הכפורת ואחר כך שוחט את השעיר ומקבל דמו ונותן ממנו על הכפורת ואח"כ נותן מדם הפר על הפרוכת מבחוץ ואח"כ מדם השעיר ואח"כ מערב הדמים ונותן על מזבח הפנימי:
שחט את הפר עד שלא יגריל. על השעיר מהו שיהא חייב כלומר אם נפסל הוא ומיחייב שלא עשה כסדר העבודות:
נשמעינה. לזה מן הדא דתנינן בברייתא פר מעכב את השעיר מלהקדימו ואם הקדים אחד מן העבודות של השעיר שהן מאוחרות להפר ועשאן קודם להפר שהיא ראוי ליקדם לאותה עבודה מעכבו ופוסל ואינו עולה לו:
השעיר מעכב את הפר. וכן אם הקדים אחד מן העבודות של הפר המאוחרות להשעיר כגון מתנות שבהיכל על הפרוכת שהן אחר מתן דם השעיר של לפני ולפנים אם הקדים אלו המתנות של הפר קודם למתן דם השעיר על הכפורת מעכב ופסול וא"כ הדא אמרה שאם שחט את הפר עד שלא הגריל על השעיר חייב ששינה הסדר ומעכב להפר ופוסלו דאין תימר דפטור בזה א"כ ניתני אין השעיר מעכב את הפר וכלומר דאשכחן בחדא עבודה של השעיר שאע"פ שהיא ראויה מקודם הפר והיא הגרלה שהיא קודמת לשחיטת הפר אם שינה והקדים שחיטת הפר קודם להגרלה אין בכך כלום אלא מדתני השעיר מעכב את הפר ש"מ שאף הגרלה של השעיר מעכב את הפר ופוסלו:

אמר ר' שמואל בר אבדימי הדא דתימר וכו'. כלומר דר' שמואל מדחי לה דלא תפשוט מהכא להגרלה דלעולם אימא לך דאם הקדים שחיטת הפר להגרלה אינו מעכב והא דלא תני אין השעיר מעכב את הפר היינו טעמא דהדא דתימר שאין השעיר מעכב את הפר היינו דוקא במתנות בין הבדים של הפר שאע"פ שמן הדין ההגרלה של השעיר קודמת לשחיטת הפר ופשיטא למתן דמו לפני ולפנים אם שינה ושחט הפר ונתן דמו בין הבדים מקודם הגרלה אין בכך כלום שאין השעיר מעכב את הפר בהגרלה ולא הוה צריך התנא למיתני להא בהדיא דהגרלה לאו מעבודת פנים היא ומהיכי תיתי דליעכבא להפר:

אבל במתנות הפרוכת שעיר מעכב את הפר. כלומר כי קתני השעיר מעכב את הפר היינו במתנות שבהיכל על הפרוכת אותן הן שמעכבין את הפר וכדמפרש ואזיל היך עבידא ומאי האי שהשעיר מעכב את הפר זה היא שאינו יכול ליתן מדם הפר על הפרוכת עד שיקדים ויתן מדם השעיר על בין הבדים והיינו דקתני השעיר מעכב את הפר וקמ"ל דבאלו עבודות שבפנים הסדר מעכב דחוקה כתיבא בהו ולעולם הגרלה אינו מעכב את המתנות של הפר של לפני ולפנים וכדאמרן:

הלכה ב

מתני' **קשר לשון של זהורית**. צמר צבוע אדום ואסמכוה אקרא דכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו העמידו כנגד בית שלוחו. כנגד השער שמוציאין אותו לשלחו:

ולנשחט כנגד בית שחיטתו. אקשירה קאי שקשר לשון של זהורית להשעיר הנשחט כנגד בית שחיטתו בצוארו והשתא לא אתי לאחלופי לא בשעיר המשתלח שזה קשור בראשו וזה בצוארו וכן לא אתי לאחלופי לתרוייהו בשאר שעירים שאלו לשון של זהורית קשור בהם והשעירים אחרים אין לשון של זהורית קשור בהן:

עויתי פשעתי חטאתי. מתני' ר"מ היא ואינה הלכה וכדפרישית בפ' דלעיל בוידוי הראשון:

גמ' **שלשה לשונות הן**. וחלוקין במשקלן:

של שעיר. משקלו בסלע וכו':

אית דמפקע לישנא בעשרה זין. כמו זוזין כלומר אלו תופסין בלשון שתי סלעים ומחצה ויש שתופסין הלשון לומר במשקל עשרה זוזין של צורי והיינו הך אלא משמעות לשון המלות איכא בינייהו:

הלכה ג

מתני' **שחטו**. להפר:

נתנו למי שהוא ממרס בו. מגיס ומנענע הדם ומערב בו שלא יקפה כשישהא עד שיעשה עבודה של קטרת:

על הרובד שבהיכל. בגמרא קאמר דלאו שבהיכל ממש קאמר שזה אי אפשר שהיה עומד בהיכל מבפנים דכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר אלא תני על הרובד הרביעי שבעזרה שכשהיה יוצא מן ההיכל לעזרה מונה הרובדין והן השורות של אבני הרצפה ומניחו על הרובד הרביעי שבעזרה ושם עומד הממרס בו:

וחותה. את הגחלים וירד והניחה את המחתה וכו' עד שיחפון בחפניו את הקטרת ויתן לתוך הכף ואח"כ יכניס כף ומחתה לפנים:

בכל יום. כשחותה גחלים ממערכה שניה של קטרת להכניס להיכל להקטיר הקטרת על מזבח הפנימי חותה הוא במחתה של כסף ומערה הוא בתוך של זהב ואינו חותה בשל זהב לפי שחתיית הגחלים שוחק את הכלי והתורה חסה על ממונן של ישראל והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס. שלא להטריח על כ"ג לערות מכלי אל כלי:

בכל יום חותה בשל ד' קבין וכו'. ואין הלכה כר' יוסי:

גמ' **כיני מתניתא**. כן צריך למיתני במתני' על הרובד הרביעי שבעזרה היה עומד זה הממרס ולא בהיכל עצמו וכדפרישית במתני':

תני שחט בחוץ. את הפר חייב משום שחוטי חוץ דראוי ליקרב בפנים הוא:

חפן. הקטרת בפנים. שסדר העבודה לאחר שחיטת הפר חתה במחתה ומניחה בעזרה כדקתני במתני' ואח"כ הוציאו לו את הכף והכלי מלא קטרת וחופן מלא חפניו ונותן לתוך הכף כדקתני בפרק דלקמן וא"כ החפינה זו בעזרה היתה ואם חפן בפנים לאחר שנכנס להיכל פטור:

חתה והקטיר. כדינו ונשפך הדם של הפר יביא פר אחר ונכנס בדמו ליתן המתנות שאע"פ שהקטיר קודם שחיטת הפר השני אין בכך כלום שבשעה שחתה והקטיר כבר קדמה שחיטת הפר הראשון והואיל ונשפך הדם אח"כ זה השני תחתיו הוא בא:

עד שלא הקטיר נשפך הדם חתייה פסולה היא. שאינו יכול לחפון ולהקטיר עד שיהא הפר שחוט ודמו עומד להזות ומכיון שנשפך הדם אין החתייה עולה לו וצריך להביא פר אחר ולשחטו ולחזור אח"כ ולחות בתחלה ולהקטיר:

ספק וכו'. אם ספק היא אם נשפך קודם שהקטיר או משהקטיר נשפך הדם כיצד יעשה:

להביא פר אחר ולהכנס בדמו. על סמך חתייה הראשונה אין אתה יכול לפי שאני אומר שמא עד שלא הקטיר נשפך הדם וחתייה פסולה היא וצריך הוא לחזור ולחתות בתחלה אחר שחיטת הפר השני:

אין אתה יכול. כלומר וכן זה אין את יכול שיחזור ויחתה אחר שחיטת הפר השני וליכנס עוד הפעם ולהקטיר לפי שאני אומר שמא משהקטיר נשפך הדם וחתייה הראשונה חתייה כשירה היא וכסדר היתה וכשיחזור ויכנס להקטיר נמצא שעובר הוא משום הכנסה יתירה שהרי כבר הקטיר וביאה זו ביאה ריקנית היא:

ובטלו העבודות. כלומר ועכשיו מה תקנה שאינו יכול לעשות לא כך ולא כך ואם בטלו העבודות בכה"ג וכדתנן בפרק דלקמן כל מעשה יה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום ואם אירע ספק כזו נמי אמרינן דבטלו העבודות או לא:

אשכחת אמר. מצינו דאתמר נמי בכה"ג בטלו העבודות של אותו היום לפי שאי אפשר לעשותן על הסדר:

שחט. הפר:

ומת. הכהן גדול:

אחר מהו שיכנס בדמו. של הפר:

בפר. כתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר ודריש בפר ולא בדם של פר הראשון וצריך הכ"ג האחר להביא פר אחר וליכנס בדמו:

אפי' בדם. של הפר הראשון דס"ל דם איקרי פר:

מילתיה. ממילתיה דריב"ל דלקמן שמעינן דס"ל נמי אפי' בדם:

דאמר. כלומר וכן אמר ר' חנינה בשם ר' יוחנן אפי' בדם:

ר' יהושע בן לוי שאל וכו'. השתא מייתי להא דשמעינן ממילתיה דריב"ל מענין דם של הפר דמדשאל חפן הכהן הקטרת ומת מהו שיכנס אחר בחפניו של זה וא"צ לחזור ולחפון מלא חפניו שלו:

מה צריכה ליה בחפניו וכו'. כלומר ומדחזינן דעד כאן לא מיבעיא ליה אלא בחפינה של קטרת ומשום דכתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש וגו' ומלא חפניו קטרת סמים דקה דילמא חפניו של הכהן המכניס בדוקא קאמר רחמנא אבל הכא בפר לית כתיב בדמו דנימא בדם של הפר שלו הוא דקפיד רחמנא אלא בפר כתיב והלכך פשיטא ליה אפי' בדם של הפר הראשון דדם איקרי פר:

הלכה ד

מתני' **בכל יום היתה כבידה**. המחתה שהיה דופנה עב:

והיום היתה קלה. דופנה דק וכדי שלא לייגע הכ"ג:

והיום ארוכה. כדי שתהא זרועו של כ"ג מסייעתו:

והיום אדום. מזהב הקרוי זהב פרוים על שם שדומה לדם פרים שמצות היום בהן:

דברי ר' מנחם. ולדברי חכמים אין קפידא באיזה זהב שיהיה:

כהאי דתנינן תמן. על הא דקתני במתני' בכל יום חותה בשל ד' קבין וכו' קאי דכן תנינן תמן בפ"ה דתמיד מי שזכה במחתה נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח וכו' וחתה וירד ועירן לתוך של זהב ונתפזר ממנו כקב גחלים כו' ובשבת שאסור לכבות היה כופה עליהם כלי נקרא פסכתור וזהו כת"ק דמתני' דהכא:

גמ' **בכל יום וכו'**. והכל כדי שלא לייגעו להכ"ג:

לא היה בה אמה גמודה. בידה לא היה בה כמדת אמה גמודה מלשון גומד ארכה באהוד בן גרא:

נרתיק. כיסוי על המחתה שלא תכבה האש מעל הגחלים:

ואינו חוצץ. וכי כה"ג לא הוי חציצה בכלי שרת:

קובעו במסמר. להנרתיק בהמחתה וככלי אחד היא:

טובוי די בבייתיה. טוב הוא שבביתו וטוב הוא דהוא בלווייתיה שמלוה אותו על הדרך להוצאה ואינו כבד משאו על האדם:

ואינו חסר כלום. לפי שהוא טהור מבלתי סיגים:

והיתה יתירה דינר זהב. על הככר שהיה בדורם ורצו להעמידה על ככר לא פחות ולא יותר והכניסוה וכו' ואע"פ כן לא חסרה כלום מכמו ששיער משה להככר:

ויאות. היא שהדבר בזהב הזה כך הוא עד דלא יקום על ברריה על בירורו חסר הוא הרבה כשמכניסו לכור ומשהוא עומד על בירורו וטהור שוב לא חסר כלום אפי' אתה מכניסו הרבה והרבה פעמים ובזה ידעו להבחינו כי כבר עמד על בירורו בימי משה:

שהיה מכסיף. מבייש בעד כל הזהבים שהיו שם לפי שהוא יותר נקי וחשוב מכולן ולכן נקרא סגור שבשעה שזה נמכר סוגרין הכל זהבים ואינם חפצים להראותן:

כתיב. בד"ה שאמר דוד ועוד ברצותי בבית אלהי יש לי סגלה זהב וכסף וגו' ושבעת אלפים ככר כסף מזוקק לטוח קירות הבתים והא כתיב במלכים בבנין שלמה ואת כל הבית צפה זהב ואת אומר אכן שנתן דוד כסף לטוח קירות הבית אלא שהיה הזהב הזה מכסיף שאר כל הזהבים ולכך נקרא כסף:

דומה לאש מצותת בגפרית. כגוון האש הזה כך הוא הזהב הזה ונקרא מופז:

ומאכיליין אותו לנעמיות. כדי שיזוקק במיעיהן:

והן מסננות אותו. מבררים ומנקים אותו וכשיוצא ממיעיהן מזוקק הוא מאוד:

בזבל שבע שנים. וע"י כך נעשה מזוקק:

דינר גורדינין. משם מקום:

כהאי דתנינן תמן. בפ"ג דמדות וגפן של זהב וכו':

הלכה ה

מתני' **בכל יום מקריב פרס**. חצי מנה:

והיום דקה מן הדקה. דכתיב ומלא חפניו קטרת סמים דקה והלא כבר כתיב בקטרת ושחקת ממנה הדק אלא ללמד על הקטרת של יוה"כ שתהא דקה מן הדקה:

בכל יום כהנים עולים במזרחו. של כבש דאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין והכבש הוא בדרום וכשעולים בו עולים במזרח שהוא סמוך לפנות לימין:

והיום עולין באמצע. כשהולכים אחרי הכ"ג לכבודו עולים באמצע וכו' להראות חשיבותו של כ"ג שהוא כבן בית והולך במקום שהוא חפץ:

והיום מן הקיתון של זהב. שנתקדש לכלי שרת:

גמ' **פיטום הקטרת**. מה הן שמפטמין הקטרת:

הצרי. הוא השרף של עץ הנקרא קטף כדאמר לקמן:

והצפורן. זהו שחלת דתרגומו טופרא ולפי שהוא חלק כצפורן:

והחלבנה. גלוונא:

שבולת נרד. שפונא בלע"ז והוא חד:

ושלשה. מנים של אותו היום כפורים שהוא מוסיף ושוחקן בעיוה"כ כדי לקיים מצות דקה מן הדקה וכדקאמר לקמן:

יין קפריסין. שבא ממקום שנקרא קפרס פ"א שעושין אותו מפרי קאפריס והיא הצלף האמור בו תמרות ואביונות וקפרס:

ועובר משום הכנסה יתירה. כלומר אפי' לא הקטיר ואינו מתחייב בשביל קטרת חסירה מכל מקום עובר הוא משום ביאה ריקנית:

ר' אומר כמדתה היתה כשירה. אם כמדתה בהסממנין ובמשקלן אף לשלשים ורבעים היתה כשירה:

ודא דאת אמר וכו'. וכן מה שאת. אומר לחצאין כשירה לא שעשה חצי המנין של הסממנים וכגון שלא עשאה אלא בששה או שבעה סממנין דזה היא חסר מסממניה אלא שעשה חצי כל סממן וסממן מהי"א סממנין:

הדא היא. מה ששנינו לקמן בפ"ד דשקלים מותר הקטרת מה היו עושין בה מפני הא דאמרן שאחת לששים וכו' מן השירים לפי שבכל שנה ושנה היו אלו ג' מנים יתירים:

תני. בברייתא הקטיר מהקטרת כזית בחוץ חייב שהרי זה ראוי לבא לפנים:

פחות מכזית בפנים פטור. ורצה ר"ז בשם ר' ירמיה לפרש דהאי פטור היינו שנפטרו הצבור ידי חובתן דבדיעבד אפי' בפחות מכזית יצא וקאמר ר' יוסי בר' בון דלאו הכי קאמר ר' ירמיה דהא מן מה דתני בבבא ראשונה חייב ש"מ דפטור דבבא שניה פטור

ממש קאמר דאל"כ אין זה ההיפוך מבבא דרישא והא דאיצטריך לאשמועינן דפטור דמהו דתימא ה"א חסרון השיעור כחסרון מן הקטרת קמ"ל דעל החסרון השיעור לא מיחייב אבל אין הצבור יוצא י"ח לפי שאין הקטרה בפחות מכזית:

דקה וכו'. כדפרישית במתני':

א"ר יונה חוץ מקידוש הראשון. הא דקתני במתני' דהיום כ"ג מקדש מקיתון של זהב בשאר קידושין של בו ביום הוא אבל בקידוש הראשון שחרית בבואו אל אהל מועד מקדש הוא מן הכיור כדכתיב בפרשת קידוש:

אמר ר' יוסי. דלא היא ואפי' מקידוש הראשון מקיתון של זהב הוא וקרא לא נאמר אלא בשאר ימות השנה:

מתניתא. ברייתא פליגא על ר' יונה דקתני כל הכלים וכו' ולאו דוקא כיור:

פתר לה. דלא קאי אלא אשאר קידושין של כ"ג ביה"כ חוץ מקידוש הראשון:

מתניתא פליגא על ר' יוסי. דקתני הכיור והכן מעכבין וקס"ד דלענין קידוש מכיור וכנו קתני:

פתר לה. דה"ק מקומן מעכב בעזרה בין אהל מועד ובין המזבח אבל לענין קידוש כל כלי שרת ראוין לקידוש:

הלכה ו

מתני' **בכל יום היו שם**. במזבח החיצון:

ד' מערכות. של עצים שמבערים עליהם האש אחת היא מערכה גדולה שמקריבין עליה התמיד והשנייה שממנה נוטלין אש למזבח הקטרת. והשלישית מערכה של קיום האש שלא יסור האש משם לעולם והאחת מערכה של אברים ופדרים מהתמיד של בין הערבים שלא נתאכלו מבערב ולא נשרפו כל הלילה שורפין אותן במערכה זו:

והיום חמש. שמוסיפין ביה"כ עוד מערכה אחת ליטול ממנה גחלים לקטרת לפני ולפנים:

ר' יוסי אומר בכל יום שלש. דתלתא קראי כתיבי על מוקדה על המזבח זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה זו מערכה שלישית של קיום האש ומערכה רביעית לאברים ופדרים לית ליה לר' יוסי דסבירא ליה איברים ופדרים שלא נתעכלו בצידי מערכה גדולה הן נשרפין:

ר"י אומר בכל יום שתים. דלית ליה מערכה שלישית של קיום האש וקרא והאש על המזבח תוקד בו דריש ליה ר' יהודה על הצתת אליתא והן הקסמים דקים שמבעירין כדי

להצית האש על המערכה הגדולה שלא יהא זה אלא על ראשו של המזבח ושלא יצית על הרצפה ויעלם כשהן דולקים על המזבח והלכה כר' יוסי:

גמ' **מה טעמא דרבי מאיר וכו'**. כדדריש מקראי:

ולית ליה לר' יוסי מערכת איכול אברין. משום דסבירא ליה בצדי מערכה גדולה הן נשרפין:

ולית לר' יהודה וכו'. ומה מקיים ר' יהודה קרא דאש תמיד תוקד על המזבח:

אש שאמרתי לך וכו'. לא תהא אלא על ראשו של מזבח החיצון וכדפרישית במתני':

מה את שמע מיניה. מהכא ודילמא בכל יום לבר משבת קאמר:

אמר רבי מנא והיום חמש. קתני ואם כן דוחה יום הכפורים הוא:

דבר שאינו מעכב דוחה. בתמיה והלא אברים ופדרים אינן מעכבין ומפני מה ידחו את השבת:

הרי עדי החדש הרי אינן מעכבין. שאם לא באו מקדשין הב"ד על פי קביעותן אלא שמצוה לקדש ע"פ הראיה, ועוד שאם ראו הב"ד בעצמן ביום מקדשין בלא עדים כדאמרינן לא תהא שמיעה גדולה מראיה ואפ"ה דוחין מהלכן את השבת כדתנינן תמן בפרק קמא דראש השנה שעל מהלך וכו':

מנין למערכת יה"כ. לקטרת לפני ולפנים שתהא מערכה בפ"ע ולא יטול הגחלים ממערכה שניה כמו בכל יום ויום:

גחלי. ולקח הכהן מלא המחתה גחלי אש ולמה נאימר אש פשיטא שגחלי אש יטול אלא מלמד שהיא בטילה על גבי גחליה כלומר כשיסיר הגחלים בטילה זו האש וא"כ ע"כ שמערכה בפ"ע היא ואינה אלא לטול ממנה גחלים להקטיר הקטרת לפני ולפנים דאי ממערכה שניה שלכל יום ויום הלא היא אינה בטילה וצריך ליטול עוד ממנה להקטיר קטרת של בין הערבים כמו בכל יום ויום:

גחלי וכו'. מת"כ היא ודריש לפירושא דקרא גחלי אש:

יכול עוממות. כשהן מתחילין לכבות:

אי אש יכול. אע"פ שעדיין שלהבת קשורה בהן ת"ל גחלי אש הא כיצד מן הלוחשות אש הללו הוא שיטול:

ומנין שתהא האש בטילה וכו'. כלומר שזו מערכה בפ"ע היא וכשיסיר ממנה הגחלים בטילה היא וכדאמרן:

ת"ל גחלי אש. כלומר ע"כ תרתי ש"מ דאי אש להוציא העוממות בלחוד הוא דאתא תיפוק ליה מדכתיב אבתריה ונתן את הקטרת על האש אלא ללמד ג"כ שתהא האש בטילה ע"ג הגחלים כשיטול ממנה:

אין לחם הפנים נפסל. משום יוצא בשעת מסעות שבמדבר וכדדריש כאשר יחנו מה בחנייתם אינו נפסל וכו':

ר' אמי וכו'. קאמר דמהכא נפקא ליה דכתיב ונסע וגו' אע"פ שונסע אפ"ה כבתוך המחנות היא:

השורף קדשים בחוץ בשעת מסעות לוקה. משום דכתיב בקדש באש תשרפנו כל שפסולו בקדש שריפתו בקדש ובשעת מסעות ג"כ פסולן בקדש נקרא:

א"ר יוחנן. לא היא אלא כך שנינו בתוספתא דזבחים פי"ג בשעת סילוק מסעות קדשים נדחין שנפסלין ביוצא אלא דמ"מ טמאין משתלחין הן ונפרשים הן כל או"א במחיצתו זבין חוץ למחנה שניה ומצורעים חוץ למחנה ישראל משום דהמתנה קדוש היא:

א"ר יוסי תדירא הא מילתא בפומהון דרבנן. דלא כהך סיפא דהתוספתא אלא כך הן רגילין לומר דכשהוגללו הפרוכת בשעת סילוק המסעות הותרו המחיצות לזבין ולמצורעין ואין כאן שילוח מחנות:

מתניתא מסייע לדין וכו'. אפלוגתא דריב"ל ור' יוחנן דלעיל בלחם הפנים הוא דמהדר דתניא כוותיה דמר וכוותיה דמר:

תמיד. דכתיב בלחם הפנים ודרשי' כמו תמידהנאמר בפסח ובקרבן תמיד דללמד בא אפילו בשבת אפי' בטומאה וה"ה תמיד הנאמר בלחם הפנים ללמד בא שתמיד הוא נוהג ואפי' בשעת מסעות אינו נפסל ביוצא:

מתניתא מסייע לר' יוחנן. דלא נפקא לן מדכתיב תמיד שאף על מסעות נאמר שהרי באש על המזבח כתיב תמיד ואפ"ה איצטריך לא תכבה ללמד אף על המסעות כדפירש בהאי ברייתא:

ר"ש אומר. לא היה האש על המזבח בשעת המסעות אלא כמו שהיו מדשנין אותו בכל יום אף בשעת סלוק מסעות היו מדשנין שנאמר ודשנו וגו' ואם היה האש דלוק וכי לא היה בגד הארגמן נשרף:

מה עביד לה ר' יהודה פסכתר וכו'. ועל הפסכתר היה פרוש בגד הארגמן:

מה מקיים רבי יהודה ודשנו. דמשמע שהיו מדשנין אותו מקודם שפרשו עליו הבגד:

וירוון. ר' יהודה מפרש ודשנו וירוון היא שמשביעין ומשמנין אותו ושמניחין עליו האש ועל האש פסכתר ועל הפסכתר הבגד וכהאי דאמר ר' יודה בן פזי שהוא מלשון ואכל ושבע ודשן:

הדרן עלך טרף בקלפי

פרק ה

הלכה א

מתני' **הוציאו לו**. מלשכת הכלים:

את הכף ואת המחתה. והיא מחתה מליאה קטרת שממנה חופן מלא חפניו ונותן לתוך הכף וכן מצינו בנשיאים כף אחת מלאה קטרת:

וכך היתה מדתן. ובנסחת הבבלי מדתה ומפרש כמדתה בחוץ כך מדתה בפנים מה בחוץ חופן בחפניו ממש ולא בכלי כך בפנים כשמערה הקטרת מן הכף לתוך חפניו לא היה מערה בכלי עשויה כמדת חפניו אלא לתוך חפניו ממש:

נטל את המחתה בימינו. זהו המחתה של גחלים:

ואת הכף בשמאלו. ומן הדין היה שיוליך המחתה בשמאלו וכף הקטרת בימינו שההולכה פסולה בשמאל בשאר עבודות אלא מפני כובד המחתה ועוד שהיא חמה אינו יכול לסובלה בשמאלה עד הארון לפיכך ניטל המחתה בימינו וכף הקטרת בשמאלו:

מהלך בהיכל. נכנס ומהלך בתוכו למערב:

עד שהוא מגיע לבין שני הפרכות. זה היה בבית שני ולפי שנסתפקו אם המחיצה שהיה בבית ראשון המבדלת בין הקדש ובין קדש הקדשים והיה עוביה אמה אם אותה אמה כלפנים או כלחוץ ולפיכך עשו שתי פרכות אחת חיצונה ואחת פנימית וביניהן אויר אמה לקלוט אויר מקום המחיצה:

גמ' **ולא כבר תנינתה**. בפרק דלעיל נטל את המחתה וכו' ומאי האי דקתני הכא הוציאו לו את המחתה:

כיני מתני'. כן צריך לפרש כאן במתני' דהציאו לו את הכף ואת הבזך מלאה קטרת והיינו המחתה דמתני' דהכא:

מהו כף. דקתני:

מגיס. דקרינן ליה בעלמא וכלומר לאו כף דכלי שרת קאמר אלא כמו מגיס בעלמא וכדר' יוסה דקאמר הדא אמרה דכף דהכא כלי חול הוא דאם תאמר כלי קדש הוא וכי מצינו דבר שקדש בכלי קדש נפדה הא כיון שקדש בכלי קדש קדושת הגוף הוא ואין לו פדיון ואנן אשכחן דקטרת יש לה פדיון כדתנינן בפ"ד דשקלים מותר הקטרת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין וכו'. וגרסי' לכל הא דלקמן שם בהלכה ה':

דאיתפלגון. ואשכחן פלוגתא דפליגי אם צריך לפטם הקטרת בכלי קדש או לא:

קדש היא. ודריש שתהא הבאתה ופיטומה בכלי קדש וריב"ל דרש קדש היא שתהא באה מתרומת הלשכה משל צבור והיינו משל קדש ולא משל נדבת יחיד:
אתיא דר' יוסי ב"ח כשמואל. דלקמן דקאמר מכתשת שמפטמין בה הקטרת היתה כלי שרת לקדש ודריב"ל דקחמר כשירה אם פיטמה בכלי חולין כדר' יוחנן דלקמן:
דתנינן. בפ"ד דשקלים המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראויין לקרבנות צבור ינתנו לאומנין בשכרן ומפרש ר' יוחנן מה הן דברים הראויין:
קטרת. שראוין הן לקרבנות צבור ומדנותנין אותן לאומנין בשכרן ש"מ יש לה פדיון וא"כ לא קידשה בכלי שרת קדש וכדריב"ל:
א"ר הושעיה. דמהכא אין ראיה דתיפתר אומנין דקתני באומן של בית אבטינס שהן היו מפטמין את הקטרת שהיה נוטל קטרת בשכרו ומוסרה לצבור ונשארה בקדושתה כמות שהיא:
ודר' יוסי ב"ח כשמואל וכו'. כדפרישית:
אמרה. להא דר' חונה קומי ר' יוסה והקשה וכי מצינו דבר שקדש בכלי נפדה וכדפרכינן לעיל:
ולאו שמואל הוא. וכי לא אליבא דשמואל אמרינן להא ואשכחן דאמר שמואל הוא שהקילו במותר מן קרבנות צבור. משום דלב ב"ד מתנה על כך אם הוצרכו הוצרכו ומה שלא הוצרך נפדה היא. וכדאשכחן דאיתפלגון בתמידין שהותירו דסבר שמואל נפדין תמימים ור' יוחנן ס"ל דדינן כפסולי המוקדשין שצריכין לרעייה עד שיפול בהן מום:
הותירו שעירים. של יה"כ וכן שעירי ע"ז כגון שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ונמצאו הראשונים לדעתיה דשמואל אם עולה כמו התמידין שכולה לגבוה נפדית לכ"ש שעירין שהן לחטאת אבל לדעתיה דרבי יוחנן ירעו עד שיסתאבו כדין שאר פסולי המוקדשין:
מקיצים בה את המזבח. כשאין נדרים ונדבות מקיצין באלו המותרות של שעירים שלא יהא המזבח בטל:
וקשיא. על זה וכי יש חטאת קריבה עולה והלא לחטאת הופרשו וקיץ המזבח עולה היא:
שנייא היא. בקרבנות הצבור שאינן נקבעין אלא בשחיטה ושחיטת הסכין מושך אותן למה שהן ראויין:
ר' חנניה בן תרדיון. אמר היינו טעמא לפי שתנאי ב"ד היא על המותרות מקרבנות הצבור שיקרבו עולות לקיץ המזבח:
מלא קומצו וכו'. ברייתא היא בת"כ פ' ויקרא כתיב במנחה וקמץ משם מלא קומצו יכול מלא קומצו מבורץ שיהא מבצבץ מכל צד ויוצא:
ת"ל בקומצו. בפ' צו כתיב והרים ממנו בקומצו דמשמע שלא יותיר מקומצו:

אי בקומצו. אי דדייקת בקומצו יכול יקמוץ בראשי אצבעותיו בלבד דכל כמה דקמיץ פחות טפי עדיף ת"ל וכו':
במחבת ובמרחשת. שהן מיני טיגון ונאפות תחלה וחוזר ופותתן וקומץ ובירוציהן יותר מקמיצת מנחת הסולת צריך שיהא מוחק באצבעותיו בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה:
תמן את אומר וכו'. כלומר הניחא בקמיצת מנחה דאתה דורש מלא קומצו ובקומצו שלא יותיר ולא יחסיר:
והכא את אמר מלא קומצו. כלומר והכא בחפינת קטרת דלא כתיב בחפניו אלא מלא חפניו בלבד וא"כ נימא דהוי כמאן דדרשת מלא קומצו דמנחה דלא שמעינן שלא יחסיר ושלא יותיר אלו לא כתיב עוד בקומצו והשתא מנלן בחפינת קטרת כן:
מה להלן וכו'. דכתיב כאן מלא קומצו וכתיב בחפינה מלא חפניו מה להלן קומץ החסר פסול אף הכא קומץ החסר פסול וכלומר דילפינן מלא מלא שלא יחסיר ושלא יותיר בחפינה כמו בקמיצת המנחה:
חפנים מהו שיעשה ככלי שרת לקדש. אם חפנים דינן ככלי שרת לקדש מה שנתון בתוכן ושוב אינו נפדה כדין מה שנתקדש בכלי שרת או לא:
אחר מהו וכו'. עוד מיבעיא לן אם יכול כהן אחר לחפון ליתן לתוך חפניו של המקטיר וכן מהו שיעשה מדה כמלא חפניו ויתן לחפניו וכן מספקא לן אם בכל חפנים משערין ולא בעינן חפניו של המקטיר בדוקא או אין משערין אלא בחפניו של המקטיר:
ר' יהושע בן לוי שאל וכו'. עוד מספקא לן כהאי דשאל ריב"ל בפ' דלעיל בהלכה ג' חפן ומת וכו'. והשתא פשיט ליה דכל אלו הבעיות בתרייתא בבעיא קמייתא תליין דאם תאמר חפנים עשו אותן ככלי שרת לקדש מה שנתון לתוכן א"כ חפנים הראשונים דוקא הן ואם חפן ומת אין אחר נכנס תחתיו בחפניו לפי שכבר קידשו בחפניו של הראשון ואם יכנס אחר בחפניו ילכו הראשונים לאיבוד שכבר קידשו בכלי שרת ואין להם פדיון וכן תפשוט שאין אחר חופן ונותן לתוך חפניו לפי שהחפנים של המקטיר הן שעשו אותן ככלי שרת ולא של אחר וכן תפשוט שעושין מדה לחפניו שאם חופן במדה ג"כ החפינה בכלי שרת היא ואין הפרש בין חופן בכלי שרת ובין בחפניו שהן ככלי שרת וכן תפשוט שאין משערין בכל חפנים אלא בחפניו של המקטיר דוקא שהן הוא שעשו אותן ככלי שרת אבל אין תימר חפנים לא עשו אותן ככלי שרת וכו' דהשתא חפנים שלו לאו דוקא הן א"כ הדא אמרה וכו' ואין עושין מדה לחפניו משום דהשתא מיהת מלא חפנים בעינן ולא של מדה שהרי לאו מטעמא שהן ככלי שרת דומין אלא גזירת הכתוב

הוא שיהו מלא חפנים בחפינה וכן משערין החפינה בכל החפנים דלא קפיד אלא על מלא חפנים בלבד:

הילוך בזר. הולכת הדם בזר מהו שתהא כשר:

כשר. מפני שהיא עבודה שאפשר לבטלה ששוחט בצדה מזבח וזורק:

מתני' פליגא על ר' ינאי. דקאמר פסול ומשמע דאין לו תקנה והתנינן בריש פ"ג דזבחים קיבל את הדם בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו ולא מיפסל במה שנתן לשמאלו וכי שמאלו לאו כזר היא דהא שמאל אינו ראוי לעבודה ואפ"ה מהני ביה שיחזיר ימינו וקשיא לר' ינאי:

תיפתר שהיתה שמאלו כלפי לפנים. להמזבח קודם שנתן לתוכה ולאו הולכה מיקריא שלא נתקרב להמזבח לתוכה והלכך מהני ביה תקנה:

אמר ר' בא ואפי' תימר. שהיתה כלפי לחוץ נמי לא קשיא ושנייא היא הילוך בזר שההולכה היא כולה ע"י הפסול ושנייא היא כאן בנתינתו לשמאל שהיא מאליו כלומר בעצמו של כהן וכשמחזיר לימינו מהניא:

אמר ר' זעירה. בלאו הכי ל"ק שפשיטת יד לא עשו אותה כהילוך ברגליו ואין כאן הולכה בפיסול:

מתני' פליגא על ר' ינאי. דתנינן שם נשפך הדם מן הכלי שקיבל בו על הריצפה ואספו להכלי כשר והרי כשנשפך על הריצפה לא היה ראוי לזריקה וכדתנן שם לעיל בפ"ב נשפך הדם על הריצפה פסול ואפ"ה מהניא ביה תקנה וקשיא לר' ינאי:

תיפתר שהיה מתגלגל. הדם כלפי לפנים להמזבח ואין באסיפתו מהרצפה משום הולכה שהרי קרוב למזבח הוא:

אמר ר' בא וכו' אמר ר"י פשיטת יד לא עשו אותה כהילוך. כצ"ל וכדלעיל וכלומר מה שהוא פושט ידו לאספו מהרצפה לא עשו אותה כהילוך:

מתני' פליגא על ר' ינאי וכו'. דקתני ואת הכף בשמאלו והרי הולכה בשמאל כהולכה בזר היא:

שנייא היא. במתני' שאינו יכול לעשותו בענין אחר שהרי אם יתלה אותו להכף קטרת בזרוע ימינו אינו דרך כבוד כלפי מעלה להכנס כך:

ויחליף. ליטול את המחתה בשמאלו ואת הכף קטרת שהיא עיקר העבודה בימינו. ומשני סברין מימר שאם החליף פסול שכך היא סדר העבודה ביה"כ:

ויחתי. ואכתי יעשה כך שיחתה המחתה גחלים על הכף שיטול בימינו וכשיבא להקטיר יחתה אותה מימינו לשמאלו ויתן את המחתה במקומה ויצבור הקטרת ע"ג הגחלים:

אם החתי מימינו לשמאלו כשר. כלומר וכדתנן בסדר התמיד בפ"ה מי שזכה במחתה נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח ופינה את הגחלים הילך והילך וחתה וירד ועירן לתוך של זהב ומשמע שאפי' היתה אותה של זהב בשמאלו כשהחתה מימינו לשמאלו כשר וא"כ ואימור אף תמן ויחתי כלומר חוף כאן במתני' יעשה כן. ומשני תמן והיינו כאן במתני' אם החתי מימינו לשמאלו פסול וכן אם החליף להמחתה במקום הכף פסול ברם הכא בשאר סדר התמיד אם החתי מימינו לשמאלו כשר אלא אם החליף לחתות בתחלה בשמאלו הוא שפסול:

הכל מודין שאם הכניסן. להמחתה ולהכף אחת אחת בתחלה לאחת מהן וחוזר ומכניס את השניה שכיפר אלא שלכתחלה אין לעשות כן לפי שהוא עובר על הכנסה יתירה דהבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות:

על איזה מהן. מהכנסות הוא עובר על הראשונה או על האחרונה:

חברייא אמרו על האחרונה. שהיא היא הכנסה יתירה:

א"ל ר' יוסי אומר לו היכנס ותימר הכין. בתמיה שהרי אם לא הכניס בתחלה את הכף או את המחתה אומרים לו היכנס עוד את שלא הבאת וא"כ היאך מתחייב הוא על הכנסה שניה אלא על הראשונה הוא מתחייב שלא הביא אלא אחת מהן ונכנס שלא כמצותו ונפקא מינה שאם לא הזיד אלא בשניה ושגג בראשונה אינו מתחייב כלום:

תמן תנינן. בפ"ב דשבועות נטמא בעזרה והשתחוה או ששהא כדי השתחויה או שבא לו בארוכה חייב:

על איזה מהן עובר. כלומר בכה"ג שנטמא בפנים ולא יצא לחוץ או שנכנס לפני ולפנים על איזה מהן מתחייב על הראשונה שנטמא בפנים הוא מביא קרבן או על האחרונה שלא יצא לחוץ או נכנס לפני ולפנים ונ"מ כגון שהזיד בכניסה לפני ולפנים או ביציאה לחוץ שאין חיוב קרבן על המזיד:

חברייא אמרי וכו' א"ל אומר לו צא ואת אמר הכין. בתמיה שהרי כשנטמא אומרים לו צא לחוץ וא"כ עיקר החיוב אחר שנטמא הוא ועל שלא יצא לחוץ והיינו על האחרונה. וגרסי' לכל הא שם בהלכה ג':

וביניהן אמה אמר ר' הילא זכר לדבר. זה שהרויח ובבית שני אמה בין פרוכת לפרוכת הוא כהאי דתנינן בפ"ד דמדות אמה טרקסין וכו' וכדמפרש לקמיה על שהיו מסופקין במקום הזה אם כמבפנים היא או כמבחוץ:

מהו אמה טרקסין. מה הלשון הזה של טרקסין. ומפרש ר' יונה מבוצרייא טריקסין כלומר על שם הספק נקרא כך כאדם החומר מה זה כמבפנים או כמבחוץ אם קדושת

המקום הזה כלפנים שהיא בית קדש הקדשים או קדושתו כהיכל שהיא מבחוץ ממנו ואותו אמה היה כותל מפסיק בין הקדש ובין קדש הקדשים:

מן מה דכתיב. במלכים ויבן לו מבית לדביר לקדש הקדשים וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני חלמא דמבית ולדביר הוא הכותל המפסיק והיא בכלל זהו קדש הקדשים והדביר היא בחשבון של לפני ולפנים שהרי ארבעים אמה שהיא ההיכל לפני לפי משמעות הכתוב הוא חוצה לו וא"כ הדא אמרה שהדביר והיא האמה טרקסין מבפנים הוא נחשב:

א"ל ר' מנת מן מה דכתיב. בד"ה ויעש את בית קדש הקדשים ארכו על פני רוחב הבית אמות עשרים ורחבי אמות עשרים ושם לא הוזכר דביר אלמא דבית קדש הקדשים עשרים אמה מלבד הדביר וא"כ הוי אומר שהדביר מבחוץ היא ואכתי מספקא לן דחד קרא משמע הכי יחד קרא משמע הכי. וגרסינן להא לעיל בכלאים פ"ח בהלכה ה':

מ"ט דרבנן. דס"ל שתי פרכות הוו והא והבדילה הפרוכת כתיב דמשמע אחת:

והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. כתיב ומכיון דמסתפקא לן אם מקום האמה הזה כלפנים או כלחוץ וכדאמרן לא סגי בפרוכת אחת וע"כ עשו שתי הפרוכת להפסיק בין הקדש ובין קדש הקדשים:

מה עביד לה ר' יוסי. להא דכתיב בין הקדש וגו' וא"כ לא סגי אלא בשתי פרוכת:

בין קדש קדשים שלמעלן וכו'. כלומר ר' יוסי דריש דהא דכתיב והבדילה בין הקדש וגו' ללמד שתהא הפרוכת ארוכה ושיהא ניכר ההבדל מלמעלן בין הקדש ובין קדשי הקדשים כשם שמבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים מלמטן ולהכי הוא דאתא ולא ללמד שיהא המקום הספק בכלל ההפסק בין ב' הפרוכת:

ולית לרבנן כן. וכי לית להו שיהא ניכר ההבדל מלמעלה ג"כ כמו מלמטה:

איתלון. שבודאי היה שם היכר גם מלמעלה כהאי דתנינן בפ"ג דמדות וראשי פספסין מבדילין בעלייה מלמעלה לבין קדש ולבין קדש הקדשים:

הלכה ב

החיצונה פרופה מן הדרום. רבנן קאמרי לה דפליגי עליה דר' יוסי וס"ל דהאי קרא והבדילה וגו' במשכן הוא דנאמר וכך היה במקדש ראשון ובבית שני היו שתי פרכות כדלעיל:

פרופה. ראשה כפולה לצד החיצון ונאחזת בקרסי זהב להיות פתוחה מן הדרום ועומדת:

ומהלך ביניהן. נכנס בפריפת הדרום ומהלך ביניהן עד שמגיע לפריפת הצפון:

הגיע לצפון. משנכנס לתוך חלל בית קדשי הקדשים הופך פניו לדרום לילך עד בין הבדים שהוא באמצע החלל שהבדים היו ארוכים עד הפרכות ראשו אחד למערב והשני למזרח אחד בראש הארון לצפון ואחד בראשו לדרום:

הולך לשמאלו עם הפרוכת. לפי שהמהלך מצפון לדרום שמאלו למזרח והפרכות במזרח נמצא שמאלו עם הפרוכת:

עד שמגיע לארון. ובבית שני שלא היה שם ארון עד שהוא מגיע למקום הארון:

דרך כניסתו. שלא היה מסיב את פניו לצאת אלא יוצא דרך אחוריו ופניו לארון:

מתפלל תפלה קצרה. בהיכל וזו היא יה"ר מלפניך ה' אלהי שאם שנה זו שחונה כלומר חמה שתהא גשומה ולא יעדי עבד שולטן מבית יהודה ולא יהיו עמך ישראל צריכים פרנסה זה מזה ולא מעם אחר ולא תיכנס לפניך תפלת עוברי דרכים מפני שהן מתפללין שלא ירדו גשמים ולא היה מאריך בתפלתו יותר שלא להבעית את ישראל שיאמרו אירע לו דבר בפנים:

תני וכו'. בתוספתא פ"ב איתא להאי מילתא וגרים התם כאית תניי תני דהכא:

מן המנורה ולדרום היה נכנס. כשנכנס להיכל היה מהלך בין המנורה לבין דרומו של הכותל שהמנורה היתה נתון בדרום ההיכל והשלחן בצפון ומזבח הזהב היה ממוצע בין המנורה ובין השלחן ומשוך קימעא כלפי חוץ:

מן השלחן ולצפון היה נכנס. דקסבר פיתחא בצפון קאי:

איתתניי תני וכו'. הכי גריס בתוספתא שהיה נכנס ומהלך בהיכל עד שנמצא עומד בין המזבח הזהב ולמנורה ומהלך ביניהן עד שהוא מגיע לצפון:

דוחק היה באצילי ידיו. כשמהלך בין שתי הפרכות דוחק הוא אותן באצילי ידיו להרחיבן כדי שלא יגעו בגחלים שבמחתה וישרפו הפרכות:

חוזר היה לאחוריו. למן הצד כדי שלא יהא נראה כמפסיע בין הבדים ועייל להדיא:

כיצד הוא עושה. בקטרת כשמגיע לארון:

מניח את הכף בארץ וזורקה. להקטרת באויר וקולטה במחתה:

בודדה ברגלו. דוחק להמחתה ברגליו שתהא קולטת הקטרת שבאויר:

אמר ר' יוחנן. לא כך ולא כך אלא מערה הקטרת מתוך הכף על המחתה והיא מתמרת העשן ועולה ואח"כ היא פוסה ויורדת שמתפשט העשן עד למטה ונתמלא הבית כולו:

כר' יוסי. שפיר אתיא שיצא ובא לו דרך כניסתו דאיהו ס"ל בין השלחן ולצפון היה מהלך בהיכל ומשום דלדידיה לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד והיא היתה פרופה מן הצפון ושם הוא הפתח שנכנס לפני ולפנים וכשיוצא חוזר לאחוריו מיד דרך כניסתו בצפון:

ברם כר"מ. דאמר בין המנורה ולדרום היה נכנס להיכל דלדידיה שתי פרכות היה והחיצונה פרופה בדרום ומהלך ביניהן עד שהוא מגיע לצפון ששם היה הפתח ליכנס לפני ולפנים לכ"ע וא"כ אפי' בעי לחזור לאחוריו וליצא דרך כניסתו לא יוכל שהיה צריך לילך לאחוריו כל אותו מהלך שבין שתי הפרכות עד שיגיע לפריפת החיצונה שבדרום ולחזור להיכל ונמצא בשעה שהוא מהלך נותן הוא אחוריו לקדש:

כתיב ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלם. ומה אנן קיימין לפירוש הפסוק הזה אם על ביאתו מירושלים להבמה היא נאמר א"כ יאמר ויבא מירושלם לבמה ואם על ביאתו מהבמה לירושלים הוא נאמר א"כ יאמר ויבא מהבמה לירושלם אלא כדר' שמואל בר אבודמא שבא ללמד לבמה היה בא וכו' כלומר כשיצא מן הבמה לירושלים היה כמו שהוא בא להבמה שחזר לאחוריו דרך כניסתו שלא ליתן אחוריו לקדש:

למקום של תורה. שלא תהא לנו ביטול התורה מחמת הגלות:

בחסרון של מצות. כלומר שנדאג תמיד אפשר שחסרנו לעשות איזה מצוה מן המצות:

גשומה ושחונה. אם שחונה תהא גשומה בעתה:

ועל אנשי השרון. שדרים בין ההרים ובעומק:

שלא יעשו בתיהם קבריהם. מחמת רוב הגשמים ושלא יהו טובעים בתיהן:

אפי' אותן וכו'. והיאך נדמה לו דמות אדם:

א"ל מאן אמר לי וכו'. אפשר כבוד הקב"ה בעצמו נראה לו:

הלכה ג

מתני' **משניטל הארון וכו' ושתיה היתה נקראת**. שתיה לשון יסוד על שם שממנה נשתת העולם ובה יסד הקב"ה את עולמו:

גמ' **לאורו של ארון**. שהיה מאיר בכל בית קדשי הקדשים:

היה מגשש. ממשמש כמו באישון ואפלה:

תני ר"ח. כן ולמה נקרא אבן שתיה וכו' כדיליף מדכתיב מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יופיו של עולם:

ואומר לכן כה אמר אדני ה' הנני יסד בציון אבן אבן בוחן פנת יקרת מוסד מוסד המאמין לא יחיש. פנת יקרת מוסד על שם שממנה יוסד והושתת העולם:

הלכה ד

מתני' **נטל את הדם**. הפר ממי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי שבעזרה כדאמרי' בפ' דלעיל:

נכנס למקום שנכנס. בבית קדש הקדשים:

ועמד למקום שעמד. בבין הבדים:
והזה ממנו אחת למעלן ושבע מלמטן. כדיליף בגמרא דגבי פר כתיב והזה באצבעו על פני הכפורת קדמה ולפני הכפורת יזה שבע פעמים וגבי שעיר כתיב והזה אותו על הכפורת ולפני הכפורת הרי בפר מפורש שאותן שלפני הכפורת היינו למטה שבע ובשעיר מפורש דאותה שעל הכפורת אחת היא דכתיב והזה אותו דמשמע חדא וכתיב בשעיר ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר מה תלמוד לומר כאשר עשה ללמד שיהו כל עשיותיו שוות כשם שלמטה בפר שבע כך למטה בשעיר שבע וכשם שלמעלה בשעיר אחת כך למעלה בפר אחת:
ולא היה מתכוין להזות לא למעלן. שתהא אחת למעלה בחודה של כפורת העליון ולא שיהו השבע למטה בעוביו שהרי לא היו צריכים להיות נוגעים על הכפורת אלא על הארץ נופלים:
אלא כמצליף. מפרש בגמרא כמטוורד כזו שהוא מטווה ויורד או כמנגדנא כמלקה הזה שמתחיל בין הכתפים ויורד למטה כך היה מתכוין שיהיו ח' הזאות הללו בארץ כשורה זו תחת זו:
וכך היה מונה אחת אחת ואחת וכו'. מפרש בגמרא כדי שלא יטעה שאם לא ימנה הזאה הראשונה שהיא למעלה לעצמה עם כל השבע שלמטה פעמים שיטעה וימנה בהזאה ראשונה של השבע שלמטה שתים ואין לומר שימנה לצרף הזאה של מעלה עם השבע שלמטה וימנה עד שמונה מפני שמצוה להפסיק מתנות שלמטה מתוך שבעה ולא מתוך שמונה:
הביאו לו את השעיר. שיוצא מן ההיכל לבין האולם ולמזבח ומביאין לו השעיר ושוחטו במקום ששחט את פרו:
ר' יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד. טעמיה דחייש לאחלופי ונכתוב עלייהו הי דפר והי דשעיר נמי לא דזמנין דלאו אדעתיה לעיוני בכתבא:
נטל דם הפר וכו'. מסקנא דמילתיה דר' יהודה היא דס"ל לא היה שם אלא כן אחד והיה צריך ליטול דם הפר תחלה כדי להניח דם השעיר על הכן שהיה עליו דם הפר ואין הלכה כר' יהודה:
והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ. זהו בהיכל דכתיב וכן יעשה לאהל מועד דכשם שהוא מזה כל ההזאות בלפני ולפנים כך הוא מזה באהל מועד:
עירה דם הפר לתוך דם השעיר. דכתיב במתנות המזבח ולקח מדם הפר ומדם השעיר משמע משניהן יחד:

ונתן את המלא לתוך הריקן. חוזר ומערה מזרק המלא לתוך הריקן כדי שיתערבו הדמים יפה יפה:

גמ' **מהו כמצליף וכו'**. כדפרישית במתני':

כדי שלא יטעה א"ר זעירא וכו'. כדפרישית במתני' ולפיכך אינו מונה עד שמונה:

והא קתני שבע ואחת. כלומר לדידך דקאמרת שמצוה שיגמור הזיותיו מתוך שבע א"כ לא היה צריך כלל להזכיר הזאה ראשונה עמהן ובמתני' קתני שמזכיר גם את האחת:

א"ר בון. דזה נלמד מן הכתוב היא דכתיב ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים והאי יזה מיותר הוא דהא כתיב והזה באצבעו אלא ללמד שצריך שתהא הזאה ראשונה שהיא אחת שלמעלה נמנית עם כל הזאות שבע שלמטה:

כתיב והזה וכו'. במתן דמים דשעיר כתיב והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת יכול על גגה וחודה דהכפרת תלמוד לומר לפני אי לפני יכול על מצחה כלומר על פני רחבה ת"ל על ולפני כלומר דתרוייהו צריכי ללמד שלא יזה לא על תודה ולא ע"פ רחבה אלא כנגדה:

צריך שיהא נוגע. הזאה בהכפרת:

טעמא דר' שמואל דא"צ שיהא נוגע דכתיב בשעיר והזה אותו וגו' וכתיב לעיל בפר והזה באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מה להלן על מצחה כלומר כנגד מצחה וא"צ שיהא נוגע דהא קדמה כתיב משמע דבמקצת צריך שיהא קדמה וכלומר שיטה בההזאה קדמה ולא יגע בהכפרת שהיא במערב אף כפרת שנאמר בשעיר כנגד מצחה ולא על גגה וכו':

מיסבור סבור ר' [בון בר] חייה (בון) הזיית שעיר מעלה וכו' ואינה כן אלא הזיות שעיר שלמטן למידות מהזיות פר שלמטן. כצ"ל וכדמייתי הברייתא דת"כ פ' אחרי מות דלקמיה דדריש והזה אותו דשעיר על אחת דלמעלה ולפני הכפרת והיינו למטה בשעיר אינו יודע כמה שאינו מפורש למטה אלא בפר הרי אני דן וכו' כמבואר ונמצא דלמטה בשעיר הוא דנלמד מלמטה דפר ולמעלה דפר הוא דנלמד מלמעלה דשעיר:

הקדש. וכפר על הקדש כתיב ודריש צריך לכוין בהזיותיו כנגד הקדש:

גמ' **אמר ר' נחמיה וכו'**. ברייתא היא בת"כ פרשת אחרי מות:

ויצא אל המזבח אשר לפני ה' מה ת"ל. אשר לפני ה':

לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שהוא עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה. כדדריש לעיל בפ' ויקרא גבי פר כהן המשיח דכתיב ביה והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' את פני פרוכת הקדש יכול שהוא עומד לפנים מן המזבח ומזה על

הפרוכת ת"ל שם ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' מזבח לפני ה' ואין הכהן לפני ה' אלא עומד חוץ להמזבח ומזה על הפרוכת:

יכול אף זה. של יה"כ כן ת"ל אשר לפני ה' היכן היה הכהן עומד לפנים מן המזבח שהיא בין הפרוכת ובין המזבח ומזה:

או אינו מדבר. כאן אלא על מזבח החיצון לפי שבפר הבא על כל המצות מפורש שם על קרנות מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד. אבל כאן כתיב ויצא אל המזבח ולא מפורש איזה מזבח:

ת"ל אשר לפני ה' הא אינו מדבר אלא במזבח הפנימי. שהוא כולו לפני ה' באהל מועד:

הכל מודין. לעיל בהלכה שלפניה דפליגי אם צריך שיהא נוגע הדם בכפורת או לא מודין הן בפר משיח ופר העדה שכתוב בהם לפני ה' את פני הפרוכת שאינו צריך שיהא נוגע הדם בפרוכת ומה פליגין לעיל בפר ושעיר של יה"כ ואית תני וכו':

אמרתי וכו'. ובתוספתא סוף פ"ב גריס ואמרו לו אלו מדמים של יוה"כ:

הדא אמרה צריך שיהא נוגע. א"כ ש"מ שצריך היה שיהא נוגע. וקאמר דלא היא דאפילו תימר א"צ שיהא נוגע אלא שאם נגע נגע ואירע כך לפעמים ולפיכך ראה שהיה עליה טיפי דמים:

נתן מכלי קדש לתוך כלי חול פסול. כלומר בהא פשיטא לן שאם נתן הדם מכלי קדש לכלי חול שפסול הוא כל זמן שלא יחזיר לכלי חדש כדתנן בפ"ג דזבחים קיבל בכלי קדש ונתן בכלי חול יחזיר לכלי קדש ומשמע הא מכלי קדש לתוך כלי קדש אחר לא פסל א"נ לשון שאלה היא מי נימא הא לתוך כלי קדש אחר לא פסל או דילמא צריך שיחזיר להכלי קדש שקיבל בו ולזרוק ממנו:

מתני' אמרה כן. דלא פסל דקתני לעיל עירה דם הפר לתוך דם השעיר וזהו מכלי קדש לכלי קדש אחר:

ופריך מה את שמע מינה מהכא. הרי אין כאן אלא עירוב הדמים זה בזה. ולעולם אם עירה הדם מכלי קדש שקיבל לתוך כלי קדש אחר ריקן אפשר שפסל:

אמר ר' מנא וכו'. כלומר דר' מנא מסיק הקושיא וכי נימר כאן שמערה מדם הפר שהוא מלא לתוך דם השעיר שהוא ריקם בתמיה והלא דם לתוך דם הוא מערה ולא לכלי אחר ריקם:

א"ר יוסי בר' בון עירה דם הפר לתוך דם השעיר מלא. כלומר דר' יוסי בר' בון מתרץ להא דר' חניי דאכתי האי מילתא ש"מ ממתני' דודאי מה דקתני עירה דם הפר לתוך דם השעיר היינו לתוך דם השעיר מלא ובהא מודינא לך אלא מכאן והילך חוזר ובוללו לתוך

כלי אחר כדי שיבללו ויתערבו כל צרכן וא"כ ש"מ שיכול להערות מכלי קדש שקיבל לתוך כלי קדש אחר:

מנין שהוא זקוק להערות. ולערב דם הפר עם דם השעיר:

ת"ל ונתן. ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב:

יכול. לא יהא מערבן אלא דה"ק שיתן מזה בפ"ע ומזה בפ"ע:

ת"ל. גבי ועשית מזבח מקטר קטרת בפ' תצוה וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה א"כ אחת בשנה היא דמכפר ולא שיתן עליו מזה ומזה בפ"ע דא"כ הוי שתים בשנה:

או נימר. דלא קפיד קרא אלא מדם הפר לא יהא אלא אחת בשנה אבל יכול לחזור וליתן עליו מדם שעיר:

תני ר' ישמעאל. דהדר כתיב מדם חטאת הכפורים אחת בשנה וגו' ללמד על כל חטאת הכפורים שיהא דוקא אחת בשנה בין מהפר ובין מהשעיר ולפיכך זקוק להערות וליתן מדם שניהם אחת בשנה:

הכל [**מודים**] **בשבע הזאות שלמטן.** על המזבח לאחר שנותן על הקרנות מזה הוא על טהרו של המזבח שבע כדכתיב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וגו' וכדתנן לקמן הזה על טהרו וכו' ובקרנות פליגי תנאי בברייתא דאיכא מ"ד דס"ל דאין מערבין לקרנות אלא נותן מזה בפני עצמו ומזה בפ"ע ומיהת הכל מודים באלו שבע שלמטה על טהרו שזקוק הוא להערות ולערבן וליתן משניהם ולא מכל אחד בפ"ע דכתיב שבע פעמים ולא ארבע עשרה:

קיבל מדם הפר בשלשה כוסות. וכן מדם השעיר בשלשה כוסות אחרים אחד מזה ליתן ממנו על הבדים וכו' וכן ליתן מאחד מזה על הבדים וכו' איזה מן הכוסות הוא זקוק להערות זה עם זה שיתן מהן על המזבח:

ויש אדם מחשב חצי כפרה. בתמיה לדידך שקיבל כל א' וא' מהן בשלשה כוסות בפני עצמן וא"כ בתחלה לא חישב אלא על חצי כפרה בכפרת המזבח שהרי קיבל כל א' וא' בפני עצמו והא כבר שמעינן דאין כפרת המזבח אלא משניהן יחד ובכה"ג דאמרת הקבלה שלא כהוגן היתה:

אלא כיני קיבל מדם הפר בשלשה כוסות ומדם השעיר בשלשה כוסות וכו'. כלומר לא תימא שקיבל מכל אחד ואחד בכוס בפ"ע ובשלשה לשלשה העבודות אלא כך שקיבל מדם הפר בשלשה כוסות ובאותן שלשה כוסות בעצמן קיבל ג"כ מדם השעיר וחישב מאחד מהן על הבדים שיזה בשביל דם הפר ואח"כ יזה בשביל דם השעיר וכן מכוס השני על הפרוכת וכן על מזבח הזהב ונמצא כל הכוסות כולן עומדות איזה מהן הוא זקוק

להערות וכלומר למאי דאמרי' לעיל שאחר שנותן דם הפר לתוך דם השעיר חוזר ובוללן לתוך כלי אחר כדי שיתערבו יפה יפה וכאן שיש שלשה כוסות מדם שניהן מספקא לן אם לאחר שנתן מהן המתנות על הבדים ועל הפרוכת זקוק הוא להערות מכל א' וא' ולערבן יפה בכלי אחר דעל כל כוס וכוס אמרי' שמא זה הוא שחישב עליו שיזה מהן על מזבח הזהב או דילמא אינו זקוק להערות אלא כוס אחד מהן ואיזה שירצה שלאחר שנתן מהן על הבדים ועל הפרכת נוטל כוס א' ומערה לתוך כלי אחר ונותן על מזבח הזהב או אותו כוס שניתן ממנו אותן המתנות אותו מערה לתוך כלי אחר ונותן על מזבח הזהב:

תפלוגתא. האי מילתא תליא בתפלוגתא דר"ז ודר' הילא במאי דפליגי בשעירים שאם הגריל על שלשה זוגות שעירים וליתן מהשעיר אשר לה' מאחד מהן על הבדים ומאחד מהן וכו' ונמצא שיש כאן שלשה שעירים שנפל עליהן הגורל לעזאזל ואיזה מהן משתלח:

ר"ז אמר לכפר עליו. כתיב יעמד חי לפני ה' לכפר עליו את שהוא מכפר בו המתנות חבירו של זה הזוג הוא שמשתלח וכלומר אפי' אינו מכפר בו כל המתנות אלא אחת מהן בלבד כגון על בין הבדים או על הפרוכת או על מזבח הזהב יכול הוא להשתלח לחבירו של זה הזוג שכיפר בו כפרה אחת ואת שאינו מכפר מהזוג כלל כגון שכיפר כל הכפרות בהאחרים אין חבירו שלו משתלח:

ר' הילא אמר וכו'. איך הדבר תלוי אלא בזה שהוא גומר בו כל הכפרה שנתן ממנו על המזבח הזהב שהוא גמר כל המתנות וחבירו של זה הוא שמשתלח ואת שאינו גומר בו וכו' ואפי' כיפר ממנו איזה כפרה כגון על הבדים ועל הפרוכת אין חבירו משתלח:

על דעתיה דר"ז. אשכחן ששלשתן משתלחין אם כיפר אחת משלשה המתנות בכל אחד ואחד על הבדים מאחד מהן ועל הפרוכת מאחד מהן ועל מזבח הזהב מאחד מהן כל השלשה של אלו הזוגות משתלחין הן ולר' הילא אינו משתלח אלא האחרון בלבד אותו שכיפר מחבירו המתנות שעל מזבח הזהב שהיא גמר הכפרה:

והכא וכו'. והשתא הכא נמי פליגי בכוסות לר"ז שלשתן הוא זקוק להערות ולערבן למתן שבע על טהרו של מזבח הזהב שהרי כולן ראוין וניתן מהן לכפרה אחת מן המתנות הקודמים ולר' הילא אינו זקוק להערות אלא אותו שהזה ממנו על הקרנות של מזבח הזהב שהיא גמר הכפרה מן המתנות:

קיבל דם הפר וכו' איזה מהן ישפך על היסוד. איזו מהן נקרא שיריים שהן נשפכין על היסוד המזבח וקאמר דתליא בתפלוגתא דפליגי רבי ור"א בר"ש בתוספתא דזבחים סוף פ"ח:

חטאת שקיבל דמה בארבעה כוסות. וחטאת טעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות:

ונתן מזה אחד וכו'. כלומר מכל כוס וכוס נתן מתנה אחת על קרן אחת ובתוספתא גריס בהדיא אם נתן מכילן על ארבע קרנות:

מנין שכולן נשפכין על היסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך אל יסוד המזבח. כצ"ל. בחטאת יחיד כתיב ואת כל דמה ולעיל בחטאת נשיא כתיב ואת דמו ישפך וגו':

יכול אפי' לא נתן אלא מאחד מהן מתן ארבע יהו כולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת דמו ישפך. כצ"ל ונתחלף בספרי הדפוס בטעות:

הא כיצד הוא נשפך על היסוד והן נשפכין לאמה דברי רבי. דס"ל כוס אחד עושה חבירו דיחוי. דכשלא נתן כל המתנות אלא מאחד נדחה חבירו ואין זה שיריים שיהו נשפכין ליסוד אלא נשפכין הן לאמה שבעזרה:

ר"א בר"ש וכו' ת"ל ואת כל דמה ישפך. כצ"ל דר"א בר"ש ס"ל כוס אחד עושה חבירו שיריים ויליף לה מכל דמה דחטאת יחיד:

על דעתיה דר"א בר"ש וכו'. והשתא בעיין קיבל דם הפר בשלשה כוסות וכו' תליא נמי בהך פלוגתא דלר"א בר"ש כולן נקראו שיריים ונשפכין על היסוד ולרבי אין נקראין שיריים אלא אותו הכוס שהזה ממנו המתנות והשאר נשפכין הן לאמה:

חברייא אמרי נתפגל זה נתפגל זה וכו'. אדלקמן קאי כדמסיק דחברייא ס"ל דלא פליגי רבי ור"א בר"ש בחטאת אחת שקיבל דמה בד' כוסות אלא בדם שני חטאות שנתערבו הוא דפליגי ואם נתפגל אחד מהן במחשבת פיגול נתפגל חבירו מפני שדמן נתערב הוא והוי כדם חטאת אחת שאם פיגל במקצתו כולו פיגול הוא אבל אם אבדו אמורין של זה עדיין יש אימורין של זה שהרי הן לא נתערבו ומזין על אלו אמורין כלומר בשביל אלו שהן עומדין להקטיר:

הכל מודין בפר משיח ופר העדה. שאם הפריש שנים ונתערבו דמן שאינו צריך אלא עד שיהא שם כדי מתנה אחת מכל שניהן וכלומר דבשאר שני חטאות שנתערבו פליגי כדלקמן ובפר משיח ופר העדה מודים שאם יש אפי' משל שניהן כדי מתנה אחת שצריך ליתן מהן דיו:

חברייא אמרי. ועוד אמרי דהכל מודים באמורין כשרין שנתערבו בפסולין עד שיהא מתנה אחת משל כשרין כלומר מהדם שאמורין של חטאת זה כשירין הן צריך. שיהא בו כדי מתנה ואינו מצטרף הדם אחר של זה שנפסלו אמוריו:

מה פליגין וכו'. השתא מפרש דחברייא סברי דלא פליגי רבי ור"א בר"ש אלא בדם שני חטאות שנתערבו דלרבי צריך שיהא שם כדי מתנה מזה וכדי מתנה מזה וכדמסיק ואזיל דרבי ס"ל יש שיעור להמתנות וצריך שיהא שיעור מתנה מכל אחד ואחד ורבנן סברי

אין שיעור למתנות ואם יש בו כדי מתנה אחת וכלומר כדי ליתן איזו מתנה אפי' משל שניהן כשר:

הדא אמרה נתפגל וכו'. כלומר היינו דאמרי' לעיל דנתפגל זה נתפגל זה והיינו לרבנן דמחשבי לתרוייהו כמו שהן אחד ולדידהו ש"מ דנתפגל זה בפגול של חבירו אבל באימורין לא שייכא הכי וכדאמרן שהרי הן לא נתערבו:

הלכה ה

מתני' **ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וגו' זה מזבח הזהב**. דאלו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא כדקאמר בגמרא:

התחיל מחטא ויורד. האי תנא ס"ל שהיה הכהן מקיף ברגליו לכל קרן וקרן וכל מתנה ומתנה היתה בקרן שלפניו וסמוך לו ולהכי נקט מחטא ויורד כלומר שהיה נותן המתנה מלמעלה למטה לפי שבקרן שלפניו אם יתן מלמטה למעלה הדם זב לתוך בית יד שלו ומטנף את בגדיו:

מהיכן היא מתחיל מקרן מזרחית צפונית וכו'. בגמ' קאמר דאתיא כר' יוסי דאמר לעיל לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד ופרופה מן הצפון וכשגומר מתנות שלפני ולפנים ויוצא דרך צפון פוגע תחלה בצפונית מערבית של המזבח אלא דבההיא קרן דפגע ברישא לא עביד דאמר קרא ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח ובא לו לקרן מזרחית צפונית ונותן שם וחוזר לצפונית מערבית דרך ימין:

מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון. שהיא דרומית מזרחית כדתנן בפ' איזהו מקומן שם גומר המתנות על מזבח הפנימי וקמ"ל דדרך ימין הוא מקיף:

ר"א אומר במקומו היה עומד ומחטא. דס"ל שלא היה מקיף ברגל אלא מכיון שכל המזבח אינו אלא אמה על אמה יכול הוא לעמוד בקרן אחת ומשם הוא נותן המתנות על כל הקרנות ואין הלכה כר"א:

על כולן הוא נותן מלמטה למעלן. האי מילתא אתיא אף לת"ק דס"ל שהיה מסבב והולך לכל קרן וקרן ומזה וכלומר דעל כל הקרנות שאינן לפניו בסמוך היה נותן מלמטה למעלה לפי שיכול הוא ליתן קצת מרחוק ואח"כ מקיף ברגל מקרן לקרן חוץ מזו והיינו קרן אחרונה שהיתה לפניו ובסמוך לו שהרי אינו זז ממנה עד שיתן ועליה היה נותן מלמעלה למטה כדי שלא יתלכלכו בגדיו:

ויתחיל בקרן מזרחית דרומית. אמתני' קא מהדר מ"ט לא יתחיל כמו בחטאת על מזבח החיצון ואפי' למ"ד פיתחא בצפון קאי הוא דפריך דאע"ג דלא מצי למיהב אלא בקרן דפגע ברישא אי מצי למיהב ביה דאכתי לא אסיק אדעתיה דבעינן עד דנפיק מכוליה

דמזבח עד לבתר הכי מ"מ פריך דטפי אית לן למימר דאזיל עד לקרן מזרחית דרומית ויתחיל בו וכדי להשוות המתנות של פנימי למתנות של החיצון:

א"ר הילא ימנית. כלומר שצריך להקיף דרך ימין וכשיוצא בהאי קרן פגע ברישא שהיא צפונית מערבית אלא דצריך שיצא מכוליה דמזבח כדלקמן וכדפרישית במתני' והלכך מתחיל ממזרחית צפונית ואם יתחיל מדרומית מזרחית ואח"כ צפונית מזרחית וכו' אין זו דרך ימנית:

ויתחיל מקרן צפונית מערבית. דהאי הוא דפגע ברישא:

אמר ר' אלעזר וכו'. דבעי' עד דנפיק מכוליה דמזבח כדפרישית:

ויתחיל מקרן מערבית דרומית. דמכיון דאמרת דמצפונית מערבית אינו יכול להתחיל משום דצריך שיצא מכוליה דמזבח עד שמגיע למזרחית צפונית ומתחיל להזות ועולה דרך ימין וחוזר לצפונית מערבית וכו' ולמה לו לילך כל כך אם אינו יכול להתחיל מצפונית מערבית מטעמא דאמרן ילך לו לקרן מערבית דרומית הסמוך דזה ג"כ נפיק מכוליה דמזבח ויתחיל שם ויסבב וילך דרך ימין דרומית מזרחית צפונית מערבית:

שלא יתן אחוריו לקדש. אם הולך הוא מצפונית מערבית עד מערבית דרומית להתחיל להזות א"כ מהלך הוא אחוריו לקדש כלפי לפני ולפנים:

ואין סופו ליתן אחוריו לקדש. בתמיה הרי כשהוא מסבב והולך א"כ מ"מ סופו צריך שיתן אחוריו לקדש ומשני דזהו הוא אחר שהתחיל להזות יכול לתקן שחוזר הוא לאחוריו דרך הליכתו אבל בהתחלה אי אפשר לו אלא א"כ נותן אחוריו לקדש כשהולך מצפונית מערבית עד מערבית דרומית:

ויעמוד בדרום. כלומר כלפי דרום יעמוד במקומו אצל קרן צפונית מערבית דבההיא פגע ברישא ויהפוך פניו כנגד הדרום שלא ליתן אחוריו לקדש ולמ"ד הקפה ביד. היא דפריך השתא שיעמוד שם יפשוט ידו ויתחיל מקרן מזרחית צפונית דג"כ נקרא כדנפיק מכוליה דמזבח מכיון שאינו מתחיל להזות אלא מאותו הקרן ולא בקרן הסמוך לו. ומשני דזה א"א דכהאי דאמר ר' הילא שצריך שיקיף דרך ימנית ואם יעמוד במקומו ויתחיל מזרחי' צפוני' צפונית מערבית וכו' אין זה דרך ימנית:

תני. בתוספתא ריש פ"ג:

ועל כולן היה נותן מלמטן למעלן חוץ וכו' שהיה נותן מלמעלן למטן כצ"ל:

חוץ מזה. שהיה לפניו לוכסן שהיא מזרחית דרומית ואם היה נותן מלמטה למעלה כשפושט ידיו יטנף בגדיו:

סביב. כתיב ונתן על קרנות המזבח סביב:
סביב להילוך. שמקיף ברגל ור"א מפרש סביב לקרנות והוא עומד במקומו:
ברחו בפולמוסיות. בחיילות שבאו עליהן בבית ראשון:
מאן דעבד הכין לא חשש. אין כאן חשש כלל אם עושה כר"א או כרבנן שהרי אלו שני כה"ג כל חד וחד היה נוהג לפי סברתו ולא נענשו על כך:

הלכה ו

מתני' **הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים**. לאחר שגמר כל המתנות שבקרנות מזה על טהרו של מזבח והיינו המקום המגולה שבו שהיה חותה הגחלים והאפר הילך והילך ומזה על זהבו של המזבח כדכתיב והזה עליו מן הדם שבע פעמים וטהרו וזהו מקום המגולה:
שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון. דכתיב אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ואהל מועד למערבו של מזבח החיצון הוא:
ושל מזבח החיצון. ושירי הדם של חטאת החיצונות היה שופך על יסוד דרומי דילפינן ירידתו מן הכבש בחטאות החצונות ושירי הדם בידו מן יציאתו מההיכל ושירי הפנימים בידו מה יציאתו מן ההיכל היה נותן שירי הדם בסמוך לו שהיא יסוד המערבי כדכתיב אשר פתח אהל מועד אף ירידתו מן הכבש נותן השירים בסמוך לו דהיינו יסוד דרומי שהוא סמוך להכבש שהכבש היה בדרומו של המזבח:
אלו ואלו. דמי הפנימים והחיצונים הנשפכים על יסוד מזבח העולה היו שותתים מהיסוד ונופלים להרצפה ומתערבים באמה שבעזרה. כמו סילון שבו הדמים יוצאין עד לנחל קדרון:
ונמכרין לגננין לזבל. דמדאורייתא אין בהן מעילה לפי שלאחר שנעשו מצותן הן:
ומועלין בהן. בלא דמים דמדרבנן אסור ליהנות מהן עד שיתן דמים:
גמ' **והזה עליו**. כתיב:
לא על אפריו וכו'. תוספתא היא בפ"ג ומסיים שם אלא על גגו של מזבח והיא נכפפת על הקיר כלומר שתהא ההזאה נוגעת בקיר עצמו של המזבח:
אית תניי תני צד דרומי. בצד דרומי של המזבח היה נותן אלו שבע מתנות:
ואית תניי תני בצד צפוני. ומפרש דפליגי בפלוגתא דר"א ורבנן במתני' דלעיל דמ"ד בצד צפוני ס"ל כר"א דאמר במקומו היה עומד ומחטא על הקרנות והרי הוא עומד אצל קרן מזרחית צפונית שממנו הוא מתחיל והלכך כשגומר המתנות שעל הקרנות נותן שבע מתנות שעל טהרו של המזבח בצד צפוני שהוא הסמוך לו ומ"ד בצד דרומי ס"ל כרבנן

דאמרי ברגל הוא מקיף ומתחיל ממזרחית צפונית ומסיים במזרחית דרומית והרי הוא עומד סמוך לדרום כשמסיים המתנות שעל הקרנות ונותן מתן שבע שם בצד דרומי:
א"ר יוסי זה סימן וכו'. תוספתא היא בפ"ג ושם הגירסא משובשת וגי' דהכא נכונה היא ומילתיה דר' יוסי לפרושי מתני' דסוף פ"ב דתמיד היא ואיידי דאיירי הכא בשירי דמים מייתי להא כדלקמן. דתנינן בסוף פ"ב דתמיד בררו משם עצי תאנה יפין לסדר מערכה שניה של קטרת מכנגד קרן מערבית דרומית משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות באומד חמש סאין גחלים ובשבת באומד שמונה סאים גחלים ששם היו נותנין שני בזיכי לבונה של לחם הפנים כלומר בכל יום היו נותנים עצים באותה מערכה שניה של קטרת באומד חמשה סאים גחלים שמהם היה חותה לצורך הקטרת ובשבת שהיה צריך גחלים יותר לשני בזיכי לבונה שהיו מקטירים משבת לשבת על מזבח החיצון היו נותנים באומד שמונה סאים גחלים ומפרש ר' יוסי דמאיזה טעם היו מסדרים לאותה מערכה בקרן מערבית דרומית וקאמר מפני שזה הטעם של אותו הסימן שקבע לפי שכל הניטל מבחוץ להנתן בפנים והיינו הגחלים להקטיר עליהן הקטרת שהן ניטלין ממזבח החיצון להינתן בפנים של מזבח הזהב ולהקטיר עליהן:
ניטל מן הסמוך לפנים מצד המערב של החצון שהוא סמוך לפנים שהוא כלפי ההיכל שהוא במערבו של מזבח החיצון:
וכל היוצא מבפנים להינתן בחוץ. והן שני בזיכי לבונה של לחם הפנים שהן ניטלין ויוצאין מבפנים בכל שבת ולהינתן בחוץ להקטירן:
ניתן מן הסמוך לפנים. ניתנין הן על צד המערבי של מזבח החצון שהוא הסמוך לפנים:
ר' ירמיה בשם ר' פדת וכו'. לפרש למילתיה דר' יוסי ולטעמיה קאמר דהא גופה מנלן שהגחלים שבכל יום נוטלין מצד המערבי של מזבח החצון אלא שהן למידין מגחלים של יה"כ דכתיב בהו ולקח מלא המחתה גחלי אש מלפני ה' והאי מלפני ה' דרשינן שהוא מעל מזבח החצון לצד מערב מדכתיב מלפני ה' איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה מזבח החצון דאלו מזבח הפנימי כולו לפני ה' הוא ודרשינן נמי דלכתחלה צריך שיטול ממקום המזבח שהוא נגד פתח ההיכל והלכך נוטל מקרן מערבית דרומית ומשוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות שהוא נגד הפתח והשתא למדין הן גחלים שבכל יום מגחלים של יה"כ:
ונר המערבי. כלומר וכן לפני ה' דכתיב גבי נר המערבי ילפינן נמי מלפני ה' דכתיב גבי גחלים דיה"כ שהוא ממזבח החיצון שאין כולו לפני ה' וכדאמרן וה"ה לפני ה' דכתיב בנרות על נר המערבי קאמר דאותו לפני ה' אבל אין כולו לפני ה' וזהו כמ"ד דמזרח

ומערב היו מונחין ואותו שהוא כלפי מערב לצד בית קדש הקדשים זהו הנקרא לפני ה' וכעין דדרשינן מלפני ה' הכתוב במזבח החצון הוא הדין לפני ה' הכתוב בנרות שהן בפנים בהיכל:

ושני בזיכי לבונה. שהן ניתנין על מזבח החיצון להקטירן ילפינן שנתנין הן לצד מערב משירי דמים הפנימים שכתוב בהן אשר פתח אהל מועד וכדפרישית במתני':

ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. נאמר בפר כהן משיח ומשם למדנו ששירי דמים הפנימים נשפכין על יסוד מערבי ומדכתיב ואת כל דם הפר דרשינן לרבות דם פר יום הכפורים לשפיכה על היסוד מערבי דלא כתיב ביה בהדיא ומפר כהן המשיח הוא למד:

ולמה לא אמר. ג"כ ושעיר שהרי שירי דמו אף הן נשפכין לאותו יסוד:

אמר ר' מנא. וכי בלא כך אינו זקוק להערות ולערב אותן כדתנן לעיל עירה דם הפר לתוך דם השעיר וא"כ דם השעיר בכלל הוא:

אשכחת אמר. אשכחן חדא ברייתא דתני בהדיא לרבות דם הפר ודם השעיר של יה"כ לשפיכה ליסוד:

אית תניי תני אם כילה כיפר וכו'. דכתיב וכלה מכפר את הקדש וגריס בתוספתא פ"ג אם כיפר כילה דברי ר"ע ר' יהודה אומר אם כילה כיפר ופליגי אמוראי במאי הוא דפליגי הני תנאי:

ר' אבהו וכו'. מחלוקת ביניהון לענין המעשה היא דפליגי:

דמ"ד אם כילה כיפר השיריים מעכבין ומ"ד אם כיפר כילה אין השיריים מעכבין. כצ"ל ובספרי הדפוס נתהפך בטעות. דמ"ד אם כילה הכל ואף שפיכת שיריים להיסוד הוא דכיפר דשיריים מעכבין הן ס"ל ומ"ד אם כיפר המתנות דכתיבי כבר כילה ואין השיריים מעכבין:

ר' יהושע בן לוי אמר. דלא פליגי אלא משמעות דורשין איכא בינייהו מר דריש ליה הכי ומר ניחא ליה למידרש כסדר המקרא וכלה וגו' אם כילה כיפר:

מן השיריים. כלומר אבל מענין השיריים לד"ה אין מעכבין. וכן אמר ר' סימון בשם ריב"ל דאין השיריים מעכבין:

מאי כדון. נהי דאמרת דלד"ה אין השיריים מעכבין ואין ביניהן אלא משמעות דורשין מ"מ טעמא בעי אמאי מר דריש לה הכי ומר דריש לה הכי:

מ"ד אם כילה כפר וכו'. כלומר היינו טעמא דשינוי דרש דהני תנאי דמאן דדריש אם כילה כפר ס"ל דהכתוב עושה אותן ארבע מתנות והיינו מתנה שעל בין הבדים ומתנה

שעל הפרכת ומתנה שעל הקרנות של מזבח הזהב ומתנה שעל טהרו של מזבח הזהב הרי ארבע מתנות וזהו דקאמר אם כילה כל אותן ארבע מתנות האמורים בענין כיפר ואם לאו לא כיפר שאם חסר אחת מן המתנות לא עשה כלום ומאן דדריש אם כיפר כילה ס"ל דכל המתנות האמורות בענין אינו עושה אותן אלא מתנה אחת וכלומר שהן נחשבות כמתנה אחת ואם קיים מתנה אחת מהן כיפר וכלה ולכ"ע אין השיריים בכלל שאין אמורים באותה פרשה ואינן מעכבין:

תני. בברייתא אמר ר' ישמעאל וכו'. רישא דברייתא גריס לה בת"כ הכי כשהוא אומר בפר העדה ואת כל הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה שאין ת"ל דהא כתיב ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת וזהו פרו של כהן המשיח האמור למעלה וכתיב גביה ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה. אלא ללמד שאין יסוד לפנימי עצמו. כלומר מזבח העולה שהוא מזבח החיצון יש לו יסוד ואין למזבח הפנימי יסוד. וכשהוא אומר בשעיר נשיא ואת דמו ישפוך אל יסוד מזבח העולה שאין ת"ל אם את שיריו לא קיבל מזבח הפנימי שירי מזבח החיצון הוא מקבל ד"א וכי יש יסוד לפנימי עצמו וכלומר אם ללמד ששירי שעיר נשיא ישפך אל יסוד מזבח העולה ולא על הפנימי א"צ דק"ו הוא אם שירי דמים של הפנימי עצמו כגון פר המשיח ועדה שהן פנימים לא קיבל דהא אל יסוד מזבח העולה כתיב ג"כ אצלן שיריו של חיצון והוא שעיר נשיא יקבל בתמיה. דבר אחר וכי יש יסוד כלל לפנימי דאיצטריך למעוטי א"כ למה נאמר בשעיר נשיא אל יסוד מזבח העולה שיהא יסוד מזבח של עולה. כלומר ללמד תורת שפיכת שיריים ליסוד בכל הניתנין על מזבח העולה וזהו מזבח החיצון ושיהא עולה וכל הדמים הניתנין עליו טעונין שפיכת שיריים אל היסוד ומשום דבעולה גופה לא כתיבא שפיכת שיריים הלכך איצטריך למילף מהכא. ע"כ בת"כ. וגריס עוד בסיפא דברייתא או אינו אלא מזבחה של עולה יהא ליסוד. כלומר או אינו בא ללמד כלום לשפיכת שיריים של עולה ושל שאר דמים אלא בא ללמד על הלכות המזבח במתן דמים של העולה שהן שתי מתנות שהן ארבע שיהו כנגד היסוד ולמעוטי קרן מזרחית דרומית שאין לה יסוד כדאמרי' בפרקי איזהו מקומן לפי שלא היה בחלקו של טורף. אמר ר' ישמעאל וכו'. היינו סיפא דהברייתא שהעתיק כאן הש"ס ולא העתיק הרישא לפי שהיו בקיאין בברייתות וסמיך על היודעין ולא הביא אלא בקצרה והצריך להענין כאן. כלומר דר' ישמעאל קאמר שאם ללמד על כך א"צ דק"ו הוא מה אם שירי חטאת שאין מכפרין דעיקר כפרה במתן דמים שעל הקרנות היא:

ניתנין על היסוד. כדכתיב בהו ישפוך אל יסוד מזבח העולה:

תחלת עולה שהיא מכפרת. כלומר שתי מתנות הדם שלה שהן תחלת עולה והיא מכפרת כדאמרי' שהעולה מכפר על חייבי עשה:

אינו דין שתנתן על היסוד כלי' על הקרנות שיש להן יסוד בדוקא:

א"ל ר"ע לא אם אמרת וכו'. כלו' לא כך כדאמרת הק"ו אלא אם אמרת כך הק"ו שפיר הוא דקאמרת ומה בשירי חטאת שאינן מכפרין ואינן ראוין לכפר ניתנין על היסוד תחלת עולה וכו'. ומפרש הש"ס מאי ביניהו:

מ"ד אין מכפרין. משמע דה"ק אין מכפרין הן בשאר ימות השנה הא ביה"כ מכפרין הן דס"ל שיריים הפנימים מעכבין הן לפי שניתנין לכפרה והלכך לא קאמר שאינן ראוין לכפר משום שביה"כ ראוין הן לכפר ומ"ד אינן מכפרין ואינן ראוין לכפר ה"ק אין מכפרין לא בשאר השנה ולא ביה"כ וס"ל אפי' שיריים הפנימים אין מעכבין:

מה אנן קיימין. השתא מפרש לה מאי האי דקאמרי אינן מכפרין:

אם למצוה. שאפי' מצוה לשפיכת שיריים אין כאן הא ודאי מצוה לכתחלה ליתן אותם על היסוד כדכתיבא אלא אם אינו ענין למצוה תנהו ענין לעיכוב וכדפרישית:

א"ר שמי מתניתא אמרה שהשיריים מעכבין. מהאי ברייתא שמעינן דס"ל להאי תנא דשיריים הפנימים מעכבין:

דתנינן מה לתחתונים וכו'. גם בכאן קיצר הש"ס ולא הביא רישא דהברייתא והכי איתא בת"כ בפ' צו הכהן המחטא אותה יאכלנה דכתיבא גבי חטאת ודריש אותה שניתן דמה למעלה ולא שניתן דמה למטה. לפי שחטאת בהמה ניתן דמה למעלה על הקרנות ואם ניתן דמה למעלה כדינה נאכלת ואם ניתן מדמה למטה מחוט הסיקרא כחטאת העוף שדינה למטה ובבהמה פסולה ואינה נאכלת:

וכי מאין באת. כלומר ומהיכי תיתי נאמר להכשיר שהוזקקת להביא מהכתוב למעט:

מכלל שנאמר ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך והבשר תאכל. שומע אני חטאת שניתן מדמה למטה כשירה הא מה אני מקיים על קרנות המזבח מצוה:

יכול כשם שהטעון ארבע מתנות אם נתנם במתנה אחת כיפר. משום דישפך שפיכה אחת משמע וכתיב והבשר תאכל:

כך תהא הטעונה דמים למעלה אם נתנם למטה כשירה. לכך נאמר אותה:

והלא דין הוא. ואכתי למה לי אותה למעט:

נאמרו דמים ניתנים למטה והיינו חטאת העוף. ודמים ניתנים למעלה חטאת בהמה:

מה הניתנים למטה אם נתנם למעלה לא הורצו. כדתנן פ"ז דזבחים חטאת העוף שעשאה למעלה כמעשה כולן פסיל אף הניתנים למעלה אם נתנם למטה לא הורצו:

מה לתחתונים וכו'. כמו שהועתקה כאן הסיפא דברייתא כלומר דלא היא דמה לתחתונים אם נתנן למעלה לא הורצו שאין מהן קרב למעלן:

שלא מצינו שיהא איזה דבר מהן קרב למעלה. תאמר בעליונים אם נתנן למטה הורצו שיש מהן קרב למטן. והיינו השיריים שהן ניתנין על היסוד מלמטה:

הפנימים יוכיחו. חטאות הפנימית יוכיחו:

שיש מהן קרב בחוץ. שהרי שירי הדם הפנימים ניתנין על היסוד מזבח החיצון:

ואם נתנו בתחלה בחוץ לא הורצו. דעיכובא כתיב בהו כדילפינן מועשה לפר כאשר עשה:

מה לפנימים וכו'. הדר פריך מה לחטאות הפנימית שאם נתנו בתחלה בחוץ לא הורצו שאין המזבח ממרקן. כדמפרש לה לקמן:

תאמר בעליונים אם נתנו למטה הורצו שהרי הקרנות ממרקות אותן הואיל והקרנות ממרקות אותן וכו'. הלכך ת"ל אותה וכו'. למעט והשתא מפרש מהו דקאמר אין המזבח פנימי ממרקן וקאמר ר' יוסי בר' בון שאין ממרקן לעשותן שיריים כלומר שאין מזבח הפנימי בלבד גומרן לעשותן שיריים ושיהיו ראוין להשפך על היסוד אלא שצריך ג"כ מתנות שבתחלה וע"י הבדים וע"י מתנות הפרכת ועם מתנות מזבח הפנימי הם ראוים להיות שיריים ולהינתן על היסוד תאמר בעליונים וכו' שהקרנות ממרקן שכשניתן מהן על הקרנות כבר גמרה כפרתן ואין צריכין שיהו שיריים מהן להיסוד דשיריים החצונים ודאי לא מעכבי קתני מיהת דהפנימים אין גמר כפרתן אלא בשיריים שהן ניתנין על היסוד אלמא דהאי תנא ס"ל שיריים הפנימים מעכבין:

א"ר יוסה מתניתין. דריש איזהו מקומן אמרה שאין השיריים אפי' הפנימים מעכבין דקתני בהו שירי הדם היה שופך על היסוד המערבי של מזבח החיצון ואם לא נתן לא עיכב:

מתניתא אמרה. ואיכא עוד ברייתא דס"ל השיריים הפנימים מעכבין דתנינן דדריש להאי קרא וכפר וגו' על הכפרות של המתנות שבאותו יום על לפני ולפנים וכו' ומה אית לך כפרה בעזרות דמישתעי בהאי קרא לאו השיריים הוא דקאמר דהן ניתנין על יסוד של מזבח החיצון שבעזרה ומדרמז עליהן בהאי קרא בהדי דאינך ש"מ דתעכבין הן כמו המתנות שלפני ולפנים ושבהיכל ושעל מזבח הזהב:

ר' בון בר אייה בעי. להאי מ"ד דס"ל השיריים מעכבין אם מקומן נמי מעכב הוא שאם לא נתנו על יסוד המערבי לא כיפר או דילמא דוקא עיקר מתנות השיריים הוא דמעכב ואין מקומן מעכב:

נותנן בלילה. וכן בעי אם מותר ליתנן בלילה על היסוד דאינו מעכב אלא נתינתן בלבד או דילמא כשאר מתנות הדם שעל המזבח הן שאין כפרתן אלא ביום וכן מספקא לן אם שוחט הקרבן עליהן בתחלה ושלא יתן מהדם על המזבח אלא על היסוד כדין שיריים או דילמא אין ניתן על היסוד אלא השיריים שנשתיירו אחר מתנות הדמים על המזבח כדינן:

חברייא בעי. אם מחשב עליהן כלומר אם מהני בהו מחשבת פסול או פיגול דהוי כשאר מתנות הדם או לא:

ר' יודן בעי אבדו. השיריים אם ג"כ מעכבין ולא יצא או דילמא מעכבין דס"ל להאי תנא היינו כשישנו בעין שצריך ליתן על היסוד אבל אם אבדו יוצא הוא במתנות הדם שעל הקרנות:

מה הן צריכה ליה. ומפרש דהיכא הוא דקא מבעיא ליה לר' יודן כשהתחיל ליתן מהשירי הדם על היסוד ובתוך כך חסרו שאבדו אם מעכב הוא עד שיתן כל השיריים או לא אבל אם לא התחיל ליתן מהן כלל ואבדו כ"ע מודיי שמה שהוא משייר שהן הן שיריים כלומר אם נשתייר מן הדם אחר המתנות שעל הקרנות הן השיריים שמעכבין ליתן על היסוד ואם לא נשתייר שאבדו מיד אחר מתנות הקרנות אין כאן שיריים כלל דנימא שיעכבו. ולא איפשטו כל הני בעי':

תני. בתוספתא דזבחים פ"ו:

מועלין היו בדמים. הנהנה מדם קדשים חייב משום מעילה:

ר' אבהו בשם ר' יוחנן טעמון דרבנן דכתיב כי הדם היא בנפש יכפר אין לך בו אלא כפרת נפש בלבד. דלכפרה נתתיו ולא למעילה. ור' חייה בשם ר' יוחנן קאמר דמהאי קרא הוא דממעטו דכתיב כל אוכליו יכרת אין לך בו אלא כרת באכילה ולא מעילה בנהנה:

הקריש דם ביניהון. אם קרש הדם ואינו ראוי לזריקה איכא בינייהו דמאן דאמר אין לך אלא כפרת נפש בלבד וזה הואיל ואין בו כפרה יש בו מעילה ומ"ד אין לך בו אלא כרת נפש בלבד וזה הואיל ויש בו כרת אין בו מעילה. כצ"ל ובספרי הדפוס נתחלפו התיבות בטעות:

אתא ר' בא. וקאמר משמיה דר' חייה בשם ר' יוחנן דהקריש הדם ודם קדשי בדק הבית איכא בינייהו דקדשי בדק הבית מועלין בהן כדתנן בריש פ"ד דמעילה ואם שחטן אין הדם ראוי לכפרה ולמאן דיליף מלכפר הני לא אימעוט דלא ניתנו לכפרה ולמאן דיליף מקרא דכרת הני נמי אימעוט:

והוה ר' זעירא חדי בה סבר על דרבנן איתאמרת. והיה ר"ז שמח כששמע זה משום דקסבר היה דאליבא דרבנן דסברי אין מעילה בדמים איתמר כל הא דר' יוחנן הנפקותא

בין הני לישני ונמצא דלמידין אנו דלרבנן דהלכתא כוותייהו מודים הן דמיהת איכא מעילה בדמים כגון הקריש וכן דם קדשי בדק הבית למאן דמפרש טעמייהו דאימעוט מקרא דלכפר ולפיכך היה ר"ז שמח בהאי שמעתתא. ומשום דמיתכוונא כהאי דידיה דלעיל דקאמר הקריש הדם ביניהון:

א"**ל**. ר' בא:

ומה בידך ועל דר' שמעון איתאמרת. כלומר לא כמה שאתה סבור דשמעתתא דידי אזלא כדידך והנ"מ אליבא דרבנן ובין הני לישני קאמרי לא היא אלא שמעתתא דידי אליבא דר"ש היא והכי קאמרי דהא דר"ש קאמר מועלין בדמים היינו באלו שאין ראוין לכפרה כגון הקריש הדם וכן דם קדשי בדק הבית ובהני הוא דפליג ר"ש ומשום דשמעינהו לרבנן דקאמרי טעמייהו כמ"ד דמקרא דלכפר הוא דאימעוט והלכך קאמר להו דלסברא דידכו אשכחן מעילה בדמים באלו שאינן ראוין לכפרה והשתא איכא למימר דלרבנן גופייהו אפי' בהני סבירא להו דאין בהן מעילה ומשום דעיקר הדם לכפרה הוא דניתן אין מועלין בכל מיני דמים ודקאמרי הקריש הדם ובדק הבית ביניהון היינו בין ר"ש ורבנן הוא דקאמינא ולא כדקאמרת דעל הני לישני אליבא דטעמייהו דרבנן איתמר האי מילתא:

כך משיבין חכמים לר"ש. לדידך דקאמרת דמועלין בדם קדשי בדק הבית ומטעמא דר' בא דלעיל וכדפרישית והשתא אילו מכרן לדם קדשי בדק הבית שמא אינו תופס דמיהן דהא ודאי דמיהן נתפשין להקדש הן וא"כ לית בהו מעילה דלא שייכא מעילה אלא היכא דיצא מן ההקדש לחולין אבל הני מכיון דדמיהן נתפסין להקדש כל היכא דאיתנהו בי גזא דרחמנא איתנהו וא"כ מה ביניהן ומה בין דמיהן ואם דמיהן אין בהן מעילה הן עצמן הדם שלהן אין בו מעילה:

ופליג על ההיא דאמר ר' אלעזר. האי כללא דכייל ר' בא דכל שדמיו נתפסין להקדש לא שייכא ביה מעילה ולדידיה כל שאין בו מעילה דמיו נתפסין הן פליגא על הא דר' אלעזר דלדידיה לאו כללא הוא כדלקמיה:

יש מהן שאמרו לא נהנין ולא מועלין וכו'. כלומר מצינו שיש שאמרו בהן לא נהנין לכתחלה ולא מועלין בהן וכהאי דמייתי לקמיה דתנינן בפ"ג דמעילה דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין. לפיכך אם מכרן אינו תופס את דמיהן וכלומר הואיל ולא נהנין בו לכתחלה אינו תופס את דמיהן אע"ג דלית בהו מעילה ויש שאמרו בהן לא נהנין ולא מועלין וכגון הדמים ולפיכך אם מכרן תופס את דמיהן להקדש וכלומר הואיל ולית בהו מעילה אע"ג דאין נהנין מהן לכתחלה הרי דמצינו דלפעמים הולכין אחר דאין נהנין מהן ולפעמים אחר שאין בהן מעילה והאי לא ככללא דכייל ר' בא:

הלכה ז

מתני' **כל מעשה יום הכפורי' האמור על הסדר**. שבפרשה ונשנה במשנתינו והיינו עבודות שעובד בבגדי לבן בפנים ובהיכל:

אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום. דכתיב והיתה זאת לכם לחוקת עולם וחוקה עיכובא הוא וכתיב זאת דמשמע חוקה על זאת כתיבא ולא על אחרת וכתיב נמי אחת חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי עבודות שבבגדי לבן בחוץ:

וכן בהיכל. אם התחיל במקצת המתנות שבהיכל על הפרוכת ונשפך הדם יביא דם מפר אחר ויתחיל מתחלת המתנות שבהיכל וכן הוא במזבח הזהב לפי שכולן כפרה בפני עצמן הן:

ממקום שפסק הוא מתחיל. שאפילו לא נגמרה אותה כפרה א"צ לחזור וליתן מה שנתן ואין הלכה כר"א ור"ש:

גמ' **תני**. בתוספתא פ"ג א"ר יהודה וכו':

שניהן מקרא אחד דרשו. דכתיב והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה רבנן אמרו עבודות שהן פעם אחת בשנה ושהוא נכנס למקדש לעבוד עבודתם בין שהן בפנים בין שהן בחוץ נאמר חוקה עליהן לעכב סדרן:

רבי יהודה אומר מקום וכו'. והוא לפני ולפנים:

בשם ר' פס. הוא ר' אפס:

במתנות הבדים. היינו כדאמרי' לעיל פ' טרף בקלפי סוף הלכה א' דאין שעיר מעכב את הפר ודוקא במתנות הבדים אבל במתנות הפרוכת שבהיכל שעיר מעכב את הפר וכלומר שאם הקדים ליתן מדם הפר על הפרוכת קודם שיתן מדם השעיר על בין הבדים לא עשה כלום:

א"ר אלעזר ונתן וכו'. אם נתן מדם הפר על בין הבדים ועל הפרוכת קודם ששחט את השעיר לפי שזמן שחיטתו הוא אחר מתן דם הפר על בין הבדים קודם שיתן מדם הפר על הפרוכת והוא שחט אח"כ את השעיר הנעשה בתחלה קודם מתן דם הפר על הפרוכת אפילו כן כשר דר"א פליג וס"ל דאין השעיר מעכב הפר לגמרי קאמרינן:

א"ר יוסה אלו נשפך מדם הפר ומדם השעיר המונח בכוס. וכלומר שכבר נתן מדם הפר על בין הבדים ולא נתן על הפרוכת ולפי שעדיין לא היה נשחט השעיר ואח"כ שחט את השעיר ודמו ג"כ מונח בכוס ונשפך הדם של שניהן וכי לא אינו מביא פר אחר ושוחטו ונותן בתחלה מדמו על בין הבדים ואח"כ ישחוט את השעיר ונותן מדמו ג"כ שם כדינו:

וכשר. כלומר ואז כשר הוא וכי מה בין שחט השעיר עד שלא נתן מדם הפר ומה בין שחט השעיר משנתן מדם הפר ונשפך הדם אלא בשתיהן צריך להביא פר אחר ושוחטו

ונוהג כדינו ואז הוא כשר ולא כדקאמרת שאם שחט השעיר אחר מתן דם הפר על הפרוכת שהוא כשר:

אילו אמר ונתן יאות. כלומר דהא בקרא כתיב הכי ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפורת וגו' ושחט את שעיר החטאת וגו' ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר וגו' והדר כתיב וכן יעשה לאהל מועד וגו' משמע דצריך הוא שיהא שחיטת השעיר אחר מתן דם הפר על בין הבדים וקודם מתן דם הפר על הפרוכת דהא ושחט את שעיר החטאת בינייהו הוא דכתיב ואלו לא הוה כתיב אלא ונתן מדם השעיר כאשר עשה לדם הפר ולא היה כתיב ושחט את השעיר יאות אתה אומר שאפי' שחט השעיר אחר מתן דם הפר על הפרוכת כשר והשתא דכתיב התם ושחט את השעיר משמע דהכי קפיד רחמנא שתהא שחיטת השעיר בין מתן דם הפר על בין הבדים ובין מתן דמו על הפרוכת:

רבנן אמרי שלש לכושר ושלש לפסול. השתא מפרש לפלוגתא דת"ק ור"א ור"ש דמתני' דרבנן דסברי דמדם אחר שמביא צריך להתחיל מתחלת המתנות של אותן שהפסיק בהן משום דסבירא להו שאלו מתנות של השלש מקומות שהן לפני ולפנים ובהיכל ובמזבח הזהב הן נחשבין כל אחת ואחת בפני עצמה בין לכושר אם עשאן כתקנן בהכשר ובין לפסול כגון שחישב מחשבת פיגול באחת מאלו השלש מתנות שנחשבת כל אחת ואחת כמתיר בפני עצמה ותליא בפלוגתא דתנאי בתוספתא דזבחים סוף פ"ד דקתני התם שאם פיגל בין בראשונה והיא בהמתנות שלפני ולפנים ובין בשניה בהמתנות שבהיכל ובין בשלישית במתנות שעל מזבח הזהב ר"מ אומר פיגול וחייבין עליהן כרת וחכ"א אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר דאינהו סברי דכולן כמתיר אחד נחשבין ואין מפגלין בחצי מתיר כדאמרי' בריש פ"ד דזבחים ומיהו רבנן דמתני' דהכא דפליגי עם ר"א ור"ש סבירא להו כר"מ דהתם בזה דשלשה מתנות נחשבות הן כל אחת ואחת כמתיר בפני עצמה בין להכשר בין לפסול וכדאמרן. ר"א ור"ש אומר ארבעים ושלש לכושר וכו'. כלו' דאינהו סברי דלא אמרי' כל אחת מכל המתנות שבאלו שלש מקומות אותן יהו נחשבין בפני עצמן ולא כל אחת ואחת מהמתנות כולן אלא דכל אחת מהמתנות כולן והן מ"ג בכלל אחת למעלה ושבע למטה לפני ולפנים של דם הפר וכנגדו מדם השעיר הרי שש עשרה וכן בהיכל מדם הפר ומדם השעיר הרי ל"ב וד' שעל קרנות המזבח הזהב ושבע שעל טהרו של מזבח הרי י"א. ובין הכל ארבעים ושלש וכל אחת ואחת מאותן מ"ג נחשבות הן בפני עצמן בין להכשר שאם מביא דם אחר מתחיל ממקום שפסק ובין לפסול שאם פיגל באחת מהן תליא בפלוגתא דר"מ ורבנן דאמרן:

ורבנן אמרי וכו'. היינו הך דאמרן ולפרש לכושר דקאמר הוא דלרבנן כל שבע ושבע כפרה בפני עצמה וכלומר כל המתנות של אלו המקומות כפרה בפני עצמן נחשבין הן וכל שבע ושבע לאו דוקא דהא אחת למעלה וז' למטה היו מדם הפר וכן מדם השעיר אלא דנקט חשבון הכללי ולר"א ור"ש כל אחת ואחת מהמ"ג כולן כפרה בפני עצמה נחשבין:
וכלה מכפר את הקדש. ומדלא כתיב מכפרות הקדש דייק שאפי' אין שם אלא מתנה אחת לכפר מהדם אחר שצריך להביא אמרה התורה כלה אותה וא"צ להתחיל מתחילת המתנות של המקום שפסק בו:
נתן מחצת המתנות וכו'. שמביא אחרים תחתיהן ונותן לת"ק כדאית ליה ולר"א ור"ש כדאית להו והרי יש כאן שירי הדם מהראשוני' ומהאחרונים וכגון שלא נשפך הכל אלא שאין בו כדי ליתן ממנו המתנות כולן:
אלו ואלו נשפכין כמצותן. וקס"ד על היסוד קאמר והלכך מסיים ואזיל לא כן צריכה אלא כשנקרא עליהן שם פסול משום דקשיא מאי קמ"ל מהיכי תיתי לא יהיו נשפכין ליסוד הלכך קאמר דלכן צריכה כגון שאירע להן פסול ששחט את השני במחשבת פסול ונשפכין כמצותן דקאמר היינו שירי הראשונים הן נשפכין על היסוד והשניים נשפכין לאמה הן כדין דם פסולין וקמ"ל דלא נפסלו שירי הראשונים במחשבת פסול של השנים ולא אמרי' הואיל ודם השני תחת הראשון הוא נחשבין כאחד מהן:
עד כדון כששחט את הראשונים לשם כושר והשניים לשם פסול. שאין מחשבת פסול של השניים פוסל את הראשונים שכבר נשחט בהכשר:
שחט את הראשונים לשם פסול ואת השניים לשם כושר. אם שחט הראשונים במחשבת פסול ונשפך הדם או אפי' לא נשפך אלא שמתוך שנפסל צריך הוא להביא אחרים ושחט אותם בהכשר מהו בשירי דמים השניים מי אמרי' דהואיל והראשונים נפסלין ונשפכין לאמה גם שירי השניים שבאין תחת הראשונים נשפכין לאמה:
א"ר יוסה. מאי תיבעי לך מצינו פסול מוציא מיד פיגול כהאי דתנינן גבי פיגול בפ"ב דזבחים דבעינן שיהא קרב המתיר כמצותו כגון שבתחלה שחט במחשבת חוץ לזמנו ולא חישב במחשבת פסיל שהוא חוץ למקומו אבל אם חישב במחשבת פסול אע"פ שאח"כ בשאר עבודות חישב מחשבת פיגול שהוא חוץ לזמנו אותה מחשבת פסול מוציא מיד פיגול ופסול הוא ואין בו כרת:
מצינו פסול מוציא מיד כושר. בתמיה וכי מצינו שמחשבת פסול של הראשון יוציא מיד מחשבת הכשר של השני שנשחט תחתיו הא לא אמרי' אלא מה שנשחט בפסול נפסל ומה שנשחט בהכשר כשר:

הדרן עלך פרק הוציאו לו

פרק ו

הלכה א

מתני' **שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שוין במראה**. שניהם לבנים או שחורים: **ובקומה ובדמים**. דתלתא שני כתיבי ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירים ולקח את שני השעירים ונתן אהרן על שני השעירים, וכיון דשעירים תרי משמע שני שני למה לי אלא שיהו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים:

ולקיחתן כאחת. נפקא מדכתיב ולקח את שני השעירים את לרבות שמצוה בלקיחתן כאחד:

ואע"פ שאינן שוין כשרין. דכתיב שעיר שעיר ריבה:

מת אחד מהן וכו' ויאמר אם של שם מת וכו'. הכי מיתפרשא אם של שם מת יאמר זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת יאמר זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו:

והשני. אם של עזאזל מת והרי יש כאן עכשיו שנים לשם אחד מזוג הראשון ואחד מזוג שני יתכפר באחד מהן והשני ירעה וכן אם של שם מת והרי יש כאן שנים לעזאזל האחד ישתלח והשני ירעה ואיזה מהן שאמרנו יקרב הראשון שבזוג ראשון יקרב אם הוא של שם והשני שבזוג שני הוא ירעה וכן הראשון שבזוג ראשון ישתלח אם הוא של עזאזל לפי שאין בעלי חיים נדחין ואם אירע להן שעת פסול עדיין יכולין הן להתקן כשיזדווג לו אחר:

שאין חטאת צבור מתה דכי גמירי חמש חטאות המתות ביחיד גמירי ושעירי יה"כ חטאות הצבור הן דכתיב ומאת עדת בני ישראל יקח ולפיכך ירעה עד שיסתאב וכו'. וחטאת מתה הדין בה שמכניסין אותה בבית אחד ומניחין אותה שם עד שתמות:

ר' יהודה אומר תמות. ס"ל דאף (ביחיד) [בצבור] גמירי:

ועוד אמר ר' יהודה וכו'. פליג נמי אהא דס"ל לת"ק בעלי חיים אינן נדחין והלכך אם נשפך הדם של שעיר לשם ימות המשתלח לפי שצריך להביא דם משעיר אחר ואי אפשר אלא בהגרלה שיביא שנים ויגריל עליהן וימות המשתלח הראשון דס"ל בעלי חיים נדחין:

מת המשתלח ישפך הדם. אע"ג דשילוח לא מעכבא לכ"ע דכי כתיב חוקה לעכב אדברים הנעשים בכהן ובבגדי לבן ולא על הדברים הנעשין ביד איש עתי מ"מ ילפינן

מקרא דכתיב יעמד חי לפני ה' לכפר עליו עד מתי יהא זקוק המשתלח לעמוד חי עד שעת מתן דמים של חבירו ואם מת קודם לכן אין כפרת הדם של חבירו והלכך צריך להביא אחר ובלא הגרלה אי אפשר וצריך להביא שנים והראשון הוא שידחה דהכל מודים בשחוטים שנדחים:

גמ' **שעירים מיעוט שעירים שנים וכו'**. גרסי' להא בפ"ג דסנהדרין בהלכה ט' ובריש פ"ד דשבועות עד ר' ירמיה בשם ר' אבהו אף הנידונין צריכין לעמוד בשעה שמקבלין דינו ושם היא הגי' הנכונה ובארתי הכל וע"ש:

שוין בדמים ואין שוין בשבח הדמים. יש אחד מהן יותר משובח בדמים הוא אלא שלקח שניהן בדמים שוין ה"ז אין השעירים כמצותן דהכל הולך אחר שבח הדמים ולפיכך אם שוין הן בשבח הדמים ואין שוין בדמים בלקיחה שלקח אחד מהן ביוקר מחבירו מ"מ השעירים כמצותן הן:

משובח בגופו וכו'. אם יש כאן אחד או השנים שמשובחין בגופן שמנים ואחד שאינו שמן כל כך אלא שמשובח במראיו יותר מחבירו מי קודם:

ר' ירמיה סבר מימר. דנוכל נישמעינה מן הדא דאיתמר גבי עומר דמצותו לקצור מן הלח והיא אביב ואם לא מצא יביא מן היבש כדתנן במנחות בסוף פ' ר' ישמעאל ואם יש כאן אביב שהוא כבר קצור ויבש לקצור אביב הקצור קודם שאע"פ שמצוה היא לקצור מ"מ הואיל וזה משובח בגופו הוא שהוא אביב כרמל עודנו לח מצוה בו יותר א"כ הדא אמרה דהכא נמי המשובח בגופו קודם הוא:

כיני מתניתא יביא שנים וכו'. משום דקשיא לישנא דמתני' דקתני מת אחד מהן וכו' ויאמר אם של שם וכו' הרי יודע הוא איזה מהן מת שלאחר שהגריל הוא הלכך קאמר דכן צריך לפרש המתני' אם של שם מת יביא וכו' ויאמר זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו:

איזה מהן קרב תחלה. מתני' דקתני ואם של עזאזל מת וכו' וא"כ יש כאן שנים של שם איזה מהן שקרב תחלה כלומר שמצוה בתחלה להקריבו:

שני שבין זוג שני. שהוא מזוג השני שהביא להגריל עליהם הוא שיקרב והשני שהוא מזוג ראשון ירעה דס"ל בעלי חיים נדחין ומכיון שבתחלה היה נראה וכשמת חבירו נדחה שוב אינו חוזר ונראה:

רבי יוחנן אמר שני. שמן זוג ראשון יקרב דס"ל בעלי חיים אינן נדחין שאף שאירע לו שעת פסול כשמת חבירו יכול הוא להיות עוד נראה כשיזדווג לו אחר ולא אמרינן הואיל ונדחה ידחה אלא בשחוטין כגון מת המשתלח ישפך הדם:

ועשהו חטאת. כתיב בראשון הוא דקאמר קרא דהכי משמע והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' והדר כתיב ועשהו חטאת והרי כבר אמר והקריב אלא ללמד זה שעלה עליו הגורל בראשון ועשהו חטאת:

אמר ר' לא טעמא דרבי יוחנן וכו'. כלומר ר' לא קאמר לא כדקאמרת דר' יוחנן דריש ועשהו חטאת בראשון סתם דא"כ אפי' מת המשתלח לאחר שנשחט של שם יקרב הוא דגזירת הכתוב הוא שמצוה בראשון ואנן קי"ל דלכ"ע שחוטין נדחין וישפך הדם וצריך להביא זוג אחר ויגריל עליהן אלא דהכי דריש ועשהו חטאת קבעו להראשון בתלייה שאם ימות חבירו שלא ידחה הוא כשיזדווג לו אחר להשתלח והוא יקרב:

ואתא. הא דרבי הילא כהאי דאמר רבי יונה בשם רבי זעירה דקבעו בתלייה עד שיזדווג לו חברו קאמר ולא כהאי דרבי זעירה דמעיקרא:

על דעתיה דרבי יוחנן. דסבירא ליה בעלי חיים אינן נדחין אם אחר כך מת שני שמן זוג שני. ואם כן אין כאן עכשיו זוג אחר שנאמר הראשון חוזר ונראה שיש לו חברו להזדווג עמו מפני שזה הזוג גם כן נפסל הוא והלכך מיבעיא לן שני שמן זוג הראשון מהו שידחה עכשיו הואיל וכבר נדחה שני פעמים שוב אינו חוזר ונראה ואפי' יביא עוד זוג אחר ויגריל אינו קרב אלא זה של שם של זוג האחרון והראשון ירעה:

אתא רבי בא וכו'. וקאמר בשם רבי יוחנן דבכהאי גוונא אמרינן ראשון כבר נדחה כל שכן כלומר משום שכבר נדחה שני פעמים אם כן כמו מכל שכן הוא שדינו שידחה. אי נמי דהאי כל שכן אדבתריה קאי כדקאמר מחלפא שיטתיה דרב וכו' דשמעינן ליה דסבירא ליה דבכהאי גוונא שני שבזוג שני הוא דאמרינן ביה כבר נדחה והא איהו ס"ל דבעלי חיים נדחין כשאירע להן איזה פסול כדקאמר לעיל וא"כ לדידיה מכ"ש שבדין הוא שיהא הראשון נדחה בכה"ג דאפי' לר' יוחנן קאמרינן דנדחה הואיל ונדחה שני פעמים ומכ"ש לרב ולא משני מידי:

הגריל ג' וכו'. גרסינן להא בפרק דלעיל בהלכה ד' ושם מפורש:

ר' יהודה אמר תמות. וא"כ לדידיה מגריל על זוג אחר והשני שיעלה עליו הגורל לה' אינו קרב אלא ימות דלא ס"ל רועה וקשיא על דר' יהודה ויש אדם מגריל למיתה משעה ראשונה לכך בתמיה:

ולא אשכחן על דר' אלעזר. וכי לא מצינו לר"א דס"ל כה"ג ומה אתה מתמה לר' יהודה בלבד הא תנינן בפ"ג דתמורה תמורת אשם וולד תמורתה וכו' ירעה עד שיסתאב וכו' ר"א אומר ימותו ותקשי נמי וכי ממירין בתחלה למיתה ור' מנא קאמר דעדיפא מיניה הן דאת מקשי על הא דר' יהודה וקשייתא טפי על סתם מתני' דריש פ"ד דתמורה דקתני

תמן ולד חטאת ותמורת חטאת וכו' ויש אדם מימר למיתה משעה הראשונה אלא מכיון דדינא הכי לק"ע:

הלכה ב

מתני' **בא לו אצל שעיר המשתלח**. לאחר שגמר כל המתנות דמים של פר ושעיר בא לו הכהן אצל שעיר המשתלח במקום שהעמידו שם כנגד בית שילוחו:

עוו פשעו חטאו. מתני' ר"מ היא כדפרישית לעיל פ"ג ואינה הלכה אלא כך היה אומר חטאו עוו פשעו:

גמ' **תני בר קפרא עוו פשעו חטאו וכו'**. כלומר סתם אמר ולא סיים עמך בית ישראל שלא להזכיר גנותן של ישראל:

יעמד חי. כתיב מלמד שהוא עתיד למות וכדדריש להא בת"כ יעמד חי לפני ה' מה ת"ל לפי שנאמר לשלח אותו שילוחו למיתה יכול שילוחו לחיים ת"ל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו הא כיצד עמידתו חי לפנ ה' ומיתתו בצוק והיינו נמי דקאמר הכא מלמד שהוא עתיד למות אח"כ אבל עכשיו לפני ה' צריך שיעמד חי ואם מת מקודם צריך להביא אחר ופליגי בה עד מתי צריך להיות חי וגרסינן להא לקמן בסוף פ"ק דשבועות:

עד וכלה מכפר את הקודש. כלומר עד סוף כל הכפרה שהוא לאחר מתן דם של חבירו ולאחר וידוי ודריש לקרא דוכלה וגו' דאדבתריה קאי והקריב את השעיר החי וסמך אהרן וגו' והתודה עליו שבזה נגמר הוא גם כפרת בני ישראל ושלח וגו' וכדמפרש ואזיל דס"ל לר' יהודה דוידוי מעכב כפרה:

עד שעת הוידוי ולא הוידוי בכלל דס"ל אין הוידוי מעכב וכלה מכפר את הקודש אדלעיל קאי והזה עליו מן הדם וגו' שהוא לאחר מתן דמים של חבירו וכלה מכפר הוא ואין דבר אחר מעכב:

מה נפקא מביניהון. כלומר מה איכא עוד נ"מ מביניהן:

שלחו בלא ודוי וכו'. לאו היינו נ"מ אחריתא דהיינו הך אלא הא דגריס אבתרה אף בפר כן וכו' כלומר כי היכי דפליגי בוידוי שעיר המשתלח אם מעכב או לא ה"ג איכא נ"מ ביניהן בפר אם שחטו בלא וידוי:

נתודה. על הפר:

ושחטו ונשפך הדם ואת אמר וכו'. וכלומר דבהא את אומר לכ"ע צריך להביא פר אחר דהרי לר' יהודה נמי כפרת דמים בעינן אלא דמוסיף הוא וקאמר דגם הוידוי מעכב מיהו הא קא מיבעיא לן לר' יהודה אם צריך להתודות על הפר האחר פעם שניה או דנימא דאפי' לר' יהודה כבר יצא בוידויו של ראשון:

אף בשעיר המשתלח כן. איכא נמי למיבעי הכי ואליבא דר' יהודה דס"ל הוידוי מעכב ואם שלחו בלא וידוי צריך להביא אחר להתודות עליו אם צריך להגריל פעם שניה וכו' ולא איפשיטא הני בעיי לר' יהודה:

הלכה ג

מתני' **מסרו**. הכ"ג להשעיר למי שהוא מוליכו:

הכל כשרים להוליכו. אף ישראל דמהו דתימא הואיל וכפרה כתיב ביה ליבעי כהן קמ"ל דדרשינן איש להכשיר את הזר:

אלא שעשו כהנים גדולים קבע. מעצמן קבעו זה שלא היו מניחין את ישראל להוליכו ערסלא. שם האיש והיה מצפורי:

גמ' **ושלח ביד איש**. עתי המדברה והוה ליה למיכתב ושלחו המדברה הלכך דריש ליה איש להכשיר את הזר:

עתי. שיהא עתיד לכך כמו להיות עתידים ליום הזה ולקמיה פריך דהיינו מזומן:

עתי אף בשבת. כלומר אף שיש כאן איסור מדאורייתא בשליחותו כגון שחלה וצריך להרכיבו על כתיפו:

עתי אפילו בטומאה. שנטמא המשתלח וצריך ליכנס לעזרה בטומאה:

לא הוא עתיד הוא מזומן. וכי לאו היינו הך:

אלא. מזומן דהדר קאמר שלא ישלחנו ביד שנים ומזומנים אלא ביד אחד מזומן לכך בלבדו:

שילחו ביד שנים. כגון שהמשלח הראשון מסרו לשליח אחר מהו שהראשון יטמא בגדים מפני שנמסר לו בתחלה לשלחו מי הוי כמשלח ממש:

נישמעינה מן הדא. דדריש בת"כ והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו וגו' ומדכתיב לעזאזל יתירא דהא כבר נאמר לעיל לשלח אותו לעזאזל המדברה ללמד שהמשלחו לעזאזל טעון כיבוס בגדים ולא המשלח את המשלח. כצ"ל וכן הוא בת"כ א"כ הדא אמרה באם שילחו ביד שנים והיינו שהראשון מסרו לשליח אחר אין הראשון טעון כיבוס בגדים לפי שאי אפשר לומר דקרא ממעט להכה"ג שמוסרו בתחלה פשיטא דמהיכי תיתי דטעון כיבוס בגדים ועדיין לא גמר עבודות היום אלא להמשלח הראשון הוא דממעטיה:

ברח. השעיר ממנו למדבר וכדאמר לקמן משמת שמעון הצדיק היה בורח למדבר אם דרך הליכה לצוק ברח הוי כמשלחו לצוק ומטמא המשלח בגדים ואם לא ברח דרך הליכה לשם אלא דרך חזרה אין זה כמשלחו ואינו מטמא בגדים:

שאל את ר' אליעזר וכו'. תוספתא היא בפ"ג ונשתנית שם הנוסחא במקצת:
לא שהיה ר"א מפליגן. בדברים להשואלים אותו אלא כך היה דרכו שלא אמר הלכה בבירור אם לא שמע מימיו מרבותיו:
והסרקיין. הישמעאלים השוכנים באהלים במדבר:
ולא היו נמנעים וכו'. כלומר שהיה צריך שלא יהו נמנעים מלהוסיף עצים כל היום:
עד כאפון. פול א' מן אפונים:
הוא שדוד אמר וכו' מכף מעול וחומץ. אם מעול הוא הרי חומץ וגוזל הוא אלא כגון זה שחטף חלק חברו שפשט ידיו ממנו והניחו מעצמו ואעפ"י שאינו מעוול מ"מ נקרא חומץ וכמו שכינו אותו וקראוהו בן האפון על שחטפו:
הרי נחוניא בני לפניכם. לפי שהיה ממלא מקום אבותיו ואעפ"י שהיה שמעון אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה כדהובאה האי ברייתא בסוף מנחות:
אונקלה. מלבוש של עור:
וחגרו בצלצל. אזור אחד שהיתה מתקשטת בו אשתו ואמר להן וכו':
בדקו את הדברים. וכשרדפו אחריו ולא מצאו אותו ואמרו משם ברח להר המלך וכו':
והרי הדברים ק"ו מה אם זה שלא נכנס לשררה וכו' מי שכבר נכנס לשררה ויצא על ידי שהורידוהו על אחת כמה וכמה. כצ"ל בדברי ר"מ וכן הוא שם ובדברי ר' יהודה גרסינן להא ומה אם זה שברח מן השררה וכו' ונתחלף כאן בטעות:
היך קדמייא. כמו דגריס לעיל בדברי הת"ק:

הלכה ד

מתני' **וכבש עושין לו**. כמין מעלה עשו לו בגובה שהוא יוצא דרך אותו הכבש חוץ לעזרה וחוץ לעיר כדי שלא יוכלו הבבליים ליגע בו בהמשתלח לפי שהיו רגילין לתלוש בשערו ואומרים לו טול מהר וצא ולא תשהה עוונותינו אצלנו עוד:
יקירי ירושלים. מחשובי ירושלים היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה שסוכות עשו לו בדרך והולכין בני אדם לפני יה"כ לגור שם ומלוין אותו מסוכה לסוכה:
עשר סוכות. היו מירושלים עד צוק והוא הר גבוה וזקוף לפי שי"ב מיל היה מירושלים עד לשם והן תשעים ריס שהריס הוא רס"ו פסיעות נמצא ז' ריס ומחצה הן אלפים פסיעות פחות חמש והך קרוב לתחום שבת ותשעים ריס הן י"ב מיל:
על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון הרי מים. מעולם לא הוצרך אדם לכך אלא שהיו אומרים לו כן כדי שתתיישב דעתו וייטיב לו לפי שמי שיש לו פת בסלו אינו חושק ותאב לאכול כמי שאין לו פת בסלו:

ומלוין אותו מסוכה לסוכה וכו'. שמירושלים עד סוכה הראשונה מיל וכן בין כל סוכה וסוכה מיל הרי מירושלים עד סוכה האחרונה עשרה מילין ונשארו ב' מילין מסוכה אחרונה עד לצוק ומלוין אותו מיל כמדת תחום שבת ועומדין שם ורואין מרחוק את מעשיו כדמפרש במתני' דלקמן:

גמ' **אית תניי תני כבש גופו**. כלומר כמין מכבש עשו לו או איזה דבר לכסותו על ראשו וגופו להטמין אותו כדי שלא יגעו בו בעצמו לתלוש שערו ומלשון כבשו פניהם בקרקע הוא ואית תניי יתני כבש ממש מעלה אחת כדפרישית במתני':

תני. בתוספתא פ"ג עשר סוכות וכו' כסתמא דמתני':

ר' יהודה אומר תשע סוכות בתוך עשרה מיל. כצ"ל וכן הוא בתוספתא שהרי לכ"ע מסוכה אחרונה עד לצוק ב' מילין:

וכולן. מלוין אותו מסוכה לסוכה ע"י עירוב:

וכן השיב לי ר"א בני. אם ע"י עירוב יכול אני לעשות ב' סוכות בין ירושלים ובין צוק ותו לא וע"י עירוב היו מהלכין ויהיו בני ירושלים מלוין אותו ב' מילין ובני סוכה ראשונה יצאו לקראתו ב' מילין הרי ד' מילין שאתה יכול להרחיק סוכה ראשונה מירושלים וכן סוכה השניה ד' מילין מסוכה הראשונה ויהיו בני סוכה הראשונה מקצתן מערבין לצד ירושלים ומקצתן יערבו לצד השניה ללוותו וכן בני סוכה השניה יערבו מקצתן לצד הראשון' לצאת לקראתו ב' מילין ומקצתן יערבו לצד צוק ללוותו ב' מילין:

לייפות את כחו. להחזיקו וליישד דעתו ולמה וכו' כהדא עובדא דר' מנא סליק לבקרו לר' חגיי ביה"כ שהיה תש כחו וא"ל ר' חגיי צהינא כמו צחינא צמא אני ותאב לשתות וא"ל שתה שמותר אתה והניחו וירד ולאחר שעה חזר ועלה אצלו ושאלו מה היה בצמאך אם שתית והשיב לו משעה שהתרת לי לשתות הלך לה הצמאה ולא הייתי תאב כלל לשתות:

אבא צהייא אנא. וביום הכפורים היה ואמר לה תמתין עוד מעט וכך אמר לה בפעם שנייה ומתה מחמת הצמא ואלו היה אומר לה שתה אפשר ששוב לא היתה תאבה לשתות:

כד מפני מוספא. כשסיימו להתפלל תפלת מוסף ביום הכפורים היה אומר לפני האנשים שבביה"כ מי שיש לו תינוק יצא וילך בשבילו להאכילו ולהשקותו וכל כך למה שלא יבואו לידי סכנה:

הלכה ה

מתני' **ומה הי' עושה**. דקתני לעיל ורואין את מעשיו:

חלק לשון של זהורית וכו'. לא היה קושרו כל לשון של זהורית בהסלע שמא ילבין מיד מקודם דחיפת השעיר ומתוך שמחת ליבון הלשון שמראה שכבר נתכפרו העוונות ישכח מצות הדחיפה ועוד שיחשוב שמאחר שהלבין הלשון כבר נשלמה המצוה וכן לא היה קושר כולו בין קרניו שמא בשעת דחיפה יכוף השעיר את ראשו תחת גופו כשיפול לאחוריו ולא יוכל לראות אם הלבין הלשון ויהיו כל ישראל עצבין לפיכך קשר חציו בסלע וזה לא ילבין לחצאין עד שתגמור כל המלאכה וכשקושר חציו השני בין קרניו אע"פ שילבין מיד לא יניח מלדחפו הואיל והוא עוסק בו:

בא וישב לו. חוזר ובא וישב תחת סוכה אחרונה ואע"ג שהיוצא חוץ לתחום אפי' הוא ברשות דמצוה אין לו אלא אלפים אמה ממקום שיצא לשם לזה התירו לפי שהוא ירא לעמוד במדבר משתחשך:

מאימתי מטמא בגדים. כדכתיב והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו משיצא וכו' ואין הלכה כרבי שמעון:

גמ' **בראשונה היו קושרין אותו וכו'**. גרסינן לה לעיל בשבת פרק ט' בהלכה ג' עד כצמר יהיו:

הלכה ו

מתני' **בא לו אצל הפר וכו'**. לאחר שמסר הכ"ג השעיר המשתלח להמשלח בא לו אצל הפר והשעיר שהכניס דמן לפנים והן עומדין להשרף וקרען והוציא אימוריהן:

ונתנם במגס. בקערה של כלי שרת:

והקטירן. לאו דוקא הוא שהרי אינו מקטירן אלא על מזבח החיצון אחר שלובש בגדי זהב ומקריב את המוספין ואת אילו ואיל העם ואח"כ מקטיר אימורי פר ושעיר הנשרפין כדכתיב ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וגו' ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה אלא להקטירן הוא דקאמר אח"כ כשיגיע זמן הקטרתן:

קלען במקלות. כמין קליעה. וארבעה בני אדם נושאין ב' מוטות שנים לפנים שנים לאחור ומהלכין מוט אצל מוט והפר והשעיר נתונים עליהם מורכבין זה על זה וכופפן זה תחת זה כמין קליעה ושלימים הן עם עורותן ובשרם ופרשם אלא שנקרע כריסם להוציא את אימוריהן ונתנם להוציאן לבית השריפה וזהו לבית הדשן חוץ לירושלים ובשעה שהכה"ג קורא בספר כדתנן בפ' דלקמן הוציאו אותן לבית השריפה:

מאימתי מטמאין בגדים. דכתיב והשורף אותם יכבס בגדיו:

משיצאו חוץ חומת העזרה. דכתיב ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת וגו' יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו באש וגו' והרי ילפינן לפר ושעיר שיהו נשרפין חוץ לשלש מחנות

כמו הפר המשיח והעדה א"כ למה נאמר כאן מחוץ למחנה דמשמע מינה אחת אלא לומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה האחת והיינו חוץ לחומת העזרה שהיא מחנה שכינה מטמאין בגדים ומחנה שנייה הוא הר הבית וירושלים מחנה שלישית:

ר"ש אומר וכו'. דס"ל דהאי מחוץ למחנה איצטריך למילף מפרה אדומה שהיא נשרפת במזרחה של ירושלים דכתיב בה אל נוכח פני אוהל מועד ופתח אהל מועד במזרח הוה אף כאן שריפתן במזרחה של ירושלים ורבנן סברי דנשרפין לצפונה של ירושלים שכל מעשה חטאת בצפון והלכה כת"ק:

גמ' **אנן תנינן**. במתני' בא לו אצל הפר וכו' דמשמע אחר שילוחו של שעיר היה זה מיד שהוציא אימורי הפר והשעיר ליתנם בכלי:

ואית תניי תני בא לו כ"ג לקרות. הפרשה אחר שילוחו של שעיר ואח"כ הוציא את אמוריהן ונותנן בכלי:

קרא מסייע למתני'. דהכי כתיב והמשלח את השעיר וגו' וכתיב בתריה ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת וגו' יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו וא"כ היה צריך להוציא את אימוריהן כדי להקטירן בזמנן ומיד אחר השילוח של שעיר היה שהרי צריך להוציא את הפר והשעיר לבית השריפה וכדקתני סידורן במתני':

א"ר מנא. מסדר הכתוב לא תסייע למתני' דאפי' כאהן דתני תנייא ברייא אתיא היא המקרא דהא דכתיב בתריה ואת פר החטאת וגו' לאו דוקא שיהא זה מיד אחר שילוחו של שעיר הוא דקאמר אלא ה"ז דומה לאינש דסלק מטבריא לצפורי ובעוד שהוא בטבריא אומרין עליו בצפורי הוא יושב ועל שבדעתו לילך לצפורי ואף כאן אעפ"י שלא הגיע הזמן להוציא אימוריהן ולשלחן לבית השריפה עד אחר קריאת הפרשה קורא המקרא ואומר ואת פר החטאת וגו' כלומר שכשיגיע הזמן יעשה כך וא"כ נוכל לתרץ הכתוב ואפי' כהאי תנא ברא:

ר' זעירא שאל וכו'. משום דתנן בפרק י"ב דזבחים פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין בזמן שהן נשרפין כמצותן שלא אירע בהן פסול נשרפין בבית הדשן שהוא חוץ לג' מחנות ומטמאין בגדים ואם אינם נשרפים כמצותן כגון שנפסלו נשרפין בבית הבירה כשאר פסולי קדשים ואינן מטמאין בגדים והבעיא דבעי הכא אם נשרפין כמצותן לאחר שנטמאו מפרש לקמיה:

מה צריכה ליה. היכא הוא דקא מיבעיא ליה משום דקשיא הא מתני' היא כדאמרן הלכך מפרש לא קא מיבעיא ליה אלא בשנטמאו לפני זריקה דעדיין לא הגיע הזמן להוציאן ואיכא למימר דנשרפין בעזרה כשאר פסולי קדשים או נשרפין כמצותן ומתני' דהתם

בשנטמאו לאחר זריקה מיירי או דילמא מכיון שלא הגיע זמנן לצאת לעולם נשרפין בבית הבירה והיינו דקתני התם במתני' סתמא נשרפין בבית הבירה אבל אם נטמאו אחר זריקה וכו'. ומיהו לפי גי' שלפנינו מ"מ קשיא הך מתניתין דזבחים דסתמא קתני ועוד מאי שייך נטמא לאחר זריקה לדחיית טומאה דקאמר אבל אם נטמאו לאחר זריקה קורא אני וכו' דאם נטמא מקודם זריקה הוא דדחייא טומאה דעיקר כפרה בזריקת דמים הוא לכך נראה דאיפכא גרסינן וכדרך העתקת הספר בהש"ס הזה דברוב המקומות נתחלפו התיבות בטעות. וכצ"ל מה צריכה ליה בשנטמאו לאחר זריקה אבל אם נטמו לפני זריקה קורא אני עליו במועדו וכו'. וה"פ דאי ממתני' דזבחים לא שמעינן מידי באירע להן טומאה דאיכא למימר בפסולא אחריתא הוא דמיירי כגון שנפסלו בלינה או ביוצא לפני זמן יציאתן אבל בטומאה מכיון דאשכחן דקרבן צבור דחיא טומאה א"כ אם נטמאו לפני זריקה ודאי לא קא מיבעיא ליה דהואיל ונזרק הוא בטומאה דהא דחיא טומאה א"כ כמצותן נקרא ונשרפין בבית הדשן ומאי הוא דקא מיבעיא ליה בשנטמאו לאחר זריקה מי נימא דמכיון דאירע להן טומאה לאחר זריקה הרי הן נשרפין שלא כמצותן דהזריקה שהיתה בהכשר לא מהני להו מידי למימרא בהו דחיית טומאה שהרי כבר נזרק הדם כמצותן ועכשיו הן נקראין שלא כמצותן לענין מקום שריפתן או דילמא אפכא הוא דמסתברא דאפ"ה נשרפין כמצותן מאחר דהזריקה היתה בהכשר ומתני' דזבחים בשאר פסולין הוא דמיירי וכדאמרן:

אמר ר' יוסי ועדה שכתב בו במועדו לית ש"מ כלום. כלומר דר' יוסי פריך עלה וקאמר דהדא היכא דכתיב ביה במועדו לית שמע מינה כלום להבעיא דפרים ושעירים הנשרפין דהא דדרשינן מבמועדו דקרבן צבור דוחה שבת וטומאה היינו דוקא בקבוע להם זמן אבל הני לא וכדמפרש לה לקמי':

אמר ר' מנא לא מיתמנע ר' יוסי רבי קיים הכא. בתמיה וכלומר דר' מנא שהיה תלמידו של רבי יוסי כדאמרינן בכמה דוכתי מתמה עליה על האי פירכא דפריך ר' יוסי רבו וכי לא מנע עצמו דלא ליפרך האי פירכא אם קיים הוא הכא בפרים ושעירים הנשרפין של יום הכפורים דג"כ קבוע להם זמן הוא ואם ילפינן מבמועדו דכל הקרבנות הקבוע להם זמן דוחין טומאה א"כ שפיר הוא דאמרינן דבשנטמאו לפני זריקה הואיל דדחיין טומאה נשרפין כמצותן נקראו ולא קא מיבעיא ליה לר' זעירה מידי דנשרפין בבית הדשן:

וא"ל. ר' יוסי קיים האי פירכא דפרכית בפר משיח ועדה כלומר בפרים הנשרפין של פר משיח ופר העלם דבר ושעירי ע"ז שאותן אין קבוע להם זמן ולא דחיין לא שבת ולא טומאה והיינו דקאמרי דמכיון דר' זעירה סתמא הוא דקא מיבעיא ליה א"כ אף

אותן פרים ושעירים הנשרפין שאין קבוע להם זמן בכלל והשתא מה שייך לגבייהו הא דמחלקת בין לפני זריקה ובין לאחר זריקה ולטעמא דקאמרת קורא אני עליו במועדו דלאינהו לית ש"מ כלום מבמועדו:

וא"ל. ועוד אמר ר' זריקן לר' יוסי ר' בון בר חייה בשם רבי אלעזר שאל פרים הנשרפין וכו' שיצא רוב האבר המשלים לרוב כלומר שיצאו רובן אלא שאותו הרוב הוא ע"י רוב האבר שמשלים לרוב כגון שיצאו חציין ובאותו החצי יצא רוב אבר אחד מן האיברים ומיעוטו נשאר בפנים ואם נלך אחר הרוב האבר שיצא ושדינן מיעוטו הנשאר בפנים בתר רובו שיצא והוה ליה כאלו יצא כולו ומכח זה הוי כיצא רוב הבהמה ונפסלו ודינן לשרוף בפנים או לא:

מילתיה אמרה ברובו הדבר תלוי. כלומר הש"ס הוא דמדייק על הבעיא זו דהא שמעינן ממילתיה דס"ל ברובו הדבר תלוי ואם יצאת רוב הבהמה ודאי נפסלה דבכל דוכתי אמרינן רובו ככולו ומבעל הבעיא גופיה נמי ש"מ דס"ל דהכל הולך אחר הרוב וא"כ מאי קא מיבעיא ליה הרי יש כאן רוב שיצא וכדמסיים הקושיא ואזיל:

פשיטא הדא מילתא יצא רובו ואח"כ יצא רוב האבר המשלים לרוב. כלומר זהו פשיטא שאם יצא רובו והיינו ע"י שיצא אח"כ רוב האבר המשלים לרוב א"כ הרי יש כאן רוב הבהמה שיצאת ולא צריכה למיבעי להך מילתא. א"נ י"ל שבעל הבעיא בעצמו השיב זה פשיטא הדא מילתא וכו'. וכלו' לא כדס"ד שביציאה אחת קא מיבעיא לי וכדאמרן דזהו פשיטא לי שהולכין אחר רוב והרי כאלו יצאת רוב הבהמה:

לא צורכה דלא יצא וכו'. לא צריכה דקא מיבעי לי אלא כך אם בתחלה לא יצא חצי הבהמה עם רוב האבר אלא שיצא אבר אבר מעט מעט ואח"כ יצא רוב אבר אחד המשלים לרוב של כל היציאות שבתחלה דבכה"ג איכא למיבעי מי נימא הואיל ובתחלה יצא מיעוט מיעוט אין מצטרפין ליציאת רוב ואע"פ שאח"כ יצא רוב אבר אחד ומשלים לרוב לא כלום הוא מכיון שיציאות המיעוטין אינן מצטרפין זה עם זה או דילמא מכיון דמכל מקום הרי אח"כ יש כאן רוב הבהמה שיצא ע"י רוב האבר שיצא ומשלים לרוב אמרינן דהשתא כולהו מצטרפי והוה ליה רובא דבהמה שיצא ונפסלה ונשרפת בפנים:

פרים הנשרפין וכו' שיצאו. מחומת העזרה וחזרו מהו לענין טומאת בגדים וכדמסיים ואזיל למאי הלכתא קא מיבעיא ליה:

פשיטא דרך חזירה אינו מטמא בגדים. כלומר הא ודאי פשיטא לי לענין הנוגע בהם כשהן דרך חזירה אינן מטמאין בגדים שהרי עדיין לא יצאו דניטמו להנוגע בהן עכשיו:

לא צורכה דלא מכיון וכו'. לא צריכה להא דמיבעיא לי אלא לענין טומאת גברי לאלו שהוציאו אותן בתחלה מי נימא מכיון שהתחילו לצאת הוי להו כאלו הוציאן ונטמאו בגדיהן או דילמא מכיון דהדר הדר:

התיב ר' בא. ומאי קא מיבעיא ליה והתנינן בזבחים שם בסיפא דהמתני' דלעיל היו סובלין אותן במוטות להוציאן לבית השריפה ויצאו הראשונים הנושאין במוט שבראשו מחוץ לחומת העזרה והאחרונים שנושאים ראש המוט השני לא יצאו הראשונים מטמאין בגדים וכו' ואם איתא דאמרינן מכיון שהתחילו לצאת כאלו יצאו והוציאו הכל א"כ אפילו חלו האחרונים ליטמאו בגדים דהא הוי להו כדנפיק כולהון:

א"ר יודן וכו' שנייא היא. התם לגבי האחרונים דהיינו טעמא דלא מטמאו דכתיב גבי פר המשיח והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה וגו' עד שיוציא רשות וכו' כלומר שיוציא מכל הרשות המוציא והיינו מרשות כל העזרה דאל מחוץ למחנה כתיב ומכיון דהאחרונים לא יצאו מחומת העזרה לא קרינן בהו והוציא ומיהו הראשונים שיצאו מכל הרשות הן מטמאין בגדים אבל הכא מכיון שחזרו אכתי מיבעיא לן מי הוה כאלו הוציאו לגמרי דנלך בתר התחלה או דילמא מכיון דחזרו חזרו:

ר' ירמיה אמר ר' אלעזר שאל פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין מהו שיפסלו משם יוצא. כצ"ל ושניטמו הכתוב בספרי הדפוס ט"ס הוא ואגב גררא דלעיל הובא כאן שהרי אם ניטמו כבר נכסלו ולעיל שקיל וטרי בהא והכא קאי מיבעיא ליה אם יצאו מקודם שהגיע זמנן לצאת מי אמרינן דנפסלו ודינן להשרף בבית הבירה שאינן נשרפין כמצוותן או דילמא מכיון שסופן לצאת לא פסיל בהו יוצא:

מה צריכה ליה. למי הוא דקא מיבעיא ליה אליבא דר"ש בן לקיש אבל לר' יוחנן פשיטא ליה וכדלקמן:

דאיתפלגון. ר' יוחנן ור"ל בהאי מתני' דתנינן במנחות פרק התודה השוחט תודה בפנים ולחמה שהוא קדוש מחמת זבח התודה כדכתיב על זבח התודה חלות וגו' היה חוץ לחומה לא קדש הלחם ופליגי בה מאי חוץ לחומה ר' יוחנן אמר חוץ לחומת ירושלים דס"ל דעל זבח התודה דכתיב לאו היינו על בסמוך שיהא הלחם בעזרה בשעת זבח התודה אלא אפי' אם הוא חוץ לחומת העזרה קידש ור"ל ס"ל דבעינן על בסמוך ואם הוא חוץ לחומת העזרה לא קידש ואכתי לא אסיק למילתיה דקאמר מה צריכה ליה כרשב"ל וכו' עד לקמן:

רשב"ל כדעתיה. כלומר ואמרינן עלה דר"ל לשיטתיה הוא דאזיל דאמר ר' אמי בשמיה בשר שלמים שיצא לפני זריקת דמים חוץ לעזרה ואח"כ נכנס וכו' כלומר אפי' חזר

והכניס ונזרק. עליו מן הדם מ"מ נפסל הוא משום יוצא ולא מהני ליה זריקה להתירו באכילה ואע"פ שסופו לצאת שהרי בשר קדשי קלים נאכלין בכל העיר אפילו הכי מכיון שעדיין לא הגיע זמנו לצאת עד לאחר זריקת הדם נפסל הוא משום יוצא והלכך נמי סבירא ליה לר"ל גבי לחם התודה דאם הוא [חוץ] לחומת העזרה לא קידש שאף על פי שעתיד הוא לצאת שהרי נאכל בכל העיר כתודה עצמה מ"מ הואיל ועדיין לא הגיע הזמן לצאת לא קידש וזהו ר"ל כדעתיה גבי בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים ונפסל מהך טעמא והשתא הא דבעי ר"א בפרים ושעירים הנשרפין אי מהני בהו פסול יוצא אליבא דרשב"ל הוא דקא מבעיא ליה מי נימא דדינן כהאי דקאמר התם בלחמי תודה ובבשר קדשים קלים שנפסלו משום דעדיין לא הגיע זמנן לצאת או דלמא שאני התם שאין סופן לצאת חובה אלא שנאכלין הן אף בכל העיר ואין חובה לכך אבל הכא בפרים ושעירים הנשרפין מכיון שסופן לצאת חובה היא אפשר דלא מפסלו ביציאתן ואע"פ שעדיין לא הגיע זמנו לצאת אבל אליבא דרבי יוחנן לא מיבעיא ליה דמכיון דס"ל חוץ לחומת ירושלים הוא דלא קידש הא בתוך ירושלים קידש ומשום דהא סופן לצאת לירושלים א"כ ק"ו הוא ומה לחמי תודה שאין סופן חובה לצאת אפ"ה קידשו קודם שהגיע זמנן לצאת ולא מהני בהו יציאתן חוץ לחומת העזרה דנימא לא נתקדשו פרים ושעירים הנשרפים דסופן לצאת חובה הוא לכ"ש דלא מהני בהו פסול יוצא ואעפ"י שלא הגיע זמנן לצאת והיינו דקאמר ברם כר' יוחנן פשיטא ליה:

אמר ר' יוסה. דלא היא דאיכא למימר ואפילו אליבא דר' יוחנן צריכה ליה למיבעי בפרים ושעירים הנשרפין אי מהני בהו פסול יוצא דהא דס"ל לר' יוחנן בלחמי תודה דוקא אם הן חוץ לחומת ירושלים לא קדשו היינו טעמא משום דירושלים אע"פ שאינה מחיצה לקדשי קדשים שהן אינן נאכלים אלא בעזרה מ"מ מחיצה היא לקדשים קלים וא"כ כלשהן בתוך ירושלים קידשו מפני שאינן חוץ למחיצתן וחוץ לירושלים אינה מחיצה וכו' הלכך אם הן חוץ לחומת ירושלים הוא דתנן לא קידש הלחם מה שאין כן כאן בפרים ושעירים הנשרפין שהן יוצאין חוץ לחומת ירושלים להשרף א"כ כל זמן שלא הגיע זמנן לצאת לשם אפשר דמהני בהו פסול יוצא חוץ לעזרה וכן נמי איכא למימר לאידך גיסא. דמכיון דסופן לצאת אפי' חוץ לחומת ירושלים שהוא חוץ לשלש מחנות לא תהני בהו פסול יוצא חוץ לחומת העזרה שאינו אלא יוצא חוץ למחנה הראשונה ואם כן בעי' דר"א אפי' אליבא דרבי יוחנן שייכא היא:

אמר ר' מנא. לר' יוסי:

ואינה מחיצה להן. וכלומר הא דקאמרת ירושלים אעפ"י שאינה מחיצה לק"ק מחיצה היא לקדשים קלים לאו הכי הוא שהרי ירושלים אינה מחיצה להן בדווקא שאם ירצה יכול לאכול קדשים קלים בעזרה אלא שמותרין הן לאכלן אף בירושלים והשתא הדרינן למאי דאמרן דלרשב"ל הוא דקא מיבעיא ליה לר' אלעזר ברם כר' יוחנן פשיטא ליה וכדפרישית דלר' יוחנן ק"ו היא דפרים ושעירים הנשרפין דסופן חובה הוא לצאת דלא מהני בהן פסול יוצא:

מהו שיטמו בגדים. דלא כתיב אלא והשורף אותם יכבס בגדיו והן עצמן מהו שיטמאו לדברים הנוגעין בהן ול"ג בגדים דהא מתני' היא בפ"ח דפרה שהן עצמן אינן מטמאין בגדים אלא מהו שיטמאו אוכלין בלא הכשר וכו' גרסי' וכדלקמן גבי נבלת עוף טהור אפי' בלא הכשר מים ובלא טומאה שלא נגעו בשום טומאה אחרת ומפני שסופן לטמאות טומאה חמורה להנושאן והשורפן שצריכין כיבוס בגדים ואנן קי"ל דכל שסופי לטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר דכתיב על כל זרע וגו' מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה אף כל וכו' צריך הכשר יצא את שסופו לטמא טומאה חמורה ומהו הדין בפרים ושעירין הנשרפין:

מעתה. דאמרת דיש להן טומאת עצמן אפי' לא הוכשרו ואפי' לא נגעו בשום טומאה הואיל וסופן לטמא טומאה חמורה א"כ יטמאו את אמורין שלהן והיכי משכחת לה שיקרבו האימורין הרי נטמאו מחמתן:

אלא. משכחת לה בשפירשו האימורין מהן קודם שהגיע זמנן לצאת והיינו קודם שנזרק דמן דאכתי לא חלה עליהן טומאה וכלומר דהשתא אין כאן ראיה מהאימורין:

ואפי' תימר לא פירשו. והדר דחי לה איהו גופיה דאפי' לא פירשו מקודם לא נטמאו האימורין מחמתן ואעפ"י שחלה עליהן טומאה וכהדא ששנינן במי חטאת שאין מטמאין דבר לחזור וליטמאות ממנו והיינו אם נפסלו כדתנן בפ"ט דפרה מי חטאת שנפסלו מטמאין את הטהור לתרומה וכו' ודוקא לתרומה ומשום שאינה אלא מדרבנן דמדאורייתא אין מי חטאת מטמאין אלא בראויין להזייה וה"ה הני נמי דמכיון שהן פסולין לפי שעומדין להשרף אין להן טומאת עצמן לטמא אחרים ואין מטמאין לא האימורין ולא בגדים שנגעו בהן ואעפ"י שסופן לטמא טומאה חמורה מ"מ מקודם שיצאו מחומת העזרה אין להן טומאה לטמא דבר אחר:

התיב ר' ירמיה. על הא דשמואל קפודקיא דדעתיה שאין להן טומאת עצמן ואע"פ שסופן לטמא חמורה והרי נבלת עוף טהור דמטמא טומאת אוכלין אם חישב עליה לאכילה והרי היא כאוכל ראשון לטומאה ובלא הכשר ואפי' בלא נגיעה בטומאה אחרת ומפני

שסופה לטמא טומאה חמורה לטמא האדם והבגדים בבית הבליעה וכדתנינן בריש פ"ק דטהרות והשתא מאי שנא נבלת עוף טהור ומאי שנא פרים ושעירים הנשרפין:

אמר ר' יוסה. שאני נבלת עוף טהור שאין לה מחיצה כלומר שאין לה זמן מחיצה דנימא אינה מטמאה טומאה חמורה זו עד שתגיע למחיצה זו אבל אלו פרים ושעירים הנשרפין יש להן מחיצה שאינן מטמאין טומאה חמורה עד שיצאו לחוץ למחיצה וא"כ לאו חמירי נינהו כנבלת עוף טהור ולא דמיין אהדדי:

אמר ר' מנא. לר' יוסה הרי נבלת עוף טהור ג"כ יש לה מחיצה שהאדם האוכלה הוא מחיצתה שכל זמן שהיא אינה בבית הבליעה שלו אינה מטמאה בגדים ואם בלעה וירדה להבטן שוב אין לה טומאה חמורה וכן כשהיא בתוך פיו עד שיבלענה טהור וכדתנן בפ"ה דזבים וכדילפינן מדכתיב לא יאכל לטמאה בה:

דאי לא כן וכו'. כלומר תדע דכך הוא שהרי אלו הביא כלב והלבישו בגדים והאכילו נבלת עוף טהור שמא אינו מטמא בגדים בבית הבליעה בתמיה כלומר שמא אינו מטמא בגדים הוא עד שתהא בבית הבליעה שלו הא ודאי לא אלא מיד הוא מטמא הבגדים שעליו ומשום דגבי אדם בלחוד הוא דאמרינן הכי דגזירת הכתוב הוא כדדרשינן אין לך טומאה אלא האמור בה ולא יאכל כתיב אכילה בבית הבליעה ומעתה מצינו דלנבלת עוף טהור יש לה ג"כ מחיצה:

א"ר אלעזר מדרומיא. אפ"ה לא דמו אהדדי דנבלת עוף טהור מחיצתה בכל מקום כלומר אין הפרש במקומות אצלה דבכל מקום שאוכלה מטמאה טומאה חמורה לטמא בגדים בבית הבליעה אבל אלו הנשרפין מחיצתן חוץ לירושלים הוא וכל זמן שלא יצאו מהעזרה להוציאן לשם אינן מטמאין טומאה חמורה והלכך נמי אין מטמאין טומאת עצמן בלא הכשר ובלא נגיעה בטומאה אחרת:

לשרוף את בשרן למחר לא פיגל וכו'. דבעינן עד שיחשוב לאכול דבר שדרכו לאכול לאכילת אדם או אכילת מזבח או להקטיר דבר שדרכו להקטיר וכדתנינן בפ"ג דזבחים:

אבדו האימורין. שלהן קודם לזריקה:

מהו לזרוק את הדם על הבשר. שלהן שיהו כמצותן ולשרפן בבית הדשן:

ולא שמיע וכו'. מאי תיבעי ליה וכי לא שמיע לו מה דא"ר אלעזר גבי פיגול דלא כלום מפני שלא חישב וכו' וא"כ ה"ה באבדו אימוריהן נמי דאין מקטירין אותן אלא להתיר הבשר באכילה ובעלמא אם אבדו זורק הדם להתיר הבשר באכילה אבל הכא אינו אלא לשריפה מחוץ למחנה:

זר ששרף. פרים ושעירין מטמא בגדים לפי ששריפתן כשרה בזר. לא צורכה וכו'. לא קא מיבעיא לן אלא מהו שיהא שריפתן כשרה בלילה וקאמר ק"ו הוא וכו' שהרי הקטר חלבים ואימורים כשרים בלילה הן:

והשורף וכו'. ברייתא היא בת"כ:

המסייע בשעת שריפה. שמחתה הגחלים והאש לשורפן:

הדא אמרה וכו'. כלומר הא דאמרינן מסייע בשעת שריפה היינו בשעת שריפה ממש ובמקום השריפה וכדלקמן דר' אמי וכו' אמר המהפך בכזית מבשרן ושרפו מטמא בגדים דהיינו מסייע בשעת שריפה ומכיון דמהפך בשיעור כזית דבכל מקום השיעור הוא בכזית נקרא מסייע והא פשיטא לן:

לא צורכה וכו'. לא קא מיבעיא לן אלא אם היה עומד בפנים מחומת ירושלים ובידו קורה ארוכה ומהפך בשריפתן בכזית מהו מי נימא דבעינן עד שיסייע בשעת שריפה ובמקום השריפה:

נישמעינה מן הדא וכו'. דבפר כהן משיח כתיב והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה וגו' ושרף אותו על עצים באש וכן בפר העדה כתיבו בחד קרא והוציא ושרף מקיש ושרף לוהוציא וכו':

תמן אמר חזקיה וכו'. כלומר דאפילו הכי קא מיבעיא לן אם מסייע מרחוק מי הוי כמסייע בשריפה ומשום דתמן גבי פרה דכתיב והשורף אותה יכבס בגדיו וגו' וטמא עד הערב ומה ת"ל וכי לא שמענו דהטעון טבילה טמא הוא עד הערב אלא לרבות השורף כלומר כל שהוא שורף ואפי' מסייע מרחוק בכלל השורף הוא וטעון כבוס בגדים ורחץ במים וטמא עד הערב והשתא אפשר אוף הכא בפרים ושעירים הנשרפים כן הוא דילפינן מוהשורף דנאמר בפרה:

הלכה ז

אמרו לו לכ"ג הגיע שעיר למדבר. לפי שאינו רשאי להתחיל בעבודה אחרת עד שיגיע שעיר למדבר דכתיב ושלח את השעיר במדבר ואח"כ ובא אהרן אל אוהל מועד וגו' ואפי' קריאת הפרשה שאינה עבודה לא היתה אלא אחר שהגיע השעיר למדבר:

דירכאות היו עושין. שורות שורות של אבנים זו ע"ג זו מלשון דריכה הוא שעליהן דורכין השומרים שעומדים עליהם ומניפין בסודרין כדי שידעו שהגיע שעיר למדבר:

א"ר יהודה וכו' ועד בית חורון. שהוא ראש המדבר וס"ל שמשהגיע השעיר לראש המדבר נעשית מצותו ואעפ"י שלא הגיע למקום הצוק:

והולכין מיל. כדאמרינן לעיל יקירי ירושלים היו מלוין אותו עד סוכה הראשונה והוא מיל וחוזרין מיל וכששוהין אח"כ כדי הילוך מיל יודעין שכבר הגיע השעיר לבית חורון שהוא ראש המדבר ואין הלכה כר' יהודה:

לשון של זהורית היה קשור בפתחו של היכל. ואידך ס"ל מכיון שזה לא היה סימן קבוע שהרי אח"כ התקינו שיקשור חציו בסלע וכו' כדאמרי' בהלכה דלעיל לפיכך היו צריכין לסימן אחר:

מהו דידביות. דתנינן במתני' ודידביות היו עושין:

קבלן. מלשון מקרא הוא כדכתיב ביחזקאל כ"ו ומתי קבלו יתן בחומותיך והוא כמו שעושין דיק ומצבה נגד החומה ונותנין עליה כלי משחיתים להשחית החומה ולשברה וה"נ במתני' מצבת גדולה עשו שעליה עומדים השומרים ומניפין בסודרין:

הדרן עלך שני שעירי

פרק ז

הלכה א

מתני' **בא לו כהן גדול לקרות**. פרשת היום כדיליף בגמרא מקרא דקריאת הפרשה מצוה היא:

אם רוצה לקרות בבגדי בוץ. שעובד בהם עבודת היום קורא ואע"פ שקריאת הפרשה אינה עבודה לפי שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן במקדש אפי' שלא בשעת עבודה:

ואם לאו. קורא באיסטלית לבן משלו דמיהת מצוה בבגדי לבן ואפי' אינם בגדי כהונה כדאמר בגמ' ששירי עבודה ג"כ בבגדי לבן:

חזן הכנסת. הוא השמש בצרכי צבור:

ונותנו לראש הכנסת. הוא שעל פיו נחתכין כל צרכי הכנסת מי מפטיר מי פורס על שמע ומי העובר לפני התיבה והוא נותנו לסגן וכו' וכל כך למה משום כבודו דכהן גדול להראות חשיבותו שיש שררות הרבה ממנו:

וכהן גדול עומד ומקבל. מכלל דמקודם יושב הוה ונמצינו למדין שבעזרת נשים היה קורא דאי בעזרת ישראל אסור לישב שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד כדכתיב ויבא המלך דוד וישב לפני ה':

וקורא אחרי מות. עד סוף הענין ואך בעשור שבפרשת אמור לפי שהוא בענין אחד וסמוך ומותר לדלג בתורה אם הוא בענין אחד וקרוב בכדי שלא יפסוק המתורגמן אבל אם קודם שיגלול הס"ת עד מקום הדילוג יפסיק המתורגמן לתרגם הפסוק שקרא הקורא

אסור לדלג ולגלול לפי שנמצאו הצבור יושבים ומצפים ואין זה כבוד הצבור וכן אם אפי' קרוב הוא בכדי שלא יפסוק המתורגמן אלא שהוא מענין אחר אסור לגלול לפי שבתורה אין מדלגין מענין לענין שדברי תורה הן אזהרות ועונשין ומצות וצריך שיכנסו בלב השומעין וכשאדם יוצא משיטה לשיטה אחרת אינו נוח לו להתבונן:

וגולל את התורה ומניחה בחיקו ואומר יותר ממה שקריתי וכו'. כדי שלא להוציא לעז על הס"ת כשרואין אותו אח"כ שקורא לפרשה השלישית על פה ויהיו סבורים שס"ת זו חסר אותה פרשה:

ובעשור שבחומש הפקודים. בפ' פנחס שהוא בספר במדבר ונקרא חומש הפקודים שכתוב בו מניינן של ישראל:

קורא על פה. שאותה פרשה רחוקה היא מפרשת אחרי מות ואך בעשור יותר מכדי הפסקת המתורגמן לפיכך אינו יכול לגלול הס"ת עד לשם כדאמרן מפני כבוד הצבור וס"ת אחר אינו יכול להביא משום פגמו של ראשון שלא יאמרו הראשון חסר הוא כשרואין שאדם אחד קורא בשני ספרים:

ומברך עליה שמונה ברכות. אברכות של אחריה קאי לפי שמברך בתתלה על התורה לפניה ולאחריה כדרך שמברכין בבית הכנסת ומוסיף עוד שבע ברכות לאחריה כדחשיב ואזיל:

ועל העבודה. רצה ומסיים שאותך לבדך וגו' ועל ההודיה מודים ומסיים הטוב וכו' ועל מחילת העון סלח לנו ומסיים מוחל עונות וכו' ועל המקדש ועל ישראל וכו' כדקאמר בגמרא:

הרואה כ"ג שהוא קורא וכו' לא מפני שאינו רשאי. דמהו דתימא הרואה עבודה אחת אינו רשאי להניחה כדי לילך לראות עבודה אחרת דראיית העבודה מצוה היא משום ברוב עם הדרת מלך ואין מעבירין על המצות קמ"ל דמכיון שהוא אינו עסוק בה לאו עבורי מצוה היא:

גמ' **מנין לקריאת הפרשה**. שהיא מצוה:

ויעש. כתיב בפרשת המלואים ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה מה ת"ל אשר צוה הלא כבר נאמר לעיל מיניה כי כן צוויתי אלא מכאן לרבות שנצטוה גם לקריאת הפרשה וילפינן כ"ג ביה"כ ממלואים:

שירי עבודות. אע"פ שאינו עבודות ממש ואין מעכבין אלא כשירי עבודות שאינן אלא למצוה אפ"ה עובדן בבגדי לבן:

מתניתא אמרה כן וכו'. דמשמע דקפדינן על לבן וכלומר למעוטי שאינו עובדה בבגדי זהב וקריאת הפרשה אינה אלא כשירי עבודה:
למה. אינו עובדן בבגדי זהב לשירי העבודות:
שהן בחוץ. וקס"ד דה"ק לא ניתן היום לעבוד בבגדי זהב לדבר שאינו עבודה והוא בחוץ והלכך פריך הרי שחיטה דלאו עבודה היא ואינה אלא בחוץ בעזרה והוא עובדה בבגדי זהב היום שהרי שחט את התמיד בבגדי זהב:
רצה עובדה וכו'. דבאמת אם רצה עובדה בבגדי לבן ועל זה מתמה וכי מצינו לשחיטה רצה וכו' והלא שחיטת התמיד לא היתה אלא בבגדי זהב ושחיטת פרו והשעיר לא היו אלא בבגדי לבן:
בכל אתר את אמר וכו'. הרי בכל מקום מצינו שצריך לנהוג כבוד להתורה ולילך למקום שהיא והכא את אמר שמוליכין הס"ת מבה"כ אצלם ולהיות כ"ג קורא והיה לו לילך לבהכ"נ ולקרות שם אלא וכו' התורה מתעלה בהן שחשיבות וכבוד הוא להתורה שהיא מתעלה ומתכבדת בהן שזה נותן לזה כדתנינן במתני' וגרסינן להסוגיא עד סוף הלכה בפ"ז דסוטה בהלכה י' וכן לקמן בפ"ד דמגילה בהלכה ה' ושם פירשתי ע"ש:

הלכה ב

מתני' **אם בבגדי בוץ קרא קידש ידיו ורגליו ופשט**. כלומר דאלו קרא בכלי לבן שלו א"כ כבר קידש קודם שפשט הבגדי בוץ כשהיה רוצה לקרות ואז א"צ עכשיו אלא טבילה ולבישת בגדי זהב וכו':
ויצא ועשה את אילו וכו' דברי ר"א. דס"ל לר"א דכל הני דכתיבי ברישא בפרשת היום עביד להו ברישא והיינו אילו ואיל העם ואימורי החטאת והוצאת הכף ומחתה ובתר הכי עביד למוספין את פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ האמורים בחומש הפקודים עם תמיד של בין הערבים:
ר"ע אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה. דס"ל פר העולה ושבעה כבשים של מוספים היו קריבים אחר התמיד של שחר דכתיב מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד אלמא מוספין עם עולת הבקר נעשין ובסמוך לה ואח"כ עובד עבודת היום בבגדי לבן בטבילה שניה ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ ואע"פ שהוא מכלל קרבנות מוסף של היום משום שנאמר בו מלבד חטאת הכפורים א"כ למדנו ששעיר הפנימי שהוא חטאת הכפורים ומעבודת היום הוא קודמו ואח"כ עושה אילו ואיל העם ואח"כ מקטיר אימורי החטאת והן של פר ושעיר הנשרפין ואחר כך מקריב התמיד של בין הערבים כל אלו בטבילה שלישית כשלבש בגדי זהב ואחר כך מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי זהב וטובל

ולובש בגדי לבן ומקדש ונכנס לקודש הקדשים להוציא את הכף ואת המחתה וכו' וכדתנן במתני' דלקמן וכן הלכה וכדקאמר הכא בגמרא הכל מודים בהוצאת כף ומחתה שהוא לאחר תמיד של בין הערבים:

מתני' **קדש ידיו ורגליו וכו' הביאו לו בגדי לבן וכו'**. בגמרא מפרש למה היה זה בבגדי לבן וזה היה אחר הקרבת תמיד של בין הערבים כמפורש בהלכה דלעיל:

נכנס והקטיר את הקטורת. בין הערבים ולהטיב את הנרות של בין הערבים כמו בשאר הימים:

הביאו לו בגדי עצמו ולבש. ויוצא לביתו ומלוין אותו כל העם עד לביתו וי"ט היה עושה לאוהביו על שיצא בשלום מן הקודש:

גמ' **זו דברי ר"א ור"ע**. כדפליגי במתני' אבל דברי חכמים דפליגי עלייהו בברייתא וס"ל כולהון היו קריבין וכו' אף אילו ואיל העם ואימורי החטאת הכל היו קריבין אחר עבודת היום של פנים וקודם תמיד של בין הערבים מלבד הוצאת כף ומחתה שהיא אינה עבודה ואותה היה מאחרה לאחר תמיד של בין הערבים וכדאמר ר' יוחנן לקמן הכל מודין בהוצאת כף ומחתה וכו':

אתיא דר' אליעור. דאמר אילו ואיל העם היו קודמין למוספין כב"ש בריש פ"ח דברכות דס"ל מברך על היום ואח"כ מברך על היין דברכת היום מקודש וברכת היין תדירה ותדיר ומקודש מקודש קודם כן ר"א ס"ל נמי הכי כדמפרש ואזיל:

היך עבידה. כלומר לפיכך ס"ל לר"א דהיך עבידה כך שעבודת היום מקודשת ואילו ואיל העם ואימורי חטאת מעבודות היום הן ומוספין תדירין הן ותדיר ומקודש מקודש קודם:

פר ואיל וכו'. לדברי ר"ע מפרש וכר"ע דתוספתא פ"ג דגריס התם ר"ע אומר פר העולה ושבעת כבשים. שהן מוספין של היום האמורים בחומש הפקודים וכתיב ובעשור לחודש השביעי הזה וגומר והקרבתם עולה לה' פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה וגו' והן עולות ואילו היו קרבין עם תמיד של שחר:

והשאר היו קריבין עם תמיד של בין הערבים. כדמסיים ר"ע שם ואח"כ פר ושעיר הנעשה בפנים ואח"כ שעיר הנעשה בחוץ ועולת התמיד ומנחתה ונסכה ואח"כ אילו ואיל העם:

טעמא דהן תניא. דנהי דטעמא דמוספין אחר תמיד של שחר מפרש שם דכתיב מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד א"כ סמוכין הן נעשין וכן מה שקדם שעיר הנעשה בפנים לשעיר הנעשה בחוץ משום דכתיב בשעיר הנעשה בחוץ מלבד חטאת הכפורים אלמא

דשעיר שבפנים ברישא ופר ושעיר שבפנים נמי הואיל ומתנותיהן שוין נעשין כאחת אלא מה דמסדר עולת התמיד של בין הערבים ואחר כך אילו ואיל העם מה טעמא:
כדי לסמוך חטאת לחטאת ועולה לעולה. כלומר כשם ששעיר שבחוץ שהוא חטאת אתה סומכו לפר ושעיר שהן חטאות שבפנים כך אתה סומך אילו ואיל העם שהן עולות לעולת תמיד של בין הערבים:
ואית דבעי מימר. לר"ע שכך היו קריבין הפר והאיל של מוספי היום ואילו ואיל העם ושבעת כבשים של חומש הפקודים הן היו קריבין אחר תמיד של שחר והשאר החטאות של עבודת היום קריבין אח"כ עם תמיד של בין הערבים:
והדין תניא תולה עבודות מה טעמא. להך תנא שתולה עבודות סמוכות זו לזו ואינו סומך עולה לעולה בתמיד של בין הערבים שהרי אומר אילו ואיל העם היו קריבין בתוך המוספין ואחר תמיד של שחר א"כ היו החטאות של עבודות היום עם התמיד של בין הערבים אחריהן סמוכין ואין כאן עולות סמוכים בתמיד הזה כמו שהן סמוכין בתמיד של שחר ומה טעמא:
ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם. כתיב ודריש הך תנא להאי קרא שהוא מרמז כאמור בענין וכלומר שהוא בראש הפרשה ומה אמר בענין ראש הפרשה אילו ואיל העם כדכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה וגו' ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה והפר והשעיר שהן חטאות אי אפשר להקריבן קודם האילים לפי שצריך שיהא החטאות סמוכין והן השעיר שבפנים ושעיר החיצון שהן קריבין זה אחר זה כדמפרש טעמא לקמיה ולפיכך ס"ל שאילו ואיל העם שהן עולות וכתובין בריש הפרשה קריבין הן בתוך עולות המוספין של היום ואחר תמיד של שחר:
אמר ר' בון בר חייה ושעיר מה טעמא. מה ראו לומר שאח"כ שעיר הנעשה בפנים ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ דזה כ"ע שוין הן ומ"ט משום דכתיב גבי שעיר הנעשה בחוץ מלבד חטאת הכפורים. כצ"ל. משמע שכבר קדמה לו חטאת הכפורים והוא שעיר הנעשה בפנים. ומדם חטאת הכפורים הכתוב בספרי הדפוס ט"ס הוא דלא שייך כאן שאין המקרא הזה הכתוב בפ' תצוה מלמדנו על סדר העבודות כלום:
ובא אהרן אל אהל מועד. ודריש מהיכן הוא בא מקריאת הפרשה שהיתה בעזרה ולהיכן הוא הולך אח"כ להוציא כף ומחתה שהניחם לפני ולפנים:
ופריך הא כתיב בתריה ולבש את בגדיו והן בגדי זהב ויצא ועשה את עולתו וגו' ואת אמר הכין. בתמיה שאין זה על סדר המקרא:

ולא כן וכו'. כלומר ועוד הא לא כן אמר ר' יוחנן לקמן דהכל מודים שהוצאת כף ומחתה אחר תמיד של בין הערבים היא והיאך אתה מסדר להוצאת כף ומחתה שהוא עכשיו:
כל הפרשה כתובה על הסדר חוץ מזו. באמת דבכל הפרשה האמורה על הסדר עבודות אין כאן אלא הפסוק הזה שלא על הסדר הוא אלא אחר כך הוא צריך שיהא כתוב אחר גמר עבודות הקודמים ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אחר שהוציא כף ומחתה וקרא דויצא ועשה את עולתו וגומר צריך שיהא כתוב מקודם:
א"ר יוסה. זהו סתם ר' יוסי אמורא. עוד היא אמורה על הסדר כלומר אעפ"כ יש לנו ג"כ לפרש שאמורה על הסדר:
ובא אהרן אל אוהל מועד מאיכן בא מקידוש הראשון שהיה בידו וכו'. כלומר שהכתוב הזה מלמדנו עם האמור לאחריו ורחץ את בשרו במים וגו' שהוא טובל ומקדש ידיו ורגליו מחילוף עבודה לעבודה ומרמז לנו שהוא בא מקידוש הראשון שהיה בידו כשלבש לצורך העבודה והולך לקידוש האחרון לקידוש הפשיט' כשהוא פושט ומחלף הבגדים מעבודה לעבודה ואין כאן קפידא מה שכתוב אח"כ ויצא ועשה את עולתו וגו' וזה היה קודם לפי שהכתוב הוה ובא אהרן וגו' אין מלמדנו כאן לסדר העבודה אלא ללמד ולרמז על סוף העבודות כולן שיהא בקודש כמו בתחלת עבודה:
אמר ר' מנא קומי ר' יוסה לית אנן אמרין חוץ מקידוש האחרון. כלומר מנא לך למידרש הכי וללמד על קידוש השני כשפושט ומחליף הבגדים מעבודה אימא לך איפכא דהכתוב הזה ושלאחריו מלמדנו שא"צ קידוש האחרון והוא קידוש השני כשפושט שהרי כתוב כאן ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד וגו' ולא הוזכר כאן רחיצה וקידוש ובפסוק של אחריו נאמר ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ואין ללמד מפסוקים האלו אלא רחיצה וקידוש כשלובש הבגדים ומחלף מעבודה לעבודה ומנין לך קידוש האחרון בשעת פשיטת הבגדים:
א"ל שנייא היא וכו'. כלומר שאני הוא זה שאתה רוצה לומר שאין קידוש לפשיטה לפי שזה למדנו מדכתיב ובא ופשט וגו' אשר לבש וכי עלת על דעתינו וכו' אלא להקיש וכו' ויצא הכתוב כאן ט"ס הוא:
א"ר אלעזר וכו'. כלומר וג"כ הדבר הזה מלמדנו המקרא הזה דכתיב ובא אהרן וגו' יפשט את בגדי הבד אשר לבש בבאו אל הקודש והאי בבואו וגו' מיותר הוא אלא ללמד יש לך עוד עבודה אחרת היום שהוא עובד בבגדי לבן בבואו אל הקודש ואיזו זו הוצאת כף ומחתה מלפני ולפנים והשתא שפיר דריש לעיל מאיכן הוא בא ולהיכן הוא הולך להוציא כף ומחתה לפי שבפסוק הזה מרומז זה:

הכל מודים וכו'. כדלעיל:

גמ' **ולמה בבגדי לבן**. להוצאת כף ומחתה נהי שאין יכול להכנס לפני ולפנים בבגדי זהב כדמפרש טעמא בהלכה דלקמן מכל מקום למה בלבן של בגדי כהונה הלא אינה עבודה והיה יכול ללבוש בגדים של חול וכמו בקריאת הפרשה שאינה עבודה:

כשירות. של מלאכים למעלה כדכתיב ואיש אחד בתוכם לבוש בגדים וכן הוא בשירות שלמטה לפני ולפנים. ובבגדי כהונה לבן דכתיב כתונת בד קודש ילבש וא"א ללבוש שאר בגדים ואפי' לבן:

הלכה ג

מתני' **כהן גדול משמש**. בשאר ימות השנה בח' כלים:

במצנפת. לא נאמר בכתוב מצנפת בבגדי כהן הדיוט אלא מגבעות ובבגדי אהרן נאמר מצנפת ובל' מקרא קורא לשל כ"ג מצנפת לפי שצונף בה סביב סביב על ראשו וכהן הדיוט צונף בה ככובע ונקרא מגבעות על שם שנראית כגביע ובלשון המשנה קורא לשניהם מצנפת:

באלו נשאלין באורים ותומים. כהן הנשאל באורים צריך ללבוש שמונה בגדים וכיצד שואלין הכהן עומד ופניו לפני הארון והשואל עומד מאחריו ופניו לאחורי הכהן ואומר השואל אעלה או לא אעלה ואינו שואל בקול רם ולא מהרהר בלבו אלא שואל בקול נמוך כמו שמתפלל בינו לבין עצמו ומיד רוח הקודש לובש את הכהן ומביט בחושן במראה הנבואה להאותיות הבולטות כנגד פניו עלה או לא תעלה לפי שהיו כתובים על החושן שמות של י"ב שבטים ואברהם יצחק ויעקב ותיבות שבטי יה ונמצא כל האלפא ביתא והכהן משיבו ואומר לו כפי שהוא מביט בהאותיות הבולטות:

אלא למלך. וכו' דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד וגו' הוא זה המלך וכל בני ישראל אתו זה מי שכל בני ישראל אתו לצאת אחריו למלחמה והוא המשוח מלחמה ולמי שהצבור צריך בו דכתיב וכל העדה ואלו סנהדרי גדולה:

גמ' **מפני מה כ"ג משמש בשמונה כלים**. מה טעם שאמרה תורה כך:

על שם בריתי היתה אתו. דכתיב בתריה כי שפתי כהן ישמרו דעת וגו' וזהו על כ"ג דכתיב בזאת יבא אהרן וגו' וכתיב ואני זאת בריתי וגו':

על שם אל תתהדר לפני מלך. לבא לפניו בבגדי גאוה:

שאין קטיגור וכו' שהרי אתמול כתיב בהם וכו'. ולשני הטעמים אין קפידא אלא כשנכנס לפני ולפנים:

ולבשם. והא כתיב ברישא דקרא כתונת בד קדש ילבש וגו' מה ת"ל ולבשם ללמד ובלו שם וכו':

שתי תשובות בדבר. אחת בבגדי כ"ג וכו'. כלומר אחת (שאין) אבנטו של כ"ג ביום הכפורים לא זהו אבנטו של כהן הדיוט שאבנט של כ"ג ביה"כ הוא של בוץ ושל כהן הדיוט של כלאים דשוין הן עם אבנטו של כ"ג בשאר ימות השנה דכתיב ביה מפורש ואת האבנט שש משזר ותכלת והיא כלאים:

ואחת בבגדי כהן הדיוט. ועוד תשובה אחת לבגדי כהן הדיוט שאין תשמישו של כהן הדיוט אלא בקדושה קלה והיאך ישתמש בבגדים שנשתמש בהן קדושה חמורה לפני ולפנים. א"נ איפכא שתשובה הראשונה בבגדי כה"ג שנשתמש בהן קדושה חמורה והאיך ישתמש בהן כהן הדיוט קדושה קלה ותשובה שניה בבגדי כהן הדיוט שאין אבנטו של כ"ג ביה"כ כאבנטו של כהן:

תני. בברייתא דפליגי בה רבי ור"א בר"ש רבי אומר אין בין כ"ג לכהן הדיוט בבגדי ארבעה השוין אלא אבנט. ר"א בר"ש אומר אף לא אבנט ומפרש דלא נחלקו על אבנטו של כ"ג שביה"כ היה של בוץ דכתיב בגדי הבד ושל שאר ימות השנה היה של כלאים כדאמרן:

ועל מה נחלקו על אבנטו של כהן הדיוט. בין בשאר ימות השנה בין ביה"כ מה שלובשין לסייע לכה"ג בדברים השייכים כגון להביא לו את הפר והשעיר וכיוצא בזה שרבי אומר וכו' ולר"א בר"ש אין חלוק בין אבנטו של כהן הדיוט ובין אבנטו של כ"ג ביה"כ:

ועשית לאהרן ולבניו וגו'. משמע ששוין הן באלו בגדים שהן לו ולבניו ור"א בר"ש ס"ל מה אהרן בראוי לו אף בניו וכו' ושל כה"ג היה האבנט של כלאים בשאר ימות השנה ושל כהן הדיוט של בוץ:

על ראשו. רמז על גסי הרוח שהולכין בגובה הראש:

על הגנבים. שגונבין דעת הבריות והלבבות והאבנט היו חוגרין כנגד אצילי ידיהן שהוא כנגד הלב:

על העוקמנים. דוברי שקר שמעקמין ומסבבים דבריהם נגד האמת ועל שם שהיו חוגרין באבנט ועקמין ומסבבין אותו לכאן ולכאן וכדאמר ר' לוי:

מעיל. מה היה מכפר כדר' סימון וכו' שמכפר על לשון הרע יבא קול ויכפר על קול:

ההורג נפש. בשגגה לא היתה לו כפרה וכו':

ונאמר כפרה בחוץ. בעגלה ערופה ונכפר להם הדם:

מה כפרה האמורה בחוץ בן בקר מכפר על שופכי דמים אף כפרה האמורה בפנים וכו'. כצ"ל. וס"ל לר"א בן יעקב דקרבנות מכפרים ג"כ על שופכי דמים והיינו בשגגה וכדמסיים כאן בשוגג הקרבנות מכפרים וכאן במזיד ולא ידיע מאן קטליה עגלה ערופה מכפרת:

שנייא היא עגלה ערופה. כלומר דדחי להיקשא דר"א בן יעקב ומקשי עלה דשאני עגלה ערופה דמכפרת בין שוגג בין מזיד שהרי אינו ידוע מאן קטליה והיך קטליה ואלו קרבנות ודאי אין מכפרין על המזיד:

אמר ר' יוסה. הכי הוא דאמרינן כאן קרבנות מכפרין על חטא ידוע שידוע הוא מי ההורג אלא שבשגגה הרג וכן משכחת לה נמי במזיד ולא אתרו ביה דלאו בר קטלא הוא וכאן בעגלה ערופה על חטא שאינו ידוע מי ההורג ובין בשוגג ובין במזיד והשתא שניהם שוין הן:

על הגודפנים. המחרפים ומגדפים:

מ"ד על הגודפנים ניחא. כדאשכחן בגלית הפלשתי שהיה מחרף ומגדף וכדכתיב ותטבע האבן במצחו וכתיב בציץ והיה על מצחו תמיד. מאן דאמר על עזי פנים מהו הרמז על המצח וקאמר כדכתיב ומצח אשה זולה היה לך מאנה הכלם כדרך עזי הפנים שאין להם בושה:

ולמה נקרא שמם אורים וכו'. אמתני' מהדר:

שכן מצינו שבידו להן בגבע בנימין. שנאמר להן עלו אליו וכתיב ביום השני וישחיתו בבני ישראל עוד וגו' ומשום שלא היו ישראל תמימין באותו הדור שלא מיחו על פסל מיכה:

חס ושלום. מעולם לא בידו מה שאמרו בפירוש לנצח ובגבע בנימין ג"כ לא בידו שבראשונה אמר עלה סתם שלא שאלו אלא סתם האוסיף לגשת למלחמה וגו' ולא אמרו אם אחדל כבשניה ואז השיבו להן עלו כי מחר אתננו בידיך:

מ"ד משיבו על הראשונה ואין משיבו על השנייה מן הדא וכו'. כלומר על הראשונה לפי הסדר הוא שמשיבין לו ודוד הוא ששאל שלא כהוגן לפי הסדר ששאל היסגירוני בעלי קעילה הירד שאול ולא היה צריך לומר אלא כך הירד שאול ואם ירד היסגירוני ולפיכך השיב לו על הראשונה לפי הסדר בלבד כדכתיב ויאמר ה' ירד וכששאל אח"כ היסגירו השיבו יסגירו ותו לא ואע"פ שאמר היסגירוני וגו' ביד שאול דמשמע שחזר ושאל גם על זה הירד שאול וזהו כמ"ד משיבין על השנייה בלבד וכלומר שלפעמים כך הוא ומפני שכבר השיבו בתחלה ואמר ירד:

מ"ד אינו משיבו לא על הראשונה וכו'. כלומר שלפעמים אין התשובה לא על הראשונה ולא על השנייה בלבד אלא מוסיפין לו להשיב לפי צורך השעה וכדמסיק:
וישאל דוד וגו'. בקרא לא כתוב כן במעשה דצקלג אלא וישאל דוד בה' לאמר ארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו. ומה שבקש רחמים ואמר ה' אלהי ישראל הגד נא לעבדך לא נאמר אלא במעשה דקעילה וכלומר שכבר ביקש דוד עליה רחמים פעם אחד ואמר הגד נא לעבדך ולשון הגדה מורה בכל מקום על בירור הדבר ולהגיד מה יהיה בסופו ולכן גם כאן השיבו לו אף על מה שלא שאל ולפי שהיתה השעה דחוקה וכדמסיק תדע לך וכו' והוסיף לו ואמר והצל תציל וזה גרם בקשת רחמים של דוד בראשונה כשהתפלל ואמר הגד נא לעבדך:
הקול היה שומע. הכהן והשיב כך להנשאל:
הכתב. שעל החושן בולט וכפי שהכהן רואה על לבו להאותיות שבולטות כך הוא משיב להנשאל:
מ"ד הקול היה שומע ניחא. שכך מצינו דכתיב וישמע וגו' והיה יכול לשמוע כל הצריך להשיב אלא למ"ד הכתב היה בולט א"כ היה צריך שיהיה בכתב החושן כל הא"ב והא לית חי"ת בכתב השבטים ולא צדי"ק ולא קו"ף ומשני אברהם יצחק ויעקב כתוב עליהן וכן תיבות כל [אלה] שבטי ישראל הם חקוק עליהן והרי כל הא"ב היה שם:
הדרן עלך פרק בא לו

פרק ח

הלכה א

מתני' **יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וכו'**. דחמשה ענוים כתובים בתורה גבי יום הכפורים וכל הני דקחשיב איקרי עינוי וה' עינויים הן דשתייה בכלל אכילה ואע"ג דאכילה ושתייה בעונש כרת הן משום דבעי למיתני שאר עינוים דלית בהו כרת קתני אסור בכולן דבאיסור שוים הן:
המלך והכלה ירחצו את פניהם. מלך משוה דכתיב מלך ביופיו תחזינה עיניך והכלה כדי לחבבה על בעלה וכל ל' יום מיום החופה קרוי הכלה:
והחיה. יולדת תנעול את הסנדל מפני הציני':
דברי ר"א. אכולהו קאי אמלך וכלה וחיה והל' כר"א:
גמ' **ענוש כרת הוא**. על אכילה ושתיה ואת אמר הכין בתמיה דקחשבת אכילה ושתיה באיסור בלבד כמו אינך:

לפחות מכשיעורין נצרכה. אכילה ושתיה דקתני אסור בפחות מכשיעור מיירי דאע"ג שחצי שיעור אסור הוא מן התורה אינו ענוש כרת אלא על השיעור:
תענו את נפשותיכם יכול ישב לו בחמה וכו'. ברייתא היא בת"כ:
שאסרתי לך במקום אחר. בשבת אף עינוי שאסרתי לך במקום אחר ביה"כ עינוי שחייבין עליו כרת הוא וזהו האכילה כמו שמצינו בדבר אכילה שחייבין עליו כרת ואלו הן וכו':
דבר שהוא עינוי בבית נפש בתוך חלל הגוף. ואיזו וכו':
ולמה ששה דברים. דקחשיב במתני' ומנין לנו רמז לכל אלו:
כנגד ששה ענוים האמורין בפרשה. גבי יום הכפורים תרי באחרי מות ושלש בפרשת אמור וחד בפנחס:
והא ליתנון אלא חמשה. דאע"ג דששה פעמים הוזכר לשון עינוי מ"מ הציוויין אינן אלא חמשה תענו ועניתם באחרי מות ותרי ועניתם בפרשת אמור וחד בפנחס וכל הנפש אשר לא תעונה האמור בפרשת אמור אין זה ציווי כשארי עינויין המוזכרים:
ואחד מוסף ברחיצה. כלומר אע"פ שאין מקרא הזה צווי כמו שאר המקראות של עינוי מ"מ יש בו רמז עינוי לדבר מן הדברים המוספין הן על אכילה ושתיה כגון רחיצה או אחד משארי הדברים המוספין דקחשיב במתני' ורחיצה דנקט לאו דוקא אלא משום דרחיצה היא הראשונה מכל הני דקחשיב הלכך נקט לה. וא"נ ואחד מוסף סיום דברי ר' תנחומא הן וכלומר אחד מכל הני דקחשיב במתני' מוסף הוא ונרמז בקרא דכי כל הנפש אשר לא תעונה וכדאמרן. ותיבת ברחיצה אדבתרה קאי וציון הוא להמתני' ברחיצה ר' זעירא וכו' ועיקר:
בתענית צבור. שגוזרין על הגשמים וכיוצא בזה מרחיץ וכו' וגרסינן להא לקמן בפ"ד דתענית ומקצת הסוגיא הובאה לעיל בפ"ב דברכות בהלכה ז':
תרי מרטוטה. שורה סמרטוט אחד מערב יוה"כ ויהב ליה תחות כדה תחת כד שתתנגב במקצת ולמחר מעבירה על פניו:
והא קתני אין בין וכו'. ואמאי מחלק ר' יהושע בן לוי ביניהן:
הורה ר' בא כהן תנייא. כהך תנא דברייתא:
בסיכה כהדא דתני וכו'. גרסינן להא בפ"ב דמעשר שני בהלכה א' עד הוי אומר זו סיכה ועיקרא דהאי מילתא בהא דלקמן בענין סיכה התם היא דשייכא ושם הוא מבואר בחיבורי על סדר זרעים וע"ש:
תני כל אלו שאמרו אסורין וכו'. בתשעה באב ובתענית צבור אם יצא לדרך נועל וכו' וגרסינן להא נמי בפ' בתרא דמועד קטן:

אית תניי תני יוצאין באמפלייא. של בגד ביה"כ ואית תניי תני וכו'. וגרסינן להא ביבמות בפרק י"ב בהלכה א':

סוליסא. זהו אנפלייא של בגד:

א"ל ר' יצחק לריב"ל מה היא דין מי התיר לך זה דס"ל כהתנא דהתוספתא דמכילתין פ"ד דגריס בנעילת הסנדל אפי' באנפליא של בגד וא"ל איסתניס אנא ומותר לכ"ע:

לחד מן קריבויי דנשיא. לאחד מהקרובים של בית הנשיא:

אן מן הדא. הוראה זו ממי הוא והשיב לו מדריב"ל וא"ל שאני ריב"ל דאיסתניס הוה:

איתא חמי. בתמיה בא וראה אם ברחיצה הוא אסור בתשמיש המטה לכ"ש דהא טבילה בעי ולמה לי למיתני בתשמיש המטה:

תיפתר במקום שאין טובלין. לקרי שאינן נוהגין בתקנה זו או דמתני' קודם שהתקין עזרא טבילה היא נשנית:

אין קרי אלא מתשמיש המטה וכו'. גרסינן להא לעיל בפ"ג דברכות בהלכה ד' עד אית לך למימר באותו הגוף הקדוש בשוכח. ושם מפורש:

המלך. טעמא על שם מלך ביופיו וכו' לפיכך מותר ברחיצה. והכלה מפני איבה שלא תתגנה על בעלה ויהיה לה איבה ממנו:

הוינן סברין מימר. מעיקרא על סופה היא דמיתני דברי ר"א דלא קאי אלא על הסיפא והחיה וכו' ולבתר כן אשכח תני בברייתא על כולהון קאי המלך והכלה ברחיצה והחיה בנעילת הסנדל הכל הוא מדברי ר' אליעזר:

הלכה ב

מתני' **האוכל ביה"כ ככותבת הגסה**. כתמרה גסה והיא פחות מכביצה מעט ואע"ג דבכל מקום שעור אכילה בכזית היינו היכא דאכילה כתיבה אבל ביה"כ דאשר לא תעונה כתיב גמירי דבבציר מככותבת לא מיתבא דעתיה והוי מעונה ושעור זה לכל האדם דאפי' אדם גדול כעוג מלך הבשן מיתבא דעתיה מיהת פורתא בככותבת וכבר אמרינן בהלכה דלעיל דשיעורין הללו דמתניתין באכילה ושתיה דיה"כ לענין חיוב כרת מיתניא אבל לענין איסור אסור מן התורה אפי' בחצי שיעור או פחות ואין חייבין כרת ולא מלקות אלא על כשיעור וכן הוא בשאר שיעורין:

והשותה מלא לוגמיו. של כל א' וא' לפי מלא לוגמיו הוא השיעור וכמה מלא לוגמיו כל שאלו יסלקנו לצד אחד ויהיה אותו הצד בולט ונראה נקרא מלא לוגמיו ושיעור זה הוא באדם בינוני פחות מרביעית:

כל האוכלין מצטרפין וכו'. בין דברים המותרים בין דברים האסורים כגון פגול ונותר וחלב או דם וטבל ונבלות וטריפות הואייל ואכל אוכלין שהן ראויין לאכילת אדם מצטרפין לכשיעור וכן כל המשקין וחייב כרת משום האוכל או שותה ביה"כ:

אכל ושתה אין מצטרפין. ואע"ג דאכילה ושתייה מחד קרא נפקי וחד שמא הוא דשתייה בכלל אכילה הואיל ומשום יתובי דעתא הוא ובכה"ג לא מיתבא דעתיה:

גמ' **זאת אומרת**. מדקתני כמוה וכגרעינתה ותו לא א"כ ש"מ שצריך למעך את חללה כלומר דבהכי משערינן כשנתמעך חללה ואין החללה מהשיעור דאם לא כן אלא עם החלל משערינן ניתני כמוה וכגרעינתה וכחללה:

ככותבת נמרית. ממקום נימרין וכך הוא שנוי בתוספתא פ"ד האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה שבארץ ישראל חייב ר' שמעון בן אלעזר אומר אפי' ככותבת הנמרין והיא קטנה משל ארץ ישראל:

תני. בתוספתא שם ר' אליעזר אומר השותה מלא לוגמיו חייב:

מה ופליג. מה הוא מלא לוגמיו דהאי תנא דברייתא אם פליג על תנא דמתני' וסבירא ליה דדוקא מלא לוגמיו משני צדדיו הוא דבעינן או לא וקאמר דלא פליג אלא מלא לוגמיו שהוא ניתן ללוגמא אחת היא דקאמר וכדפרישית במתני':

מלא לוגמיו. שיעורו ברביעית כלימר דאם הוא כשיעור רביעית חייב:

ולמה לא תנינתה. בעדיות בין מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה דסתמא דמתני' כבית הלל היא וסברו מלא לוגמיו מצד אחד היא פחות מרביעית וחייב:

א"ל מפני לוגמו של בן אבטיח וכו'. שהיה אדם גדול ביותר כדתנינן בפי"ז דכלים אגרוף הגדול שיעורו כאגרופו של בן בטיח וכי איתשיל בבה"מ במלא לוגמיו של בן בטיח הוא דאיתשיל דהוי להו ב"ש לחומרא וב"ה לקולא:

הלכה ג

מתני' **אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת**. כדאמרי' לעיל דמחד קרא נפקא וחד שמא הוא:

אכל ועשה מלאכה. דנפקי מתרי קראי:

חייב שני חטאות. אפי' בהעלם אחד:

שאינן ראוין לאכילה. כגון עשבים המרים ושרפים הבאושין:

שאינן ראוין לשתיה. כגון חומץ חי וציר או מורייס אפי' אכל ושתה מהן הרבה פטור מכרת אבל מכין אותו מכת מרדות:

מתני' **תינוקות אין מענין אותן ביה"כ**. אין חייבין למנוע מהן מאכל:

אבל מחנכין אותן. לשעות אם היה רגיל לאכול בשתי שעות ביום מאכילין אותו בשלש היה רגיל לאכול בשלש מאכילין אותו בארבע או בחמש או בשש הכל לפי כח הבן מוסיפין אותו לענות בשעות:

קודם שנה וקודם שתים וכו'. בגמרא מפרשינן להא:

גמ' **למה שתיה בכלל אכילה וכו'**. האי למה אמתני' דפ"ג דשבועות בהלכה ב' הוא דקאי דגרסינן התם לכולה סוגיא דלקמן דתנינן שם שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת. משום דשתיה בכלל אכילה. והוי ליה כאוכל וחוזר ואוכל בהעלם אחד ואם אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים. דאע"ג דכי אמר לא אוכל איתסר ליה נמי בשתיה וכי הדר ואמר לא אשתה הוה לן למימר דאין שבועה חלה על שבועה שאני הכא כיון דאמר ברישא לא אוכל והדר אמר לא אשתה גלי דעתיה דהך אכילה דאמר ברישא אכילה גרידתא היא ובהאי דאמר לא אשתה שתיה גרידתא היא דאין אכילה בכלל שתיה והוי להו שתי שבועות וחייב שתים:

מנין שהשתיה בכלל אכילה וכו'. כל זה הוא מבואר שם ובפרק ב' דמעשר שני בהלכה א' כמו שהובא מקצת הסוגיא לעיל בהלכה א' וכדציין הש"ס לקמן גרס בהלכתא קדמייתא עד הוי אומר זו סיכה וגי' דהכא מיושבת ביותר כמו שבארתי שמה וע"ש:

אזהרה למלאכת היום. וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה:

ועונש. למלאכת היום דכתיב וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההיא:

אזהרה לעינוי יום כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה. וילפינן עצם עצם ממלאכה מה מלאכה ענש והזהיר אף עינוי ענש והזהיר:

אזהרה למלאכת הלילה וכו'. ואלו ללילה אין כאן עונש מפורש לא למלאכה וכן לית כאן אזהרה למלאכת הלילה:

ועונש לעינוי הלילה לית כתיב. כלומר וכן לענוי הלילה לא כתיב עונש מפורש דאלו הוה כתיב במלאכת הלילה עונש ואזהרה ובעינוי הלילה אפי' עונש בלחוד הוה מצינן למילף עינוי הלילה ממלאכת הלילה כמו דילפינן אזהרה לעינוי היום ממלאכת היום כדלעיל אבל השתא דאין כאן מפורש בלילה כלל מהיכא נפקא לן:

רשב"ל בעי. על הא דמדייק דעונש לית כתיב מפורש בעינוי וכי מה הוי ליה למימר ביה לא תעונה. בתמיה:

אלא לא תאכל וכו'. כלומר ואלא לא תאכל נמי לא הוה מצי למיכתב דאכילה בכל מקום שבתורה בכזית הוא וכאן בכותבת הוא דהוי שיעורא דכל פחות מככותבת לא מיתבא דעתיה ומעונה הואי:

אמר רב הושעיה. דהוה מצי למיכתב השמר פן לא תעונה:

הא תלת אזהרן. הא כה"ג נמי לא מצי למיכתב דא"כ הוו להו שלשה אזהרות השמר חדא ופן ג"כ אזהרה ולא תעונה הא תלת:

אמר ר' חונה. דאכתי הכי הוה מצי למיכתב השמר באותה אמירה שאמרתי לך מעינוי וכמו דאשכחן בכה"ג דכתיב השמר בנגע הצרעת וגו' דילפינן מכאן אזהרה לקוצץ בהרתו:

תני ר' חייא וכו'. כלומר דר"ח נפקא ליה אזהרה בעינוי מהכא דלא יאמר הכתוב עונש במלאכה דנפקא לן מק"ו מעינוי הקל שלא מצינו שענש על העינוי במקום אחר וענש עלה מלאכה החמורה שנוהגת בשבתות וי"ט לא כ"ש הא לא נאמר עונש במלאכה אלא ליתן אזהרה לפניו וכלומר ללמד דכל מקום דכתיב עונש יש אזהרה לפניו וללמד על העינוי מה עונש שנאמר במלאכה וכו' דאלו למלאכה גופה הרי כתיב בה אזהרה מפורש ואם אינו ענין למלאכה תנהו ענין לענוי דניליף בג"ש ממלאכה:

הדא אמרה למידין ג"ש וכו'. דהרי אין כאן מופנה אלא מצד אחד גבי מלאכה ואפ"ה למידין ואין משיבין דהא הכא איכא למיפרך מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות וי"ט:

ולא דר"ע היא. מה לך לדייק מהא דר' חייא וכי לא שמעינן זה מדר"ע דקדמו לדר"ח וס"ל דלמדין מג"ש אעפ"י שאינה מופנה אלא מצד אחד ואין משיבין:

תני ר"א בן יעקב וכו'. דגמר בעצם בעצם עינוי ממלאכה:

עד כדון כר"ע. דאיהו ס"ל דלמדין ואין משיבין אבל כר' ישמעאל דלא ס"ל הכי נפקא ליה מהיקשא כדתני ר' ישמעאל וכו'. דכתיב בהאי קרא תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו הקיש וכו' מה מלאכה וכו' כלומר מה כרת שנאמר במלאכה יש בו אזהרה אף כרת שנאמר בעינוי כן ואין משיבין על ההקש:

ר' אבהו בשם רבי יוחנן האוכל כלאי הכרם לוקה. כלומר אפי' שלא כדרך הנאתן וכעין האי דלקמן הכוסס חטי תרומה לוקה אם מזיד הוא וקמ"ל דדרך אכילה הוא וגרסינן להא לעיל בפ"ו דתרומות בהלכה א' וכן בפ' י"ד דשבת ולא גריס התם הא דכלאי הכרם:

המגמע חומץ של תרומה. במזיד לוקה ולא אמרינן אין זה דרך שתיה:

הכוסס חטי תרומה. תני בברייתא הכוסס חטי תרומה בשוגג משלם את הקרן ואינו משלם את החומש דס"ל דמזיק הוא וכתיב אשר יאכל בשגגה פרט למזיק שאינו משלם אלא הקרן בלבד:

רבי אומר וכו'. דס"ל דרך אכילה בכך ולא נקרא מזיק:

מודים חכמים לר'. דפליגי בשותה חומץ ביה"כ דלרבי חייב מפני שהוא משיב את הנפש ולרבנן פטור וכי היכי דפליגי ביה"כ ה"ה נמי דפליגי בחומץ תרומה דחדא טעמא הוא ומודים חכמים לרבי במגמע חומץ של תרומה לאחר טבלו כלומר לאחר שטבל בו פתו ושוב גמעו שמשלם קרן וחומש שכן דרך להיות מטבל בו מעט מעט ואח"כ מגמע ממנו ובכה"ג החומץ משיב את הנפש הוא:

גמ' **רב הונא פתר מתניתא וכו'**. משום דקשיא להו מתני' השתא קודם שתים מחנכין קודם שנה מיבעיא הלכך מפרש רב הונא דה"ק תינוקות אין מענין אותן ולא מחנכין אותן קודם לשנה. וכלומר שקודם לזמן שהיא קודם שנה לפני פרקן שפרקן היא בן י"ג לזכר ובת י"ב לנקבה ושנה אחת קודם לפרקן הוא דמחנכין ולאפוקי מקודם לזמן הוה אין מחנכין אותן כלל ואפילו לשעות והיינו דקתני אין מענין אותן אבל מחנכין אותן קודם שנה לומר דקודם שנה לפרקן הוא דמחנכין אותן אבל לא מקודם דליתנהו אפילו בחינוך שעות ואין מענין אותן כלל והיינו בחולה וכחוש דבהא קתני שאין מחנכין אותן עד קודם שנה לפרקן:

קודם לשנתים מחנכין. כלומר והא דקתני קודם שתים נמי אחינוך קאי דלפעמים מחנכין אותן קודם שנתים לפרקן והיינו בבריא ונמצא דלרב הונא אבל מחנכין דקתני אתרווייהו קאי אקודם שנה ואקודם שנתים וכאן בחולה וכאן בבריא וכדאמרן:

ר' יוחנן פתר מתניתא וכו'. כלומר דאבל מחנכין דקתני לא קאי אלא אקודם לשנה והיינו דבחדא מודי לאוקמתא דרב הונא דקודם שנה בחולה מיירי וקודם שנתים בבריא מיירי ופליג עליה בחדא דלרב הונא אבל מחנכין אתרווייהו קאי וכדפרישית ולר' יוחנן אבל מחנכין דקתני דוקא באלו שזמנן קודם לשנה לפרקן והיינו בחולה אבל באלו שזמנן קודם לשתים והיינו בבריא לא קתני בהו חינוך לשעות אלא שאלו משלימין התענית אם הגיעו קודם שנתים לפירקן:

עד איכן. אליבא דרבי יוחנן קאי דעד היכן מגיע דין החינוך ומאיזה זמן הוא מתחיל דאלו לרב הונא הא אמרן דס"ל דלא מחנכין אותן כלל עד הגיעו קודם שנה לפירקן אלא לר' יוחנן דלא מדייק ליה הכי מאיזה זמן הוא מתחיל שיש לחנכן בשעות:

כבן תשע וכבן עשר. אזי מתחילין לחנך אותן ובן תשע לבריא ובן עשר לחולה ואם היו רגילין לאכול בב' שעות וכו' כדפרישית במתני' ומוסיפין להיות מחנכין אותן עד קודם שנה לפירקן וזה הכלל הכל לפי כחן ובריאותן מוסיפין לחנכן בשעות ואין חילוק בזה בין זכר לנקבה עד אם הגיעו לשנתים קודם לפרקן כדלעיל אז משלימין הן לר' יוחנן:

הלכה ד

מתני' **עוברה שהריחה**. ריח תבשיל וזה כשהעובר מריח היא מתאוה לו ואם אינה אוכלת שניהם מסוכנין:

חולה מאכיליין אותו ע"פ בקיאין. רופאים המומחים באומנותן:

אם אין שם בקיאין וכו'. ה"ק במה דברים אמורים שסומכין ע"פ בקיאין בזמן שהחולה שותק או אפילו החולה אומר אינו צריך והרופא הבקי אומר צריך הוא לאכול מאכיליין אותו על פיו אבל אם החולה אומר צריך אני אין שם בקיאין כלל כלומר אין בקיאתן חשובה לכלום ומאכיליין אותו ע"פ עצמו ואע"פ שהרופאים הבקיאין אומרים אינו צריך משום דלב יודע מרת נפשו:

מי שאחזו בולמוס. הוא חולי האוחז מחמת רעבון ועיניו כהות ומסוכן הוא למות וכשמראיתו חוזרת בידוע שנתרפא:

מאכיליין אותו אפי' דברים טמאים. כגון נבלות ושקצים ורמשים עד שיאירו עיניו ואין משהין את הדבר לחזר אחר דברים המותרין:

גמ' **בתחלה תוחבה ברוטב**. תוחב בשבילה איזה דבר ברוטב כגון פלך וכיוצא בו ומניחין לה על פיה ואם שבה נפשה הרי יפה וכו' מגופו של איסור מהרוטב עצמו ואם לאו מאכיליין אותה השומן וכיוצא בזה שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש:

אמרין לקדמייא ושדך. כשאמרו להראשונה כך נתרצית והועיל לה ששבה נפשה ולא בקשה כלום וקראו עלוי דהעובר מבטן אמי וגו' וכשאמרו להשניה לא הועיל ולא נשתתק העובר מלהיות מתאוה וקראו עליו וכו':

חולה אומר יכול אני. להתענות ורופא אומר אינו יכול וצריך הוא לאכול שומעין לרופא:

רופא אומר יכול הוא. להתענות וחולה אומר צריך אני לאכול ודאי שומעין לחולה לא צורכה דקא מיבעיא לן אם החולה אומר יכול אני להתענות והרופא אומר איני יודע אם צריך הוא לאכול מהו:

נעשה. זה כספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת וה"ה כאן:

הלכה ה

מתני' **מי שנשכו כלב שוטה**. הוא שרוח רעה שורה עליו או שהנשים עושין בו כשפים ובודקות בו כשפיהן כדאמר בגמרא וסימניו פיו פתוח וכו':

אין מאכיליין אותו מחצר כבד שלו. ואע"פ שנהגו הרופאים ברפואה זו מ"מ אינה רפואה גמורה להתיר לו איסור בהמה טמאה בשביל כך וכדאמר בגמרא שלא הועיל זה לגרמני עבדו של ר' יהודה הנשיא:

ור' מתיא בן חרש מתיר. דס"ל רפואה גמורה היא ואין [הלכה] כר' מתיא בן חרש בהך קמייתא:

החושש בגרונו. שחושש בפיו או בשיניו ולפעמים מתחיל בשר השינים להתעכל ומשם הילך לחיך ולגרון:

מטילין בתוכו סם. עשב או שורשו לרפואה בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכו' וכל לאתויי אפי' פשיטא לן שבשבת זו לא ימות אלא הספק שאם לא יעשו לו רפואה היום אפשר שימות לשבת הבאה וכגון שאמדוהו לשתות סם זה תמניא יומי ויומא קמא שבתא מהו דתימא לעכבינהו עד לאורתא כי היכי דלא נחלל עליה תרי שבי קמ"ל:

מי שנפלה עליו מפולת וכו'. ה"ק דלא מיבעיא ספק הוא שם ספק אינו שם אלא אפילו ספק חי וספק מת מפקחין עליו ולא מיבעיא ספק חי ספק מת דישראל אלא אפילו ספק עכו"ם ספק ישראל מפקחין עליו שחופרין את הגל ומחפשין אחריו ואם בדקו עד חוטמו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה ולא מצאו בו נשמה בידוע שהוא מת דכתיב וכל אשר נשמת רוח חיים באפיו ושוב אין מפקחין עליו:

מצאוהו חי מפקחין עליו. לא נצרכה אלא אפי' שראוהו שאי אפשר שיחיה אלא לחיי שעה ומיד ימות הוא וקמ"ל דאף לחיי שעה מפקחין עליו:

ואם מת יניחוהו. הא קמ"ל שאפי' לדברי האומר מצילין את המת מפני הדליקה מודה בהא דהתם היינו טעמא שהתירו לו לטלטל את המת ולהוציאו משום דאמרינן אדם בהול על מתו ואי לא שרית ליה אתי לכבויי אבל הכא אפי' לא שרית ליה לפקח את הגל מאי אית ליה למיעבד טפי דליהוי איסור אדאורייתא דנשרי הא מקמי הא:

מנין. להאוחז בולמוס שמאכיליין אותו אפילו דבלה וצימוקין של תרומה ומשום שמיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם:

מן הדא. דכתיב גבי מעשה דצקלג שרדף דוד אחרי הגדוד וימצאו איש מצרי בשדה ויקחו אותו אל דוד וגו' ויתנו לו פלח דבלה ושני צמוקים ויאכל ותשב רוחו אליו וגומר ולמה זכר הכתוב לפלח דבלה וצמוקים והלא כתיב בתחלה ויתנו לו לחם ויאכל וישקוהו

מים אלא ללמד שאפי' הן תרומה נותנין לו ולפי שמיני מתיקה כאלו מועילין לאחר אכילה ביותר עד שמאירין העינים:

עשרים וארבעה עשרונות שאכל דוד. כשבא אצל אחימלך הכהן ומחמת הרעבון אכלן שאחזו בולמוס כדדרשו מדקאמר ואף כי היום יקדש בכלי וכ"ד עשרונות נפקא ליה מדכתיב ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כ"א לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לשום לחם חום ביום הלקחו ומשמע שביום השבת היה שמסירין לחם הפנים משבת העברה ומשימין לחם הפנים אחר תחתיהן ואת הכל לקח ונתנו לו לאכול ולחם הפנים הוא כ"ד עשרונים כדכתיב שני עשרונים יהיה החלה האחת וי"ב חלות היו ומדמאריך הכתוב לחם הפנים המוסרים וגו' ללמד שאכל דוד כל הכ"ד עשרונים:

מטתיה כן. הגיעו כך שאחזו בולמוס ואכל כל הנמצא לפניו לאכול עד שנתרפא וקרון וכו':

את הכל בקל. בקל הקל תחלה כדמפרש ואזיל:

נבלה ותרומה וכו'. ולקמן פריך ומשני:

מאכילין אותו שביעית. לפי שהטבל במיתה:

חלה וערלה צריכה. מיבעיא לן איזו מהן הוא הקל להאכילו בתחלה:

קשיתה קומי ר' בא. על הא דקתני נבלה ותרומה מאכילין אותו תרומה הרי נבלה אינה אלא בלאו ותרומה היא במיתה להזר:

כמ"ד. לעיל בפ"ו דשביעית ובכמה מקומות שמאיליהן קבלו עליהן בבית שני כשחזרו בימי עזרא את המעשרות ואין התרומה בזמן הזה אלא מדרבנן:

גמ' **סימני כלב שוטה וכו'**. כדי להזהר ממנו קמ"ל:

מה עסקיה. מהיכן בא לו זה:

חזזית. רוח רעה ואידך אומר אשה וכו' כדפרישית במתני':

חוורבר. מין נחש רע והוזכר בפ"ג דברכות:

וחיה. וחיתה המכה ובלבד מפרדה לבנה והיינו דחיורן כרעיה:

אך את שבתותי תשמורו מיעוט. אם ספק הוא שאין אתה מצווה לשמור. ואית דבעי מימר דהכי דריש אמרה תורה וכו' וא"כ אף ספק נפשות בכלל דשמא לא יוכל לשמור עוד:

מבוי שכולו עכו"ם וכו' מפקחין עליו בשביל ישראל של שם. ואע"ג דרובא עכו"ם נינהו לפי שאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב:

עד איכן. בודקין אותו לידע אם הוא חי:

מ"ד עד חוטמו וכו'. כלומר ולא פליגי דמ"ד עד חוטמו מיירי בהוא דהוה קיים כלומר שחזק וקשה הוא ונרגש בבדיקת חוטמו אם יש בו איזה חיות ומ"ד עד טיבורו בהוא דהוה רכין שהוא רך כשממשמשין בו אינו נרגש בחוטמו ובודקין אותו עד טיבורו שאפשר שעוד ירגישו בי חיות:

הזריז. להציל במקום שהתירו ה"ז משובח:

תני כל דבר שהוא של סכנה וכו'. גרסינן להא לעיל בפרק כל כתבי בהלכה ו' עד סוף הלכה וע"ש:

הלכה ו

מתני' **חטאת ואשם ודאי מכפרין**. עם התשובה ולא חש התנא להזכירה דמסתמא כשהוא מביא חטאתו ואשמו כבר עשה תשובה שאם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן אלא שהוא מתנחם על מה שחטא ומתודה עליו ומקבל עליו שלא ישוב לאותו חטא ועון לעולם וזו היא עיקר התשובה:

מיתה ויה"כ מכפרין עם התשובה. עם כל אחד ואחד:

על עשה ועל לא תעשה. הניתק לעשה תשובה מכפרת אבל לא תעשה גמור תשובה תולה ויה"כ מכפר ומסקנא דמילתא בגמרא שאם הזיד בעשה ובלאו הניתק לעשה או ששגג בל"ת גמור ועשה תשובה איני זז משם עד שמוחלין ואם הזיד בל"ת גמור ויש בו מלקות תשובה תולה ויוה"כ מכפר ואם שגג בחייבי כריתות ומיתות ב"ד החטאת מכפרת עם התשובה והיינו חטאות בשוגג ואם הזיד בהם תשובה ויוה"כ תילין ויסורין ממרקין וכל זה כשלא חלל השם שלא חטא והחטיא לאחרים אבל אם חלל את השם אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות ובזמן שהיה שעיר המשתלח היה מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות בין שעבר בזדון בין בשגגה בין הודע לו בין לא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח והוא שעשה תשובה אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות:

גמ' **תמן תנינן**. בפ"ק דשבועות בהלכה ו':

ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו וכו'. וגרסינן שם לכל הסוגיא זו עד סוף הלכה:

לא היא קלות וכו'. על לישנא דהמתני' פריך דהא קלות העשה ול"ת והחמורות כריתות ומיתות ב"ד ומאי האי דהדר תני להו:

כיני מתניתא. ה"ק הקלות והחמורות אותן הקלות והחמורות בין שעשאן בזדון וכו' ואותן השגגות בין שנתוודע לו בהן וכו' כצ"ל וכדלקמן דמקשי עלה ומשני. כשם שהשעיר הנעשה בפנים מכפר על זדונות. של טומאת מקדש וקדשיו ותולה על השגגות

בדבר שיש בו חיוב קרבן כגון יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שיכול לבוא לכלל קרבן כשיתוודע לו לאחר יה"כ:

אף שעיר המשתלח מכפר. כן בשאר עבירות דהאי דתנן שמכפר על השגגות לאו כפרה גמורה קאמר אלא דבאותן דבני קרבן נינהו כגון חייבי כריתות תולה הוא עליהן וכשיתוודע לו אחר יה"כ מביא הקרבן שחייב עליהן:

ניחא לא הודע. ששעיר המשתלח מכפר כדקאמרת בדבר שיש בו חיוב קרבן אלא הודע בתמיה דקס"ד שהודע לו חטאו שחייב עליו קרבן קאמר וקשיא וכי לא כן תנינן בפ"ו דכריתות חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יה"כ חייבין להביא אחר יה"כ שאותן לא כיפר יוה"כ עליהן כדדריש מקרא דחטא שאין מכיר בו אלא ה' הוא דיה"כ מכפר:

א"ר בון בר חייא. ה"ק בין שנתוודע לו בהן. היינו בהספק שבא לידו ובין שלא נתוודע לו הספק דבכי הא הוא דיוה"כ מכפר אבל לא בשנתוודע לו שחייב בודאי עליה קרבן. והגי' דהכא מסורסת בהא דלקמן ומשובשת ובשבועות שם נכונה היא דגריס הכא הא דלקמן: ולא כבר כיפר יה"כ כלומר דפריך אי הכי דבשלא נתוודע לו אלא הספק שבא לידו הוא דקאמר קשיא אהא דקאמרת דשעיר המשתלח תולה הוא בדוקא אבל לא מכפר כפרה גמורה על השגגות ואמאי הא תנן תנינן התם חייבי אשמות תלוין פטורין להביא אחר יה"כ לפי שיה"כ כיפר עליהן והרי זה מחייבי אשמות תלוין הוא שהרי לא נודע לו ביה"כ כ"א הספק שבא לידו וליכפר עליו יה"כ כפרה גמורה:

ר' שמעון בשם ר' לוי סובייה. ובשבועות גריש שובדא:

במורד ביה"כ היא מתניתא. הכא במאי עסקינן במבעט ביה"כ ואינו מאמין בכפרתו דבכה"ג אמרינן דשעיר המשתלח אינו מכפר כפרה גמורה שהוקש לשעיר הפנימי שאינו מכפר אלא עם יוה"כ וזה אינו מאמין ביה"כ ומיהת תולה השעיר עליו דנהי דביה"כ הוא דמרד השעיר המשתלח תולה עליו מכפרת חלקו שיש לו בו. וכאן הוא דגרסינן להא דלעיל ולמה לא אמר בשלא נתוודע לו בהן ביום הכפורים מילתיה אמרה ואפילו לא נתוודע לו בהן ביה"כ יה"כ מכפר כמו שהגי' היא בשבועות. כלומר דפריך מאי דוחקיה דר"ש לאוקמי למתניתין בשמורד ביה"כ ומשום הך קושיא ולא כבר כיפר ביה"כ ואמאי קאמר תולה כדאקשינן ולמה לא אמר הכי לתרץ להאי קושיא דאנן הכי קאמרינן שלא נתוודע לו ביוה"כ מחיוב הקרבן כ"א מהספק שבא לידו והיינו ביה"כ דוקא הוא דלא נתוודע לו אבל אחר יה"כ נתוודע לו שחייב בקרבן והשתא לא קשיא מחייבי אשמות תלוין שפטורין הן לאחר יה"כ דהתם נמי כן היא שאם לאחר יה"כ נתוודע לו שבודאי

אכל חלב חייב הוא להביא חטאת כדמסקינן הכא בכריתות ומשני מילתיה אמרה וכו' כלומר דבאמת שמעינן ממילתיה דר"ש דס"ל אפילו לא נתוודע לו בהן ביה"כ יה"כ מכפר וכלומר אפי' דביה"כ הוא דלא נתוודע לו אבל אחר יה"כ נתוודע לו שחטא בודאי אפ"ה פעור הוא מחטאת שכבר כיפר לו יה"כ ור"ש כדאמרי' התם מעיקרא הוא דס"ל דאימא דחייבי אשמו' תלוין פטורין אפי' לכי מתיידע ליה בתר יוה"כ והלכך ע"כ הוא דדחיק לאוקמי למתני' במבעט ביוה"כ דהיינו טעמא דשעיר המשתלח אינו אלא תולה וכדאמרן:

תמן תנינן וכו' עד אשם תלוי. לא שייך הכא וכן בשבועות שם לא גריס להא כלל. ולגי' הס' דכאן מציין הוא להמתני' דפ"ק דכריתות על אלו דקחשיב התם לעיל וכלומר וחייבי כריתות דתנינן בהאי מתני' דשבועות כמו ששנינו בכריתו' שם:

עשה אע"פ שלא עשה תשובה. יוה"כ מכפר ול"ת כדקאמר ר' שמואל דדוקא עם התשובה:

האומר אין עולה מכפרת. או שאומר אין עולה מכפרת עלי או שאומר מכפרת היא ואי אפשי שיכפר לי אינה מכפרת לו על כרחו והאומר אין יוה"כ מכפר וכו' מכפר הוא לו על כרחו. וחסר כאן וה"ג בשבועות שם א"ר חנינא בריה דרב הלל לא מסתברא דאלא חילופין. וכי לא איפכא מסתברא היא שבקרבן אע"פ שהוא אומר כן עכ"פ מביא הוא להקרבן אבל ביוה"כ אם אומר כן לא כולא מן בר נש מימר למלכא לית את מליך. וכי כל הימנו של בן אדם לומר לית את מליך עלי ואם הוא אינו רוצה מורד הוא ומסתברא דאין יוה"כ מכפר עליו:

הלכה ז

האומר אחטא ואשוב וכו' דכשסומך על התשובה וחוטא בודאי שיעשה עוד הפעם כך ומכיון שעובר עבירה ושנה בה נעשית לו כהיתר ושוב לא יפרוש מן זה ולפיכך אין מספיקין בידו לעשות תשובה וכן החוטא וסומך על יה"כ שיכפר לו אין יה"כ מכפר לו:

מתני' **עבירות שבין אדם למקום וכו'**. דכתיב אם יחטא איש לאיש ופללו. אלקים. כלומר אם לאיש יחטא ופללו יפייס אותו ואז אלהים ג"כ ימחול לו ואם לו' יחטא איש מי יפלל בעדו תשובה ומעש"ט:

העולה מכפרת וכו' העולה על רוחכם. רמז הוא שהעולה באה על העולה ברוחכם:

וכן איוב אומר וכו'. אולי חטאו בני וברכו אלהים בלבבם:

ר' יסא מקשי. הוה תמיה על כך וכי מיסבור סבר רבי יוה"כ מכפר בלא תשובה ובשבועות גרס אתא רבי אשיאן וכו' בשם רבי יוחנן יוה"כ מכפר בלא תשובה. כלומר אין דהכי ס"ל לרבי ומיתה מכפרת בלא תשובה:

תני יום מיתה כיום תשובה מאן תנינתה רבי היא. דלדידיה יוה"כ ומיתה שוין דשניהן אינן צריכין תשובה עמהם:

הווי. דהדא דתנינן במתני' מיתה ויוה"כ מכפרין עם התשובה דלא כרבי:

שאל ר' מתיא בן חרש וכו'. גרסינן להא נמי בסנהדרין פרק חלק בהלכה א':

שלשה הם חוץ מן התשובה. כלומר יש ג' בהן שמכפרין עם התשובה עמהן בשוה שהן מכפרין במקצת חוץ מן התשובה והתשובה מועלת ג"כ לכפר כדחשיב לקמיה ואחת מאלו הד' שהתשובה בלבדה היא מכפרת לגמרי:

הא כיצד. דמכתוב הראשון משמע שהתשובה היא שמכפרת ומהב' למדנו שיה"כ מכפר ומהג' שמענו שהיסורין מכפרין ומהד' מיתה הוא שמכפרת:

והמיתה ממרקת. לכפר לגמרי והתשובה ויוה"כ מועילין עם היסורין לתלות אבל לא כל אחת וא' לבדה כדאמר אין כח לא בתשובה לתלות וכו':

אבל דברי חכמים שעיר המשתלח מכפר. עם התשובה ואפי' על חלול השם:

אם אין שעיר. כגון בזמן הזה או שלא הביאו שעיר יה"כ הוא דמכפר:

כיצד הוא מכפר. יוה"כ:

כל שהוא כל שהו. כלומר כל היום הוא מכפר מעט מעט מתחלת היום ועד סופו:

ר' חנניה אומר בסוף. היום הוא שמכפר ולא ס"ל כל שעתא ושעתא מכפר:

מה מפקא מביניהון. הנ"מ שביניהן מת מרד אם מת קודם סוף היום או מרד שבועט ביה"כ דאמרינן לעיל שאין יה"כ מכפר עליו ולדברי האומר כל שעתא ושעתא מכפר אם מרד באמצע היום כבר כיפר עליו במקצת:

מתניתא. תוספתא היא בסוף פ"ד ומסייעא לרבי חנניה דלא כיפר כדקתני חומר בשעיר' וכו' ויוה"כ מכפר משתחשך:

איתותבת. הקשיתי לפני ר' ירמי' אהא דקתני השעיר יכפר מיד ויה"כ משתחשך א"כ האי ברייתא לא אתיא כדברי חכמים דלעיל דאמרי שעיר המשתלח מכפר ואם אין שעיר היום מכפר דלדידהו יה"כ בלא שעיר מכפר כמו כפרת שעיר ואם השעיר מכפר מיד בזמן הבאתו א"כ ליכפר יה"כ נמי באותו שעה שהיה השעיר מכפר שהרי במקום השעיר הוא:

ואמר לי ר' ירמיה תיפתר. דברי חכמים דלעיל דקאמרי אם אין שעיר היום מכפר דלאו בזמן הזה הוא דאיירי אלא בזמן הבית שהיו מביאין שעיר ואם אין שעיר דקאמרי כגון

שהומם ונפסל שהרי ראוי לה' בעינן והיה בדעתן להביא שעיר אחר ולא הביאו עד שתחשך ומכיון שהיה בדעתן להביא שעיר אחר אין היום מכפר דאם יש שעיר השעיר הוא דמכפר ולא יה"כ בלבד והשתא שפיר נמי דמשתחשך הוא דמכפר:

ר' יוסי בר בון בעי. הקשה על זה וכי אין הקב"ה רואה את הנולד וא"כ היה גלוי וידוע לפניו שלא ימצאו ולא יביאו עוד שעיר והשתא יכפר היום מיד:

גמ' **שמואל אמר ההן דחטא על חבריה וכו'**. כה"ג גריס נמי בפ' החובל בהלכה ז' ומסיים שם א"ר ייסא הדא דתימר שלא הוציא לו שם רע אבל הוציא לו שם רע אין לו מחילה עולמית:

בשונה באותה העבירה. וחוטא בה ולא במתודה בה וחוזר ומתודה בה:

מה מקיימין רבנן וכו' וחטאתי נגדי תמיד. ה"ק שלא יהו בעיניו כאלו לא עשאן מעולם ושוכח מהן אלא יהו תמיד נזכרין שעשאן וחזר בהן ונמחל לו וע"י כך יזהר עוד מלחזור ולעשותן דשמא לא יהא ספק בידו לעשות תשובה עליהן:

צריך לפרוט את מעשיו. בוידוי יוה"כ וגרסי' להא בפ"ה דנדרים בהל' ד':

מי גרס להם אני וכו'. כלו' כך אומר המקום מי גרם להם שיעשו אלהי זהב אני וכו' וכך הוא בתוספתא פ"ד והיינו דקאמר משה נמי הכי לפי שבזה לימד עליהם זכות ונמחל להם:

הדרן עלך פרק יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא בריך